

“PRIJEDLOG”

**PROGRAM
RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I
MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA
GRADA GRAČANICA 2023. - 2027. GODINA**

GRAČANICA, Decembar 2022. godine

Na osnovu člana 29. stav 1. tačka 2. i člana 174., stav 1. tačka 4. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine FBiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), člana 16. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", broj: 64/09) , člana 60. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Tuzlanskom kantonu ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 10/08 i 8/15), člana 27. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu na području Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 1/12 i 3/16), člana 4. i 122. Odluke o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća za područje općine Gračanica ("Službeni Glasnik Općine Gračanica", broj: 3/07), na prijedlog Gradonačelnika Grada Gračanica, Gradsko vijeće Gračanica , na sjednici održanoj _____2023. godine, d o n o s i

**ODLUKU O USVAJANJU PROGRAMA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I
MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA GRADA
GRAČANICA ZA PERIOD 2023. – 2027. GODINA**

I

Usvaja se Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Grada Gračanica za period 2023. – 2027. godina.

II

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Grada Gračanica za period 2023. – 2027. godina čini njen sastavni dio.

III

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u " Službenom glasniku Grada Gračanica" .

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA
GRADSKO VIJEĆE Broj: 01-23-/ ____
Gračanica:

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA

Mirzet Topčagić

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA
GRADONAČELNIK
Broj: 02-40-2636 /22
Datum, 23.08.2022. godine

Na osnovu člana 29. stav 1. tačka 2. i člana 174., stav 1. tačka 4. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine FBiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), člana 16. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", broj: 64/09) , člana 60. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Tuzlanskom kantonu ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 10/08 i 8/15), člana 27. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu na području Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 1/12 i 3/16), člana 4. i 122. Odluke o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća za područje općine Gračanica (" Službeni Glasnik Općine Gračanica", broj: 3/07) i člana 10. Statutarne odluke o organizaciji Grada Gračanica u skladu sa Zakonom o Gradu Gračanica ("Službeni glasnik Grada Gračanica", broj: 1/19),
Gradonačelnik Grada Gračanica, d o n o s i

R J E Š E N J E

o imenovanju radne grupe za izradu Programa razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Grada Gračanica za period 2023.-2027. godinu

I

U Radnu grupu za izradu Programa razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Grada Gračanica za period 2023.-2027. godinu, imenuju se:

1. Mustafa Bajić, predsjednik, Pomoćnik Gradonačelnika, Služba za civilnu zaštitu,
 2. Tukulj Dženana, Pomoćnik Gradonačelnika , Služba za poslove Gradonačelnika i Gradskog vijeća
 3. Alma Buljubašić, Pomoćnik Gradonačelnika, Služba za društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove,
 4. Aida Hodžić, Pomoćnik Gradonačelnika , Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove,
 5. Nihad Sinanović, Pomoćnik Gradonačelnika, Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije,
 6. Muhibija Memić, Pomoćnik Gradonačelnika- Glavni inspektor, Služba za inspeksijske poslove- Inspektorat
 7. Hadžić Jasmin- direktor JZU Doma zdravlja,
 8. Teofilović Zoran - Načelnik PU Gračanica,
 9. Spahić Zaim - direktor JP "Veterinarska stanica" Gračanica,
 10. Imamović Husnija - sekretar Gradske organizacije Crvenog križa Gračanica
 11. Memić Senad – dir. "JP Komus" Gračanica, Gračanica
 12. Hamidović Senad- dir. JP " Vodovod i kanalizacija" Gračanica
- Poslove tehničkog sekretara obavljaće Senad Kulić iz Službe za civilnu zaštitu.

II

Zadatak radne grupe iz tačke I ovog Rješenja je da na osnovu Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja Grada Gračanica, Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine FBiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10), Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", broj: 64/09) , Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Tuzlanskom kantonu ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 10/08 i 8/15), Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu na području Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 1/12 i 3/16) i Odluke o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća za područje općine Gračanica (" Službeni Glasnik Općine Gračanica", broj: 3/07) , sačini prijedlog Programa razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Grada Gračanica za period 2023.-2027. godinu.

III

Stručne i administrativne poslove za potrebe radne grupe obavlja Služba za civilnu zaštitu Grada Gračanica i vrši koordinaciju svih aktivnosti Radne grupe.

IV

Predsjedniku, članovima i tehničkom sekretaru Radne grupe pripada naknada. u visini koju posebnim rješenjem odredi Gradonačelnik.

V

Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku Grada Gračanica“.

Dostavljeno:

Dostavljeno:

1. Imenovanim u radnoj grupi
2. Službi za civilnu zaštitu
3. Evidenciji
4. a/a

GRADONAČELNIK

Nusret Helić, s.r.

UVOD

Ovim Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Program razvoja) određuju se ciljevi, politika i strategija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Grada Gračanica za period od 2023. godine do 2027. godine.

Program razvoja predstavlja okvirni i osnovni planski dokumenat kojim će se u procesu razvoja i izgradnje sistema zaštite i spašavanja na području Grada Gračanica, odrediti pravci razvoja zaštite i spašavanja kroz realizaciju konkretnih planova i projekata iz ove oblasti, kao i usklađivanje funkcionisanja sistema zaštite i spašavanja na području grada između nosilaca ovog sistema.

Zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća obuhvata: programiranje, planiranje, organizovanje, obučavanje i osposobljavanje, provođenje, nadzor i finansiranje mjera i aktivnosti za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća s ciljem sprečavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava, te otklanjanja i ublažavanja štetnih djelovanja i posljedica prirodnih i drugih nesreća.

U okviru ovog Programa razvoja utvrđena su i pitanja koja se odnose na programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva na području grada, jer te oblasti čine jedinstvenu cjelinu kako je utvrđeno u članu 2. i 27. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva TK.

Prilikom izrade Programa razvoja vršeno je usklađivanje sa važećim Planom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva u Federaciji Bosne i Hercegovine i Tuzlanskog kantona.

Program razvoja zaštite i spašavanja obrađuje slijedeća pitanja:

1. POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA GRADA

1. Politika razvoja zaštite i spašavanja Grada Gračanica;
2. Zaključke iz Procjene ugroženosti općine/ grada;
3. Podatke o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća;
4. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi;
5. Osnovne ciljeve, zadatke i način ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja,
6. Osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju;
7. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje;
8. Pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja.

Razvoj sistema za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i provođenje mjera zaštite i spašavanja su od općeg interesa za Grad Gračanica.

U slučaju pojave prirodne i druge nesreće svako je dužan pomagati u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima.

Razvoj sistema za zaštitu i spašavanje života i zdravlja ljudi i njihovo spašavanje, zbrinjavanje i liječenje utvrđuje se kao prioritet i obaveza svih spašavanja u odnosu na sve druge zaštitne i spasilačke aktivnosti.

1. POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA GRADA

Politika razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara Grada Gračanica (u daljem tekstu: Politika razvoja) polazi od činjenice da je Bosna i Hercegovina složena država u kojoj je državni aparat organizovan na više nivoa (Država, Entitet Federacije BiH, Entitet Republika Srpska u BiH, Brčko distrikt, kantoni, lokalne zajednice), što je dovelo do reduciranja nadležnosti grada u pogledu korištenja, čuvanja i zaštite svih vrsta prirodnih i drugih resursa.

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva u Gradu Gračanica (u daljem tekstu: Politika razvoja) utvrđuje se politika, vizija, ciljevi, osnovna načela i opredjeljenja i područje razvoja, te strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja u Gradu Gračanica.

U Strategiji razvoja Grada Gračanica 2023–2027. godine koja je u fazi izrade i Programa kapitalnih investicija Grada Gračanica 2021.-2025. godina, iste su od od ključnih strateško-planskih dokumenata Grada Gračanica u kojima je obuhvaćen i segment zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području grada Gračanica, tako da se i Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća grada Gračanica za 2023.-2027. godinu usklađuje sa istom.

1.1. VIZIJA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Izgrađen efikasan sistem zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva za smanjenje rizika od prirodnih ili drugih nesreća i njihovih posledica kroz upravljanje i uzajamno djelovanje sa nadležnim službama i drugim organima i službama za upravu Grada Gračanica, a s ciljem veće sigurnosti građana u Gradu Gračanica.

Polazna osnova za izradu Programa razvoja je analiza postojeće situacije i ključnih problema sistema zaštite i spašavanja, a koja se odnosi i na zaštitu od požara i vatrogastvo kao dio tog sistema. Na ovaj način bi se planirali budući ciljevi razvoja zaštite i spašavanja, zaštite od požara i vatrogastva, povezujući sadašnjost i budućnost u pravcu ostvarivanja postavljenih ciljeva.

Osloncem na postojeću razvijenost upravnih, operativno-stručnih organa, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite i drugih struktura zaštite i spašavanja, zaštite od požara i vatrogastva, kao i pomoć snaga zaštite i spašavanja Tuzlanskog kantona, Federalne uprave civilne zaštite i drugih snaga zaštite i spašavanja, potrebno je u potpunosti funkcionalno integrisati značajnije elemente sistema zaštite i spašavanja u organima uprave, naročito u zaštititi od požara i vatrogastvu, deminiranju, zaštititi od klizišta, zaštititi od poplava i spašavanju na vodi i pod vodom, higijensko-epidemioloških službi, zdravstvenih ekipa u okviru službe za medicinsku pomoć u JZU Dom zdravlja Gračanica, Veterinarske službe u okviru JP Veterinarska stanica, Službe za komunalne poslove u okviru JP Komus Gračanica, Službe i jedinice za zaštitu od požara i vatrogastva, JP Vodovod i kanalizacija Gračanica, Gradskog crvenog križa Gračanica, te kapacitete Kantonalne i Federalne uprave civilne zaštite, Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, Policijskih uprava i drugih pravnih lica od značaja za zaštitu i spašavanje, kako bi se otklonila postojeća nepovezanost i ozbiljnije krenulo u pravcu zaštite i spašavanja u postizanju pripravnosti/spremnosti za uspješan odgovor na rizike (opasnosti) od prirodnih i drugih nesreća.

VIZIJA RAZVOJA:

Uspostaviti sistem zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva Grada Gračanica koji će štiti i spašavati život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, sa snažno razvijenim i efikasnim područjem preventive, odnosno upravljanja i smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća, kao i razvijenim kapacitetima odgovora na prirodnu i drugu nesreću, što podrazumijeva i razvijene kapacitete za efikasno rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

1.2. CILJEVI RAZVOJA

Podrazumijevaju mjere i aktivnosti na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara i smanjenju smrtnosti ljudi, broj lica zahvaćenih prirodnim i drugim nesrećama, direktnih ekonomskih gubitaka, štete na infrastrukturi, kao i dostupnosti sistemima ranog upozoravanja.

Uvažavajući naučene lekcije, vlastite i drugih, a posebno iskustva proteklog teškog razdoblja, pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati uticaj na organizaciju i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za budući period Programa razvoja za 2023.-2027. godinu izvode se sljedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja

- 1.1. Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na sprečavanju širenja opasnosti i otklanjanja posljedica od prirodnih i drugih nesreća
 - 1.1.1. Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i sprečavanje širenja opasnosti od prirodnih nesreća i njihovih posljedica
 - 1.1.2. Izdaci za hitne interventne mjere na sanaciji klizišta
 - 1.1.3. Naknada za rad i troškovi izlaska na teren komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća
- 1.2. Opremanje struktura civilne zaštite
 - 1.2.1. Nabavka opreme i materijalno tehničkih sredstava (stan inventar)
 - 1.2.2. Izdaci za odjeću i uniforme
 - 1.2.3. Izdaci za zajedničku nabavku (KUCZ TK, Grad Gračanica i JP „Spreča“ d.d. Tuzla) Sistema za obavještanje i uzbunjivanje građana na području TK – z apotrebe Grada Gračanica
 - 1.2.4. Izdaci za tekuće održavanje i servisiranje opreme i sredstava CZ
 - 1.2.5. Oprema za CZ i investiciona rekonstrukcija
 - 1.2.6. Izolaterski radovi na krovu dograđenog skladišta cz i garaža za vatrogasna vozila i opremu i nabavka stolarije
 - 1.2.7. Izdaci za sufinansiranje nabavke rabljenog terenskog vozila CADY za potrebe Službe ZiS-Veterinarska služba
 - 1.2.8. Izdaci za sufinansiranje nabavke rabljenog terenskog vozila CADY za potrebe Službe ZiS-za vodosnabdijevanje u JP Vodovod i Kanalizacija Gračanica
 - 1.2.9. Izdaci za sufinansiranje nabavke vozila za prevoz povrijeđenih-sanitetsko vozilo za potrebe službe ZiS –Medicinske pomoći
 - 1.2.10. Izdaci za sufinansiranje nabavke Građevinske mašine-Rovokopač za potrebe službe ZiS- za komunalne poslove(za čistoću, asanaciju terena i zaštitu okoline)
 - 1.2.11. Izdaci za nabavku MTS-a, nabavku i održavanje sistema za uzbunjivanje stanovništva i opremanje centra CZ
 - 1.2.12. Subvencioniranje nabavke opreme potrebne za provođenje lične i kolektivne zaštite građana

- 1.3. Provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja
 - 1.3.1.Sufinansiranje obilježavanja i deminiranja sumljivih površina od mina na području grada Gračanica
 - 1.3.2.Čišćenje vodotoka – javni radovi
 - 1.3.3.Sufinansiranje OOCK u organizaciji takmičenja učenika OŠ iz oblasti PMP, upozoravanja na opasnost od mina i DDK
 - 1.3.4.Sufinansiranje troškova deratizacije i /ili dezinfekcije i/ili dezinfekcije
- 1.4.Obuka i vježbe struktura civilne zaštite u zemlji i inostranstvu
- 1.5.Izdaci za finansiranje neplaniranih troškova u provođenju mjera zaštite i spašavanja

Strateški cilj 2. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva i službi zaštite i spašavanja kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

- 2.1.Opremanje vatrogasnih jedinica i objekata, investiciona izgradnja i održavanje
 - 2.1.1 Nabavka minimalno tehničke opreme i sredstava za potrebe PVJ
 - 2.1.2.Nabavka rabljenog vatrogasnog vozila sa nadogradnjom-vatrogasna cisterna kapaciteta do 8.000 l vode, do 1000 l pjenila sa nadogradnjom opreme i sredstava
 - 2.1.3. Izdaci za nabavku rabljenog vatrogasnog vozila za spašavanje sa visina,automatske ljestve dužine do 25m ili hidraulična zglobna platforma do 25m
 - 2.1.4.Nabavka nedostajućeg kompleta tehničkog alata za tehničke intervencije
 - 2.1.5.Izdaci za nabavku terenskog vozila za šumske požare 4x4 sa pumpom visokog pritiska i rezervoarem do 600 litara vode
 - 2.1.6.Izdaci za ličnu i zajedničku odjeću i obuću i opremu za vatrogasce u PVJ
 - 2.1.7.Izdaci za tekuće održavanje sredstava PVJ
 - 2.1.8.Dogradnja vatrogasnog doma i obezbjeđenje energetske efikasnosti (utopljanje i zamjena stolarije)
- 2.2.Uvježbavanje i obučavanje vatrogasnih jedinica
- 2.3.Unaprijeđenje sistema preventivne zaštite
- 2.4.Edukacija stanovništva

Strateški cilj 3. Unaprijeđenje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa civilnim društvom i poslovnim sektorom ostvarit će se kroz sledeće aktivnosti:

- 3.1. Unaprijeđenje saradnje institucija na svim nivoima od lokalne zajednice, kantona, Entiteta u FBiH i RS-e i BiH u sektorima voda, deminiranje, zaštite zemljišta, zaštite okoliša, zaštite i spašavanja te prostornog planiranja s ciljem smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća
- 3.2. Saradnja sa OS BiH
- 3.3.Ostvarivanje saradnje sa strukturama civilne zaštite susjednih općina i gradova, kantona, Federaciji BiH, u RS i Brčko distriktu, te institucijama BIH (ministarstvo sigurnosti i dr.)
- 3.4. Unaprijeđenje saradnje sa civilnim društvom – NVO
- 3.5. Unapređenje saradnje sa poslovnim sektorom

Rezultati ovako postavljenih Strateških ciljeva ogleda se u znatnom smanjenju rizika od prirodnih i drugih nesreća i gubitaka života, egzistencije i zdravlja, kao i privredne, fizičke, socijalne, kulturne i ekološke imovine građana, privrednih društava, zajednica i zemlje.

Za postizanje očekivanog ishoda treba težiti ostvarenju: Spriječiti nove i smanjiti postojeće rizike od prirodnih i drugih nesreća kroz implementaciju integrisanih i

sveobuhvatnih ekonomskih, strukturnih, pravnih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, obrazovnih, ekoloških, tehnoloških, političkih i institucionalnih mjera koje sprečavaju i smanjuju opasnost od izloženosti i ranjivosti, te povećaju spremnost za odgovor i oporavak, a samim tim jačaju i otpornost.

Služba za civilnu zaštitu Grada Gračanica nosilac je aktivnosti oko pripremanja Programa razvoja.

Službe za upravu Grada Gračanica i drugi organi Grada Gračanica učestvuju u izradi Programa razvoja u pitanjima iz oblasti za koju su osnovani i u okviru svoje redovne djelatnosti realizuju zadatke, koji se za njihove oblasti utvrde u tom dokumentu i odgovorni su za stanje zaštite i spašavanja u svojoj oblasti.

Program razvoja će se realizovati kroz strateške planove Službe za civilnu zaštitu i planove Službi za upravu Grada, odnosno kroz realizaciju važeće Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023—2027. godina (u daljem tekstu: Strategija razvoja Grada), Važećeg Programa kapitalnih investicija Grada Gračanica 2021.-2025. (u daljem tekstu: Program kapitalnih investicija) i drugih planskih dokumenata.

Služba za civilnu zaštitu zajedno sa gradskim službama za upravu će u skladu sa važećim ovlaštenjima pratiti i koordinirati realizaciju ovih aktivnosti i o tome redovno informisati nadležne organe Grada i predlagati nove mjere i zadatke.

Svi oblici zaštite i spašavanja, uključujući i zaštitu od požara i vatrogastva, moraju se provoditi u skladu sa važećim zakonskim propisima, preuzetim obavezama, odnosno principima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih uticaja prirodnih i drugih nesreća, te opasnosti od nesreća uzrokovane požarom tih uticaja.

Važećim Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH od 2021- 2028. godine (“ Službene novine Federacije BiH”, broj: 98/21) propisana su osnovna opredjeljenja u oblasti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, a to su:

- 1) Svaki građanin ima pravo na zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara, ako je zbog toga ugrožen njegov život, zdravlje i imovina.
- 2) U slučaju prirodne i druge nesreće i požara, zaštita i spašavanje ljudskih života ima prednost pred svim drugim zaštitnim i spasilačkim djelatnostima.
- 3) Svako fizičko i pravno lice ima pravo i obavezu samostalno i skupa sa drugima provoditi zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara.
- 4) U slučaju prirodne i druge nesreće svako je dužan pomagati u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti. Čovjeku koji je u životnoj opasnosti svako mora priteći u pomoć ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život ili zdravlje. Ako ne može pomoći treba o tome hitno obavijestiti operativni centar civilne zaštite ili odgovarajuću upravu civilne zaštite u kantonu i službu civilne zaštite JLS, ili za pomoć se pobrinuti na drugi način.
- 5) U slučaju požara svaki punoljetni građanin dužan je pristupiti gašenju početnog požara u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti ukoliko na taj način ne ugrožava svoj život i zdravlje, što se odnosi na pružanje pomoći drugom licu koji je u životnoj opasnosti od posljedica požara.
- 6) Svaki punoljetni građanin ukoliko ne može pomoći u spašavanju života ili gašenju početnog požara, dužan je o tome hitno obavijestiti nadležni operativni centar civilne zaštite, odnosno tražiti pomoć od nadležne profesionalne vatrogasne jedinice.
- 7) Sve aktivnosti vezane za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara su humanitarne i nadpolitičke prirode.
- 8) Federacija BiH, kantoni i jedinice lokalne samouprave organizuju zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i zaštitu od požara kao jedinstven sistem zaštite i spašavanja u Federaciji BiH.

- 9) Kantoni i jedinice lokalne samouprave su direktno odgovorni za provođenje zaštite i spašavanja i provođenje zaštite od požara na svom području, a jedinstveno funkcionisanje, te zaštitu na cijelom području Federacije BiH, osigurava Federacija BiH.
- 10) Preventivne mjere moraju imati prednost nad svim oblicima planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara.
- 11) Građanima moraju biti dostupne informacije o opasnostima, zaštiti i mogućnostima njihovog učestvovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća.
- 12) Građanima moraju biti dostupne informacije o rizicima i opasnostima od požara, preventivnim mjerama zaštite te načinima i sredstvima za gašenje početnog požara.
- 13) Od poznatih rizika, po pravilu treba se zaštititi.
- 14) Organizovane snage zaštite i spašavanja u ratu obavezne su pomoći u provođenju humanitarnih principa određenih Ženevskim konvencijama.
- 15) Podaci o rizicima i opasnostima, planovima, mjerama i aktivnostima za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara su javni.
- 16) Svaki punoljetni građanin mora obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite, policiju, odgovarajuću službu ili upravu civilne zaštite o svakoj opasnosti ili prirodnoj i drugoj nesreći odmah kada je uoči ili za nju sazna.
- 17) U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju svako fizičko i pravno lice odgovorno je za provođenje zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća.
- 18) U skladu sa Zakonom o zaštiti od požara svaki vlasnik ili korisnik građevine i prostora i upravitelj stambenog objekta odgovoran je za zaštitu od požara u tim građevinama, prostorima i objektima.
- 19) Odgovorna lica za organizovanje zaštite od požara, dužni su pravovremeno izvršiti sve predviđene mjere zaštite svojih građevina/objekata i zaposlenika od eventualnog nastanka požara kroz provođenje preventivnih mjera zaštite od požara, kao i obuke u oblasti zaštite od požara, na način propisan u odredbama Zakona o zaštiti od požara.
- 20) JLS putem operativnih centara civilne zaštite i sredstava javnog informisanja dužni su obavijestiti stanovništvo o opasnostima, načinu zaštite i upoznati ih sa planovima zaštite i spašavanja, planovima zaštite od požara i pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće i požara.
- 21) Fizička i pravna lica dužna su pravovremeno izvršiti sve predložene mjere zaštite svojih objekata i zaposlenika od eventualnog nastanka prirodne ili druge nesreće kroz provođenje mjera zaštite i spašavanja propisanih u odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju, kao i osiguranju imovine kod nadležnih osiguravajućih kuća. Eventualnu pomoć u saniranju nastalih šteta mogu tražiti od drugih fizičkih i pravnih lica tek ako su proveli prethodne aktivnosti.
- 22) Organizacija i provođenje preventivnih mjera zaštite od požara i potrebe razvijanja mjera pripravnosti i spremnosti u odgovoru na pojave požara, zasnivaju se na procjenama ugroženosti od požara i planovima zaštite od požara u JLS i kantonima, kao i materijalnim, kadrovskim i drugim mogućnostima kojima raspolaže JLS, odnosno kanton.
- 23) Priprema sistema zaštite i spašavanja zasniva se na prilagođavanju organizacije materijalnim i ljudskim mogućnostima posebno u jedinicama lokalne samouprave i kantonima, te razvijenosti kritične infrastrukture i stepenu osjetljivosti na pojedine vrste opasnosti.
- 24) JLS u slučaju prirodne nesreće ili požara, prvo upotrebljava svoje snage i sredstva za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara. U slučaju kada zbog velikog obima nesreće i intenziteta požara snage i sredstva JLS nisu dovoljne, ugrožena JLS traži pomoć od susjednih JLS. Ako i njihova pomoć nije dovoljna, ugroženoj jedinici JLS pomoć dodjeljuje kanton, Federacija BiH i Bosna i Hercegovina u skladu sa mogućnostima i propisanim procedurama za traženje/pružanje pomoći u gašenju požara.

- 25) Zračne snage (helikopteri) kao i druge snage kojima raspolažu Oružane snage Bosne i Hercegovine mogu se upotrijebiti za zaštitu i spašavanje i gašenje požara otvorenih prostora na području JLS i kantona u Federaciji BiH, kada raspoloživi civilni resursi nisu dovoljni za brzo i efikasno izvođenje akcija zaštite i spašavanja i gašenje požara u skladu sa odredbama Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05) i podzakonskim propisima (Standardne operativne procedure i drugi) koji se odnose na pitanje pružanja pomoći civilnim vlastima.
- 26) Upotreba snaga i sredstava u slučaju prirodne i druge nesreće mora biti dovoljna i ekonomična u razmjeru sa ugroženošću, odnosno posljedicama prirodne i druge nesreće.
- 27) Izvođenje akcija zaštite i spašavanja zasniva se na obaveznom provođenju odluka nadležnih štabova civilne zaštite. Ako kojim slučajem bude razumno da odluka upućuje na vršenje kaznenog djela ili kršenje međunarodnog humanitarnog prava niko nije obavezan i ne smije provoditi takvu odluku.
- 28) Svaki ovlaštenu pripadnik civilne zaštite, komandant, šef službe, odnosno vođa grupe i spasilac mora znati ko je njegov nadređeni.
- 29) Da bi spriječili ili barem ublažili posljedice prirodnih i drugih nesreća i posljedice požara treba brzo reagovati i efikasno djelovati. Zbog toga, snage za zaštitu i spašavanje kao i osnovne i dopunske snage za vatrogastvo moraju biti organizovane, opremljene i osposobljene tako da se u slučaju prirodne i druge nesreće odnosno požara mogu odazvati u što kraćem roku.
- 30) Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizuju se zavisno od procjene ugroženosti i usklađene potrebe na nivou JLS, kantonalnom, Federalnom i državnom nivou.
- 31) Službe zaštite i spašavanja organizuju se za obavljanje onih zadaća zaštite i spašavanja za koje nisu razvijeni kapaciteti u okviru redovne djelatnosti ministarstva i drugih organa uprave u službama JLS, institucijama, zavodima, ustanovama, javnim preduzećima, postojećim dobrovoljnim ili profesionalnim spasilačkim službama.
- 32) Jedinice civilne zaštite i vatrogasne jedinice organizuju se po prostornom i funkcionalnom principu, a mogu u kombinaciji oba principa.
- 33) Kod organizovanja i provođenja zaštite i spašavanja i zaštite od požara u principu se koriste postojeći konceptualni materijalni i drugi resursi, ali i prepoznati kapaciteti strukovnih organizacija, udruženja građana i organizacija civilnog društva.
- 34) Pripadnici snaga za zaštitu i spašavanje i pripadnici osnovnih i dopunskih snaga za vatrogastvo imaju pravo na zaštitu pri radu za što su odgovorni njihovi osnivači. Za provođenje propisanih mjera za zaštitu i zdravlje na radu brinu se organi koji direktno komanduju određenim jedinicama, službama i svim drugim snagama u operativnoj situaciji.
- 35) Rješenja i postupci iz planova zaštite i spašavanja i planova zaštite od požara moraju biti jednostavni, jasni i razumljivi i prethodno simulirani kroz oblike obuke radi provjere valjanosti i hitnosti, s čime moraju biti upoznati svi članovi njihove izvedbe.
- 36) Korištenje preventivnog pristupa podrazumijeva ostvarivanje priprema za provođenje mjera zaštite i spašavanja i mjera zaštite od požara koje imaju nezamjenjivu ulogu. Skupe, a efikasne mjere ne smiju biti izgovor niti razlog odlaganju njihove realizacije od nosilaca planiranja za slučajeve kada postoji opasnost od velike ili nepopravljive štete.
- 37) Za svako fizičko ili pravno lice koje je namjerno ili nepažnjom uzrokovalo ugroženost zbog koje su nastali troškovi dodatnog provođenja mjera, odnosno koja su uzrokovala naknadnu štetu, primjenjuju se odredbe Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list RBiH", broj:2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine Federacije BiH", br. 29/03 i 42/11).
- 38) Od poznatih rizika, po pravilu, treba se zaštititi.
- 39) Država i svi nivoi vlasti, po pravilu, brinu za pomoć, odnosno socijalnu zaštitu samo onim pojedincima koji je sami sebi ne mogu osigurati.

40) Pomoć u slučaju prirodne ili druge nesreće je, po pravilu, besplatna.

41) Bosna i Hercegovina i Federacija BiH osiguravaju učestvovanje snaga za zaštitu i spašavanje u međunarodnim humanitarnim spasilačkim akcijama što zahtijeva usvajanje jedinstvenih standarda i postupaka na području organizovanosti, provođenju, opremljenosti i osposobljenosti snaga, međunarodnoj razmjeni podataka, obavještanjem drugih država o opasnostima, potpisivanjem odgovarajućih ugovora i sporazuma.

2. ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI GRADA GRAČANICA

Zaključci utvrđeni u ažuriranoj Procjeni ugroženosti Grada Gračanica od prirodnih i drugih nesreća, predstavljaju polazište i osnovne pravce i usmjerenje za donošenje Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Gradu Gračanica za naredni period, kao i ažuriranje Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Gradu Gračanica.

Procijenjenim stanjem ugroženosti područja Grada Gračanica obuhvaćene su prirodne i druge nesreće koje mogu ugroziti područje Grada Gračanica, što je značajan korak ka uspostavljanju spremnosti društvene zajednice za sprečavanje, nastajanje, ublažavanje i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća na području Grada Gračanica.

2.1. Prijedlog organizacije zaštite i spašavanja (ZiS) sa pokazateljima o snagama i materijalno--tehničkim sredstvima i opremi koja bi se trebala planirati i obezbijediti za ostvarivanje predložene organizacije sa posebnim usmjerenjem na slijedeće pitanje:

Snage i sredstva za zaštitu i spašavanje organizovati u skladu sa odredbama Federalnog i Kantonalnog zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i Odluci o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara za područje grada Gračanica što podrazumijeva optimalan pristup kod određivanja dijela snaga i sredstava za ove namjene u okviru struktura civilne zaštite, a dijela u okviru drugih pravnih subjekata i fizičkih lica.

2.2. Vrste prirodnih i drugih nesreća koje su obuhvaćene procjenom ugroženosti i područja njihovog djelovanja sa mogućim posljedicama po ljude i materijalna dobra

U dvije i više mjesnih zajednica mogu nastupiti prirodne i druge nesreće, odnosno na cjelokupnom prostoru grada, mogu nastati prirodne, tehničko-tehnološke i druge nesreće, koje mogu ugroziti život i zdravlje većeg broja ljudi i izazvati materijalne štete većeg obima.

Prirodne nepogode su događaji koji su uzrokovani djelovanjem prirodne sile na koje ljudski faktor ne može uticati kao što su: potres, poplava, visoki snijeg i snježni nanosi, olujni ili orkanski vjetar, grad, prolom oblaka, klizište, suša, hladnoća, te masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti;

Tehničko-tehnološke nesreće su događaji koji su izmakli kontroli pri obavljanju određene djelatnosti ili upravljanja određenim sredstvima za rad i rad s opasnim tvarima, naftom i njenim prerađevinama i energetske plinovima tokom njihove proizvodnje, prerade, upotrebe, skladištenja, pretovara, prijevoza ili uklanjanja, čije posljedice ugrožavaju ljude i materijalna dobra;

Druge nesreće podrazumijevaju velike nesreće u cestovnom, željezničkom, zračnom ili pomorskom prometu, požar, rudarske nesreće, rušenje brana, atomske, nuklearne ili druge nesreće koje uzrokuje čovjek svojim aktivnostima, rat, vanredno stanje ili drugi oblici masovnog stradanja ljudi i uništavanja materijalnih dobara.

Osim navedenih nesreća, teritorija Bosne i Hercegovine, bila je izložena i djelovanju nuklearne nesreće u Černobilu od 26. Aprila 1986. godine, a zbog blizine nuklearke Krško u

Sloveniji i brojnih nuklearki u Srednjoj Evropi, nalazi se u zoni izuzetnog rizika od nuklearnih udesa.

Kontaminiranost teritorije Grada Gračanica minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS-a) predstavlja jednu od najvećih opasnosti po stanovništvo, a posebno u područjima gdje su vođena borbena dejstva, odnosno gdje su bile linije razdvajanja.

Pored gubitaka i povreda izazvanih kod ljudi te opasnosti su direktno usporavale i onemogućavale obnovu i rekonstrukciju, organizaciju i normalizaciju života i rada, kao i brži povratak izbjeglih i raseljenih osoba i proizvodile nestabilno sigurnosno okruženje.

U industrijskoj proizvodnji na području Tuzlanskog kantona (grada Lukavac i Tuzla)- u pojedinim granama, koriste se materije koje u procesu proizvodnje ne prati odgovarajuća tehnologija zdravstvene i ekološke zaštite, te predstavljaju direktnu opasnost kako za zaposlene, tako i za šire područje, gdje je i područje grada Gračanica.

Pored toga, složeni prirodni uslovi i klimatske promjene povećale su opasnosti od prirodnih ili drugih nesreća. Poslijeratni period je period u kojem su područja grada intenzivnije izložena rizicima od prirodnih ili drugih nesreća. Osnovni indikatori za to su: proces planiranja; zastarjeli i neaktuelni planovi; razoreni i neobnovljeni infrastrukturni sistemi; a posebno meteorološki, hidrološki i seizmološki osmatrački i komunikacijski sistemi, čime je narušena i efikasnost tehničko-tehnološkog sistema blagovremenog otkrivanja, praćenja, prognoziranja i ranije najave prirodnih nesreća, čime je rizik dodatno uvećan; nedostatak dokumentacije (viši stepen oštećenosti i uništenosti); povećana osjetljivost fizičkih struktura na rizik s obzirom na njihovu ratnu razorenost i na razorenost sistema za zaštitu od nesreća, nedostatak finansijskih sredstava, tehnička neopremljenost postojećih institucija; nizak nivo svijesti o opasnostima, nizak nivo specijalističke obrazovanosti ljudi u različitim sektorima vezano za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Izvjerna mogućnost da se procijenjene prirodne i druge nesreće iznenadno, snažno i rušilački ispolje na području grada i u kratkom intervalu načine velike gubitke ljudi, životinja u kulturnim i materijalnim dobrima, zahtijeva konsistentno provođenje priprema za izvršenje spašavanja, evakuacije, zbrinjavanja, intervencijama pomoći, urbanom traženju i spašavanju, organizaciju logistike i sl.

Radi toga je potrebno ili nužno isplanirati kapacitete hotela, sportskih centara, škola i drugo za potrebe evakuacije i zbrinjavanja ugroženog stanovništva, karantine za povrijeđenu i oboljelu stoku uz medicinsku trijažu i njegu.

2.2.1. PRIRODNE NEPOGODE

2.2.1.1. Potresi

Mogući uzroci, odnosno rizik nastanka prirodne nesreće:

Rušilački potresi koji povremeno ugrožavaju pojedine dijelove zemlje, ne samo što izlažu stalnoj potencijalnoj opasnosti ljudske živote i materijalna dobra, već ugrožavaju cjelokupnu ljudsku aktivnost i njen normalan razvoj u tim područjima.

Seizmološki monitoring je u nadležnosti FHMZ i najvažnije je obezbijediti kvalitetan i pouzdan prenos podataka sa seizmoloških stanica u Operativno komunikacijski centar BiH - 112, a potom u operativne centre CZ- 121, sve u svrhu pravovremenog obavještanja stanovništva.

Bosna i Hercegovina je usvojila evropske propise koji se odnose na projektovanje i građenje konstrukcija otpornih na potres (Eurocode - 8) ali iste je neophodno i primjenjivati u praksi.

Obzirom da i Studija klimatoloških, hidroloških i seizmoloških karakteristika Tuzlanskog kantona od Federalnog meteorološkog zavoda pokazuje da područje grada Gračanica do sada nije bilo izloženo razornim potresima jačeg intenziteta koji bi mogao

izazvati veće materijalne štete i izazvati ljudske žrtve, teko da je teško precizno i sveobuhvatno ocijeniti moguća pomijaranja u zemljinoj kori na području grada Gračanica.

Bez obzira na naprijed navedeno potrebno je obezbijediti izradu karata (epicentar potresa, seizmičkog hazarda, rizika, maksimalnih intenziteta) seizmoloških seizmotektonskih i drugih potrebnih parametara za prostorno planiranje i seizmičko projektiranje i građenje, a sve u cilju preventive i zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće i katastrofe. Tehnički propisi za projektovanje objekata omogućuje da se pri realizaciji urbanističkih planova sprovede individualna zaštita svakog objekta od rušilačkog dejstva zemljotresa, što je potrebno i u narednom periodu u potpunosti sprovoditi, pri stvaranju prostornih, osnovnih i detaljnih urbanističkih planova i projekata koji čine osnovu razvoja urbanih sredina.

Za mjerenje oslobođene energije koristi se Richterovala skala, a za mjerenje intenziteta potresa na površini zemlje koriste se razne skale, a najraširenije su: MCS skala i MSK-64 skala.

Učestalost pojavljivanja

Analizom podataka o potresima koji su se dogodili u prošlosti na području Bosne i Hercegovine (od 1905.godine) vidimo da područje grada Gračanica nije bilo izloženo rušilačkim potresima.

Intenzitet djelovanja potresa u dosadašnjem periodu

Rušilački potresi koji povremeno ugrožavaju pojedine dijelove zemlje, ne samo što izlažu stalnoj potencijalnoj opasnosti ljudske živote i materijalna dobra, već ugrožavaju cjelokupnu ljudsku aktivnost i njen normalan razvoj u tim područjima.

Prema podacima Federalnog meteorološkog zavoda - Sektor za seizmologiju, u posljednjih 110 godina, registrovano je ukupno 33 potresa, koji su imali uticaj na područje TK.

Najjači potres, magnitude u hipocentru od 5,1 stepeni po Richterovala skali, odnosno intenziteta u epicentru od 7,0 stepeni po Merkalijevoj skali, sa epicentrom u Dobošnici, registrovan je 29.10.1974. godine.

U ovom periodu registrovano je 16 potresa jačine između 5 i 6 stepeni i 7 potresa jačine između 6 i 7 stepeni po Merkalijevoj skali.

Vrijeme trajanja potresa

Potresi mogu biti produženog trajanja, kojeg karakteriše glavni udar dužeg trajanja, zatim prestaje glavna seizmička aktivnost. Naknadno su mogući znatno slabiji potresi. Potrese udarnog tipa, prema trajanju, karakteriše kratki i slabiji intenzitet potresa u prvoj fazi, nakon čega slijede, u dužem vremenskom periodu, potresi znatno slabijeg intenziteta. Također, postoje i kratkotrajni potresi.

Duže trajanje potresa, velikog intenziteta u epicentru, izraženo u stepenima Merkalijeve skale, izaziva katastrofalne posljedice na svim objektima na površini zemlje, uz veliki broj mrtvih i povrijeđenih lica.

Područje koje može biti ugroženo potresom

Prema podacima Seizmolškog zavoda F BiH Sarajevo na području TK potresi se mogu desiti odnosno može se osjetiti djelovanje potresa na području svih općina/ gradova TK.

Moguće posljedice djelovanja potresa na ljude i materijalna dobra

Potres kao prirodna pojava, koja, zavisno od njegovog intenziteta u epicentru, mjereno u stepenima Merkalijeve skale, prouzrokuje manje ili veće pomjerenje tla, što ima za posljedicu

rušenje i oštećenje većine građevinskih i drugih objekata, uređaja i drugih dobara, a također, vrlo često, zavisno od intenziteta potresa u epicentru, ima i poginulih i ranjenih lica.

Za veliki dio TK (uglavnom rubni), u narednih 100 godina, procjenjuje se da se ne očekuju zemljotresi većeg intenziteta od 6 stepeni Merkalijeve skale, s tim da klimatske promjene koje se dešavaju u svijetu su nezaobilazne i u BiH, tako da treba preventivnim i antiseizmičkim mjerama stalno planirati zaštitu stanovništva i od eventualno jačih potresa. Područje oko Lukavca je nešto ugroženije, sa maksimalnim očekivanim intenzitetom od 6,5 do 7 stepeni Merkalijeve skale.

Sjeverno i sjeveroistočno od Lukavca mogu se očekivati intenziteti zemljotresa od 7 do 7,5 stepeni Merkalijeve skale i to je ujedno najugroženije područje TK.

Imajući u vidu stepen urbanizacije TK, spratnost zgrada, karakter zastupljene industrije (hemijska industrija i rudarstvo), kao i saznanje o nepoštivanju "aseizmičke" izgradnje građevinskih objekata, može se reći da je TK prilično seizmički ugroženo područje.

Problem usložnjava i slijeganje površine terena na području urbanog dijela Tuzle, kao posljedica nekontrolisane eksploatacije sonog ležišta, u dužem vremenskom periodu, kao i brojni industrijski kompleksi u blizini najopasnijeg tektonskog rasjeda, na području grada Lukavac.

Seizmološki monitoring je u nadležnosti FHMZ i najvažnije je obezbijediti kvalitetan i pouzdan prenos podataka sa seizmoloških stanica u Operativno komunikacijski centar BiH - 112, a potom u operativne centre CZ- 121, sve u svrhu pravovremenog obavještanja stanovništva.

Neophodno je također razraditi i sprovesti program edukacije stanovništva o ponašanju prije, za vrijeme i poslije dešavanja zemljotresa. Posebnu pažnju treba posvetiti edukaciji djece predškolskog i školskog uzrasta kao i starijih osoba koji spadaju u najugroženije kategorije.

Analizom podataka o potresima koji su se dogodili u prošlosti na području Bosne i Hercegovine (od 1905.godine) vidimo da područje grada Gračanica nije bilo izloženo rušilačkim potresima. Tehnički propisi za projektovanje objekata omogućuje da se pri realizaciji urbanističkih planova sprovede individualna zaštita svakog objekta od rušilačkog dejstva zemljotresa, što je potrebno i u narednom periodu u potpunosti sprovođiti, pri stvaranju prostornih, osnovnih i detaljnih urbanističkih planova i projekata koji čine osnovu razvoja urbanih sredina.

Bosna i Hercegovina je usvojila evropske propise koji se odnose na projektovanje i građenje konstrukcija otpornih na potres (Eurocode - 8) ali iste je neophodno i primjenjivati u praksi.

2.2.1.2. Poplave

Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom je mjera koja sadrži elemente provođenja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u područjima oko rijeka (Spreča, Sokoluša, Drijenča, Rašljevačka, Lukavička, Stjepopoljska, Džakulska, Doborovačka, Kosova, Miričanski potok i dr.) koje mogu biti ugrožene poplavama, koje mogu nastati oštećenjima ili rušenjem visokih brana (HA Modrac), nasipa ili drugih vodozaštitnih objekata, kao i od opasnosti od bujičnih i podzemnih voda.

Zaštita na vodi i pod vodom obuhvata: izgradnju, održavanje i saniranje oštećenih objekata za zaštitu od poplava, osmatranje i izviđanje stanja vodotoka, objekata i terena, planiranje i provođenje evakuacije stanovništva i materijalnih dobara iz ugroženih područja, planiranje i prevoženja i prelaza preko rijeka, jezera, snabdijevanje poplavom ugroženog stanovništva potrebnim namirnicama i drugim sredstvima radi preživljavanja i učešća na saniranju posljedica izazvanih poplavama.

Vlasnici kupališta, plaža i sličnih objekata u pružanju usluga dužni su o svom trošku osigurati i odgovarajuće spasilačke službe za spašavanje kupaca- utopljenika.

Organi uprave kantona nadležni za vodoprivredu i privredna društva u oblasti vodoprivrede odgovorni su za otkrivanje i utvrđivanje opasnosti i organiziranja provođenja zaštite i spašavanja od poplava izazvanih oštećenjem ili rušenjem visokih brana, nasipa ili drugih vodozaštitnih objekata, te opasnosti od bujičnih i podzemnih voda II kategorije koje uzrokuju poplave.

Zaštitu i spašavanje provode: građani u okviru samozaštite, pravna lica čija je to osnovna djelatnost, ili je ta djelatnost vezana uz rijeke i jezera, kao i sportska i druga udruženja koja se bave sportom na vodi ili pod vodom i službe zaštite i spašavanja, koje su opremljene i osposobljene za ovu vrstu zaštite i spašavanja, jedinice civilne zaštite za zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom, te organi uprave i službe za upravu grada/općina nadležne za vodoprivredu.

Mogući uzroci nastanka poplava

Uzroci poplava, na području grada Gračanica su raznovrsni, tako da poplave mogu nastati uslijed izlivanja velikih voda iz prirodnih i vještačkih vodotoka i hidroakumulacija, preljevanja vode preko odbrambenih nasipa i brana, proboja nasipa, odnosno rušenja brana na hidroakumulacijama i drugih hidrograđevinskih objekata, zatim usled visokog nivoa podzemnih i velikih količina površinskih voda, kao i usled pojave bujičnih i brdskih voda nakon jakih lokalnih pljuskova. Obilne i dugotrajne kišne padavine i naglo topljenje snijega uzrokuju intenzivno doticanje velikih količina vode u vodotoke, koji ih ne mogu u potpunosti prihvatiti što izaziva izlivanje vode iz korita vodotoka i dovodi do pojave poplava. Do poplava najčešće dolazi uz neregulirane i neuređene vodotoke. Poseban problem predstavljaju neregulirani vodotoci čija korita su obrasla raznim rastinjem i zatrpana muljem, kamenjem i ugljenom prašinom (karakteristično za rijeku Spreču, Miričansku, Rašljevačku, Sokolušu, Drijenču, Stjepopoljsku, Lukavičku, Džakulsku, Dobarovačku, Pribavski potok). Poplave se, međutim, događaju i uz regulirane vodotoke zbog toga što se u njih deponuju velike količine raznog otpadnog materijala, a uz vodotoke se, kao i preko njih, protuzakonito grade razni objekti, što sve zajedno utiče na smanjenje proticajnog profila vodotoka, što u krajnjoj instanci dovodi do poplava.

Pojavama poplava također, doprinosi i nekontrolirana sječa šuma u slivnom području vodotoka, što utiče na eroziju površinskog sloja zemljišta i smanjuje njegove moći apsorbovanja većih količina vode, što ima za posljedicu brže oticanje vode u vodotoke, a to stvara preduvjete za pojavu poplava. Uzroci nastanka poplava su, također, visok nivo podzemnih i površinskih voda, loša drenažna mreža u tim područjima, neregulirani i neuređeni kanali za prihvati i odvođenje površinskih i podzemnih voda, neizgrađeni glavni i pomoćni odbrambeni nasipi uz veće vodotoke u ravničarskim predjelima, te bujične i brdske vode velikog rušilačkog dejstva, koje nastaju nakon jakih lokalnih pljuskova.

Do poplava, također, dolazi, nizvodno od hidroakumulacija (HA) „Modrac”, na području gradova Lukavac i Gračanica i općine Doboj Istok, i zbog isticanja velikih količina vode preko preljeva na brani HA „Modrac” (sve preko 40 m³/s), kao posljedica čuvanja rezervi vode za snabdijevanje Grada Tuzla i Lukavac pitkom i industrijskom vodom, nesmetan rad hidroelektrane i dotoka velikih količina vode u HA, za vrijeme dugotrajnih i obilnih kišnih padavina ili zbog naglog topljenja snijega.

Učestalost pojavljivanja poplava

U posljednjih 10 godina na području grada Gračanica, svake godine su se desile poplave manjih ili većih razmjera, po nekoliko puta godišnje, na području skoro svih mjesnih zajednica u dolini rijeke Spreče.

U januaru 2000. godine došlo je, uslijed porasta temperature zraka, do naglog topljenja snijega, što je izazvalo poplave velikih razmjera na području grada Gračanica.

U junu i julu 2001. godine poplave katastrofalnih razmjera zahvatile su područje svih 13 općina/ gradova TK.

U toku aprila, maja, juna, augusta, oktobra i novembra 2002. godine poplave srednjeg intenziteta zahvatile su svih 13 općina/ gradova TK.

U toku aprila, juna i jula 2004. godine poplave relativno velikih razmjera, zahvatile su i područje grada Gračanica.

Osjetan porast temperature zraka, u martu 2005. godine, izazvao je naglo topljenje snijega na čitavom području TK, što je prouzrokovalo nagli porast vodostaja svih vodotoka. Rijeka Spreča (vodotok I kategorije) izlila se iz korita na području grada Gračanica i poplavila znatne površine poljoprivrednog i drugog zemljišta.

Obilne kišne padavine i naglo topljenje snijega tokom marta 2006. godine izazvale su izljevanje rijeka iz svojih korita i poplave na području grada Gračanica poljoprivredne površine.

Obilne kišne padavine u tokom juna 2006. godine izazvale su nagli porast vodostaja svih vodotoka na području grada i izljevanje rijeke Spreče.

Posljedica navedenih kišnih padavina bila je u dolini rijeke Spreče plavljenje oko 100 ha zemljišta.

U martu, maju, junu, oktobru, novembru i decembru 2007. godine došlo je, kao posljedica obilnih kišnih padavina, do izlivanja rijeka i potoka iz svojih korita, i plavljenja većih površina poljoprivrednog i drugog zemljišta, što je posebno izraženo u dolini rijeke Spreče.

Obilne, višednevne kišne padavine u martu 2009. godine, izazvale su porast nivoa svih vodotoka na području TK. Izlivanje rijeka i potoka izazvalo je poplave i na području grada/općine Gračanica gdje je rijeka Spreča poplavila oko 400 hektara poljoprivrednog zemljišta.

Obilne višednevne kišne padavine, u junu i julu 2010. godine, na području svih općina/ gradova TK, izazvale su nagli porast vodostaja u svim vodotocima, kao i HA Modrac. Pored rijeke Spreče u gotovo svim mjesnim zajednicama općine/ grada došlo je u dva navrata do izlivanja manjih - bujičnih i većih vodotoka (Rašljevačka rijeka, Miričanski potok, Basići potok, Pribavski potok, Sokoluša, Drijenča, Stjepopoljska rijeka, Lukavička rijeka, Džakulska rijeka, Doborovačka rijeka, Vranovička rijeka), što je izazvalo, u vrlo kratkom vremenskom periodu, poplave katastrofalnih razmjera, registrovane u skoro u svim mjesnim zajednicama.

Istovremeno, a naročito nakon relativnog smirivanja stanja sa polavama, aktivirana su brojna klizišta na području svih mjesnih zajednica.

U trajanju od nekoliko dana, u prekidu je bio saobraćaj uslijed poplava, na putevima: M-4 Doboj Tuzla, Orahovica- Srebrenik, Gračanica- Srebrenik, Gračanica- Srnice i više važnijih lokalnih puteva.

Usljed dugotrajnih padavina koje su se intenzivirale od 14. do 23. maja, na cijelom području općine/ grada Gračanica, došlo je do naglog porasta vodostaja u vodotocima, a zatim i do izlivanja vode iz korita i poplava koje su ugrozile stanovništvo i oštetila stambene, poslovne i infrastrukturne objekte, kao i poljoprivredne površine.

U popodnevnom satima 13.04.2014. godine počele su kišne padavine koje su se nesmanjenim intenzitetom nastavile tokom noći i narednih dana, i već u prijepodnevnom satima 14.05. počelo je izlivanje rijeke Spreče (tek se bila povukla od prethodnih kiša), a u popodnevnom satima već je počela borba za odbranu od izlivanja rijeke Sokoluše izvan regulisanog toka u gradu Gračanici i nastojanja da se nekim interventnim-hitnim mjerama

kanališu površinske vode kako bi se spasilo nekoliko objekata u naselju Korića Han u Gračanici, koje je ugrožavalo klizište.

Kako padavine nisu prestajale cijeli dan, 15.05. u popodnevnim satima već su počeli problemi sa nabujalom rijekom Sokolušom, koja je od ušća Drijenče nizvodno prijetila da izlije i poplavi nekoliko stambenih i poslovnih objekata. Istovremeno, počelo je i intezivnije izlivanje i plavljenje rijeke Spreče u mjesnim zajednicama koje gravitiraju rijeci, a lokalni vodotoci u svim mjesnim zajednicama su se pretvorili u bujične vodotoke velike snage, tako da su nosili stabla drveća i drugi materijal, prijetili da poruše mostove i prelaze, oštećivali putne komunikacije i plavili stambene i druge objekte. Pozivi za pomoć su stizali iz mjesnih zajednica Pribava, Donja Orahovica i iz grada, jer je voda počela da ulazi u objekte oko nogometnih terena u Orahovici i Pribavi, a organizovana je i odbrana naselja Riječka kod Vatrogasnog doma i u Ulici Lejlekuša.

Dana 24.05.2014. godine nabujala Rašljevska rijeka je još jednom poplavila MZ Donja Orahovica, mnogo teže nego u prethodnoj nepogodi. Poplavljen je bio 61 stambeni i 4 poslovna objekta u naseljima Rijeka i Karići, prekinuta dovodna trasa lokalnog vodovoda na 3 mjesta, ukupne dužine oko 80 m, na profilima Ø 110 mm i 6/4“, te oštećena 3 mosta na putu D.Orahovica-Rašljeva, kroz Rijeku, zbog čega je put morao biti zatvoren, a morala se izvršiti i ponovna dezinfekcija objekata.

U posljednjih 10 godina na području Gračanice, svake godine su se desile poplave manjih ili većih razmjera, po nekoliko puta godišnje, na području skoro svih mjesnih zajednica u dolini rijeke Spreče, što je prikazano u slijedećoj tabeli:

TABELARNI PRIKAZ POPLAVA U DOLINI RIJEKE SPREČE ZA PERIOD 2010. - 2020.godina

Godina /datum	Najveći vodost. Spreče na vodomjernoj stanici na mostu za Karanovac (cm)	Najveći vodost. na HA Modrac (m.n.m.)	Ispuštanje (m ³ /s)	Plavljenje u toku godine	Najveća poplavljena površina polj. zemljišta u (ha)	Štete na polj. zemljištu	Napomena
03.06. 2010.	520	201,14	244,06	7x	320		
07.05. 2012.	320	199,56	74,6	2x	30		
15.03. 2013.	350	199,45	75,1	2x	60		
16.05. 2014.	620	203,42	812	5x	550		
06.03. 2015.	378	199,84	60,20	4x	80		
23.03. 2016.	404	199,61	76,20	1x	150		
09.03. 2017.	417	200,32	101,40	6x	200		
09.03. 2018.	380	199,74	69,88	1x	150		
02.06. 2019.	460	199,72	58,20	3x	250		
25.06. 2020.	425	200,74	164,30	1x	230		

Pregled šteta od posledica plavljenja u periodu 2001. – 2020. godina

R. br.	OPIS ŠTETE	2001.	2005.	2006. (Mart i Juni)	2010.	2014. (Maj - Sept.)	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	UKUPNO: (KM)
1.	Štete na poljop. usjevima i zemljištu	3.816.200	248.400	512.100	934.490	8.592.230	182.830	190.340	247.800	858.500	924.850	16.507.740
2.	Štete na infrastrukt.	29.300				79.800	66.720	9.000	84.486	307.863	68.730	645.899
3.	Štete na industrijskim objektima				744.420	25.742.243			25.500			26.512.163
4.	Pranje i dezinfekcija privrednih objekata					60.236				3562		63.798
5.	Štete na stambenim objektima	1.575.000				3.130.000	18.900	6.500		21.050	28.600	4.780.050
	UKUPNO :	5.420.500	248.400	512.100	1.678.910	37.604.509	268.450	205.840	357.786	1.190.975	1.022.180	48.504.650

Intenzitet djelovanja poplava u dosadašnjem periodu

U dosadašnjem periodu, u posljednjih 10 godina, intenzitet poplava na području grada Gračanica kretao se u rasponu od srednjeg intenziteta, kada je bila poplavljena manja površina poljoprivrednog i drugog zemljišta i manji broj stambenih i drugih objekata, do poplava katastrofalnih razmjera, koje su se desile u junu 2001. godine, kada je poplavljeno više od hiljadu hektara poljoprivrednog i drugog zemljišta, više desetina stambenih, pomoćnih, poslovnih, privrednih i infrastrukturnih objekata svih vrsta, na području svih 23 mjesnih zajednica.

U junu i julu 2010, godine došlo je do katastrofalnih poplava u gotovo u svim dijelovima općine, gdje je pored izlivanja rijeke Spreče, istovremeno zabilježeno izlivanja manjih - bujičnih i većih vodotoka u svim mjesnim zajednicama, što je izazvalo, u vrlo kratkom vremenskom periodu, plavljenje: 282 ha poljoprivrednog zemljišta, 170 pomoćnih objekata, 155 stambenih objekata, 8 industrijskih objekata, te oštećenje ili uništenje 4 mosta. Evakuisano je ukupno 231 osoba.

Takođe u maju 2014. godine prirodna nepogoda od poplava na području općine Gračanica prouzrokovale su:

Od maja do 31.12.2015. godine evidentirane su štete na: 1260 ha poljoprivrednog zemljišta i kultura, 617 stambenih objekata, 119 privrednih objekata, oštećena korita rijeka i potoka. Izlivanje vode rijeke Spreče u maju i Sokoluše u avgustu mjesecu uzrokovalo je plavljenje trafo stanice i nestanak električne struje u gradu i većini mjesnih zajednica.

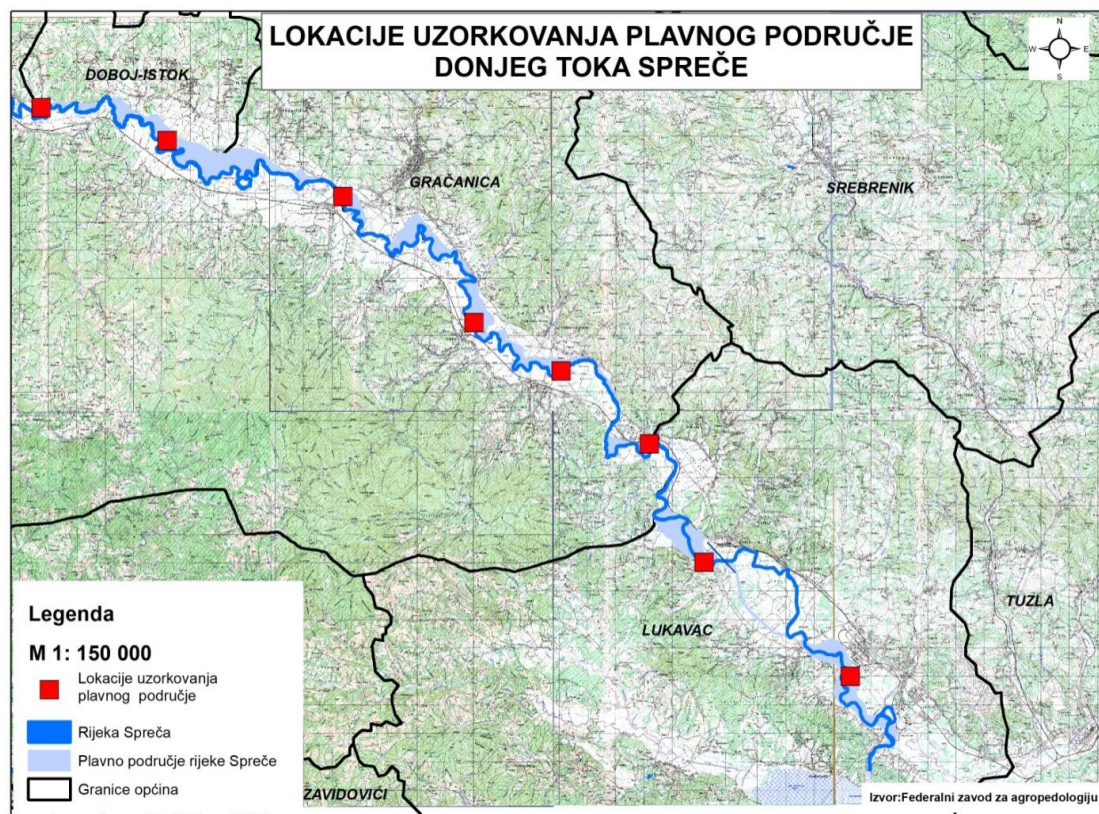
Generalno se može reći da su poplave i bujice česte nepogode na području općine Gračanica (javljaju se svakog proljeća i jeseni) i očekivati je njihovo često pojavljivanje i u narednom periodu, dok se ne urede korita rijeke Spreče i njenih pritoka na ovom području.

Pored poplava u dolini rijeke Spreče, veliki problem po zdravlje građana predstavlja povećana koncentracija teških metala i zasićenih aromatskih ugljovodonika (PAH). Tako je

Vlada Federacije BiH, na 15. sjednici održanoj 16.07.2015. godine donijela Zaključak V.br.: 940/2015 o prihvatanju informacije Federalnog zavoda za agropedologiju o stanju zagađenosti tla i biljaka u donjem toku rijeke Spreče i zadužila Federalni zavod za agropedologiju da izvrši dodatna istraživanja i predloži hitne mjere prevencije i sanacije zagađenog područja u donjem toku rijeke Spreče.

Osnovni zadatak ovih istraživanja je da se utvrdi stepen kontaminiranosti poljoprivrednog zemljišta i biljnog materijala teškim metalima i organskim zagađivačima, te

nakon toga izvršiti procjenu mogućnosti poljoprivredne proizvodnje u pojedinim područjima donjeg toka rijeke Spreče.

Težište istraživanja fokusirano je na sadržaj organskih i neorganskih polutanata u zemljištu sa posebnim akcentom na slijedeće elemente: Olovo (Pb), Kadmij (Cd), Živa (Hg), Cink (Zn), Kobalt (Co), Bakar (Cu), Mangan (Mn), Arsen (As), Nikal (Ni), Krom (Cr), Bakar (Cu) i Željezo (Fe) i sadržaj policikličnih aromatskih ugljikovodonika (PAH-ova).

Predstavnici Federalnog zavoda za agropedologiju i predstavnici Službe za civilnu zaštitu su 02.06. i 17.06.2015. godine poslije poplava izašli na lokalitete u Stjepan Polju, Gračanici, Donjoj Lohinji, Donjoj Orahovici i Miričini, gdje su predstavnici Federalnog zavoda za agropedologiju uzeli uzorke tla i jedan uzorak biljnog materijala.

Nakon prvih rezultata dobijenih iz uzoraka tla uzetih 02.06.2015. godine, utvrđeno je da je na ovom području došlo do određenog stepena zagađenja teškim metalima i organskim polutantima zbog čega su obavljena dodatna istraživanja 17. 06.2015. godine.

Analizom uzoraka tla i biljnog materijala sa 4 lokaliteta (Općina Lukavac na području Gnojnice-1, Gnojnice-2 i u općini Gračanica na području Miričine) uzetih 17.06.2015. godine, utvrđene su enormno visoke vrijednosti PAH-ova kod 2 uzorka tla i i u jednom uzorku biljnog materijala, koje(prelaze dozvoljenu graničnu vrijednost od 2,00 mg/kg, utvrđenu na osnovu Pravilnika o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja), pa je zaključeno da se poduzmu adekvatne mjere i do daljnjeg zabrani korištenje poljoprivrednog zemljišta u donjem toku rijeke Spreče u Općini Lukavac na području Sižja, Dobošnice i Gnojnice i u općini Gračanica na području Miričine.

Nakon analize zemljišta od strane Federalnog zavoda za agropedologiju urađena je Informacija o stanju zagađenosti tla i biljaka u donjem toku rijeke Spreče i dostavljena Vladi Federacije na razmatranje. Zaključkom Vlade Federacije, V.broj: 940/2015 od 16.07.2015. godine informacija je prihvaćena uz određena zaduženja za preduzimanje mjera zaštite. U cilju preduzimanja odgovarajućih mjera zaštite ljudi i životinja, Općina Gračanica je putem sredstava javnog informisanja- Radio Gračanice i putem Vijeća MZ upozorila građane općine Gračanica o zabrani korištenja zemljišta uz rijeku Spreču koje se nalaze u MZ Miričina u

poljoprivredne svrhe niti da koriste žitarice i povrtlarske kulture sa ovih posjeda za ljudsku i životinjsku ishranu. Na osnovu najnovijeg Izvještaja Federalnog zavoda za agropedologiju o monitoringu donjeg toka rijeke Spreče za 2020. godinu i provedenih terenskih ispitivanja i opažanja, te laboratorijskih analiza utvrđene su hemijske i fizičke osobine tla koje su prikazane u slijedećoj tabeli:

Redni broj	Katastarska općina	Godina uzorkovanja	Pb	Cd	Zn	Co	Cu	Cr	Ni	Hg	As	PAH	Teksturni sastav tla
			mg/kg										
1.	Miričina	2014	25,13	1,47	51,63	47,00	31,73	69,23	509,80	0,28	5,69	1,24	pjeskovita-ilovača
		2015	28,47	2,30	54,81	35,85	30,43	86,80	323,68	2,13	5,45	4,54	
		2016	33,67	0,43	64,83	33,70	32,67	104,10	290,70	1,41	6,97	3,30	
		2017	31,40	0,40	135,50	41,23	25,40	187,00	384,20	0,21	8,52	1,46	
		2018	23,27	0,34	65,67	24,83	20,63	116,40	215,50	0,52	8,25	21,12	
		2019	27,43	0,43	48,53	25,43	31,00	103,70	247,50	1,18	11,11	5,24	
		2020	28,93	0,48	60,83	25,73	32,00	73,43	242,00	1,95	11,80	4,38	
2.	Orahovica Donja	2014	17,73	1,03	39,97	23,83	21,30	53,70	312,00	1,00	4,81	7,46	pjeskovita-ilovača
		2015	24,33	1,40	54,00	23,93	26,93	68,27	265,30	1,18	6,63	7,12	
		2016	16,97	0,22	67,50	25,87	22,70	98,90	266,50	1,42	4,82	18,80	
		2017	24,20	0,40	86,83	29,97	26,77	165,20	252,70	0,46	8,90	3,80	
		2018	20,90	0,26	53,17	35,33	20,67	168,70	280,70	0,22	9,26	2,71	
		2019	30,87	0,39	46,10	23,20	27,47	84,80	248,80	3,17	11,07	12,48	
		2020	18,73	0,36	45,67	27,37	19,83	153,60	337,20	0,73	12,52	6,01	
3.	Donja Lohinja	2014	19,07	0,97	42,73	30,40	23,17	45,83	198,30	0,60	4,83	0,79	praškasta pjeskulja
		2015	22,80	1,57	30,00	29,17	22,07	86,33	222,30	1,55	5,58	7,21	
		2016	17,33	0,27	55,67	35,87	26,53	110,10	336,00	1,06	5,65	5,06	
		2017	24,67	0,40	60,00	33,47	22,40	151,00	331,30	0,59	8,91	7,12	
		2018	27,43	0,45	64,67	39,73	32,63	145,60	359,80	0,78	10,87	3,43	
		2019	25,93	0,49	57,80	40,07	38,93	208,20	414,70	0,16	12,52	0,59	
		2020	20,03	0,33	49,00	29,83	23,80	130,60	401,80	0,35	6,86	0,75	
4.	Stjepan Polje	2014	22,27	1,03	52,83	35,37	32,67	84,27	475,00	0,14	6,49	0,40	ilovača
		2015	24,56	1,50	61,76	44,67	31,52	165,53	384,11	0,09	4,76	0,00	
		2016	35,30	0,39	95,33	35,67	39,27	109,90	351,70	2,65	6,31	8,27	
		2017	32,37	0,32	74,33	42,93	34,00	175,00	364,20	0,18	10,04	0,42	
		2018	25,30	0,35	66,33	42,73	31,70	157,70	309,50	0,17	10,72	0,35	
		2019	30,30	0,33	55,00	29,57	29,93	118,60	195,60	0,11	12,23	0,35	
		2020	37,23	0,28	77,17	32,43	29,87	76,87	156,30	0,09	21,24	0,43	

U tabeli ispod prikazane su granične vrijednosti metala.

Metal	Koeficijent prijenosa	Granična pH tla	Normalno u biljkama	Kritično za rast biljaka	Kritično za stočnu hranu
As	<0,5	4-4,5	<0,1-5	10-20	>50
Cd	0,03-10	6,5	<0,1-1	5-10	0,5-1
Co	0,01-1	5-6	0,01-0,5	10-20	10-50
Cr	<05	4,5-4	<0,1-1	1-2	50-3000
Cu	0,01-2	4,5	3-185	15-20	30-100
Hg	<05	4	<0,1-0,5	0,5-1	>1
Ni	0,01-2	5,5	0,1-5	20-30	50-60
Pb	<05	4	1-5	10-20	10-30
Zn	0,03-10	6-5,5	15-150	150-200	300-1000
PAH		0-2			

Jedinica mjere : **mg/kg**.

Izvor podataka : Federalni zavod za Agropedologiju BiH

U Izvještaju o monitoringu donjeg toka rijeke Spreče za 2020. godinu Federalni zavod za agropedologiju je dao i mjere koje je neophodno provesti u svrhu saniranja područja, odnosno mjere prevencije i sanacije koje glase:

- Preporučuje se ograničena proizvodnja određenih poljoprivrednih proizvoda, te se ne primjenjuje ispaša stoke i sl. na kontaminiranom zemljištu, a na osnovu člana 28. stava (4) Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj 52/09).
- Potrebno je prethodno zabraniti ispuštanja otpadnih materija, te se preporučuje nadoknada troškova remedijacije kontaminiranog poljoprivrednog zemljišta i nadoknada štete nanosena poljoprivrednim proizvođačima, a sve u skladu sa članom 25., 26. i 27. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj 52/09).
- Izvršiti dekontaminaciju poljoprivrednog zemljišta, u skladu sa Člana 25. stava (2) Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj 52/09), a prema predloženim mjerama iz Programa sanacije kontaminiranog poljoprivrednog zemljišta.

Područje koje može biti ugroženo poplavama

Od poplava rijeke Spreče ugroženo je preko 70 km² obradivog zemljišta, 200 stambenih, preko stotinu privrednih objekata od toga: 10 drvoprerađivačkih kapaciteta, 2 farme za tov pilića, 1 inkubatorska stanica, 6 pogona za preradu plastičnih masa, 7 pogona metaloprerađivačke djelatnosti, 1 farbika armirano-betonskih konstrukcija, 3 pogona za izradu obuće i kožne galanterije, 1 asfaltna baza, 1 trafostanica, kompleks bazena, terminal "Lido", fabrika konfekcije, 1 mlin, servis za popravak vozila "Avis", 3 benzinske pumpe, 6 mostova i znatan dio saobraćajnica a od bujičnih poplava 5 km² obradivog zemljišta, 100 stambenih i 70 proizvodno-poslovnih objekata i 100 km lokalnih puteva.

Od posledica poplava posebno su ugrožene građevine od posebnog interesa za grad Gračanica i Doboj Istok i to Trafostanica u vlasništvu Elektroprenosa BiH d.d. Banja Luka, koja je locirana u Sprečanskoj dolini ispod magistralne ceste koja graniči sa kompanijom Širbegović.

Generalno se može reći da su poplave i bujice česte nepogode na području grada Gračanica (javljaju se svakog proljeća i jeseni) i očekivati je njihovo često pojavljivanje i u narednom periodu, dok se ne uredi korita rijeke Spreče i njenih pritoka na ovom području.

Poplave su moguće na području svih mjesnih zajednica, a najugroženije su mjesne zajednice u dolini rijeke Spreče.

Moguće posljedice djelovanja poplava na ljude i materijalna dobra

Poplave ostavljaju najteže posljedice na poljoprivrednom zemljištu, pri čemu dolazi do uništavanja poljoprivrednih usjeva i oštećenja, odnosno degradacije poljoprivrednog zemljišta. Takođe, dolazi do pričinjavanja šteta na stambenim, poslovnim i privrednim objektima, raznim vodoprivrednim objektima, koritima vodotoka, odbrambenim nasipima pored rijeka, zatim na putnim komunikacijama, posebno makadamskim putevima i drugim infrastrukturnim objektima. Procjenjuje se da u slučaju poplava katastrofalnih razmjera, na području grada Gračanica, može biti poplavljeno nekoliko hiljada hektara poljoprivrednog i drugog zemljišta, kao i nekoliko stotina stambenih i pomoćnih objekata i drugih građevinskih objekata, više objekata iz oblasti industrije i peradarstva i drugih privrednih djelatnosti.

Poplave izazivaju oštećenje gradskih i lokalnih vodnih objekata za snabdijevanje stanovništva vodom za piće te se, zbog higijenske neispravnosti vode, stanovništvo vodom za piće snabdijeva iz drugih izvorišta autocisternama. Poplave redovno izazivaju aktiviranje klizišta koja oštećuju stambene i druge građevinske i infrastrukturne objekte, a naročito puteve.

Krajnja posljedica djelovanja poplava je privremena evakuacija ljudi i materijalnih dobara iz ugroženih područja. Prema dosadašnjim iskustvima, te uzimajući u obzir najnepovoljniju varijantu, odnosno poplave katastrofalnih razmjera, na području grada Gračanica, potrebno je, sa ugroženog područja, privremeno evakuisati nekoliko stotina domaćinstava odnosno oko 8.000 lica.

U cilju što bolje pripreme za provođenje operativnih mjera zaštite od poplava potrebno je unaprijediti i sistem monitoringa, rane najave i prognoze, što podrazumijeva povećanje broja hidroloških stanica i uvođenje hidroloških modela za prognozu poplava.

Trenutno najvažniji korak u unapređenju zaštite od poplava je izmjena i dopuna Kantonalnog operativnog plana odbrane od poplava za vodotoke II kategorije. S tim u vezi neophodno je prikupiti podatke i dati prikaz aktuelnog stanja i izgrađenosti sistema i objekata za odbranu od poplava na području TK. Također treba izvršiti analizu stepena odbrane od poplave pojedinih zona ugroženih područja, te u skladu s tim verificirati odbrambene linije kao i veličine i broj sektora (predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK su nosioci ovih aktivnosti u saradnji sa nadležnim općinskim i gradskim organima).

U planu treba definisati:

- područja uz akumulacije, vodotoke i zaštitne vodne objekte na kojima se provode mjere odbrane,
- vodostaje pri kojima na pojedinim područjima počinje redovna odnosno vanredna odbrana od poplava,
- pravna i fizička lica koja su dužna da provode odbranu od poplava na vodotocima i akumulacijama,
- mjere koje se moraju poduzeti u vrijeme opasnosti od pojave velikih voda, u vrijeme trajanja poplava i otklanjanja posljedica poplava,
- sistem veza i uzbunjivanja,
- način prikupljanja meteoroloških i hidroloških podataka i način obavještanja o pojavi poplava na vodotocima i akumulacijama, i poduzetim mjerama o toku odbrane od poplava,
- upravljanje akumulacijom Modrac u svjetlu nastalih klimatskih promjena,
- saradnju svih aktera u sistemu provođenja mjera zaštite od poplava, u čemu je posebna uloga resornog ministarstva.

Pored navedenog potrebno je ubrzati aktivnosti na određivanju granica vodnog dobra jer to predstavlja vrlo značaj korak u cjelokupnom postupku definisanja vodnog dobra i javnog vodnog dobra. Shodno Zakonu o vodama Federacije BiH, kao i pripadajućim podzakonskim aktima potrebno je izraditi elaborate o određivanju granica vodnog dobra i donijeti pripadajuća rješenja za vodotoke I i II kategorije.

Uporedo s tim treba pojačati inspekcijski nadzor u oblasti izgradnje objekata u plavnom području vodotoka odnosno u granicama vodnog dobra.

2.2.1.3. Sniježni nanosi

Mogući uzroci i učestalost pojavljivanja: U zimskom periodu područje grada obiluje većim sniježnim padavinama, koje su najintenzivnije u januaru i februaru. Periodi intenzivnog padanja snijega znaju biti dugi te dolazi do formiranja debelog sniježnog pokrivača, koji zatrpava saobraćajnice, blokira saobraćaj i prekomjerno opterećuje krovne konstrukcije proizvodno-poslovnih i stambenih objekata.

Imajući u vidu da je veliki broj radnika i učenika radno angažovan izvan mjesta stanovanja i da su u proizvodno-poslovnim i stambenim objektima smještene vrijedna materijalna dobra, može se konstatovati da bi kratkotrajna blokada saobraćajnica odnosno rušenje krovova imalo veoma teške ekonomske i druge posljedice.

Intezitet djelovanja i vrijeme trajanja: Najugroženija područja sa sniježnim padavinama i nanosima su MZ-e u visinskim predjelima grada, tako je od 25 MZ-a na području grada 14 njih smješteno u brdskim i brdsko planinskim predjelima i iste bi u zimskom periodu sa intezivnim sniježnim padavinama mogle biti odsječene od središta grada. Tokom zimskog perioda na navedenim područjima može pasti 70-120 cm snijega što je dovoljno da stvori veće probleme u komunikacijama, a u nekim područjima dovede i do njihovog prekida.

Područje koje može biti obuhvaćeno nesrećom i moguće posljedice: Najkritičniji putni pravci u zimskom periodu su: za MZ-e Lukavica, Malešići, Džakule, Prijeko Brdo, Buk, Rašljeva, Gornja Orahovica, Doborovci, Doborovci Gornji, Vranovići i dr.. Pored ugrožavanja saobraćajnica visoki sniježni nanosi na području grada mogu prouzrokovati prekide elektro, PTT i drugih instalacija, kao i štete na krovovima stambenih i proizvodno-poslovnih objekata.

Preko lokalnih sredstava informisanja i na drugi prikladan način, treba uputiti apel stanovništvu i pravnim subjektima u vezi sa njihovom zakonskom obavezom da se, u slučaju većih sniježnih padavina, vrši uklanjanje snijega sa trotoara i prilaza stambenim, poslovnim i privrednim objektima, te ispred školskih, zdravstvenih i drugih važnijih javnih ustanova u općinskim/gradskim središtima i MZ.

2.2.1.4. Odronjavanje, slijeganje i klizanje zemljišta

Mogući uzroci, učestalost pojavljivanja i intezitet djelovanja: Područje grada Gračanica ima složenu geološku strukturu tla koju karakterišu slaba fizičko-mehanička svojstva tla što se, u nepovoljnim hidrološkim uvjetima i u periodima sa dugotrajnim padavinama, manifestuje u vidu nestabilnosti tla. Područje grada Gračanica izgrađeno je pretežno od laporovito - glinovitih i pjeskovitih sedimenata neogene starosti. Ovakav sastav tla, kao i geomorfološka svojstva terena (blage do strme padine), zajedno sa nekontrolisanom urbanizacijom, doveli su do aktiviranja velikog broja klizišta, koja se razlikuju, kako po veličini tako i po genezi i mehanizmima kretanja.

Stanje klizišta se dodatno pogoršava negativnim uticajem ljudskog faktora (u 90% slučajeva uzrok pojave klizišta je ljudski faktor), što se naročito manifestuje u sljedećem:

- neodgovarajući ili nikakvi sistemi za vodosnabdijevanje,
- površinska i jamska eksploatacija uglja i drugih mineralnih sirovina,
- neadekvatni građevinsko-zemljišni iskopi,
- deponije otpadnog materijala i šljake,
- nekontrolisana sječa šuma,
- izgradnja objekata visoko i niskogradnje, bez propisane tehničke dokumentacije,
- izgradnja građevinskih objekata na potencijalno nestabilnim padinama,
- neadekvatna regulacija odvođenja oborinskih i otpadnih voda, što dovodi do intenzivnijeg napajanja padina vodom, a to uzrokuje slabljenje fizičko-mehaničkih karakteristika zemljišta, odnosno dovodi do klizanja tla padine.

Na području grada gotovo svakog mjeseca registruju se nova ili reaktiviraju stara klizišta i odroni zemljišta. Najveći broj klizišta, velikih razmjera i jakog intenziteta djelovanja, aktivira se nakon obilnih i dugotrajnih kišnih padavina i poplava kao i nakon naglog topljenja snijega.

Područje koje može biti obuhvaćeno nesrećom i moguće posljedice:

U posljednjih 10 godina su registrovani periodi kada je dolazilo do reaktiviranja većeg broja starih ili aktiviranja novih klizišta. U maju 2014. godine je evidentirano preko 500 klizišta i odrona od čega je oko 80 klizišta velikih razmjera(Lukavica, Malešići, Stjepan Polje, Prijeko Brdo, Džakule, Trnovci, Buk, Doborovci, Gornji Doborovci, Soko, Škahovica, Babići, Piskavica, Gračanica, Gornja Orahovica, Rašljeva, Gornja Lohinja, Miričina i dr.

Od posljedica klizišta 84 stambena objekta su uništena, teško oštećena i ugrožena, tako da je oko 300 lica izmješteno iz svojih domova, prekinuto preko 150 putnih komunikacija, uništeno preko 150 pomoćnih objekata.

Do klizanja i odronjavanja zemljišta može doći na području svih 25 mjesnih zajednica, a najugroženije su : Lukavica, Malešići, Stjepan Polje, Prijeko Brdo, Džakule, Trnovci, Buk, Doborovci, Gornji Doborovci, Soko, Škahovica, Babići, Piskavica, Gračanica, Gornja Orahovica, Rašljeva, Gornja Lohinja, Miričina i druge.

Jedna od glavnih aktivnosti po ovom pitanju trebalo bi da bude formiranje katastarsa klizišta i izrada karata stabilnosti tla na općinskim i gradskim nivoima i njihovo usaglašavanje.

Kako je u 90 % slučajeva uzrok pojave klizišta ljudski faktor, neophodno je spriječiti:

- neadekvatne građevinsko-zemljišne iskope,
- nekontrolisanu sječu šuma,
- neadekvatnu regulaciju oborinskih i otpadnih voda,
- izgradnju objekata visoko i niskogradnje bez propisane tehničke dokumentacije,
- izgradnju građevinskih objekata na potencijalno nestabilnim padinama.

2.2.1.5. Suša

Mogući uzroci, učestalost pojavljivanja i intezitet djelovanja:

Iako na području grada vlada umjereno-kontinentalna klima koja uslovljava pojavu čestih i u toku godine ravnomjerno raspoređenih padavina, posljednjih godina javljaju se sve duži sušni periodi sa visokim temperaturama, što prouzrokuje velike štete na poljoprivrednim usjevima i voću kao i nestašice vode za piće.

Vrijeme trajanja:

Suše koje se posljednjih nekoliko godina sve češće javljaju nemaju karakter katastrofalnih suša, a traju od 15-30-dana.

Područje koje može biti obuhvaćeno nesrećom i moguće posljedice:

Iako katasrofalne suše nisu česte na području grada Gračanica, količina i vrijednost materijalnih sredstava koja bi bila ugrožena i njihov značaj za zdravlje i život ljudi i životinja upućuju na potrebu realnog sagledavanja ove opasnosti i preduzimanja određenih mjera kojim bi se ublažili ili elimenisali njeni efekti.

2.2.1.6. Oluja

Mogući uzroci, učestalost pojavljivanja i intezitet djelovanja:

Na području grada odvijaju se intezivna vazдушna kretanja. U uslovima naglih temperaturnih promjena, javljaju se olujni vjetrovi koji nanose štete usjevima, šumama, voćnjacima, električnoj i telefonskoj mreži, proizvodno-poslovnim i stambenim objektima i materijalnim dobrima u njima i ugrožavaju zdravlje i život ljudi i životinja. Olujni vjetrovi u posljednje vrijeme su sve češći, relativno kratkog vremenskog trajanja i mogu zahvatiti cjelokupno područje grada.

Područje koje može biti ugroženo: Područje cijelog grada

Moguće posljedice: Uništeni ili oštećeni usjevi, krovovi objekata, štete na gradskim parkovima, voćnjacima

2.2.1.7. Grad

Mogući uzroci nastanka grada: grad nastaje kao posljedica određenih poremećaja unutar atmosfere, kada dolazi do pretvaranja kišnih kapi u čvrsto stanje, odnosno čestice grada veličine od 5 mm do komada veličine kokošijeg jajeta.

Učestalost pojavljivanja grada: grad se pojavljuje relativno rijetko, odnosno nekoliko puta u toku ljetnog perioda.

Grad veličine kokošijeg jajeta je 23.08.2014. godine pogodio mjesne zajednice Donja Orahovica, Miričina i Rašljeva.

Intenzitet djelovanja grada: intenzitet djelovanja grada se ogleda u veličini čestica leda i vremenu trajanja ove atmosferske padavine, koje može da iznosi od nekoliko minuta do maksimalno 15 minuta.

Vrijeme trajanja padavina grada: vrijeme trajanja padavina grada, na području grada, prema dosadašnjim događanjima, kreće se u rasponu od nekoliko minuta do maksimalno 15 minuta.

Područje koje može biti ugroženo gradom: padavine grada mogu zahvatiti sve mjesne zajednice na području grada, a njegovo djelovanje obično je lokalnog karaktera, pri čemu je ovom atmosferskom padavinom zahvaćena relativno mala teritorija.

Moguće posljedice djelovanja grada: posljedice djelovanja grada mogu biti: u slučaju grada većih dimenzija i dužeg vremena trajanja ove atmosferske padavine dolazi do oštećenja krovnog pokrivača na stambenim i ekonomskim objektima, uništavanja poljoprivrednih kultura i voćnjaka u velikim razmjerama, zatim dolazi do oštećenja motornih vozila i drugih objekata, a u najtežim slučajevima, može doći i do povrede ljudi. Naročito velike posljedice zabilježene su u mjesnim zajednicama Donja Orahovica, Rašljeva i Miričina 23.08. 2014. godine, što je imalo za posljedicu ogromne štete na stambenim i drugim objektima i poljoprivrednim usjevima. U ove tri mjesne zajednice bez crijepa na krovovima ostalo je 1629 stambenih, pomoćnih i drugih objekata, za što je iskazana potreba za 1.310.410 komada crijepa. Kako bi se što hitnije intervenisalo Opinski štab civilne zaštite je 24.08.2014. godine održao sjednicu na kojoj je doneseno niz zaključaka koji su imali za cilj što bolju i efikasniju organizaciju prijema, čuvanja i distribucije crijepa za oštećene objekte.

Najveći broj procjena potvrđuje da adekvatna protivgradna zaštita može ublažiti posljedice dejstva gradonosnih oblaka od 60-80 %. Pravovremena reakcija zasijavanjem oblaka jezgrama kondenzacije u mnogome može ublažiti razorne posljedice padanja grada.

Zbog toga je neophodno jačati tehničku opremljenost sistema protivgradne odbrane, povećavati broj lansirnih stanica, obučenost osoblja, razviti radarsko praćenje olujnih oblaka, te unaprijediti prognostičke modele, koji će na vrijeme prognozirati nestabilnost atmosfere i prostor na kome će se ona javiti. Također razni vidovi protivgradnih mreža i zastiranja koje proizvođači sami postavljaju na svojim zasadima mogu smanjiti štete, a kao način borbe protiv grada možemo pomenuti i osiguranje proizvodnje kod osiguravajućih kuća.

2.2.1.8. Mraz

Mogući uzroci: mraz je prirodna pojava koju prouzrokuju niske temperature u proljetnim mjesecima, naročito u februaru i martu mjesecu.

Učestalost pojavljivanja: mraz se javlja svakog proljeća, a štete su najizraženije ukoliko se u januaru i februaru dese periodi sa višim temperaturama

Intezitet djelovanja: Slabi do vrlo jaki mrazevi

Vrijeme trajanja: Nekoliko dana

Područje koje može biti ugroženo: kako se posljednji nekoliko godina u privatnom vlasništvu formiraju veći zasadi raznog voća na cijelom teritoriju grada, to se zaštita od mraza postavlja kao nezaobilazan vid u ukupnoj zaštiti voćaka, u cilju ekonomičnosti proizvodnje.

Moguće posljedice: uništeni ili oštećeni proljetni usjevi, pšenica i voćnjaci, a edukacija i primjena metoda zaštite od mraza će se provoditi u organizaciji stručnog osoblja iz poljoprivrednih preduzeća, instituta i zadruga, zasnovana na iskustvima zemalja koje imaju dužu tradiciju u proizvodnji voća, pa time i u njegovoj zaštiti od mraza

Od preventivnih mjera koje mogu donekle doprinjeti zaštiti od djelovanja mraza i hladnoće, treba pomenuti prognostičke modele, koji će na vrijeme ukazati na pojavu mraza što bi omogućilo preduzimanje svih neophodnih mjera radi zaštite i spašavanja poljoprivrednih kultura i voćnjaka.

Jedna od tih mjera je i korištenje specijalnih pokrova za zaštitu kultura koji propuštaju vlagu i svjetlost, a štite biljke od niskih temperatura.

Također podizanjem voćnjaka i vinograda pažljivo odabranom sortom, na pravilno izabranom položaju i ekspoziciji za određeno područje, rizik od mraza i niskih temperatura može se svesti na minimum. Mnogi proizvođači to nisu u mogućnosti provesti pa su stoga prisiljeni boriti se s niskim temperaturama i mrazom drugim raspoloživim rješenjima (orošavanje, dimljenje, prekrivanje voćke, antistresni preparati).

Štete u suprotnom mogu biti izrazito velike.

2.2.1.9. Epidemije i epizootije zaraznih bolesti

Mogući uzroci, učestalost pojavljivanja i intezitet djelovanja: nedostaci u higijensko-tehničkoj zaštiti izvorišta kaptaza i vodovodnih mreža i karakteristike krečnjačkog područja sa koga se vrši snabdijevanje vodom većine stanovništva grada Gračanica omogućavaju pojavu hidričnih epidemija, prisustvo zagađenih voda rijeke Spreče pojavu alimentarnih trovanja, a hemikalije iz industrijskih postrojenja Lukavca i Tuzle pojavu aero-zagađenja (hidrovodična azotna kiselina). Najčešće registrovana oboljenja u HES-i Doma zdravlja Gračanica u posljednjih nekoliko godina su enterocolitis i razna trovanja hranom, a epidemije su proglašavane u slučajevima trihineloze i gripa.

Nedostaci u kontroli trgovine životinjama i namirnicama od njih, načinu ishrane, pojenja i smještaja i poduzimanju zdravstveno-zaštitnih mjera mogu uzrokovati pojavu zaraznih bolesti kod životinja koje vrlo često dobijaju epizootijske razmjere. Imajući u vidu rasprostranjenost i brojnost pojedinih vrsta životinja, način uzgoja i druge okolnosti najčešće se mogu pojaviti i najveće štete nanijeti: kokošija kuga, crni prišt, bruceloza, Q groznica, metiljavac preživara i druge bolesti.

Intezitet, područje djelovanja i moguće posljedice: higijensko sanitarni uslovi života stanovništva su zadovoljavajući, ali zbog lošeg snabdijevanja vodom skoro svih MZ-a moguća su oboljenja uzrokovana nekvalitetnom vodom, naročito u uslovima dugotrajnih kišnih padavina i redukcija vode u sušnim periodima godine.

Obzirom da je grad Gračanica od 2002. godine bio distrikt veoma kontagiozne bolesti antrax koja spada u skupinu zoonoza (prenosi se na ljude), tako da je u posljednjih 20 godina vršena prevencija, cijepljenje, otkrivanje i druge mjere zaštite na navedenu bolest. Da bi se spriječila mogućnost ponovnog javljanja antraxa na području grada Gračanica i njenog širenja među životinjama (svih vrsta toplokrvnih životinja) i ljudi, te spriječile ekonomske štete i smrtni slučajevi kod ljudi i u 2020. godini Veterinarska stanica je izvršila cijepljenje na antrax 1.350 grla goveda od planiranih 1.700 i 1.200 ovaca od planiranih 1.500.

Uzgoj životinja i proizvodnja namirnica životinjskog porijekla je zanimanje i izvor egzistencije velikog broja ljudi na području grada, pa ugrožavanje stočnog fonda i pojava većih šteta na njemu direktno ugrožava i život i zdravlje ljudi.

Na području grada Gračanica registrovano je preduzeće za preradu mlijeka, veći broj mesnica i otkupnih stanica mlijeka, a kontrolu ispravnosti vrše Veterinarska stanica Gračanica i nadležna inspekcija.

U cilju pružanja kvalitetnog odgovora prilikom pojave epidemija i epizootija zaraznih bolesti potrebno je jačanje i održavanje kapaciteta za rano otkrivanje, procjenu, prijavljivanje i izvještavanje, brz javno-zdravstveni odgovor i koordinacija svih relevantnih zdravstvenih ustanova, te poduzimanje preventivnih mjera kako bi se spriječilo širenje i smanjio teret bolesti (higijensko-sanitarne mjere, vakcinacija, terapija).

Pored ovoga potrebno je:

- jačati i održavati osnovne kapacitete za hitan i djelotvoran odgovor na javno-zdravstvene rizike,
- vršiti edukaciju zdravstvenih radnika i stanovništva za krizne situacije,
- unaprijediti komunikaciju sa javno-zdravstvenim sektorom, medijima i stanovništvom,
- izraditi Plan za krizne situacije u slučaju pojave javno-zdravstvenog problema.

2.2.1.10. Kalamiteti biljnih bolesti i štetočine

Mogući uzroci: i pored činjenice da su na području grada prisutne pojedine vrste štetnih insekata, gljivica, glodara i drugih štetočina, može se zaključiti da, zahvaljujući dobroj opremljenosti stanovništva i drugih subjekata, sredstvima za suzbijanje ovih napasnika i zaštitu bilja, u normalnim uslovima snabdjevenosti nema opasnosti od ozbiljnijeg ugrožavanja bilja i nastajanja katrastofalnih šteta.

Izuzetak je ugroženost šljive, "madžarice" od šarke, neizlječive bolesti, koja se stalno širi i od koje je jedino moguća zaštita zamjena ove vrste šljive otpornim sortama.

Učestalost pojavljivanja: bolesti bilja se javljaju zavisno od vremenskih uslova i preduzetih preventivnih mjera zaštite, pa se zbog efikasne primjene istih javljaju vrlo rijetko u obliku epidemije

Intezitet djelovanja: biljne bolesti i štetočine mogu prouzrokovati velike štete, ali zbog primjene preventivnih mjera zaštite, a naročito u zaštiti voća i povrća te štete su sve manje

Vrijeme trajanja: U periodu vegetacije biljaka

Područje koje može biti ugroženo: područje cijelog grada, a naročito područja intezivnog uzgoja voća i povrća

Moguće posljedice: Stradanje zasada, usjeva i drugih biljnih vrsta

U saradnji sa nadležnim organima i službama za oblast poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede potrebno je preduzeti mjere unaprjeđenja zaštite zdravlja bilja i to:

- jačanju službi koje vrše pregled bilja namijenjenog sjetvi i sadnji te poslove osmatranja, prognoziranja, signaliziranja i izvještavanja.
- uspostavljanju fitosanitarnih registara, kvalitetnijem prikupljanju informacija i vođenja potrebnih evidencija kako bi se imali pouzdani podaci o pojavi, brojnosti i proširenosti štetnih organizama u područjima i mjestima proizvodnje pojedinih biljnih vrsta,
- provođenju propisa za sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama,
- vršenju procjene rizika od štetnih organizama,
- izgrađivanju svijesti proizvođača o neophodnosti provođenja agrotehničkih preventivnih mjera i obavezi poduzimanja propisanih ili naređenih mjera.

2.2.2. TEHNIČKO -TEHNOLOŠKE NESREĆE

2.2.2.1. Rušenje ili prelijevanje brane na hidroakumulaciji

Mogući uzroci: Hidroakumulacija "Modrac" nastala je izgradnjom armirano-betonske brane na rijeci Spreči i potapanjem doline ove rijeke na njenom najužem dijelu na nadmorskoj visini od 200 m u tjesnacu zvanom "Modrac". Akumulaciono jezero nalazi se na 2 km južno od mjesta Lukavac i na oko 10 km zapadno od Tuzle. Izgradnja brane završena je 1964. godine a

površina vještačkog jezera iznosi 17 km². Zbog svojih građevinsko tehničkih karakteristika, zapremine akumulisane vode u jezeru, kao i namjene vode, brana "Modrac" spada u kategoriju visokih brana. Građevinska visina brane je 33,35 m, sa kotom brane na 205,5 m i kotom dna na 183,50 m.

Dužina u kruni brane iznosi 205,00 m, a debljina brane u stopi 3,00 m. Voda akumulisana u jezeru i brana služe za snabdijevanje industrijskog rejona Tuzle i Lukavca industrijskom vodom, za odbranu doline nizvodno od poplava koje su česta pojava, zatim za turizam, ribolov i rekreaciju. Voda je bila namjenjena i za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta, ali zbog velike hemijske zagađenosti to se ne može realizovati.

Pored velike koristi koju privreda šireg područja ima od hidroakumulacije "Modrac" evidentna je i velika opasnost za ljude i materijalna dobra nizvodno od brane u slučaju njenog rušenja.

Intezitet i vrijeme trajanja: najveće štete nanio bi poplavni talas čija bi visina varirala u zavisnosti od profila riječne doline i iznosila bi za prvu najtežu varijantu od 11,5 m na 1 km nizvodno od brane do 8,75 m na profilu Miričine i 14,55 ispred tunela i koji bi krećući se brzinom od 40 m/sec neposredno nizvodno od brane do 4,4 m/sec kod ušća Spreče u Bosnu do Doboja stigao za 273 minute.

Najkraće vrijeme putovanja čela poplavnog talasa od brane do pojedinih mjesta u dolini nizvodno procjenjuje se:

- Miričina, 25 km 82 minuta
- D.Orahovica, 31 km 103 minuta
- D.Lohinja, 36 km 120 minuta
- Pribava, 41 km136 minuta
- Gračanica, 47 km 165 minuta
- Stjepan Polje, 52 km 185 minuta.

Analizirajući dobijene rezultate može se izvesti zaključak koji je veoma bitan za provođenje mjera zaštite i spašavanja stanovništva, da je duž doline rijeke Spreče u najvećem broju naselja moguće veoma uspješno sprovesti planirane mjere zaštite i spašavanja, ukoliko se blagovremeno da znak za uzbunjivanje stanovništva.

Ipak krajnji učinak bio bi katasrofalna materijalna dobra jer bi zahvaćena stihijom bila potpuno uništena ili tako oštećena da bi bila neupotrebljiva.

Područje koje može biti zahvaćeno nesrećom i moguće posljedice: u ugroženoj poplavnoj zoni na području grada Gračanica nalaze se velike površine kvalitetnog obradivog zemljišta, željeznička pruga u dijelu MZ Miričina, dio magistralnog puta Doboj - Tuzla, dio električne, telefonske i lokalne putne mreže, dio proizvodno-poslovnih i stambenih objekata u Miričini, Donjoj Orahovici, Donjoj Lohinji, Pribavi, Gračanici i Stjepan Polju. Broj naseljenih mjesta i broj potencijalno ugroženih stanovnika koji žive na nizvodnom području, ukazuje na ozbiljnost pravovremene procjene svih eventualnih posljedica do kojih bi moglo doći usljed eventualnog rušenja brane. Pored stambenih objekata, bili bi ugroženi i brojni industrijski objekti (djelimično), trafo stanica 110/35/10 kv, benzinske pumpe, farme pilića i inkubatorska stanica u Stjepan Polju, zgrade škola koje su locirane ispod magistralnog puta Doboj-Tuzla, ambulante, domovi kulture, čitaonice, prodavnice i drugi objekti.

Od saobraćajnica od većeg značaja direktno su ugroženi od poplavnog talasa i to duž čitavog svog pravca:

- željeznička pruga normalnog kolosijeka Doboj-Tuzla u dužini od 42 km,
- magistralni put Doboj-Tuzla u dužini od 52 km.

Na materijalna dobra i ljude ispoljili bi se štetni efekti u vidu rušilačkog dejstva poplavnog talasa, taloženjem ogromnih količina mulja i drugih otpadnih i otrovnih materija i dužeg prisustva vode i vlage.

Brane na hidroakumulacijama potrebno je redovno i kvalitetno održavati, a u vrijeme opasnosti od poplava i u toku trajanja poplava sa njima upravljati na odgovarajući način.

Sistem osmatranja i uzbunjivanja, za slučajeve opasnosti od nailaska velikog plavnog vala, treba u najkraćem roku dovesti u funkcionalno stanje. Na smanjenje materijalnih šteta u velikoj mjeri se može uticati odgovarajućim prostornim planiranjem.

2.2.2.2. Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih materija

Mogući uzroci nastanka nesreće: obzirom na trenutne uvjete privređivanja i stanje na kapacitetima koji imaju dodirnih tačaka sa plinovima i opasnim materijama, kao glavni uzrok za pojavu nesreća ove vrste mogu se okarakterizirati zastarjela postrojenja, tehnološki nedostaci, nedovoljne mjere zaštite i slično, uslijed čega može doći do eksplozija, požara, prskanja sudova i izlivanja njihovih sadržaja. Kao posljedica ovoga dolazi do nesreća različitog tipa kao što su sudari, iskliznuća i prevrtanja transportnih sredstava na drumskim i željezničkim prometnicama, te do pada letjelica ili potapanja plovnih objekata.

Učestalost pojavljivanja: Tuzlanski kanton, gdje su locirana postrojenja hemijske industrije, poznat je van granica naše države još iz prijeratnog vremena. Veliki privredni giganti hemijske industrije kao što su "Poliolchem" (HAK 1), Sisecam Soda Lukavac, Global Ispat Koksna Industrija d.o.o. Lukavac, "Solana" Tuzla, "Dita" Tuzla, samo su od nekih subjekata koji mogu zbog karakteristika tehnološkog procesa, biti mjesta eventualnih nesreća većih razmjera uslijed ekspanzija i eksplozija plinova i opasnih materija, koje bi se u određenoj mjeri manifestovale i na području grada Gračanica.

Ratni period bio je obilježen zaustavljanjem proizvodnje i konzerviranjem dijela ove industrije i pražnjenjem najvećeg dijela kapaciteta kako bi se eventualne nesreće uslijed ratnih dejstava svele na najmanju moguću mjeru ili u potpunosti neutralisale.

U poslijeratnom periodu je samo manji dio ovih kapaciteta nastavio sa radom tako da je mogućnost havarija znatno smanjena. Međutim, uslijed dotrajalosti i slabog održavanja postrojenja i sredstava bilježimo nekoliko ekcesnih situacija uslijed curenje raznih hemijski opasnih materija ali u minimalnim količinama što nije imalo posebnog uticaja na zdravlje ljudi i okoliša.

U prošlosti bilježimo nekoliko akcidentnih situacija kao što su: nesreća uslijed pretakanja hlora u krugu bivše fabrike HAK-a 1, uslijed čega je došlo je do trovanja više osoba i izazivanje panike kod stanovništva, nesreća uslijed pucanje sonovoda i smrtno stradanje i trovanje više osoba od sumpor vodika.

Intenzitet djelovanja: svakako da bi lokalitet na kojem dođe do eventualne havarije najintenzivnije bio pogođen djelovanjem ove tehničko-tehnološke nesreće. Intenzitet djelovanja će ovisiti o vrsti plinova i opasnih materija koje se budu razvijale nakon nesreće, a na intenzitet djelovanja mogu značajno uticati i atmosfere prilike, kao što su vjetar, temperatura i slično.

Vrijeme trajanja: o vremenu trajanja nesreće ovoga tipa može se govoriti sa aspekta vrste i količine opasnih plinova koji su oslobođeni i predstavljaju prijetnju po zdravlje živoga svijeta i okoliša. U bližoj i daljoj prošlosti zabilježeni su slučajevi, u raznim dijelovima svijeta, da su ljudi nakon ovakve nesreće duži vremenski period bili svakodnevno direktno ugroženi od otrovnih materija i da posljedice po zdravlje mogu biti tragične.

Područje koje može biti ugroženo: ekspanzijom i eksplozijom plinova i opasnih materija mogu biti ugrožena industrijska postrojenja, gdje se vrši proizvodnja i korištenje navedenih materija, kao i područje u neposrednoj blizini ovih postrojenja. Kada do ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih materija dođe za vrijeme transporta ovih materija, ugroženi su svi učesnici u saobraćaju, na području gdje se desila navedena nesreća.

Moguće posljedice djelovanja nesreće

Za očekivati je da bi posljedice djelovanja nesreće ovakvog tipa najviše mogle pogoditi radnike zaposlene u fabrikama gdje se desila tehnološka nesreća i stanovništvo koje se nalazi u blizini mjesta eventualne havarije.

Okoliš i životna sredina mogli bi pretrpjeti neprocjenjive štete za čiji oporavak bi trebao znatan vremenski period.

U cilju zaštite od ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih materija potrebno je osigurati stručne kadrove, adekvatnu kontrolu, nadzor i opremanje svih objekata (hemijske, farmaceutske, rudarske, prehrambene i druge industrije) tehničkim sredstvima za kontrolu i dojavu požarnih parametara, stabilnim instalacijama za smanjenje posljedica eksplozija, te sredstvima lične i kolektivne zaštite. Također je neophodno osigurati potrebne uvjete za sigurno rukovanje opasnim materijama u proizvodnji i prometu, skladištenju odnosno deponovanju i uništavanju ovih materija.

2.2.2.3. Radioaktivno i drugo zagađivanje vazduha, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla

Mogući uzroci nastanka navedene tehničko-tehnološke nesreće

Do radioaktivnog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla može da dođe kao posljedica: nuklearnih ratnih dejstava na području Bosne i Hercegovine i Evrope i šire, oštećenja na nuklearnim elektranama, kao posljedica kvarova ili poremećaja u tehnološkom procesu rada nuklearnih elektrana, potresa, terorističkih diverzija i ratnih dejstava, uticaja pojačanog prirodnog radioaktivnog zračenja (zračenje iz svemira, zemljine kore i od prirodnih radionukleida), radioaktivnog zračenja raznog radioaktivnog otpada i drugih materijala, uticaja zračenja raznih uređaja koji u sebi sadrže radioaktivne materije i uticaja radioaktivne prašine nastale nakon korištenja municije sa osiromašenim uranijumom.

Do zagađivanja vode, zraka, zemljišta raznim vrstama zagađujućih i štetnih materija (plinovitog, tečnog i čvrstog stanja) može doći kao posljedica: emisije zagađenja iz: postrojenja hemijske, naftne, farmaceutske industrije i drugih industrijskih grana, energetskih postrojenja, rudnika za eksploataciju uglja i drugih mineralnih sirovina, saobraćajnih motornih vozila, kotlana koje rade na čvrsta, tečna i plinovita goriva i pojedinačnih ložišta u domaćinstvima koja koriste peći na čvrsta goriva.

Do kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla može doći kao posljedica djelovanja raznih štetnih materija fizičko-hemijskog i mikrobiološkog porijekla.

Ugroženost od bioloških agenasa ogleda se u prisustvu i toksičnom djelovanju mikroba (bakterije, virusi, rikecije i protozoe) i toksina-otrovnih produkata djelovanja bakterija.

Biološki agensi izazivaju oboljenja kod ljudi, životinja i biljki. Većina bioloških agenasa je zarazna i prenosi se sa oboljelog čovjeka na zdravog.

Postoje biološki agensi koji izazivaju oboljenje samo kod ljudi koji su ih direktno unijeli u organizam preko hrane ili vode.

Biološka kontaminacija hrane i vode, u mirnodopskim uvjetima, uglavnom je posljedica antisanitarne manipulacije hranom, počevši od sirovina, preko transporta, prerade i prometa, pa do konzumacije hrane.

Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost treba donijeti sve podzakonske akte koji proističu iz Zakona o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti u Bosni i Hercegovini u cilju provođenja sigurnosti od jonizirajućeg zračenja, te planove za pripremu i odgovor u slučaju vanredne situacije kada su u pitanju nuklearni ili radiološki hazardi.

Pored ovoga potrebno je:

- odrediti nadležnosti institucija na svim nivoima u slučaju vanredne situacija koje uključuju nuklearne i radiološke hazarde u poduzimanju mjera za ublažavanje

ranjivosti ljudi, njihovih života i zdravlja, životinjskog i biljnog svijeta, te općenito zaštite životne sredine.

- vršiti kontinuiranu obuku svih sudionika u prometu i transportu roba koje sadrže ili mogu da sadrže radioaktivne materije.
- postojeće javne institucije (Zavod za javno zdravstvo TK) i službe civilne zaštite opremiti potrebnom opremom za slučaj vanredne situacije, te provesti obuku osoblja za rad sa navedenom opremom.
- vršiti kontrolna mjerenja radioaktivnog zračenja u atmosferi, vodi i namirnicama biljnog i životinjskog kvaliteta.

Kada je riječ o zagađivanju zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla potrebno je:

- obezbjediti poštovanje ekoloških normi kod izdavanja okolinske dozvole za rad industrijskih, termoenergetskih i drugih privrednih preduzeća,
- vršiti kontinuiran nadzor kvaliteta vode, zraka, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla,
- uspostaviti katastar emisije polutanata i onečišćivača u atmosferu prema važećim standardima uključujući informacije o vrstama i količinama emisija štetnih materija i prekograničnom prijenosu štetnih materija,
- vršiti edukaciju stanovništva o potrebi očuvanja ekološki čiste životne okoline.
- pojačati inspeksijski nadzor,
- izvršiti odsumporavanje dimnih plinova na svim blokovima TET-a,
- izgraditi postrojenja za prečišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda,
- riješiti pitanje sanitarne deponije na području TK.

Ozbiljnijeg zagađivača vazduha, vode, zemljišta i namirnica nema na području grada Gračanica, osim 2 kamenoloma na području Malešića, otpadnih gasova od sagorjelih sredstava za zagrijavanje i smeća koje se u znatnoj mjeri odlaže nekontrolisano i neplanski. Međutim, zagađenost vode, zemljišta, vazduha i namirnica je veoma visoka jer se veliki zagađivači nalaze na području Lukavca i Tuzle i permanentno i intezivno, direktno ili posredno vrše zagađivanje šireg područja pa i područja Gračanice. Naročito se intezivno vrši zagađivanje vode rijeke Spreče, a preko nje i okolnog obradivog zemljišta i usjeva tako da su zdravlje i život ljudi i životinja na ovom području već ugroženi.

Učestalost pojavljivanja navedene tehničko-tehnološke nesreće

Na području TK, u bližoj i daljoj prošlosti, nije registrovana radioaktivna kontaminacija zraka, vode, tla, te namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Povremeno dolazi do kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla raznim mikro organizmima, čije posljedice su pojedinačni slučajevi trovanja ljudi ili slučajevi epidemija trovanja hranom kod ljudi, manjih razmjera.

Na području TK je konstantno prisutna, u manjoj ili većoj mjeri, zagađenost zraka, vode i zemljišta raznim hemijskim materijama, prašinom, pepelom i čađi. Posebno je to bio slučaj u periodu prije posljednjeg rata u BiH, kada je punim kapacitetom radila hemijska i druga industrija,

Zagađenost zraka štetnim hemijskim materijama, prisutna je u određenom stepenu, tokom čitave godine, a naročito u zimskom periodu, kao posljedica prisustva zagađujućih materija, iz industrijskih i energetskih postrojenja, zatim izduvnih plinova motornih vozila i iz pojedinačnih ložišta, iz domaćinstava koja se griju na čvrsta goriva.

Zagađenost vodotoka je, također, povremeno prisutna, kao posljedica nedozvoljenog ispuštanja štetnih hemijskih materija iz proizvodnih kapaciteta, i čestica ugljene prašine iz rudnika uglja, kao i ispuštanja komunalnih otpadnih voda u vodotoke, bez prethodnog prečišćavanja.

Zagađenost tla je konstantno prisutna, na određenim lokacijama, kao posljedica odlaganja otpadnog materijala raznih vrsta, posebno komunalnog otpada (“divlje deponije”), kao i tehnološkog otpada, odnosno otpadnih materijala i postrojenja hemijske i druge industrije.

Intenzitet djelovanja navedene tehničko-tehnološke nesreće

Kod zagađenja zraka, vode, tla i namirnica biljnog i životinjakog porijekla, koja su prisutna na području TK treba istaći da je povremeno prisutan relativno visok intenzitet zagađenosti zraka štetnim hemijskim materijama (sumpor dioksid, sumporvodonič, ugljen monoksid, ugljen dioksid, azotni oksidi (NO_x), ugljovodonici i ozon, kao i zagađenosti zraka prašinom, pepelom i čađi, kada se koncentracije navedenih materija u zraku kreću u granicama od upozoravajućih do kritičnih vrijednosti.

Najveći zagađivač zraka na području TK, naročito u gradskim područjima, su saobraćajna motorna vozila, a od industrijskih i termoenergetskih postrojenja Termoelektrana Tuzla.

Intenzitet zagađenosti vode u vodotocima i hidroakumulacijama (HA), na području TK, povremeno dostiže relativno visok nivo, posebno u ljetnjem periodu kada nivo vodotoka i HA dostiže minimalni nivo.

Termoelektrana Tuzla ispušta u rijeku Jalu velike količine otpadnih voda iz sistema hidrauličkog transporta šljake i pepela na deponiju, kao i procesne i površinske otpadne vode. Ukupna količina suspendovanih materija koja se, preko navedenih otpadnih voda, ispušta u recipijent-rijeku Jalu, iznosi 105 t/god., a ukupna količina organskih materija iznosi 60 t/god. Intenzitet zagađenosti zemljišta, na području TK, na određenim površinama, gdje se nekontrolisano odlaže komunalni, tehnološki i drugi otpadni materijal, dostiže relativno visok intenzitet.

Radioaktivnost radionukleida (radijum, torijum, kalijum i cezijum) sa deponije šljake i pepela Termoelektrane Tuzla, prema mjerenjima iz marta 1997. godine, ne prelazi, zakonom propisane, maksimalno dozvoljene vrijednosti.

Vrijeme trajanja navedene tehničko-tehnološke nesreće

Vrijeme trajanja kontaminacije zraka zagađujućim materijama, kada je njihova koncentracija u zraku ispod ili maksimalno na nivou preporučenih vrijednosti kvaliteta zraka, u općinama/ gradovima gdje su locirana hemijska, energetska i druga industrijska postrojenja, kao i u općinama/ gradovima gdje je intenzivniji saobraćaj motornih vozila, je dosta veliko, odnosno može se reći da je takvo stanje konstantno prisutno, a vrijeme trajanja kontaminacije zraka zagađujućim materijama, kada je njihova koncentracija u zraku iznad preporučenih vrijednosti je vrlo kratko, odnosno maksimalno jedan dan.

Vrijeme trajanja kontaminacije vodotoka zagađujućim materijama, imajući u vidu slučajeve koji su se desili u posljednjih 10 godina na području TK, je relativno kratko i traje nekoliko sati. Na HA “Modrac” je konstantno prisutno stanje zagađenosti vode, na određenim lokacijama i u određenom vremenskom periodu.

Trajanje kontaminacije zemljišta na lokacijama “divljih” deponija gdje se nedozvoljeno odlaže komunalni i drugi čvrsti otpadni materijal, kao i na lokacijama gdje se nedozvoljeno odlaže tehnološki otpad je, može se reći trajno, osim što se povremeno vrši uklanjanje “divljih” deponija, koje se, nažalost, ponovo formiraju.

Trajanje kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla, raznim zagađujućim materijama, je relativno kratko zbog toga što se kontaminirane namirnice uklanjaju, iz prometa, odnosno upotrebe odmah nakon otkrivanja kontaminacije.

Područje koje može biti ugroženo navedenom tehničko-tehnološkom nesrećom

Do sada, na području TK, nisu registrovani slučajevi radioaktivne kontaminacije zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Kontaminacija zraka raznim zagađujućim materijama prisutna je na području općina/ gradova gdje su locirana postrojenja hemijske i druge industrije i energetike: Tuzla, Lukavac, Srebrenik i Živinice, kao i u svi drugim općinama/ gradovima (urbana područja), gdje je intenzivan saobraćaj motornih vozila, osim općina: Sapna, Teočak, Čelić, Doboj Istok i Kladanj, gdje je saobraćaj motornih vozila slabijeg intenziteta . U svim općinama/ gradovima se, na određenim prostorima koriste, u manjoj ili većoj mjeri, peći na čvrsta goriva za grijanje stambenih objekata, u zimskom periodu, što izaziva, u određenom stepenu, zagađenost zraka.

Kontaminacija vodotoka, većeg intenziteta, je prisutna na područjima koja se nalaze nizvodno od postrojenja hemijske, prerađivačke i druge industrije, kao i energetike. Vodotoci su izloženi zagađenju, također, i na područjima gradova i većih urbanih naselja, gdje se komunalne i druge gradske otpadne vode ispuštaju u vodotoke bez prethodnog prečišćavanja. Uređaji za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda postoje samo u Srebreniku, Gradačcu i Živinicama.

Kontaminacija zemljišta komunalnim čvrstim i drugim otpadnim materijalom, kao i tehnološkim otpadom, prisutna je na području svih općina/gradova TK gdje se nalaze "divlje" deponije čvrstog komunalnog i drugog otpada.

Kontaminacija namirnica biljnog i životinjskog porijekla, manjeg ili većeg intenziteta, povremeno se registruje na području svih općina/ gradova TK, a uzrok je najčešće prisustvo, u navedenim namirnicama, raznih štetnih bakterija.

Moguće posljedice djelovanja navedene tehničko-tehnološke nesreće

Posljedice zagađenosti zraka štetnim hemijskim materijama, prašinom, pepelom i čađi, naročito kada koncentracije navedenih materija u zraku dostižu vrijednosti koje su blizu preporučenih ili u težem slučaju, kada su te vrijednost blizu kritičnih, ogledaju se u vidu oboljevanja ljudi od raznih bolesti, naročito, bolesti respiratornih organa i kardiovaskularnih bolesti.

Najugroženije je stanovništvo koje je locirano blizu postrojenja hemijske industrije (GI Koksna industrija Lukavac, Sisecam soda Lukavac, "Poliolchem" Tuzla, "Dita" Tuzla i Fabrika soli, Tuzla), kao i industrijskih postrojenja: Fabrika cementa Lukavac, "Konjuh", Živinice, "Ingram" Srebrenik i Termoelektrana Tuzla.

Takođe je ugroženo i zdravlje stanovništva u gradovima gdje je zrak zagađen štetnim materijama iz izduvnih plinova saobraćajnih motornih vozila, kao i zbog sadržaja štetnih materija iz dimnih plinova, iz peći na čvrsta goriva, (sumpor dioksid, ugljen monoksid, ugljen dioksid, azotni oksidi, ugljovodonici, ozon, čađ, taložna prašina i druge zagađujuće materije), koja se koriste za grijanje stambenih objekata u zimskom periodu.

Zrak zagađen štetnim hemijskim i drugim materijama utiče, također, na degradaciju biljnog svijeta, posebno na području općina/ gradova koje su izložene zagađenom zraku većeg intenziteta i u dužem vremenskom periodu.

Posljedice zagađenosti vodotoka i HA ogledaju se, zavisno od intenziteta i dužine trajanja zagađenosti, u djelimičnom ili potpunom uništenju biljnog i životinjskog svijeta u njima i nemogućnosti korištenja navedenih vodnih resursa za razne potrebe stanovništva, kao što je kupanje u ljetnom periodu, napajanje stoke, ribolov i drugo.

Zagađeni vodotoci, također, uzrokuju i zagađivanje priobalnog zemljišta štetnim materijama što se negativno odražava na uzgoj poljoprivrednih i ratarskih kultura.

Zagađenost izvorišta vode za piće, iz kojih se vodom snabdijevaju lokalni vodovodi i individualni vodni objekti može dovesti, u slučaju nedovoljne kontrole higijenske ispravnosti

vode za piće, i do oboljevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti organa za varenje, a u najtežim slučajevima može da dođe i do pojave epidemija zaraznih bolesti manjih ili većih razmjera. Zagađenost zemljišta komunalnim i drugim čvrstim otpadnim materijalom, a naročito tehnološkim otpadom, može dovesti do zagađivanja podzemnih voda, što može imati dalekosežne negativne posljedice. Zagađenost zemljišta navedenim otpadnim materijalom utiče na pogoršanje opšteg higijensko-sanitarnog stanja prirodne i životne okoline što može uticati na porast oboljevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti, a također može dovesti do prenošenja zaraznih bolesti sa životinja na ljude, što je vrlo često prisutno na "divljim" deponjama.

Posljedica zagađivanja namirnica biljnog i životinjskog porijekla može biti oboljevanje ljudi, koji su konzumirali zagađene namirnice, od raznih zaraznih bolesti.

Zagađenost vazduha nije velika, osim uže okoline kamenoloma u MZ Malešići i grada Gračanice u zimskom periodu. Ozbiljnije zagađivanje vazduha moguće je očekivati u slučaju veće havarije industrijskih postrojenja u Lukavcu i Tuzli jer je Sprečanska dolina kao geografska cjelina prirodan kolektor kroz koji se odvija inezivno strujanje vazduha.

Zagađenost vode rijeke Spreče i okolnog zemljišta već ima obilježje prirodne nesreće protiv koje se treba sveobuhvatno i dugoročno boriti kako bi se umanjili ili spriječili štetni efekti po ljude i životinje, a u slučaju većih havarija industrijskih postrojenja, posljedice bi bile veoma teške, a poduzimanje mjera zaštite i spašavanja otežano i komplikovano.

Preko zagađenog vazduha, vode rijeka Spreče i drugih vodotoka okolnog zemljišta i vazduha dolazi do zagađivanja namirnica i pitke vode, čime se direktno ugrožava zdravlje i život ljudi i životinja. Pored ovog načina zagađivanja, namirnice i pitka voda se zagađuju i putem nestručne zaštite biljaka i životinja i prekomjerne upotrebe mineralnih đubriva.

2.2.3. OSTALE NESREĆE

2.2.3.1. Velike nesreće u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu

Mogući uzroci:

Preko područja grada prelaze 3 važne saobraćajnice: magistralna cesta M-4 Doboj-Tuzla, dužinom 19,35 km (od Stjepan Polja do Miričine), regionalna cesta R- 460 Gračanica-Srnice-Gradačac, dužinom od 18,40 km (Od M-4 preko Gračanice, Bukve i Dobrovaca prema Srnicama do granice područja grada), regionalna cesta R-461 put Gračanica-Srebrenik, u dužini 3 km (od R-460 na Bukvi prema Srebreniku do granice područja grada), regionalna cesta R-461a put D. Orahovica-Srebrenik, u dužini od 8,20 km (Od spoja M-4 u Donjoj Orahovici preko Gornje Orahovice do područja grada prema Srebreniku) i regionalna cesta R-465b, od Klokotnice prema Lukavica Rijeci u dužini od 3,37 km i mreža lokalnih i nekategorisanih puteva kojima su sva naseljena mjesta povezana sa centrom grada-Gračanicom.

Od lokalnih puteva po stepenu ugroženosti izdvojit ćemo: Gračanica-Malešići-Lukavica (oko 22 km), Dobrovci-Džakule-Prijeko Brdo (oko 8 km).

Oba putna pravca prolaze brdskim dijelovima teritorije, te su na njima mogući veći odroni zemlje kao i sniježni nanosi u zimskom periodu što može izazvati saobraćajne nesreće sa većim brojem povrijeđenih, jer iz ovih MZ-a svakodnevno putuje veliki broj učenika i radnika.

Saobraćajne nesreće su moguće i na magistralnom putu jer prolazi kroz naseljena mjesta: Stjepan Polje, Gračanica, Pribava, Lohinja, Donja Orahovica i Miričina, u kojima je veliki broj školskih i drugih objekata smješten uz sami put, a signalizacija na putu je nedovoljna. Opasnost od nesreće se povećava u zimskim uslovima, kada je otežano čišćenje snijega i leda sa puta (kod niskih temperatura), kao i veliki broj opasnih tereta koji se prevoze ovim putem.

Izgradnjom trotoara za pješake kroz naseljena mjesta potred magistralnog puta uveliko je smanjeno stradanje pješaka u tim naseljima.

Učestalost pojavljivanja i intezitet djelovanja:

Saobraćajne nesreće se na području grada dešavaju povremeno, češći su udesi sa pojedinačnim smrtnim posljedicama, dok su saobraćajne nesreće sa više učesnika rijetke. U posljednjih nekoliko godina na magistralnom putu Doboje-Tuzla u naseljenim mjestima Stjepan Polje, Pribava, Gračanica, Lohinja, Donja Orahovica i Miričina smrtno je stradalo veći broj ljudi.

Vrijeme trajanja: saobraćajne nesreće na našim putevima su kratkog trajanja

Područje koje može biti ugroženo: magistralni put Tuzla-Doboj, Regionalni putevi D. Orahovica-Srebrenik, Gračanica-Srebrenik, Gračanica-Srnice, Klokočnica- Lukavica Rijeka.

Moguće posljedice: povrede i pogibija učesnika u saobraćaju i materijalne štete na vozilima.

U cilju smanjenja broja saobraćajnih nezgoda na putevima grada Gračanica treba obezbjediti:

- provođenje zakonskih i podzakonskih akata, normativa, te strateških, programskih i planskih dokumenata,
- informaciono-tehničku bazu podataka u cilju stvaranja svrsishodnog, adekvatnog i odgovornog sistema upravljanja rizicima u saobraćaju.
- orijentaciju na preventivne mjere, uspostavljanjem procedura, u skladu sa stvarnim potrebama i zahtjevima, upravljanje opasnim mjestima – adekvatna procjena i planiranje kontrolnih pregleda kritičnih mjesta i dionica puteva/putnih objekata.

Bezbednost željezničkog saobraćaja, pored ljudskog faktora, najznačajnije je uvjetovana stepenom osiguranja pružnih prijelaza i stanica signalno-sigurnosnim uređajima.

Uključivanjem svih zainteresiranih strana u proces poboljšanja sigurnosti, nadležnog ministarstva i JU Direkcija regionalnih cesta TK i JP Cesta Federacije BiH , u prometu potrebno je ostvariti:

- sistemsko nadziranje i provedbu zakonom propisanih mjera, uključujući i represivne mjere,
- medijske kampanje kojima se promovišu mjere zaštite posebno ugroženih kategorija,
- formiranje i obuka hitnih službi za adekvatno reagovanje,
- uvođenjem saobraćajnog odgoja u sve odgojno-obrazovne ustanove.

2.2.3.2. Veliki požari

Mogući uzroci i učestalost pojavljivanja:

Sa aspekta požarne osjetljivosti i zaštite od požara, područje grada karakteriše postojanje velikih šumskih kompleksa (65,6 km²), velikih površina pod usjevima (132,7 km²) kao i razvijena i raznovrsna industrijska i zanatska djelatnost (industrijska zona grada) i velika gustina objekata u svim naseljima na području grada.

Šumski kompleksi su osjetljivi na požare, jer se koriste i kao mjesta za odmor-izletišta, a požarnoj osjetljivosti doprinose i visoke temperature zraka koje vladaju u ljetnim mjesecima. Veliki šumski požari 2000. godine u uslovima visokoh temperatura nanijeli su ogromne materijalne štete šumama i mladim nasadima u rejonu Skipovca i Visa, zbog nedovoljne prohodnosti šumskih puteva i nepostojanja adekvatnih snaga i sredstava za gašenje.

Karakteristika industrijske i zanatske djelatnosti je velika raznovrsnost: drvna industrija, tekstilna, kožna, grafička, prerada i galvanizacija plastičnih masa u kojima se koriste velike količine zapaljivih materija. Sve ovo, uz veliki broj benzinskih pumpi (18) i manjih pogona za preradu drveta i plastičnih masa predstavlja visok požarni rizik, ali se u posljednji 10-tak godina nisu desili požari velikih razmjera ni na industrijskim ni na stambenim objektima.

Najveća gustina stambenih objekata je u gradu Gračanici i u MZ-ama: Pribava, D.Orahovica, Miričina, Malešići i Džakule, ali je zbog male spratnosti objekata požarna osjetljivost manja (najveća spratnost - 7 spratova u Gračanici). Takođe, požarna opasnost u gradu Gračanici dodatno je umanjena primjenom regulacionog plana grada kod izgradnje objekata i postojanjem sistema vanjske hidrantske mreže i unutrašnje hidrantske mreže u stambenim zgradama. Većina i stambenih i industrijskih objekata na području grada građena je od čvrstih materijala (cigla, beton), a dobra mreža puteva u svim naseljenim mjestima omogućava prilaz svim objektima u slučajevima potrebe za protivpožarnim dejstvom.

Svako naseljeno mjesto ima vodovodnu infrastrukturu, ali se količine vode u ljetnim mjesecima znatno smanjuju, te je potrebno odrediti alternativne izvore vode za potrebe gašenja požara.

Prema tome, požarom su ugrožena ogromna materijalna dobra i velik broj ljudi koji bi se po osnovu rada ili stanovanja zatekli na požarom zahvaćenom području.

Učestalost pojavljivanja: U proljeće prilikom čišćenja i spaljivanja otpada i u ljetnim mjesecima kod visokih temperatura.

Intezitet djelovanja: Požari na otvorenom su obično jakog inteziteta, dok prema dosadašnjim pokazateljima požari na objektima su manjeg inteziteta

Vrijeme trajanja: Kod šumskih požara je obično nekoliko dana, a kod stambenih nekoliko sati

Područje koje može biti ugroženo: Šumski kompleksi (Šamunica, G. Lohinja) i stambeni i poslovni objekti u naseljenim mjestima

Moguće posljedice: Manje i veće štete na šumama i objektima

Prijedlog mjera za unapređenje stanja u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu svodi se na donošenje novih i/ili izmjenu i dopunu postojećih propisa čime bi se stvorile pravne pretpostavke da se ova oblast kvalitetno uredi odnosno da se prije svega riješi problem njenog finansiranja.

To će omogućiti osnivanje novih i povećanje brojnog stanja postojećih vatrogasnih jedinica, nabavku vatrogasnih vozila, opreme i materijalno-tehničkih sredstava.

Pored navedenog potrebno je poduzeti i sve preventivne mjere poput:

- izrade registra/katastra rizičnih postrojenja i prostora,
- kontrole, nadzora i opremanja svih rizičnih objekata i postrojenja (hemijske, petrohemijske, farmaceutske, drvoprerađivačke, rudarske, prehrambene i druge industrije),
- propisnog rukovanja požarno opasnim materijama u proizvodnji i prometu, skladištenju odnosno njihovom deponovanju i uništavanju,
- inspekcijuskog nadzora,
- edukacije stanovništva i dr.

2.2.3.3. Nesreće od NUS-a i MES-a

Mogući uzroci i učestalost pojavljivanja:

Rat je za sobom ostavio velike količine neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS), mina i oružja i ko zna koliko će još vremena proći dok našu zemlju učinimo bezbjednom i dok iz svojih kuća uklonimo ratne trofeje, municiju i druga minsko-eksplozivna sredstva koja predstavljaju moguću opasnost, kao i nedostatak finansijskih sredstava za provođenje deminiranja sumnjivih površina od mina.

Broj prikupljenih neeksplozivnih ubojnih sredstava u posljednjih pet godina i dalje ima trend smanjivanja, što smanjuje opasnost po život i zdravlje ljudi namjernom ili nenamjernom upotrebom. Bez obzira na ove činjenice ova i dalje prisutna opasnost stavlja pred nadležne organe i institucije koje se bave ovom problematikom obavezu još aktivnijeg rada na prikupljanju tih sredstava i upozoravanju stanovništva na opasnosti od njih, te promocijom dobrovoljne predaje i prijavljivanja takvih sredstava nadležnim organima.

Prema izvještajima BH MAC-a, Ured u Tuzli zaključno sa 08.12. 2021. godinu (Izvor podataka BH MAC, Minska situacija 08.12.2021.) , ukupna sumnjiva površina od mina na području grada Gračanica iznosi 7.466.890 m² , odnosno 3,51 % od ukupne površine grada (prema podacima BH MAC-a površina grada Gračanica iznosi 212,2 km²).

Sumnjive površine od mina prema standardima BH MAC-a svrstane su u tri kategorije i to:

I KATEGORIJA: 789.730 m², odnosno 10,57 % od ukupno sumnjive površine

II KATEGORIJA : 2.092.170 m², odnosno 28,01 % od ukupno sumnjive površine

III KATEGORIJA: 4.584.990 m², odnosno 61,42 % od ukupno sumnjive površine

Rizične površine su uglavnom locirane između bivših linija razdvajanja AR BiH i V RS: Trebavski (brdsko-planinski) dio od Lukavice na zapadu do Prijekog Brda, uključujući kote Javor, Vis, Sijedi Krš, šumski kompleks Šamunice.

U poslijeratnom periodu od ovih sredstava smrtno je stradalo 11 lica, a teže je ranjeno 9 i lakše 7 lica.

Područje koje može biti zahvaćeno nesrećom: Rizične površine su uglavnom locirane između bivših linija razdvajanja AR BiH i V RS: Trebavski (brdsko-planinski) dio od Lukavice na zapadu do Prijekog Brda na istoku uključujući kote Javor, Vis, Sijedi Krš, šumski kompleks Šamunice i drugi.

Zaključno sa mjesecom Novembrom 2022. godine na području grada Gračanica ukupno deminirana površina (od 1996. do kraja 2022. godine) iznosi 2.140.344,7 m².

Najveći rezultat protivminskih akcija na području grada je potpuno očišćena desna obala rijeke Spreče od Miričine do Stjepan Polja.

Učestalost pojavljivanja:

Od posljedica mina od 1996. godine, pa do danas ukupno je stradalo : 11 poginulih, 16 teže i lakše ranjenih građana, što ukazuje na stalnu opasnost i ugroženost građana od skrivenih ubica na ovom prostoru i šire.

Posljednja minska nesreća na području grada Gračanica, desila se 23.05.2018. godine na lokalitetu šuma u Gornjem Skipovcu, zaseok Topalovići gdje je smrtno stradalo veći broj ovaca u vlasništvu H.E. i H.M. iz Malešića.

Vrijeme trajanja: Pojedinačna NUS-a i minska polja predstavljaju konstantnu opasnost po stanovništvo, naročito po djecu i omladinu.

Područje koje može biti ugroženo:

Pojedinačna NUS-a i MES-a na cijelom području grada i registrovana i neregistrovana minska polja u zonama ratnih linija razdvajanja i na drugim mjestima

Moguće posljedice: Smrtnost i teška ranjavanja ljudi.

Nastavak i po mogućnosti ubrzanje procesa deminiranja i uklanjanja NUS-a na području države BiH je jedan od najprioritetnijih zadataka u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Osiguranje stabilnog i kontinuiranog finansiranje protivminskog djelovanja u BiH je jedan od osnovnih preduvjeta za implementaciju strateških programa koji su doneseni na nivou države.

Strateški dokumenat Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2009. – 2019.“ koju je donijelo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine nije realizovana. Usvojen je novi dokument „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2018.-2025.“ („ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 70/19 u kome je kao osnovni cilj postavljeno potpuno eliminisanje sumnjive površine I i II kategorije, a III kategorija prioriteta će se „eliminirati” kroz prevenciju zabrane kretanja.

Uzimajući u obzir ostvarene rezultate na deminiranju do današnjeg dana, teško je povjerovati da će zadati rok biti ispoštovan. Pred organima vlasti predstoje nužne obaveze, kao što su donošenje i usvajanje novog zakona o protivminskom djelovanju u BiH, da država počne obezbjeđivati potrebna sredstva iz izvora BiH, iz budžeta institucija BiH, budžeta drugih nivoa vlasti u BiH (kantona, gradova i općina), eventualnog kredita ili iznalaženjem dodatnih donatorskih izvora, te da uz postojeće operativne kapacitete za operacije humanitarnog deminiranja pokuša privesti kraju ovaj posao na dobrobit cijele zajednice.

Do tada, suština preventivne zaštite svodi se na stvaranje svijesti kod običnog građanina da živimo okruženi opasnim eksplozivnim sredstvima i da svaki primjećeni nepoznati predmet ili sredstvo treba odmah prijaviti najbližoj policijskoj stanici ili službi civilne zaštite, koji će dalje djelovati kako bi se to sredstvo što brže uklonilo i spriječile eventualne neželjene posljedice. Obilježavanje kontaminiranih zona i zanaavljanje postojećih oznaka je kontinuirani posao Centra za uklanjanje mina BiH koji ima za cilj upozoravanje i predupređenje neželjenih posljedica, po ljude i materijalna dobra.

2.3. Ocjene, usmjerenja i prijedlozi o mogućoj organizaciji zaštite i spašavanja koja bi bila optimalna, sa razradom predložene organizacije za svaku fazu posebno

Zaštitu i spašavanje provode građani, organi vlasti, privredna društva i druga pravna lica, službe zaštite i spašavanja, štabovi, jedinice i povjerenici civilne zaštite, u okviru svojih prava i dužnosti, a na principima saradnje, solidarnosti i uzajamnosti svih učesnika u sprečavanju, otklanjanju ili ublažavanju posljedica djelovanja prirodnih ili drugih nesreća.

Zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi ima prioritet u odnosu na sve druge zaštitne i spasilačke aktivnosti.

U slučaju prirodne ili druge nesreće svako je dužan pomagati u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima.

U javnim ustanovama i preduzećima čija je redovna djelatnost od neposrednog značaja za zaštitu i spašavanje formirani će se službe zaštite i spašavanja. Na prijedlog Službe civilne zaštite Grada, Gradonačelnik određuje pravna lica i udruženja građana u kojima će se formirati službe zaštite i spašavanja, koje će djelovati na području grada.

Službe zaštite i spašavanja vrše poslove zaštite i spašavanja po pitanjima koja proizlaze iz osnovne djelatnosti pravnog lica. Te poslove služba ostvaruje provođenjem preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja

Općina/Grad će obezbijediti:

- pravovremeno donošenje odluke o organiziranju i funkcioniranju zaštite i spašavanja općine/ grada i osigurava njeno provođenje,
- donošenje programa zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine/grada,
- planiranje i utvrđivanje izvora finansiranja za izvršavanje poslova zaštite i spašavanja iz nadležnosti općine/grada,
- organizovanje službe osmatranja i uzbunjivanja u općini/gradu,

- donošenje akata o osnivanju općinskog/gradskog štaba civilne zaštite i službe civilne zaštite,
- donošenje plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine/grada,
- proglašenje stanja prirodne i druge nesreće i donošenje naredbe za upotrebu snaga i sredstava civilne zaštite, službi za upravu, privrednih društava i drugih pravnih lica sa područja općine/grada na prevenciji, ublažavanju i otklanjanju štetnih posljedica od prirodnih i drugih nesreća,
- izvršenje i drugih poslova zaštite i spašavanja u skladu sa zakonom, drugim propisima i općim aktima.

Službe za upravu općine/grada:

Gradske službe Jedinog gradskog organa uprave Grada Gračanica u okviru svojih prava i dužnosti utvrđenih zakonom, statutom općine/grada, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Jedinog gradskog organa uprave Grada Gračanica i drugim propisima, u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, izvršavaju i obezbjeđuju izvršavanje zakona, drugih propisa i općih akata, staraju se o organizovanju i sprovođenju mjera zaštite u oblasti za koju su osnovani i odgovorni su za stanje te zaštite, prate stanje zaštite i predlažu mjere za razvoj i unapređenje zaštite, vrše nadzor nad sprovođenjem zakona, planova zaštite i sprovođenje preventivnih mjera zaštite u pravnim licima i druge poslove koji su im zakonom i drugim propisima stavljeni u nadležnost.

Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije

Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije vrši upravne i stručne poslove iz nadležnosti Grada koji se odnose na privredni razvoj i finansije i to:

- Izvršava i obezbjeđuje izvršavanje zakona i drugih propisa i općih akata koji se odnose na poduzetništvo, lokalni razvoj, finansije,
- Izrađuje nacрте propisa i druge opšte i pojedinačne akte iz svog djelokruga,
- Rješava u upravnim stvarima iz oblasti samostalnog privređivanja, poljoprivrede, vodoprivrede i drugih upravnih stvari iz nadležnosti Službe,
- Izrada analiza, informacija, izvještaja iz oblasti privrede, lokalnog razvoja, finansija i inspekcija,
- Izrada i provođenje Strategije razvoja Grada,
- Priprema nacrt i prijedlog budžeta, te izvještaja o izvršenju,
- Vršiti kontrolu pravilnosti i zakonitosti korištenja budžetskih sredstava,
- Poslove knjigovodstva i računovodstva,
- Trezorsko poslovanje,

Služba za urbanizam, prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove

Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove vrši upravne i stručne poslove iz nadležnosti Grada koji se odnose na:

- Provođenje zakona i drugih propisa i općih akata iz oblasti urbanizma, prostornog uređenja, građenja, građevinskog zemljišta, katastra i imovinsko-pravne oblasti i stambeno-komunalne oblasti,
- Provođenje zakonom propisan postupak za donošenje razvojnih i provedbenih planova, njihove izmjene i dopune i provodi iste,
- Davanje obavještenja građanima o mogućnosti gradnje na pojedinim lokacijama u skladu sa usvojenim planovima (izvodi iz planova),
- Priprema gradskih odluka iz oblasti urbanizma, građevinarstva, katastra i imovinsko- pravnih odnosa,
- Rješava u upravnim stvarima iz djelokruga rada Službe i izdaje uvjerenja o

- kojima se vode službene evidencije,
- Zemljišnu politiku i planove uređenja građevinskog zemljišta,
 - Priprema prijedloga idejnih rješenja estetskog uređenja objekata, zelenih i javnih površina,
 - Daje projektne zadatke i priprema tendersku dokumentaciju iz nadležnosti Službe,
 - Priprema programe, analize, izvještaje i drugo iz nadležnosti Službe,
 - Vodi evidenciju građevinskog zemljišta,
 - Utvrđuje urbanističko-tehničke uslove za izradu urbanističkih saglasnosti i vrši pregled izvedbeno tehničke dokumentacije,
 - Izrađuje planove i projekte razvoja komunalne infrastrukture (sanacija, rekonstrukcija, modernizacija),
 - Vršiti poslove premjera, uspostave i obnove katastra nekretnina, katastra komunalnih uređaja, kartografiranje teritorije Grada, vodi tehničku arhivu originala karata i planova i premjeravanja zemljišta,
 - Priprema rješenja o utvrđivanju opšteg interesa,
 - Obračunava rentu, naknadu za uređenje i korištenje građevinskog zemljišta,
 - Vodi upravne postupke iz oblasti građevinskog zemljišta imovinsko-pravne oblasti i stambeno- komunalne oblasti,
 - Učestvuje u izradi programa rada Gradonačelnika i Gradskog vijeća,
 - Obavljanje koordinacije rada sa drugim službama i organizacijama iz svog djelokruga,
 - Učestvuje u radu komisija koje imenuje Gradonačelnik i Vijeće,
 - Uspostavljanje i održavanje GIS (Geoinformacionog sistema) u oblasti prostornog planiranja i katastra zemljišta,
 - Obezbjeđuje organizovano obavljanje individualne komunalne potrošnje (proizvodnja i isporuka vode, prečišćavanje i odvođenje otpadnih voda, proizvodnja i isporuka toplote, odvođenje i deponovanje komunalnog otpada, pogrebna i dimnjačarska djelatnost),
 - Obezbjeđenje i vršenje nadzora na čišćenju i održavanju javnih, zelenih i drugih površina, uređivanje i opremanje javnih zelenih i rekreacionih površina, odvođenje atmosferskih voda, održavanje komunalne opreme,
 - Obavljanje stručno operativnih poslova u vezi sa izgradnjom i održavanjem puteva i objekata nad putevima,
 - Planiranje, organizovanje i nadziranje rada zimske službe,
 - Poslovi koji su vezani za rješenje regulisanja saobraćaja,
 - Poslovi u vezi sa klizištima i energetsom efikasnošću,
 - Rad na poslovima kontrole mjesečne potrošnje i godišnjih planova održavanja i izgradnje javne rasvjete,
 - Praćenje stanja funkcionisanja javne rasvjete i semafora,
 - Vođenje katastra izgrađene javne rasvjete,
 - Praćenje i nadzor nad radom javnih preduzeća iz komunalne oblasti i životne sredine,
 - Organizovanje zaštite i unapređenja kvaliteta životne sredine,
 - Poslovi iz oblasti stambenih odnosa, kućnog reda, održavanje stambenih zgrada i hitnih intervencija,
 - Priprema tenderske dokumentacije u postupku javnih nabavki iz svoje nadležnosti,
 - Poslovi energetske efikasnosti,

- Rad na izradi gradskih odluka i drugih akata proizašlih iz Zakona o cestama, Zakona o komunalnim djelatnostima i dr. iz ovih oblasti,
- Obavlja i druge poslove po nalogu Gradonačelnika.

Služba za urbanizam, prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove, u skladu sa zakonskim propisima i naučno-tehničkim dostignućima iz oblasti urbanizma i građenja, provodi preventivne mjere na smanjenju opasnosti od rušenja, odronjavanja i klizanja zemljišta- izrada katastra klizišta, požara, zagađenja okoline i drugih opasnosti, učestvuje u radu komisija za popis i procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća, dostavlja tražene podatke Službi za civilnu zaštitu i Gradskom štabu civilne zaštite, donosi potrebna rješenja za objekte određene za smještaj i zbrinjavanje evakuisanih ljudi i materijalnih dobara iz ugroženih područja, te radi i druge poslove na traženje Gradonačelnika i Gradskog štaba civilne zaštite.

Služba za upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu i zajedničke poslove

Služba za upravu, društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove vrši upravne i stručne poslove iz nadležnosti Grada koji se odnose na:

- Izvršavanje i obezbjeđenje izvršavanja zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti predškolskog, školskog vaspitanja, zdravstvene i socijalne zaštite, nauku, kulturu i sport, nevladine organizacije, oblasti uprave, turizma, boračko-invalidske zaštite, raseljenih osoba i zajedničke poslove,
- Izrađuje nacрте propisa i drugih akata iz svog djelokruga rada, izrađuje analize izvještaje informacione materijale iz svog djelokruga
- Rješava u upravnim stvarima iz svog djelokruga rada,
- Praćenje, primjena i provođenje Zakona o slobodi pristupa informacijama
- Poslovi informatike za jedinstveni gradski organ uprave,
- Izdaje uvjerenja o činjenicama za koje se vode evidencije,
- Poslove šalter sale - centra za usluge,
- Poslove u vezi sa biračkim spiskovima,
- Vršiti nadzor nad radom javnih ustanova koje je osnovalo Gradsko vijeće,
- Poslove matičnih evidencija,
- Zajedničke poslove za Gradonačelnika, službe i Gradsko vijeće,
- Kordinacija sa drugim službama iz djelokruga rada Službe,
- Učestvuje u radu komisija koje imenuje Gradonačelnik, vodi evidencije iz svog djelokruga rada,
- Učestvuje u izradi programa rada Gradonačelnika i Gradskog vijeća,
- Priprema tenderske dokumentacije u postupku javnih nabavki iz svoje nadležnosti,
- Poslove arhive,
- Obavlja i druge poslove po nalogu Gradonačelnika

Služba za upravu, boračko-invalidsku zaštitu i opšte poslove i Služba za budžet, finansije i lokalni razvoj, provodi aktivnosti na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara: zbrinjavanja stanovništva, evakuacije, sklanjanju stanovništva i materijalnih dobara, PMP, zaštiti i spašavanju na vodi i pod vodom, zaštiti bilja i biljnih proizvoda, zaštiti životinja i namirnica životinjskog porijekla, asanaciji terena, zaštiti i spašavanju iz ruševina, RHB zaštiti, zaštiti od požara, zaštiti životne sredine i druge mjere koje naredi Gradski štab civilne zaštite i Gradonačelnik u skladu sa zakonom i općim aktima Grada.

Služba za civilnu zaštitu

Služba za Civilnu zaštitu vrši upravne, stručne i druge poslove zaštite, spašavanja i vatrogastvo iz nadležnosti Grada:

- Organizuje, priprema i provodi zaštitu i spašavanje na području Grada,
- Izrađuje procjenu ugroženosti za područje Grada,
- Priprema program razvoja zaštite i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća,
- Predlaže plan zaštite i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća,
- Prati stanje priprema za zaštitu i spašavanje i predlaže mjere za unapređenje, organizovanje i osposobljavanje civilne zaštite,
- Organizuje, izvodi i prati realizaciju obuke građana na provođenju lične i uzajamne zaštite,
- Organizuje i koordinira provođenje mjera zaštite i spašavanje, te organizuje i sprovodi poslove zaštite od požara i vatrogastva,
- Organizuje gradski operativni centar civilne zaštite i obezbjeđuje njegov rad,
- Vršiti popunu ljudstvom štabova civilne zaštite, službe zaštite spašavanja i jedinica civilne zaštite i osigurava njihovo opremanje MTS-om, te organizuje, izvodi i prati realizaciju njihove obuke,
- Priprema propise u oblasti zaštite spašavanja iz nadležnosti Grada,
- Vršiti koordinaciju poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a,
- Poduzima odgovarajuće mjere i aktivnosti na organizaciji i provođenju zaštite od požara i vatrogastva na području Grada,
- obavlja stručne i druge poslove koji se odnose na organizaciju profesionalne vatrogasne jedinice,
- Predlaže plan zaštite od požara Grada i osigurava njegovu realizaciju uz učešće Službe za upravu,
- Ostvaruje saradnju sa službama civilne zaštite susjednih općina i gradova u pitanjima od zajedničkog interesa za zaštitu od požara i vatrogastva,
- Vršiti poslove održavanja i ispitivanja aparata za gašenje početnih požara,
- Priprema tenderske dokumentacije u postupku javnih nabavki iz svoje nadležnosti,
- Koordinira sve aktivnosti iz nadležnosti službe na području mjesnih zajednica preko organa mjesnih zajednica,

Služba za internu reviziju

Služba za internu reviziju obavlja normativno pravne, studijsko analitičke, stručno operativne i druge poslove koji se odnose na:

- Sistematičan pregled i procjenu upravljanja rizikom i internih kontrola,
- Procjenom adekvatnosti i efikasnosti sistema finansijskog upravljanja i kontrole u smislu:
- Identifikacije rizika, ocjene rizika i upravljanje rizikom od strane Gradonačelnika.
- Ispunjavanje zadataka i postizanja definiranih ciljeva i programa.
- Ekonomične, efikasne i djelotvorne upotrebe resursa.
- Procjene usklađenosti sa uspostavljenim politikama, procedurama, zakonima i regulativama.
- Čuvanje sredstava od gubitaka, kao rezultata svih vidova nepravilnosti.
 - Procjena integriteta i vjerodostojnosti informacija, računa i podataka, uključujući i procese internog i eksternog izvještavanja.
 - Pripremu strateškog, godišnjeg i pojedinačnog plana interne revizije.
 - Testiranje, ispitivanje i ocjena podataka i informacija.

- Praćenje realizacije preporuka interne revizije od strane rukovodioca budžetskog korisnika.
- Obavljanje zadataka konsultantske prirode koji se odnose na internu reviziju, a nisu obuhvaćeni godišnjim planom interne revizije („*Ad hoc* revizije“ po ovlaštenju Gradonačelnika).
- Vršenje normativno pravnih poslova iz oblasti interne revizije.
- Pripreme izvještaja i informacija interne revizije za potrebe Gradonačelnika i rukovodioca revidiranog budžetskog korisnika.
- Evidencija i čuvanje dokumentacije vezane za internu reviziju.
- Saradnja sa Uredom za reviziju institucija u Federaciji BiH,
- Pripremu zahtjeva za budžet.
- Učešće u izradi Programa rada Gradonačelnika, Gradskog vijeća i službi,
- Učešće u radu komisija koje imenuje Gradonačelnik i Gradsko vijeće,
- Praćenje propisa i drugih akata iz nadležnosti rada Odsjeka,
- Obavlja i druge poslove po nalogu Gradonačelnika, pomoćnika Gradonačelnika, kao i druge poslove koji mu se posebnim aktom stave u djelokrug rada.

U okviru Službe za poslove Gradonačelnika i Gradskog vijeća obavljaju se sljedeći poslovi:

- Kordinacija rada svih službi u okviru jedinstvenog gradskog organa uprave,
- Stručni i administrativni poslovi za potrebe Gradonačelnika,
- Upravljanje ljudskim resursima, personalnim poslovima i poslovima edukacije svih radnika organa;
- Stručna i nomotehnička obrada svih akata koji se odnose na personalne poslove;
- Davanje stručnih mišljenja i usklađivanja s Ustavom i zakonom prednacrtu, nacrtu i prijedloga propisa općih akata koje donosi Gradonačelnik iz nadležnosti službe;
- Vršenje nomotehničke obrade rješenja i drugih propisa, koje donosi Gradonačelnik iz nadležnosti službe;
- Izrada svih općih i pojedinačnih i upravnih akata, programa, analiza, mišljenja, izvještaja i informacija iz nadležnosti službe;
- Izrada svih općih i pojedinačnih i upravnih akata, mišljenja, izvještaja i informacija za koje je Gradonačelnik posebnim propisom i odlukom Gradskog vijeća ovlašten za donošenje
- Poslovi razvoja Grada,
- Poslovi javnog obavještavanja o aktivnostima Gradonačelnika, Vijeća, gradskih službi i odnosi sa javnošću (PR),
- Praćenje, priprema projekata i apliciranje za dobivanje sredstava za njihovu realizaciju iz domaćih i stranih izvora,
- Poslovi vezani za sport,
- Obezbjedenje funkcionisanja Sportske sale,
- Poslovi prevođenja,
- Tehnički poslovi za funkcionisanje kancelarije Gradonačelnika
- Osigurava uslove za rad Gradskog vijeća i njegovih radnih tijela,
- Priprema nacрте i prijedloge i prati provođenje odluka i drugih propisa, kao i pojedinačnih akata iz nadležnosti Gradskog vijeća,
- Priprema nacрте ugovora u čijem zaključivanju učestvuje Gradsko vijeće,

- Ostvaruje saradnju sa službama Gradonačelnika prilikom priprema nacрта odluka i drugih akata koje donosi Gradsko vijeće u cilju obezbjeđenja metodološkog jedinstva u izradi,
- Prati propise i ukazuje Gradskom vijeću na mjere koje treba poduzeti iz svoje nadležnosti,
- Prati pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i stručno obrađuje pitanja koja treba ugraditi u gradske propise,
- Prati provođenje Statuta Grada i Poslovnika o radu Gradskog vijeća,
- Pruža stručnu pomoć gradskim vijećnicima u ostvarivanju njihove funkcije,
- Priprema Program rada Gradskog vijeća i prati njegovu realizaciju,
- Uspostavlja, izrađuje, vodi i održava evidencije iz nadležnosti Gradskog vijeća,
- Priprema i organizuje sjednice Gradskog vijeća i njegovih radnih tijela,
- Izrađuje analize, izvještaje, informacije i druge stručne materijale iz nadležnosti Gradskog vijeća,
- Pribavlja informacije i mišljenja vezano za predstavke građana od nadležnih službi za upravu, javnih ustanova i preduzeća,
- Osigurava saradnju sa ombudsmenima i drugim tijelima za zaštitu ljudskih prava,
- Uređuje i izdaje Službeni glasnik Grada Gračanica,
- Priprema tenderske dokumentacije u postupku javnih nabavki iz svoje nadležnosti,
- Vršiti administrativno-tehničke i operativno-tehničke poslove za Gradsko vijeće i njegova radna tijela,
- Vršiti i druge poslove u skladu sa zakonom, drugim propisima i po nalogu Gradonačelnika

Služba za inspekcijske poslove- Inspektorat

Privredna društva i druga pravna lica:

Privredna društva i druga pravna lica (u daljem tekstu: pravna lica) koja obavljaju djelatnost iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, opskrbe, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća dužna su organizirati i provoditi poslove zaštite i spašavanja u skladu sa zakonom i drugim propisima i općim aktima nadležnih organa.

Pravna lica provode odgovarajuće pripreme, donose i razrađuju planove zaštite i spašavanja za svoje djelovanje u zaštiti i spašavanju, planiraju i osiguravaju materijalno-tehnička sredstva za provođenje mjera zaštite i spašavanja i organiziraju jedinice i povjerenike civilne zaštite, opremaju te jedinice i povjerenike potrebnom opremom i sredstvima i osposobljavaju ih za njihovo učešće u zaštiti i spašavanju, a u toku vođenja akcija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara dužna su provoditi odluke nadležnog štaba civilne zaštite koji rukovodi akcijama zaštite i spašavanja.

Privredna društva i druga pravna lica će se angažovati:

JZU Dom zdravlja Gračanica

U okviru svoje osnovne djelatnosti JZU Dom zdravlja Gračanica putem svojih službi pruža zdravstvene usluge stanovništvu Grada Gračanica iz domena primarne zdravstvene zaštite i dijela specijalističko- konsultativne zdravstvene zaštite.

Primarna zdravstvena zaštita je organizovana u Domu zdravlja sa 12 ambulanti u centralnom objektu i 11 terenskih ambulanti raspoređene u mjesnim zajednicama, 22 tima

porodične medicine, hitna medicinska pomoć, JZU “ Gradska apoteka” Gračanica- Centralna apoteka sa 8 poslovnih jedinica koje se nalaze u mjesnim zajednicama (Podatak iz izvještaja JZU “Gradska apoteka” za 2021. godinu), te 11 privatnih apoteka.

Ukupan broj radnika zaposlenih u Domu zdravlja na dan 31.12.2021. godine je 222 (206 na neodređeno i 16 na određeno radno vrijeme), od toga 73 zaposlenika- zdravstveni radnik sa VSS od toga 59 doktora medicine (25 specijalista, 25 doktora medicine opšte prakse i 9 doktora medicine na specijalizaciji), 7 doktora stomatologa (3 specijaliste, 2 doktora stomatologije opšte prakse i 2 doktora stomatologije na specijalizaciji), 1 inženjer medicinske radiologije, 2 dipl. inženjera laboratorijske dijagnostike, 3 diplomirane medicinske sestre/ tehničara, 1 diplomirani fizioterapeut, 6 zaposlenika sa VŠS zdravstvenog smjera, 99 zaposlenika zdravstvena radnika sa SSS i 44 nemedicinskih radnika. Izvor podataka je Izvještaj o radu Javne zdravstvene ustanove Doma zdravlja Gračanica za 2021. godinu koji je usvojen od strane Gradskog vijeća Gračanica na sjednici održanoj 28.04.2022. godine.

JZU Dom zdravlja Gračanica-Higijensko-epidemiološka služba (HES)

Na nivou grada javno-zdravstvene aktivnosti se obavljaju putem higijensko-epidemiološke službe Doma zdravlja. Osnovne aktivnosti javnog zdravstva se odnose na očuvanje i unaprijeđenje zdravlja planiranjem i provođenjem mjera nadzora nad zaraznim i nezaraznim oboljnjima, osiguranja zdravstvene ispravnosti hrane, vode, vazduha i predmeta opće upotrebe, nadzora okoliša, promocije zdravlja, prevencije oboljenja te provođenje redovnih zdravstveno-statističkih istraživanja.

Prema izvještaju HES-a u 2021. godini glavni epidemiološki problem je bila epidemija COVID-19 koja se nastavila većom žestinom sa više oboljelih i većom smrtnošću nego godinu ranije. Epidemija se odvijala u dva talasa, prvi je trajao od marta do maja, drugi daleko teži talas trajao je od septembra do decembra. Došlo je do pojave i novog mutiranog soja SARS-COV2 nazvanog delta soj, prvobitno otkriven u Indiji, sa većom zaraženosti i virulencijom u odnosu na izvorni soj, što je bio razlog veće težine epidemije. Tako je u 2021. godini registrovano 1680 oboljelih od COVID-19.

U 2021. godini započela je vakcinacija protiv COVID-19 koja je krenula od marta sa vrlo ograničenim brojem vakcina. U 2021. godini vakcinisano je oko 35 % odraslog stanovništva našeg grada.

Ostale zarazne bolesti bile su u okviru višegodišnjeg prosjeka.

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA

OPĆA BOLNICA Dr. “ Mustafa Beganović “ GRAČANICA

Opća bolnica je javna zdravstvena ustanova u državnom vlasništvu, razvrstana u djelatnost bolnica pod šifrom 86.10. Javna zdravstvena ustanova Opća bolnica “ Dr. Mustafa Beganović”-

JZU Opća bolnica «dr. Mustafa Beganović» Gračanica, osnovana je 2000. godine, Odlukom Općinskog vijeća Gračanica broj:01-023-7-10/00 od 24.03.2000. godine, za obavljanje bolničke djelatnosti u skladu sa članom 70. i 71. Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH», broj. 29/97 od 13.12.1997.godine).

Prema novom Zakonu o zdravstvenoj zaštiti osnivačka prava nad Općom bolnicom preuzeo je Tuzlanski kanton 15.06.2015. godine. Odlukom o preuzimanju osnivačkih prava na Javnom zdravstvenom ustanovom Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ Gračanica.

Gravitaciono područje Opće bolnice je: Grad Gračanica, Općina Doboj Istok i dijelovi općina/gradova Gradačac, Srebrenik i Lukavac.

Djelatnost Opće bolnice je pružanje usluga specijalističko-konsultativne i bolničke zdravstvene zaštite na sekundarnom nivou, i to: dijagnostike, liječenja, medicinske rehabilitacije, zdravstvene njege bolesnika, te osiguranje boravka i prehrane bolesnika. U okviru svojih djelatnosti

Opća bolnica ima organizovana slijedeća bolnička odjeljenja:

1. Odjeljenje interne medicine
3. Odjeljenje hirurgije
4. Odjeljenje za anesteziju, reanimaciju i intezivno liječenje,
5. Odjeljenje pedijatrije
6. Odjeljenje ginekologije, porodiljstva i neonatologije
7. Odjeljenje neurologije
8. Odjeljenje urologije
8. Dijalizni centar
9. Bolnička apoteka,
10. Odsjek za transfuziju
11. Mikrobiološki laboratorij
12. Urgentni blok
12. Radiološka i ultrazvučna dijagnostika
13. Biohemijsko-hematološki laboratorij

Za obavljanje nemedicinskih poslova Bolnica ima slijedeće organizacione jedinice:

1. Služba za ekonomsko-finansijske poslove
2. Služba za pravne poslove i ljudske resurse
3. Služba za tehničke poslove

U Centru za hemodijalizu na mjesečnom nivou urađeno je 8055 dijaliza, a na godišnjem nivou urađeno je 95.114 dijaliza. Ovom Centru, koji radi u 3 smjene gravitiraju pacijenti iz Gračanice, Gradačca, Srebrenika, Doboj Istoka i Lukavca.

Ukupan broj zaposlenih u ovoj zdravstvenoj ustanovi je 183, od toga je 135 medicinskih radnika (19 ljekara specijalista, 12 doktora opće prakse, 20 diplomiranih medicinskih sestara VSS, 1 MEDICINSKI RADNIK SA VŠS i 83 medicinske sestre SSS), a nemedicinskih radnika je 48.

U 2021. godini u JZU Opća bolnica liječeno je ukupno 82.044 pacijenata.

Opća bolnica obavlja svoju djelatnost u objektu od 3.350 m² korisne površine. Postojeći prostor za veći dio službi nije u skladu sa važećim standardima i normativima i ne omogućava kvalitetan rad. Trenutno je najveći problem u nedostatku prostora na Odjeljenju pedijatrije koje je smješteno na samo 40 m² i to u Odjelu hirurgije.

Prema standardima bolnica treba da raspolaže sa najmanje 15 kreveta i 577 m² pratećih prostorija.

Kako je oprema u Općoj bolnici Gračanica bila dosta zatarjela, u zadnjih nekoliko godina učinjeni su veliki naponi od strane menadžmenta Opće bolnice za nabavkom nove neophodne, moderne medicinske opreme.

Tako je u periodu 01.01.2020. – 31.12.2020. – 30.09.2022. nabavljeno dosta nove neophodne medicinske opreme. Takođe u ovom periodu urađeno je dosta i na dodatnom proširenju zdravstvene djelatnosti uvođenjem novih specijalističko – konsultativnih ambulanti i odjela (spec. kons. amulanta za urologiju i odjel urologije). Sve ovo će doprinijeti unapređenju kvalitetnije i sveobuhvatnije zdravstvene zaštite pacijentima našeg gravitacionog područja, pa i šire. Sve navedene aktivnosti provedene su uz finansijsku podršku Vlade FBiH – Federalno Ministarstvo zdravstva, Vlada TK-a – Ministarstvo zdravstva TK-a, Udruženje privrednika Grada Gračanica, brojne donacije i vlastitim sredstvima.

Ovdje ćemo nabrojati dio novonabavljene opreme u ovom periodu: hemodijalizni centar je praktično zanoavljen sa novim aparatima (13 novih hemodijaliznih aparata) i nova reverzna osmoza za potrebe hemodijaliznog centra. Takođe nabavljeno je nekoliko ultrazvučnih aparata, pacijent monitora – monitori za praćenje vitalnih funkcija kod pacijenata, ekg aparata, više aparata za potrebe hematološko-biohemijskog i mikrobiološkog laboratorija, video

endoskopski sistem – gastroskop, RTG aparat, aparat za cistoskopiju, dva respiratora – stacionarni i transportni, centralni parni sterilizator, urađen centralni razvod kiseonika na nivou Opće bolnice i druga neophodna oprema. Takođe i u narednom periodu planirane su nove nabavke neophodne opreme, a u planu je i dalje proširenje kapaciteta, a sve prema prioritetu i planiranim aktivnostima za naredni period.

Sve ovo će pružiti mogućnost svim članovima društvene zajednice uz integritet i kooperativnost svih nivoa zdravstvene zaštite (primarna, sekundarna, tercijarna), uz multidiscipliniran pristup da se dostignu optimalno zdravlje i socijalno blagostanje, kao i kroz dostizanje maksimalnog nivoa stručnosti i kvaliteta u pruženim uslugama i maksimalnoj posvećenosti zahtjevima korisnika.

Takođe timskim radom i kontinuiranom edukacijom medicinskog osoblja, uz maksimalno korištenje raspoloživih resursa i sprovođenjem planiranih aktivnosti usklađenih sa zdravstvenom politikom i potrebama stanovništva, uz primjenu savremenih medicinsko – kliničkih tehnologija pružati sveobuhvatnu i kvalitetnu zdravstvenu uslugu kako u sferi dijagnostike, tako i u ambulantno – polikliničkom i stacionarnom liječenju pacijenata. Navedena oprema predstavlja prioritarna kapitalna ulaganja kako bi Ustanova funkcionisala u skladu sa propisanim normama savremene medicinske prakse.

JP Veterinarska stanica d.o.o. Gračanica

Osnovana je 1946 godine. Od 21.03.2011. godine djeluje kao Javno preduzeće gdje je Općina Gračanica većinski vlasnik. Javno preduzeće Veterinarska stanica provodi veterinarsko-zdravstvene mjere sprečavanja i širenja zaraznih bolesti životinja. Svoju djelatnost obavlja u veterinarskim ambulancama u Gračanici, dok su dvije veterinarske ambulante u 2020. godini zatvorene zbog neprofitabilnosti (Doborovci i Lukavica).

Veterinarska stanica, putem Veterinarske apoteke u Gračanici vrši prodaju lijekova, preparata, opreme i druge robe za potrebe građana koji se bave stočarstvom, peradarstvom i drugim vidovima zaštite životinja, ali i građani koji čuvaju i drže kućne ljubimce. veterinarskoj apoteci u Gračanici. Zapošljava ukupno 8 zaposlenika (4 DVM, 3 veterinarska tehničara i 1 higijeničar).

Takođe JP Veterinarska stanica je od 2010. godine u prostoru od 990 m² (od toga 150 m² zatvorenog prostora za liječenje, vakcinisanje i smještaj pasa) obezbijedila i prihvatilište pasa. Veterinarske usluge koje pruža JP veterinarska stanica je cijepljenje i preventiva, dijagnostika, liječenje, vještačko osjemenjavanje i preventiva, obilježavanje krupne stoke, nadzor peradarskih objekata i ostale usluge.

U Gračanici ima organizovana i Privatna veterinarska praksa–ambulanta i poljoprivredne apoteke.

JP „ Vodovod i kanalizacija“ Gračanica

Upravljanje vodovodom i kanalizacijom povjereno je preduzeću JP »Vodovod i kanalizacija« d.o.o.Gračanica sa 59,81967 % državnog kapitala kojim upravlja Grad Gračanica i 40,18033 % dionički- privatni kapital u vlasništvu.

Osnovna djelatnost JP »Vodovod i kanalizacija« je u obavljanju djelatnosti od posebnog društvenog interesa kojim se obezbjeđuju uslovi života i rada građana, privrednih i drugih subjekata na području grada i pružaju slijedeće usluge:

- Proizvodnja i distribucija vode;
- Odvođenje otpadnih voda;
- Odvođenje atmosferskih voda sa urbanih površina gradskom kanalizacijom i održavanje i čišćenje uličnih slivnika, bočnih uliva i kanala za atmosferske vode.

Poslovi u preduzeću se organizuju kroz sektore, odjeljenja. Organizacija preduzeća treba da uslijedi poslije rješavanja održavanja kanalizacije i preuzimanja na održavanje seoskih vodovoda.

Obezbjedenje stanovništva pitkom vodom ima prvenstvo nad ostalim vidovima korištenja vode s obzirom na činjenicu da se potrebe za tehnološkom vodom rješavaju lakše i uglavnom vodom slabijeg kvaliteta. Snabdijevanje stanovništva vodom za piće nije sveobuhvatno riješeno.

Prisutan je neracionalan parcijalni pristup rješavanja snabdijevanja vodom (na nivou mjesne zajednice i općine).

Snabdijevanje stanovništva vodom u MZ Gračanica i MZ Pribava riješeno je gradskim sistemom snabdijevanja sa prirodnih izvorišta vode (tri u Sokolu, jedan u Škahovici) te četiri izvorišta bunara (Sklop II i Sklop III iz Kamenoloma, Hadžijina voda i Soljanuša) sa ukupnim prosječnim kapacitetom od 55 l/ sekundi.

JP „KOMUS” Gračanica

Djelatnost odlaganja komunalnog otpada je dodijeljena JP „Komus” Odlukom o komunalnim djelatnostima i komunalnom redu („Službeni glasnik Općine Gračanica”, broj: 05/07) koja je usvojena od strane Općine Gračanica, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Kantona Tuzla („Službene novine Kantona Tuzla”, broj: 11/05).

Prema gore navedenoj odluci, JP „Komus” obavlja sljedeće djelatnosti pored svoje osnovne djelatnosti (odlaganje komunalnog otpada): čišćenje i održavanje, održavanje javnih prostora, održavanje javnih parking prostora i javnih garaža, osim ako nije drugačije uređeno, održavanje groblja, osim ako nije drugačije uređeno, tržna mjesta i pijace, ukrašavanje i pružanje aktivnosti u saradnji sa javnom ustanovom „Veterinarska stanica” Gračanica.

JP “Komus” Gračanica je u 21 mjesnoj zajednici, ukupne površine od 193,24 m² organizovao odvoz otpada, čime je pokriveno 88 % teritorije grada, odnosno 43.490 stanovnika (podatak iz Izvještaja JP “Komus” za 2021. godinu)..

JP “Komus” upravlja i javnom deponijom te je zaduženo za njegovu organizaciju, održavanje i pravilno odlaganje otpada, u skladu sa važećim propisima. Relevantne zakone i propise u oblasti okoliša u Federaciji BiH čine provedbeni propisi i pravilnici i set okolišnih zakona u FBiH i to: Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o zaštiti zraka, Zakon o upravljanju otpadom, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o zaštiti roda, Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i dr.

Mjesne zajednice će:

- U ostvarivanju prava i dužnosti u oblasti zaštite i spašavanja mjesna zajednica:
- organizuje i osposobljava građane za sprovođenje zadataka i mjera zaštite i spašavanja;
 - planira i organizuje mjere zaštite i spašavanja;
 - organizuje i obezbjeđuje prihvata i zbrinjavanje evakuisanih građana i materijalnih dobara;
 - organizuje i održava red za vrijeme prirodne i druge nesreće;
 - obezbjeđuje informisanje građana o opasnostima od prirodnih i drugih nesreća,
 - posljedicama i mjerama koje se preduzimaju na zaštiti i otklanjanju posljedica;
 - donosi prijedlog akata o osnivanju štaba, povjerenika i jedinica civilne zaštite;
 - donosi Procjenu ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća;
 - preduzima mjere zaštite i spašavanja na prevenciji, ublažavanju i otklanjanju štetnih posljedica od prirodnih i drugih nesreća po ljude i materijalna dobra na području mjesne zajednice;
 - vrši i druge poslove zaštite i spašavanja u skladu sa Zakonom, drugim propisima i općim aktima.

U organizovanju, planiranju i ostvarivanju zaštite i spašavanja mjesna zajednica će putem Štaba civilne zaštite mjesne zajednice i preduzećima na području mjesne zajednice u pitanjima od zajedničkog interesa udruživati snage i sredstva za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća na području mjesne zajednice.

Mjesna zajednica u statutu ili drugom opštem aktu uređuje način organizovanja i ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća na području mjesne zajednice, utvrđuje nadležnost organa mjesne zajednice, kao i način angažovanja građana u zaštiti i spašavanju. Formiranje i način rada štaba CZ mjesne zajednice

Štab CZ može se formirati u većim mjesnim zajednicama za koje se procijeni da je njegovo formiranje neophodno i da je takva obaveza utvrđena u procjeni ugroženosti općine/ grada. Štab CZ formira Gradonačelnik na prijedlog službe civilne zaštite Grada.

Štab CZ koji se formira u mjesnoj zajednici nadležan je da rukovodi akcijama zaštite i spašavanja na području mjesne zajednice za koju je osnovan.

U rukovođenju akcijama zaštite i spašavanja, štab CZ mjesne zajednice ima ovlaštenja određena u odredbi člana 108. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („ Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), i to:

1) odlučuje o upotrebi snaga i sredstava civilne zaštite na zaštiti i spašavanju ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara i te snage raspoređuje na ona područja koja su ugrožena;

2) naređuju provođenje odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koje će provoditi te mjere;

3) usmjeravaju, koordiniraju i upravljaju akcijama zaštite i spašavanja svih učesnika angažovanih na zaštiti i spašavanju na svom području;

4) rješavaju sva pitanja koja se u toku provođenja aktivnosti na zaštiti i spašavanju pojave u vezi angažovanih snaga i sredstava civilne zaštite i provođenje mjera zaštite i spašavanja i samozaštite građana.

Ovlaštenja utvrđena u toj zakonskoj odredbi, štab CZ mjesne zajednice ostvaruje putem vršenja operativne funkcije u situacijama koje su utvrđene u članu 16. Pravilnika o načinu rada i funkcioniranja štabova i povjerenika civilne zaštite („ Službene novine Federacije BiH“, broj:77/06 i 5/07).

Operativnu funkciju štab CZ mjesne zajednice vrši na način što rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja ostvaruje u odnosu na angažiranje građana, kućnih savjeta, sekretara mjesne zajednice, kao i provođenje naredbi Gradskog štaba civilne zaštite koje se odnose na aktivnosti štaba mjesne zajednice.

U okviru priprema za vršenje operativne funkcije, štab CZ mjesne zajednice povremeno, prema potrebi, održava sjednice štaba koje planira, priprema i organizira služba civilne zaštite Grada.

Na sjednicama, štab CZ mjesne zajednice razmatra sva pitanja iz svoje nadležnosti i osposobljava se o načinu svog rada u vrijeme ostvarivanja operativne funkcije (načinu prikupljanja podataka sa ugroženog područja, načinu donošenja naredbi i načinu provođenja donešenih naredbi), kao i načinu provođenja naredbi Gradskog štaba civilne zaštite koje se odnose na štabove CZ mjesnih zajednica.

Operativnu funkciju, štab CZ mjesne zajednice ostvaruje od momenta aktiviranja i početka vršenja funkcije rukovođenja akcijama zaštite i spašavanja na području mjesne zajednice, do momenta kada Gradski štab civilne zaštite naredi prestanak rada štaba CZ mjesne zajednice.

Aktiviranje štaba CZ mjesne zajednice vrši se u situaciji iz člana 16. Pravilnika o načinu rada i funkcioniranja štabova i povjerenika civilne zaštite („ Službene novine Federacije BiH“, broj:77/06, 5/07 i 32/14).

Rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, štab CZ mjesne zajednice ostvaruje na području mjesne zajednice uz neposrednu saradnju i po uputama, odnosno naredbama Gradskog štaba civilne zaštite.

Rukovođenje, štab civilne zaštite mjesne zajednice ostvaruje tako što naređuje preduzimanje mjera zaštite i spašavanja koje su za mjesnu zajednicu utvrđene u Općinskom/ gradskom planu zaštite i spašavanja, a prema potrebama koje postoje na području mjesne zajednice.

Građani će :

- učestvovati u civilnoj zaštiti, službi osmatranja i uzbunjivanja, izvršavati obavezu davanja materijalnih sredstava i obučavati se za ličnu i uzajamnu zaštitu i za provođenje mjera zaštite i spašavanja,
- biti raspoređivani u štabove, službe zaštite i spašavanja, jedinice i povjerenike civilne zaštite,
- davati podatke značajne za zaštitu i spašavanje koje saznaju ili primijete i hitno dostavljati najbližem operativnom centru civilne zaštite ili Policijskoj stanici, ili Službi civilne zaštite,
- davati podatke potrebne za vođenje evidencije u oblasti zaštite i spašavanja, kao i da u roku od osam dana od dana nastale promjene prijave sve promjene koje se odnose na prebivalište, adresu stana, ime, zasnivanje i prestanak radnog odnosa, sticanje stručne spreme i druge podatke od značaja za zaštitu i spašavanje,
- izvršavati obaveze obučavanja (muškarci od 15-60, odnosno žene od 15-55 godina života ako su sposobni za obuku),
- dobrovoljno učestvovati u civilnoj zaštiti muškarci i žene stariji od 15 godina,
- davati na privremeno korištenje civilnoj zaštiti vozila, strojeve, opremu i druga materijalna sredstva, zemljište, objekte, uređaje i energetske izvore potrebne za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća,
- odazivati se pozivu Štaba civilne zaštite, odnosno Službe civilne zaštite na mjesto i u vrijeme određeno u pozivu i druge zadatke i poslove u skladu sa zakonom, pod zakonskim i drugim aktima.

OS BiH u zaštiti i spašavanju:

U uvjetima kada snage i sredstva civilne zaštite spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća nisu dovoljna za efikasnu zaštitu, putem komandanta Federalnog štaba civilne zaštite podnosi se zahtjev Federalnom ministarstvu obrane za upotrebu vojske spašavanja.

Angažiranje Oružanih snaga BiH na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće vrši u skladu sa: Zakonom o odbrani BiH, Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u BiH i Zakonom o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga BiH, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inozemstvu, Sporazumom o saradnji između Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u oblasti reagiranja na prirodne ili druge nesreće i standardnim operativnim procedurama.

Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 88/05) u poglavlju V. (Prirodne i druge katastrofe i nesreće) utvrđena je nadležnost ministra odbrane da naredi angažiranje Oružanih snaga BiH (na zahtjev odgovarajućih civilnih organa BiH ili entiteta o čemu izvještava Parlamentarnu skupštinu BiH).

Prema odredbi člana 37. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju u uvjetima kada snage i sredstva civilne zaštite nisu dovoljni za efikasno spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, komandant Federalnog štaba civilne zaštite može podnijeti zahtjev Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine za upotrebu Oružanih snaga BiH na

zadacima zaštite i spašavanja na ugroženom području, što se vrši u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 88/05).

Oružane snage BiH se mogu angažovati na pružanju pomoći civilnim organima u reagovanju na prirodne ili druge nesreće tek kada se iscrpe raspoloživi civilni resursi ili civilni organi ne raspolažu potrebnim ili dovoljnim resursima za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

Za angažiranje Oružanih snaga BiH na zadacima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Federacije BiH, potrebno je da se ispune slijedeći uvjeti:

- da je na određenom području Federacije BiH nastala neka prirodna nepogoda ili druga nesreća većih razmjera,
- da snage i sredstva civilne zaštite i druge snage i sredstva koji su angažirani na zaštiti i spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara nisu dovoljni da osiguraju efikasnu zaštitu i spašavanje na ugroženom području i
- da će se angažovanjem Oružanih snaga BiH mogu smanjiti posljedice prirodne ili druge nesreće.

Zahtjev za angažiranje Oružanih snaga BiH na zadacima zaštite i spašavanja ovlašten je da podnese samo komandant Federalnog štaba civilne zaštite ili u njegovom odsustvu načelnik Federalnog štaba civilne zaštite. Ako Federalni štab civilne zaštite nije u funkciji rukovođenja, zahtjev za angažiranje Oružanih snaga može podnijeti direktor Federalne uprave civilne zaštite.

Taj zahtjev podnosi se kada se utvrdi da su ispunjeni navedeni uvjeti. Podnošenje zahtjeva vrši se prema operativnim procedurama i postupcima za odobravanje vojne pomoći civilnim vlastima u slučaju prirodnih katastrofa i nesreća.

Inicijativu za angažiranje Oružanih snaga BiH, može podnijeti direktor Federalne uprave civilne zaštite ili komandant Kantonalnog štaba civilne zaštite na čijem je području nastala prirodna ili druga nesreća, kada se ocijeni da je pomoć Oružanih snaga BiH stvarno neophodna.

Prethodno je potrebno poduzeti sve mjere da se snage i sredstva civilne zaštite, građani i snage i sredstva pravnih lica angažiraju na zaštiti i spašavanju.

Ukoliko te mjere nisu dovoljne da osiguraju efikasno spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara stiču se uvjeti za podnošenje inicijative komandantu Federalnog štaba civilne zaštite da uputi zahtjev Ministru odbrane za angažiranje određenih vojnih resursa u akcijama zaštite i spašavanja na području Federacije BiH.

Preventiva (izbjegavanje negativnih uticaja, opasnosti i katastrofa) kao razvojno područje zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva jeste centralna tačka aktivnosti nosilaca planiranja (institucija javne vlasti, pravnih lica i građana) u pripremama društvene zajednice za odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća. Primjeri toga su brane ili nasipi ili čišćenje vodotoka koji eliminišu rizike od poplava, propisi za namjenu zemljišta koji ne dopuštaju nikakva naseljavanja u visokorizičnim zonama, te seizmički i inženjerski dizajn koji osigurava opstanak i funkciju kritičnih objekata u slučaju eventualnog procesa. Vrlo često nije moguće potpuno izbjegavanje gubitaka, te zadatak postaje aktivnost ublažavanja.

Cilj prevencije od prirodnih i drugih nesreća u djelokrugu rada i odgovornosti svih nosilaca planiranja je sprječavanje, onemogućavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te sprječavanje i ublažavanje posljedica po život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara od tih nesreća.

Faza preventivne zaštite

U zavisnosti od vrste prirodne i druge nesreće koje se mogu desiti na području grada Gračanica, provodit će se one preventivne mjere zaštite i spašavanja kojima se može uticati na sprečavanje nastanka ili ublažavanja intenziteta djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

To je posebno važno kod preveniranja prirodnih i drugih nesreća koje mogu izazvati katastrofalne posljedice po zdravlje i živote ljudi kao i na materijalna dobra. Preventivne mjere moraju imati središnje mjesto i prednost nad svim drugim oblicima organizovane i planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća, kao i od činjenice da građani grada Gračanica budu pravovremeno informisani o svim opasnostima i rizicima i o mogućnostima zaštite, kao i nužnosti njihovog učestvovanja u zaštiti i spašavanju u skladu sa pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće.

Provođenje preventivnih mjera, u skladu sa zaključcima iz Procjene ugroženosti, naročito je važno u oblasti:

- zakonodavstva,
- zaštite zdravlja ljudi (epidemije),
- planiranja prostornog razvoja, građenja i urbanizma (izrada dokumenata prostornog uređenja, prostornog plana, prostorni plan područja posebnih obilježja, zaštita od zemljotresa, rušenja, odrona, klizanja i sljeganja tla),
- zaštite okoliša, šuma i voda, bilja i biljnih proizvoda (upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, zaštita prirodnog i kulturno historijskog naslijeđa od požara, poplave, prelijevanje brana na akumulacijama, protivgradna zaštita, oluja i mraz),
- energetike, rudarstva i industrije (rudarske nesreće, eksplozije plinova i opasnih materija, industrijskih i drugih nesreća),
- zaštite od požara i vatrogastva (zaštita šuma od požara, zaštita od tehničko-tehnoloških eksplozija i dr.),
- zaštite životinja i namirnica životinjskog porijekla (epizootije, zoonoze),
- radijacione, hemijske i biološke zaštite (radijaciono i drugo onečišćenje zraka, vode i tla),
- saobraćaja i komunikacija u drumskom, željezničkom, zračnom i saobraćaju na vodi.

Pored toga, provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja naročito je važno za smanjenja rizika od mina i neeksploziranih ubojnih sredstava, kao i za smanjenje rizika od visokog snijega i velikih snježnih nanosa.

Učinci prirodne i druge nesreće proizvode direktne i indirektne posljedice po život i zdravlje ljude, materijalna dobra i okoliš (društvenu zajednicu), zaustavljanje jednih ne znači da druge neće nastaviti štetno djelovati. Štetni uticaji opasnosti često se ne mogu spriječiti u potpunosti, ali njihova razmjera ili ozbiljnost može se znatno umanjiti ili ograničiti različitim aktivnostima.

Mjere ublažavanja uključuju inženjerske tehnike i gradnju otpornu na opasnosti, kao i unaprjeđenje politika zaštite okoline i svijesti javnosti. Razvojna orijentacija na ovom području uglavnom podrazumijeva stručne mjere usmjerene na smanjenje sila udara, rušilačkog djelovanja prirodne ili druge nesreće po ljude i materijalna dobra.

Područje ublažavanja u suštini predstavlja, nastavak pojačane prevencije primjenom konkretnih mjera i aktivnosti, koje se dijele na: strukturalne i nestrukturalne mjere. Strukturalne i nestrukturalne mjere:

- Strukturalne mjere su sve fizičke konstrukcije namjenjene smanjenju ili izbjegavanju mogućih uticaja opasnosti, ili primjena inženjerskih tehnika da bi se dobile izdržljive strukture ili sistemi otporni na opasnosti.
- Nestrukturalne mjere su sve mjere koje ne podrazumjevaju fizičku izgradnju, a koje koriste znanje, praksu ili dogovor na temu smanjenja rizika i uticaja, posebno u formi politika i zakona, podizanja svjesti javnosti, obuke i edukacije.

Strukturalne mjere ublažavanja direktno su u funkciji efikasne zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i zaštite od požara i vatrogastva i razvijaju se na osnovu:

- odgovarajućeg prostornog planiranja,
- procjene fizičkih sila koje mogu nastati potencijalnim opasnostima od prirodnih nesreća,
- planiranja i analize mjera da bi se odoljelo takvim fizičkim silama,
- građenja sa odgovarajućom kontrolom i nadzorom.

Uobičajene nestrukturalne mjere ublažavanja su:

- razvoj zakonskog okvira,
- finansijski poticaji usmjereni na promovisanje strukturalnih mjera ili ublažavanja,
- tehnička pomoć, olakšice pri osiguranju imovine i lica, porezne olakšice itd.,
- obuka i obrazovanje,
- izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija,
- instaliranje sistema za operativne centre civilne zaštite,
- svjesnost javnosti.

Navedenim preventivnim mjerama doprinosi se kvalitetu izgradnje objekata koji će biti otporni na sile izazvane prirodnim nesrećama što će omogućiti:

- izgradnju građevina koje će biti otporne na fizičke sile izazvane prirodnim nesrećama (zemljotres, poplava, snježni nanosi, jaki vjetrovi, klizišta itd.),
- ojačavanje postojećih građevina da bi ih učinili otpornijim na fizičke sile prirodnih nesreća.

Javna i privatna ulaganja u prevenciju i smanjenje rizika od katastrofa kroz strukturalne i nestrukturalne mjere su od presudnog značaja za poboljšanje privredne, društvene, naučne i kulturne otpornosti lica, zajednica, zemalja i njihove imovine, kao i okoliša.

Ova ulaganja mogu biti pokretači inovacija, rasta i otvaranja novih radnih mjesta. Takve mjere su isplative i ključne u spašavanju života, sprječavanju i smanjenju gubitaka i osiguravanju efikasnog oporavka i sanacije.

U odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama, područje razvoja pripravnosti/spremnosti države ili društvene zajednice međusobno je uslovljeno postizanjem stanja boljeg od prethodnog ili zatečenog u odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama.

Faze upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama u principu trebaju biti poistovječene razvojnim područjima zaštite i spašavanja kako bi se osigurala efikasnost sistema zaštite i spašavanja. Zahtjevom za postizanjem pripravnosti/spremnosti kao razvojnim područjem zaštite i spašavanja omogućuje se nosiocima planiranja Grada, organizacijama civilnog društva, udruženjima građana i pojedincima, brzo i efikasno djelovanje u odgovorima na izazove prirodnih i drugih nesreća. Razvoj područja pripravnosti zasniva se na planskom pristupu kojim se povezuju svi aspekti zakonskih područja rada nosilaca planiranja, naročito Vlade, ministarstava i drugih organa uprave u postizanju pretpostavki za upravljanje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

Institucije pravnog sistema su zakonski, prema definiciji, odgovorne za očuvanje stabilnosti i vitalnosti državne vlasti i u uslovima prirodnih i drugih nesreća, uspostavljanjem štabova civilne zaštite kao operativno-stručnih organa za dužnosti upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama i stvaranjem potrebnih pretpostavki za njihov rad, što podrazumijeva ljudske i materijalno-tehničke resurse, namjenski izgrađene i opremljene prostorne kapacitete.

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na stepen razvijenosti sistema zaštite i spašavanja, skoro redovno iznenade nosioce planiranja i uvijek su komplikovanije nego što se to predvidi u procjenama ugroženosti. Razvojno usmjerenje pripravnosti/spremnosti treba fokusirati na najosjetljivije komponente i to na:

- 1) Organizaciju i planiranje, koji sadrže jasnu i sveobuhvatnu politiku u zaštiti i spašavanju, odgovarajuće, kvalitetne i održive propise o prirodnim i drugim

nesrećama i kvalitetna doktrinarna dokumenta po mjerama zaštite i spašavanja, obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizacijsku strukturu snaga, strukturu upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pouzdane procjene za aktivnost i pripravnost u situacijama prirodnih i drugih nesreća, okvir za planiranje, posebno za hitni odgovor kao što je evakuacija stanovništva ili njegovo privremeno premještanje u sigurna područja;

- 2) Kapacitete/resurse pod kojima podrazumijevamo objekte i sisteme za upozoravanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, tačnu i ažurnu specifikaciju kapaciteta/resursa koji će se koristiti (opremu, sredstva i rezerve, logističke centre i drugo),
- 3) Koordinaciju kao proces uvećavanja stepena pripravnosti u vođenju akcija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kroz upozorenje, opasnost i predostrožnost u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama,
- 4) Spremnost i pripravnost operativnih centara civilne zaštite u situaciji prirodne ili druge nesreće,
- 5) Obuku i podizanje svjesnosti javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama, psihološke i druge kompenzacijske mjere učinaka pritiska prirodne i druge nesreće,
- 6) Podizanje svijesti javnosti o riziku od požara, požarnim opasnostima, obavezama po pitanju provođenja preventivnih mjera zaštite od požara i gašenja početnog požara i dr.

Pripravnost i spremnost su u praktičnom smislu jedinstveno razvojno područje sistema zaštite i spašavanja, međusobno zavisni i povezani od čijeg kvaliteta zavise operacije razvojnog područja odgovora na prirodne i druge nesreće.

Spremnost je praktično stanje trenutnih kapaciteta i sposobnost nosilaca planiranja, institucija, organa upravljanja u zaštiti i spašavanju, organizacija civilnog društva, udruženja građana i pojedinaca da brzo i efikasno odgovore na sve izazove prirodne i druge nesreće.

Zbog toga, je vrlo važno da se za ostvarivanje sadržaja mjera zaštite i spašavanja zavisno od procijenjene potrebe pripreme potrebni kapaciteti/resursi (planovi, snage, sredstva, oprema, veze i komunikacije i slično), koji neće biti spremni za izvršenje zadataka ukoliko se, ljudstvo ne obuci i ne osposobi u vršenju svoje konkretne službe i ne bude sposobno da rukuje sredstvima i opremom, a štabovi civilne zaštite ne obuče i osposobe u upravljanju akcijama zaštite i spašavanja.

Pošto pripravnost nije samoj sebi svrha niti je dovoljna bez spremnosti koja se postiže u razvojnom pogledu, posebnu pažnju treba posvetiti sljedećim elementima:

- obuci, usavršavanju i osposobljavanju,
- instaliranju sistema ranog upozoravanja,
- uspostavi informacionog sistema od značaja za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara,
- izgradnji specijalizovanih komunikacijskih sistema za podršku upravljanja procesom u prijenosu govora i podataka,
- uspostavi baze podataka od značaja za zaštitu i spašavanje,
- osiguravanju namjenskih rezervi, u odnosu na potrebe faze smanjenja rizika koji prethode prirodnoj ili drugoj nesreći,
- rezervama za ublažavanje posljedica, u odnosu na potrebe faze oporavka nakon prirodne ili druge nesreće,
- vježbama simulacije,
- provjerama planova zaštite i spašavanja,
- jačanju svijesti o značaju preventivne kroz sistem obrazovanja i vaspitanja, naučno-istraživačkog i tehnološkog razvoja, usavršavanju u procesu rada, te putem sredstava javnog informisanja,
- prosljeđivanju ažurnih tehničkih informacija vezanih za pojedine opasnosti itd.

Navedeni elementi su aktivnosti spremnosti zbog toga što su oni praktično organizacija postojećih općih kapaciteta/resursa ili informacija koje bi zadovoljile potrebe upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

U normalnim uslovima ovi resursi zadovoljavaju druge redovne potrebe. Programi pripravnosti definišu prilagođavanje ovih funkcija kako bi ih učinili primjenjivim za korištenje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

U zavisnosti od vrste prirodne i druge nesreće neophodno je provoditi preventivne mjere općeg značaja, koje se trebaju realizovati na bazi određenih planova i programa i na dugoročnoj osnovi. To je posebno važno kod preveniranja prirodnih i drugih nesreća koje mogu izazvati katastrofalne posljedice po zdravlje i živote ljudi kao i na materijalna dobra. Mjere zaštite i spašavanja predstavljaju organizirane radnje i postupke preventivne i operativne prirode koje pripremaju i provode organi uprave i drugi organi vlasti i pravna lica.

Nosioci zaštite i spašavanja planiraju i pripremaju:

Mjere i postupke zaštite i spašavanja u slučaju postojanja neposredne opasnosti od nastajanja prirodnih i drugih nesreća,
Mjere i postupke zaštite i spašavanja tokom trajanja prirodnih i drugih nesreća i
Mjere i postupke za ublažavanje i otklanjanje posljedica od prirodnih i drugih nesreća.

Faza spašavanja

U ovoj fazi se provode slijedeće mjere:

- Evakuacija ljudi i materijalnih dobara,
- Zbrinjavanje ugroženih i stradalih,
- Zaštita i spašavanje od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava,
- Zaštita i spašavanje od rušenja,
- Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom,
- Zaštita i spašavanje od požara,
- Zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava,
- Prva medicinska pomoć,
- Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla,
- Zaštita okolice,
- Zaštita i spašavanje u rudnicima.
- Zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Strukture civilne zaštite sve navedene mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, provode u saradnji sa privrednim društvima, javnim preduzećima i službama, i drugim subjektima čija djelatnost je od značaja za zaštitu i spašavanje na području Grada, a određene mjere i sa gradskim službama, kao što su: evakuacija ljudi i materijalnih dobara, zbrinjavanje ugroženih i stradalih, zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom, zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla, zaštita okolice i zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Sušтина ukupnih priprema zajednice za zaštitu i spašavanje jeste postizanje sposobnosti odgovora (reakcije, intervencije) na izazove prirodnih i drugih nesreća. Zapravo to je centralno razvojno područje sistema zaštite i spašavanja koje je uslovljeno i određeno postizanjem kvaliteta razvoja područja prevencije sa ublažavanjem, a posebno pripravnosti/spremnosti. Iz ovih razloga ovaj program posebno obrađuje ovo područje.

Mjere odgovora (interventne mjere pomoći) su one mjere koje se preduzimaju neposredno prije (nakon uzbuđenja) ili poslije udara prirodne i druge nesreće i usmjerene su ka spašavanju života i zdravlja ljudi, zaštiti imovine i sagledavanju trenutnih šteta nastalih na početku prirodne i druge nesreće. Mjere odgovora/interventne mjere pomoći izvode se u krajnje teškim uslovima nametnutim silom destrukcije, teško se realizuju, zahtijevaju velika

požrtvovanja ljudstva, osigurane kapacitete/resurse, prethodno planiranje i programiranje, organizovanost, obučenosť i uvijekbanost snaga i operativno stručnih organa za upravljanje procesom.

Efikasnim odgovorom na stanje prirodne i druge nesreće postiže se smanjenje broja nastradalih, olakšavaju teškoće i patnje, obezbjeđuje povrat osnovnih uslova potrebnih za život i funkcionisanje sistema državne zajednice.

Na osnovu navedenog, glavni vidovi odgovora/interventnih mjera pomoći u situacijama prirodnih i drugih nesreća su:

- pokretanje interventnog sistema,
- analiza i procjena stanja,
- spašavanje života, zdravlja i okoliša,
- spašavanje ljudi u ruševinama, na vodi, pod vodom i drugo,
- trijaža, liječnička pomoć, hospitalizacija, medicinska evakuacija i briga za žrtve,
- gašenje požara i zaustavljanje ispuštanja opasnih materija,
- evakuacija lica sa pogođenog područja,
- organizacija smještaja za nastradale (hitne popravke kuća, smještaj u šatore, škole, hotele, sportske dvorane i sl.),
- organizacija ishrane žrtava prirodne ili druge nesreće i pripadnika spasilačkih jedinica i službi, distribucije artikala hrane, osnovnih životnih namirnica i odjeće, procjene rezervi i šteta na prehrambenom fondu,
- osposobljavanje ulaznih i izlaznih puteva, raščišćavanje ključnih saobraćajnica, priprema helidroma i sl. (omogućiti kružni promet unutar pogođenog područja),
- uspostavljanje komunikacija i veza (radio i tv, telefonske, mobilne i informacijske veze),
- snabdijevanje pitkom vodom i strujom,
- organizacija neprestanih zdravstvenih i higijensko-epidemioloških operacija,
- informisanje javnosti i rad sa medijima (informacijsko upravljanje),
- organizacija pojačanih mjera zaštite imovinske i lične sigurnosti, javnog reda i mira na ugroženom području,
- građevinske operacije na uklanjanju nestabilnih elemenata oštećenih građevina koji predstavljaju opasnost po ljude ili druge građevine,
- praćenje situacije kod stanovništva pogođenog prirodnom ili drugom nesrećom, pronalaženje nestalih lica i ponovno spajanje porodica,
- održavanje morala stanovništva.

Navedeni vidovi efikasnog odgovora/interventnih mjera pomoći u vođenju akcija zaštite i spašavanja zahtijevaju:

- sveobuhvatne informacije o pripravnosti/spremnosti (politička usmjerenja, nosioci planiranja, organizacija, resursi i obučenosť),
- pravovremeno i prikladno aktiviranje sistema odgovora (planovi, pripravnost, aktiviranje i dr.),
- sposobno koordiniranje operacija odgovora (vođenje akcija zaštite i spašavanja),
- alternativne komunikacije i veze,
- pregled stanja (mapiranje) pogođenog područja, analiza i procjena,
- kvalitetno i odgovorno upravljanje informacijama,
- plansku evakuaciju.

U operacijama odgovora (interventnim mjerama pomoći) redovno se u više sektora pojavljuju ozbiljni problemi, na koje u periodu priprema za zaštitu i spašavanje u okviru područja prevencije, pripravnosti/spremnosti, treba obratiti izrazitu pažnju i to na:

- nepostojanje ili neusklađenost planova ili konceptualnih resursa i logističkih centara,
- funkcionalno neizgrađenu pripravnost/spremnost,
- pravne, organizacijske i tehničke nedostatke kod upozoravanja na opasnosti,

- stepen organizovanosti, usklađenosti, razvijenosti i sposobnosti aktiviranja pojedinih elemenata ili cjeline sistema odgovora,
- fizičke, psihološke, socijalno-sigurnosne i ekonomske posljedice učinaka i pritiska udara prirodne ili druge nesreće,
- teškoće u procjenjivanju i evidenciji šteta i konceptualizaciji procjene o potrebama,
- netačne i/ili nekompletne informacije iz ankete o stanju stanovništva na pogođenom području,
- spajanje ljudi (u pogođenom području),
- slabo upravljanje informacijama,
- neodgovarajuće artikle koji se dostavljaju i računaju kao pomoć,
- slabu koordinaciju aktera prilikom odgovora (interventnih mjera pomoći),
- nedostajuću i nedovoljnu svjesnost javnosti, prihvata međunarodne pomoći.

Faza otklanjanja posljedica

Oporavak je postupak kojim se omogućava postizanje odgovarajućih nivoa funkcionisanja nakon prirodne i druge nesreće na stanje prije nesreće ili u nekim slučajevima na stanje bolje od onog prije nesreće. Sa stajališta zaštite i spašavanja treba imati u vidu da se proces oporavka može odužiti i na više godina, čemu se mora prilagoditi i planiranje i programiranje ukupne konsolidacije i stabilizacije.

Usmjerenost razvojnog područja oporavka jeste postizanje stabilizacije stanja na području pogođenom prirodnom ili drugom nesrećom koja je u odnosu na direktnu operativnu funkciju sistema zaštite i spašavanja života, zdravlja ljudi i materijalnih dobara najvažnija.

Oporavak, po pravilu, zavisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće jednako kao što efikasna prevencija, ublažavanje i pripravnost zavise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka.

Posebnu pažnju u pogledu oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- saniranja stanja,
- rehabilitacije lica pogođenih učinkom prirodne ili druge nesreće,
- utvrđivanja preventivnih i prioritetnih mjera koje će se ugraditi u razvojne i druge planove zajednice, kako bi se dugoročno smanjio određeni rizik, odnosno spriječio ili ublažio uticaj prirodne opasnosti ili nesreće na ljude i materijalna dobra,
- utvrđivanja prioritetne rekonstrukcije građevina i druge infrastrukture, te revitalizacija šuma, šumskog i poljoprivrednog zemljišta, kao i okoliša.
- analizu šteta i procjenu potreba, prioritete i potrebno vrijeme reakcije u pružanju pomoći ugroženim licima i materijalnim dobrima,
- sanaciju ključnih službi (zdravstvene, komunalne, epidemiološko-higijenske, građevinske, transportne, elektrodistributivne i dr.),
- hitnu popravku kuća, stambenih objekata i druge infrastrukture,
- privremeni smještaj ugroženog stanovništva, dostavu prehrambenih artikala i osnovnih životnih potrepština,
- operaciju raščišćavanja građevina, druge infrastrukture i okoliša.

U zavisnosti od prirodne i druge nesreće koja je zadesila određeno područje, u fazi otklanjanja posljedica prirodne i druge nesreće preduzimaju se sve mjere koje doprinose što bržoj normalizaciji stanja na ugroženom području, odnosno stvaranja osnovne uvjete za normalan život i rad.

U ovoj fazi zaštite i spašavanja, organi uprave Grada imaju važan zadatak da u skladu sa mogućnostima iz budžeta obezbijede finansijska sredstva za sanaciju šteta uslijed prirodne i druge nesreće, a prije svega za sanaciju stambenih i najvažnijih infrastrukturnih objekata, od kojih zavisi uspostavljanje normalnog života na nastradalom području.

Također je, u ovoj fazi, važno zajedničko angažovanje struktura civilne zaštite, organa uprave Grada i pravnih i privatnih subjekata, u obezbjeđenju efikasnog i dobro organizovanog

prevoza evakuisanih lica u svoje domove, gdje treba angažovati neophodna prevozna sredstva i odgovarajući broj lica osposobljenih za ove poslove.

Angažovanje organa uprave Grada na iniciranju i preduzimanju akcija prikupljanja finansijske i svake druge pomoći od viših nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, međunarodnih i domaćih humanitarnih organizacija, radi pružanja pomoći nastradalom stanovništvu, kao i radi sanacije oštećenih i uništenih objekata.

U ovoj fazi se, također, vrši procjena pričinjenih materijalnih šteta od strane općinskih/gradskih stručnih komisija, koje ove poslove obavljaju u skladu sa propisanom metodologijom, kako bi se procjena uradili na jednoobrazan način.

2.5. Prijedlog snaga civilne zaštite koje su optimalne za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja, kao i prijedlog o vrsti i količini materijalno-tehničkih sredstava koja je neophodno obezbijediti za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja

Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara uređuje strukturu civilne zaštite kao osnovnog, organizovanog, stručno- operativnog segmenta u sistemu zaštite i spašavanja za provođenje mjera zaštite i spašavanja kroz:

- a) uprave civilne zaštite Federacije BiH i kantona, te službe civilne zaštite u JLS,
- b) štabove civilne zaštite,
- c) službe zaštite i spašavanja,
- d) jedinice civilne zaštite (opće namjene i specijalizovane namjene),
- e) komisije za procjenu šteta.

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju organizacija civilne zaštite obuhvata:

- 1) ličnu i uzajamnu zaštitu građana;
- 2) mjere zaštite i spašavanja;
- 3) štabove civilne zaštite;
- 4) povjerenike civilne zaštite;
- 5) službe zaštite i spašavanja;
- 6) jedinice civilne zaštite;
- 7) rukovođenje i upotreba snaga i sredstava civilne zaštite

U organizaciju civilne zaštite spada i FUCZ, KUCZ i službe civilne zaštite JLS čiji su položaj, ovlaštenja i odgovornosti uređena ovim i drugim zakonima, drugim propisima i općim aktima.

Pored prethodno navedenih struktura civilne zaštite Zakonom o zaštiti i spašavanju u sistemu zaštite i spašavanja utvrđene su obaveze i potrebe organizovanja, pripremanja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za sve organe vlasti Federacije BiH, kantona, JLS, te pravnih i drugih lica.

Vrsta i potreba snaga

Realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja obavljaju sve strukture civilne zaštite: Služba za civilnu zaštitu, Gradski štabo civilne zaštite, štabovi civilne zaštite u MZ, privrednim društvima i drugim pravnim subjektima gdje je to zakonom predviđeno formiranje štabova civilne zaštite, povjerenici civilne zaštite, jedinice civilne zaštite opće i specijalizovane namjene i službe zaštite i spašavanja koje su formirane u pravnim subjektima čija djelatnost je od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

Gradski štab CZ Grada Gračanica

Na području Grada formiran je Gradski štab civilne zaštite (GŠCZ) i popunjen je sa: Komadantom GŠCZ, Načelnikom GŠCZ i 14 članova GŠCZ.

Štabovi CZ u mjesnim zajednicama

Na području Grada Gračanica formiran je: 1 štab CZ u mjesnoj zajednici Lendići, dok u ostalih 22 MZ nisu formirali štab civilne zaštite.

Napomena: Štabovi CZ u mjesnim zajednicama nisu formirani u 22 mjesne zajednice.

U narednom periodu treba pristupiti formiranju štabova i imenovanju povjerenika u svim mjesnim zajednicama na području Grada Gračanica.

Jedinice civilne zaštite

Jedinice civilne zaštite formirane su, i to:

2 jedinice opće namjene: u 2 pravna subjekta (Moda plast (16), Halidex (12)),
i jedinica opće namjene u Gradu Gračanica (20).

Službe zaštite i spašavanja

Na području Grada formirane su 4 službe:

- Služba za medicinsku pomoć u JZU Dom zdravlja Gračanica (17),
- Služba za veterinarsku pomoć u JP “ Veterinarska stanica” Gračanica (15),
- Služba za asanaciju, čistoću i komunalne poslove u JP “ Komus” Gračanica (32) i
- Služba za zaštitu od požara (16),
- Služba za snabdijevanje vodom u JP “ Vodovod i kanalizacija”

Povjerenici civilne zaštite

Povjerenici CZ u MZ, javnim ustanovama i preduzećima obrazovani su u Gradu Gračanica i popunjeni sa : 128 u MZ i 34 u javnim ustanovama i preduzećima.

Komisija za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća

U skladu sa odredbama važeće Uredbe o procjeni šteta od prirodnih i drugih nesreća na nivou Grada Gračanica formirana je Gradska komisija za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća na području Grada Gračanica i imenovani: predsjednik, sekretar i 4 člana komisije.

Na nivou TK je formirana Kantonalna uprava civilne zaštite i Kantonalni štab civilne zaštite, kao operativno-stručni organ civilne zaštite na nivou TK. Formirana je i Kantonalna komisija za procjenu šteta.

U nekim preduzećima su formirani štabovi civilne zaštite, a zaposleni u privrednim društvima, javnim preduzećima, i drugim pravnim subjektima, od značaja za zaštitu i spašavanje, mogu se, angažovati, putem mobilizacije, u skladu sa potrebama za provođenje akcija zaštite i spašavanja.

Angažiranje građana se vrši kroz ličnu i uzajamnu zaštitu na volonterskom osnovu.

Potrebno je u što kraćem roku pristupiti imenovanju povjerenika civilne zaštite u sredinama gdje to nije učinjeno kao i jedinica civilne zaštite opće namjene te pristupiti njihovom uniformiranju, opremanju, obučavanju i osposobljavanju kako bi navedene snage bile na raspolaganju u slučaju prirodne i druge nesreće.

Organi uprave, službe za upravu, ustanove i pravna lica dužni su formirati jedinice opće namjene, najmanje veličine odjeljenja u skladu sa propisom iz člana 133. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju. Te jedinice u općini/gradu formira općinski načelnik odnosno gradonačelnik, a u organima za upravu, ustanovama i pravnim licima rukovodioci tih organa, odnosno pravnih lica.

Jedinice civilne zaštite specijalizirane namjene se formiraju u skladu sa potrebama općina/gradova i kantona.

Na nivou Federacije BiH su formirane takve jedinice za uklanjanje opasnosti od mina i neeksploziviranih ubojitih sredstava koje to rade i na području Tuzlanskog kantona. U ostalim oblastima zaštite i spašavanja ne postoji opravdana potreba za formiranje takvih jedinica na području Tuzlanskog kantona.

Koordiniranje aktivnosti u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a obavlja Kantonalna uprava civilne zaštite u saradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite i općinskim/gradskim službama civilne zaštite putem Federalnog tima civilne zaštite za deminiranje i uklanjanje NUS-a („A” i „B” tim).

Poslove prikupljanja, prihvata, prevoza i uništavanja neeksplozivnih ubojnih sredstava, na osnovu pojedinačnih prijava građana, kao i u okviru akcije prikupljanja NUS-a od stanovništva obavlja „A” tim, civilne zaštite.

Poslove deminiranja vitalnih objekata i poljoprivrednih površina obavlja „B” tim civilne zaštite. Također, pripadnici Tima civilne zaštite učestvuju u akcijama spašavanja i izvlačenja nastradalih lica u minskim poljima, koja je poznata pod nazivom „Brzi odgovor”.

Operativne aktivnosti tj. pronalaženje, prevoženje, uskladištenje i uništavanje NUS-a i MES-a vrše stručno osposobljene osobe. Prije svega, to su pripadnici Tima civilne zaštite („A” tim), koji su stručno osposobljeni i materijalno-tehnički opremljeni da odgovore svakom zadatku.

Poslovi pregleda i čišćenja vitalnih objekata i svih drugih kontaminiranih površina od zaostalih mina, minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojnih sredstava predmet je rada „B” tima civilne zaštite, kao i timova OS BiH, te drugih domaćih i vanjskih kompanija koje su osposobljene i ovlaštene za ove poslove.

Za slučaj diverzionih aktivnosti, nadležnost preuzima MUP TK.

U uslovima kada snage i sredstva Grada Gračanica angažovane na zadacima zaštite i spašavanja nisu u mogućnosti otkloniti opasnosti zatražit će se pomoć viših nivoa vlasti i to prvenstveno Kantonalne uprave i Kantonalnog štaba civilne zaštite TK za angažovanjem :

Kantonalnih službi zaštite i spašavanja (9) i to:

- Gorska služba spašavanja (GSS Srebrenik) (15),
- Služba za biološko-hemijsku zaštitu (Zavod za javno zdravstvo) (19),
- Služba za spašavanje iz ruševina („Cestotehnik“ d.o.o.) (14),
- Služba za zaštitu na vodi i pod vodom (RK „Vidara“) (10),
- Služba zaštite od požara (MAT Tuzla) (11),
- Služba za informisanje i medijsku podršku (RTV TK) (4),
- Služba za logistiku (HO MFS „Emmaus“ Doboj Istok) (10),
- Služba za izviđanje i osmatranje iz zraka (Aero klub Tuzla) (4),
- Služba za spašavanje u okviru djelatnosti CK (Crveni križ TK) (14).

Pored naprijed navedenog po potrebi zatražit će se pomoć od susjednih općina i gradova, Federalne uprave civilne zaštite i Federalnog štaba civilne zaštite, Snaga zaštite i spašavanja iz Entiteta Republike Srpske, Ministarstva sigurnosti BiH oružanih snaga BiH.

Vrsta i količina MTS-a koja su potrebna za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja

Za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja, pored navedenog, potrebno je u općinama/ gradovima do 10.000 stanovnika formirati jedinice opće namjene najmanje veličine voda, a veće općine/ gradovi na svakih narednih 20.000 stanovnika po jedan vod.

Organi uprave, službe za upravu, ustanove i pravna lica dužni su formirati jedinice opće namjene, najmanje veličine odjeljenja u skladu sa propisom iz člana 133. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju. Te jedinice u općini/ gradu formira općinski načelnik/ gradonačelnik, a u organima za upravu, ustanovama i pravnim licima rukovodioci tih organa, odnosno pravnih lica.

Vrsta i količina MTS-a struktura civilne zaštite, koja su potrebna za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja određeni su propisanim okvirnim materijalnim formacijama za sve strukture civilne zaštite.

Sve strukture civilne zaštite (Općinske /gradske službe, Kantonalna uprava, općinski/ gradski i štabovi civilne zaštite u MZ, Kantonalni štab i jedinice opće i specijalizovane namjene) trebale bi biti opremljene odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, u skladu sa, sada važećim okvirnim materijalnim formacijama, ali na žalost, trenutno stanje opremljenosti svih struktura civilne zaštite u općinama/ gradovima i na nivou TK je krajnje loše, odnosno ne odgovara minimalnim potrebama za preduzimanje odgovarajućih mjera u akcijama zaštite i spašavanja, u slučaju prirodne i druge nesreće.

Gotovo sva neophodna materijalno-tehnička sredstva i oprema, za potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u slučaju prirodne i druge nesreće, obezbjeđuje se putem mobilizacije istih od privrednih društava, javnih preduzeća, općinskih/ gradskih službi, javnih ustanova, drugih pravnih subjekata i građana koji raspolažu odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, koja se nalazi na popisu u Općinskim/ gradskim službama civilne zaštite.

Za predložene mjere zaštite i spašavanja, također, se koriste, zavisno od intenziteta prirodne i druge nesreće i zavisno od veličine područja koje je zahvaćeno prirodnom i drugom nesrećom, osim MTS-a civilne zaštite i odgovarajuća MTS-a privrednih društava, javnih preduzeća, javnih službi, komunalnih preduzeća, općinskih službi, kantonalnih organa uprave, građana i drugih pravnih subjekata koji raspolažu odgovarajućim MTS-a

Takođe će se u skladu sa važećim zakonskim propisima mobilisati i druga sredstva i oprema iz popisa MTS-a i druge opreme sa kojom raspolažu odgovarajući pravni subjekti u općini, kao i građani. Navedena MTS-a i oprema mogu se, po Federalnom zakonu o zaštiti i spašavanju, mobilisati od navedenih subjekata, u slučaju izbijanja prirodne i druge nesreće, uz odgovarajuću finansijsku naknadu i na način kako je to propisano Federalnim zakonom o zaštiti i spašavanju.

2.6. Mjere zaštite i spašavanja, snage i sredstva privrednih društava i drugih pravnih lica iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju i obaveze privrednih društava i drugih pravnih lica za fazu preventivne zaštite, fazu spašavanja i fazu otklanjanja posljedica

Privredna društva i druga pravna lica iz člana 32. stav 1. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, koje obavljaju djelatnosti iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, opskrbe, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti od značaja za zaštitu i spašavanje, dužne su organizirati i provoditi poslove zaštite i spašavanja.

U obavljanju poslova privredna društva i pravna lica provode odgovarajuće pripreme, donose i razrađuju planove zaštite i spašavanja za svoje djelovanje u zaštiti i spašavanju, planiraju i osiguravaju materijalno-tehnička sredstva za provođenje mjera zaštite i spašavanja i organiziranje jedinica i povjerenika civilne zaštite, opremaju te jedinice i povjerenike potrebnom opremom i sredstvima i osposobljavaju ih za njihovo učešće u zaštiti i spašavanju i u toku vođenja akcija zis dužni su provoditi odluke nadležnog štaba civilne zaštite koji rukovodi akcijama zaštite i spašavanja na području na kojem se nalaze objekti pravnih lica.

Kada pravna lica u okviru obavljanja svoje redovne djelatnosti, utvrde postojanje određene opasnosti od prirodne nepogode, tehnološke, ekološke ili druge nesreće, dužna su podatke o takvoj opasnosti odmah dostaviti najbližem Operativnom centru CZ ili Službi CZ ili najbližoj Policijskoj upravi.

Pravna lica koja se bave takvom vrstom djelatnosti, koja po svojoj prirodi može ugroziti život i zdravlje ljudi ili okoliš na određenom području (hidroakumulacija i slično), dužna su uspostaviti i održavati sistem obavještanja i uzbunjivanja na području koje može biti ugroženo tom djelatnošću radi blagovremene evakuacije stanovništva sa tog područja.

Faza preventivne zaštite

U okviru preventivne zaštite privredna društva i druga pravna lica će:

Vršiti odgovarajuće pripreme i donošenje planova zaštite i spašavanja za svoje djelovanje,

Redovno vršiti edukaciju uposlenika i raspoređenih u strukture civilne zaštite,

Vršiti opremanje uposlenika mts-ima,

Zaštita i spašavanje od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava.

Zaštita i spašavanje od požara.

Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla.

Zaštita okolice.

Zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Faza spašavanja (samo za neke subjekte)

Privredna društva i pravni subjekti iz člana 32. stav 1. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, opskrbe, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti od značaja za zaštitu i spašavanje, obavljajuće slijedeće mjere zaštite i spašavanja u ovoj fazi:

Evakuacija.

Zbrinjavanje ugroženih i stradalih.

Zaštita i spašavanje od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava.

Zaštita i spašavanje od rušenja.

Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom.

Zaštita i spašavanje od požara.

Prva medicinska pomoć.

Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla.

Zaštita okolice.

Zaštita i spašavanje u rudnicima.

Zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Faza otklanjanja posljedica

Pravni subjekti iz navedenog člana zakona, iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambeno-komunalnih poslova, vodoprivrede, poljoprivrede, građevinarstva, transporta i drugih oblasti od značaja za zaštitu i spašavanje obavljat će, u ovoj fazi, slijedeće mjere zaštite i spašavanja:

- Dezinfekcija i deratizacija stambenih i drugih objekata, kao i objekata za snabdijevanje stanovništva vodom za piće.

- Vraćanje stanovništva iz objekata za privremeni smještaj u svoje stambene objekte.

- Raščišćavanje eventualnih ruševina.

- Asanacija terena.

- Najnužnije popravke stambenih i drugih građevinskih objekata, te infrastrukturnih objekata.

- Sanacija oštećenih vodoprivrednih objekata, riječnih korita i objekata za snabdijevanje stanovništva vodom za piće.

- Sanacija devastiranog prirodnog okoliša (šume, parkovi, i drugo).

2.7. Pokazatelji o potrebnim finansijskim sredstvima i mogućim izvorima finansiranja

Izvori finansiranja zaštite i spašavanja za sve nivoe vlasti osiguravaju se u budžetima svih nivoa vlasti, koja su uglavnom nedostatna za finansiranje svih potreba zaštite i spašavanja. Izvršni organi vlasti na svim nivoima putem svojih budžeta uglavnom finansiraju redovni rad organa civilne zaštite i njihove programe rada u cjelosti na svim nivoima.

Zaštita od prirodnih i drugih nesreća na području Grada finansira se iz:

- budžeta grada,
- sredstava pravnih lica,
- osiguranja,
- dobrovoljnih priloga,
- međunarodne pomoći,
- drugih izvora utvrđenih zakonom, kao i pomoći nadležnih Kantonalnih i Federalnih organa.

Do sada nisu rađeni nikakvi predračuni potrebnih finansijskih sredstava za nabavku neophodnih MTS-a i druge opreme za opremanje svih struktura civilne zaštite, za potrebe preduzimanja akcija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, ali je sigurno da su, za ove potrebe, potrebna znatna sredstva, imajući u vidu da sve strukture civilne zaštite raspolažu minimalnim MTS-a i opremom za zaštitu i spašavanje, a postojeća oprema je potpuno zastarjela, dotrajala, a dijelom i oštećena.

Neophodno je, u što kraćem roku, ažurirati i popuniti strukture zaštite i spašavanja (štabove, povjerenike, jedinice civilne zaštite opšte i specijalizovane namjene, službe zaštite i spašavanja na nivou grada i opremiti ih sa svim potrebnim MTS-a i opremom koja je bitna za efikasno djelovanje u situaciji kada se preduzimaju akcije zaštite i spašavanja, u slučaju prirodne i druge nesreće.

U privrednim društvima i drugim pravnim subjektima iz člana 32. stav. 1. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju postoje određena MTS-a i oprema za preduzimanje akcija zaštite i spašavanje, ali bi i u ovim pravnim subjektima bilo neophodno sačiniti planove nabavke specijaliziranih MTS-a i opreme za poslove zaštite i spašavanja, za šta bi ovi subjekti trebali obezbijediti i neophodna finansijska sredstva.

Glavni izvor finansiranja nabavke MTS-a i opreme, kao i drugih potreba struktura civilne zaštite, su finansijska sredstva koja se dobiju na osnovu zakonske obaveze izdvajanja, od strane svih privrednih društava i građana koji obavljaju samostalnu djelatnost, iznosa od 0,5 % od isplaćene neto plate zaposlenika u radnom odnosu i svih lica angažovanih po ugovoru o djelu i po ugovoru o vršenju privremenih i povremenih poslova, ostvarena po odredbama st. 1. do 3. člana 180. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, vode se na posebnom transakcijskom računu budžeta Federacije, kantona i općine/ grada. Od evidentiranih sredstava 15% pripada Federaciji i služe isključivo za namjene iz člana 182. tačke 2. do 7; 25% kantonu i služe isključivo za namjene iz člana 183. tačke 2. do 8; a 60% općini/ gradu u kojoj su ta sredstva ostvarena i služe isključivo za namjene iz člana 184. tačke 2. do 7. Zakona.

Sredstva od posebne naknade treba planirati i kroz programe zaštite i spašavanja i godišnje planove korištenja sredstava posebne naknade, koji bi se realizovali u okvirnom omjeru:

- najmanje do 30 % za opremanje struktura civilne zaštite;
- do 20 % za prevenciju;
- do 40 % za saniranje šteta;
- do 5 % za obuku struktura civilne zaštite (povjerenika, službi, uprava, štabova, službi zaštite i spašavanja, jedinica civilne zaštite i stanovništva);
- do 5 % za troškove učešća u provođenju mjera zaštite i spašavanja u vrijeme djelovanja prirodne i druge nesreće;

Izvori finansiranja za nabavku navedenih MTS-a i opreme treba da budu, također, i budžeti općina/ gradova i budžet TK, zatim sredstva Federalne uprave civilne zaštite koja se obezbjeđuju iz odgovarajućih izvora Evropske unije, za ove namjene.

Izvori finansiranja, također, treba da budu i privredna društva i drugi pravni subjekti od značaja za zaštitu i spašavanje, odnosno pravni subjekti čija MTS-a i oprema mogu biti ugroženi prirodnim i drugim nesrećama.

Nadležni subjekti iz općina/ gradova, TK i organi civilne zaštite, na svim nivoima organizovanja, treba da preduzimaju akcije u cilju obezbjeđenja donatorskih sredstava (finansijska sredstva, MTS-a i oprema) za potrebe zaštite i spašavanja.

Pravna lica iz vlastitih sredstava finansiraju troškove koji se odnose na pripremanje i opremanje štaba, povjerenika i jedinica civilne zaštite koje osnivaju radi zaštite i spašavanja vlastitog ljudstva, imovine i drugih materijalnih dobara od opasnosti i djelovanja prirodnih i drugih nesreća.

2.8. Rokovi, odnosno vrijeme za obezbjeđenje nabavke planiranih sredstava i opreme za edukaciju snaga civilne zaštite i drugih potreba za realizaciju utvrđenih mjera ZiS

Imajući u vidu sadašnju finansijsku situaciju u društvu, rokovi za nabavku navedenih MTS-a i opreme, za potrebe opremanja svih struktura civilne zaštite, kao i za edukaciju pripadnika tih struktura, trebaju biti postavljeni u realne vremenske okvire, kada se radi o nabavci optimalnih količina MTS-a i opreme, ali treba voditi računa da se najneophodnija MTS-a i oprema trebaju nabaviti u što kraćem mogućem roku i obezbijediti sredstva za edukaciju i obuku pripadnika struktura civilne zaštite i građana za preduzimanje mjera zaštite i spašavanja.

2.9. Plan mogućnosti pružanja međusobne pomoći susjednim općinama/ gradovima

U skladu sa Sporazumom o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite utvrđena je međusobna saradnja u pružanju pomoći i zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih, kulturnih i drugih dobara od opasnosti i posljedica prirodnih nepogoda, tehnoloških, ekoloških i drugih nesreća i opasnosti velikih razmjera koje ne poznaju međuentitetske linije razgraničenja, a naročito u:

- planiranju i provođenju preventivnih mjera zaštite od poplava, zemljotresa, požara, radiološke opasnosti, zaraznih bolesti, tehnoloških i drugih nesreća i opasnosti,
- međusobnom obavještanju o opasnostima, nastanku i posljedicama prirodnih i drugih nesreća,
- međusobnoj pomoći u zaštiti, spašavanju i uklanjanju posljedica prirodnih i drugih nesreća,
- obrazovanju i osposobljavanju pripadnika, štabova, službi i jedinica civilne zaštite i drugih nosilaca zaštite i spašavanja kroz informativne sastanke, kurseve, seminare i druge vidove obuke, te organizovanju i izvođenju zajedničkih vježbi za zaštitu i spašavanje.

Saradnja sa Republikom Srpskom provodi se u skladu sa odredbama Sporazuma o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj: 36/01) koji je zaključen između Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske.

Sporazum je nastao na osnovu potrebe za koordinaciju aktivnosti i pružanju međusobne pomoći u ostvarivanju zadataka civilne zaštite.

Međunarodnu saradnju u oblast civilne zaštite sa nosiocima civilne zaštite drugih država strane će ostvarivati uz pomoć i podršku nadležnih ministarstava i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, a o pitanjima te saradnje prethodno se međusobno obavještavati i usaglašavati stavove konsensusom.

U realizaciji Memoranduma o razumijevanju za stvaranje održivog dijela za uklanjanje neeksplozivnih ubojitih sredstava u Federaciji Bosne i Hercegovine i Memoranduma o

razmijevanju za stvaranje održivog odjela za uklanjanje neeksplozivnih ubojitih sredstava u Republici Srpskoj Bosne i Hercegovine strane će ostvarivati međusobnu saradnju i dogovarati se o pomoći jedna drugoj, a naročito međusobne pomoći u operacijama spašavanja unesrećenih iz minskih polja (Operacija "Brzi odgovor").

2.10. Plan angažovanja nevladinih organizacija i udruženja građana čija je djelatnost u funkciji zaštite i spašavanja i prijedlog načina pružanja pomoći ovim udruženjima za osposobljavanje i opremanje za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja

Nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, nadopunjuju i učestvuju u provođenju mjera zaštite i spašavanja.

Na području Grada Gračanica postoji i djeluje više nevladinih organizacija i udruženja građana i fondacija čija djelatnost ima izuzetan značaj u sistemu zaštite i spašavanja.

Prema Procjeni ugroženosti izdvajamo: Gradska organizacija Crvenog križa/krsta Gračanica, Humanitarne i nevladine organizacije (Merhamet, Karitas, Crveni polumjesec i dr.), kao i udruženja građana: Radio amatera Gračanica i Radio amatera Stjepan Polje, ribolovaca, lovaca, ekologa, inženjera, tehničara i poljoprivrednika i dr. U obavljanju poslova organizacije i udruženja građana ostvaruju saradnju sa Službom civilne zaštite i postupaju po nalogu Gradskog štaba civilne zaštite.

Civilno društvo je širok pojam koji obuhvata nevladine organizacije i široke grupe stanovništva bez pravne registracije njihovih aktivnosti tj. formalne i neformalne grupe građana i udruženja.

Na području grada Gračanica registrovano je 107 udruženja različitih djelatnosti među kojima su najbrojnije sportske.

Od ovog broja 60 je aktivnih udruženja, a registrovana su za djelatnosti: 27 za sport, pojedina za kulturu, mladi, ekologiju, turizam, 2 za obrazovanje, 5 humanitarnih organizacija, 5 organizacija invalida, 2 strukovna udruženja, 12 ostalih organizacija.

Od strukovnih udruženja ističemo Udruženje poslodavaca i samostalnih privrednika i Udruženje poljoprivrednika poljoprivradnih inženjera i tehničara, Klaster plastičara i alatničara BiH sa sjedištem u općini Gračanica.

U cilju uspostavljanja i unapređenja međusobnih partnerskih odnosa lokalna zajednica je sa NVO potpisala Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i NVO.

Od strane Općinskog/ Gradskog vijeća usvojeni su i kriteriji za raspodjelu novčanih sredstava iz oblasti sporta i fizičke kulture i kulture.

Lokalna zajednica je sa NVO usvojila i Strategiju partnerstva sa građanima.

Strane potpisnice ovih akata promovišu i razvijaju međusobne partnerske odnose, uvode dobru praksu u toj oblasti i razvijaju demokratski način donošenja odluka i kreiranja javne političke analize stanja nevladinog sektora, ukazuje na potrebu njihovog umrežavanja, kao i opreme te obuke nedovoljno stručnog kadra.

2.11. Mogućnost angažovanja sredstava i opreme privrednih društava i drugih pravnih lica, kao i građana koja se mogu angažovati za potrebe zaštite i spašavanja

Odgovarajuća MTS-a i oprema privrednih društava i drugih pravnih subjekata, kao i građana, koji raspolažu sa odgovarajućim sredstvima i opremom za potrebe zaštite i spašavanja, po potrebi se, angažuju, zavisno od intenziteta prirodne i druge nesreće, a naročito za vrijeme proglašenja stanja prirodne i druge nesreće na području općina/ gradova, kada Općinski/ Gradski štab civilne zaštite preuzme ulogu rukovođenja i komandovanja u akcijama zaštite i spašavanja.

U situaciji kada strukture civilne zaštite u općini/ gradu, praktično ne raspolažu gotovo nikakvim MTS-a i opremom, angažovanje MTS-a i opreme, prije svega privrednih i drugih

subjekata, koji raspolažu sa istim sredstvima, predstavlja jedini način obezbjeđanja MTS-a i opreme za preduzimanje akcija zaštite i spašavanja za vrijeme prirodne i druge nesreće i kada zaprijeti neposredna opasnost od nastanka prirodne ili druge nesreće.

U dosadašnjoj praksi, prisutan je problem obezbjeđenja finansijske nadoknade, u skladu sa Federalnim zakonom o zaštiti i spašavanju, za korištena MTS-a i opremu, za vrijeme prirodne i druge nesreće, naročito kada se radi o potrebi angažovanja MTS-a i opreme u svojini građana.

Navedena MTS-a i oprema preduzeća, drugih pravnih subjekata i građana, koja se može koristiti za akcije zaštite i spašavanja, nalazi se na evidenciji u svim Općinskim/ gradskim službama civilne zaštite.

2.12. Mogućnost ostvarivanja saradnje sa susjednim zemljama u oblasti zaštite i spašavanja i način ostvarivanja te saradnje

2.13. Način angažovanja oružanih snaga BiH na zaštiti i spašavanju i način i obim angažovanja istih

U uslovima kada snage i sredstva civilne zaštite nisu dovoljna za efikasno spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, komandant Federalnog štaba civilne zaštite može podnijeti zahtjev Ministarstvu odbrane Federacije BiH za upotrebu Oružanih snaga BiH na zadacima zaštite i spašavanja na ugroženom području, što se vrši u skladu sa zakonom o odbrani BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05) i Standardnim operativnim procedurama angažovanja OS BiH na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodnu ili drugu nesreću.

Za područje općine/ grada, Komandant OpŠCZ/ GŠCZ podnosi zahtjev za pomoć KŠCZ, odnosno FŠCZ, putem uprava za civilnu zaštitu kantona, odnosno Federacije.

OBAVIJEST O NESREĆI*

Prilog 1.

1. Za:	
2. Operativni centar:	
a. [Ime i prezime]	
b. [Organizacija]	
c. [Telefon]	
d. [Fax]	
e. [Email]	
3. Od:	
4. Operativni centar:	
a. [Ime i prezime]	
b. [Organizacija]	
c. [Telefon]	
d. [Fax]	
e. [Email]	
5. Predmet:	Obavijest o nesreći
Veza:	
6. Datum/vrijeme poruke:	[DTG - po Grinviču]
7. Opis nesreće:	
a. [Datum i vrijeme]	[DTG - po Grinviču]
b. [Lokacija u koordinatama, VGS 84]	
c. [Veličina pogođenog područja]	
d. [Procijenjeni broj pogođenog stanovništva]	
e. [Početni izvještaji o šteti]	
f. [Poduzete aktivnosti i angažirani resursi]	
g. [Meteorološki uslovi]	
h. [Opća procjena potreba]	
i. [Procjena situacije u sljedećih 24, 48 i 72 sata]	

PODNOŠILAC
Rukovodilac organa

* Popunjava nadležni civilni organ. Metodologija popune obrasca analogna je popuni obrasca Zahtjeva za pomoć Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Prilog 2.

ZAHTJEV ZA POMOĆ ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE*

1. Za:	
2. Operativni centar:	
a. [Ime i prezime] b.	
[Organizacija]	
c. [Telefon]	
d. [Fax]	
e. [Email]	
3. Od:	
4. Operativni centar:	
a. [Ime i prezime] b.	
[Organizacija]	
c. [Telefon]	
d. [Fax]	
e. [Email]	
5. Predmet:	
6. Datum/vrijeme poruke:	
7. Opis nesreće:	
a. [Datum i vrijeme]	
b. [Lokacija u koordinatama, VGS 84]	
c. [Veličina pogođenog područja]	
d. [Procijenjeni broj pogođenog stanovništva]	
e. [Početni izvještaji o šteti]	
g. [Poduzete aktivnosti i angažovani resursi]	
g. [Meteorološki uvjeti]	
h. [Procjena situacije u sljedećih 24, 48 i 72 sata]	
8. Tražena pomoć po slijedu prioriteta:	
Prioritet 1.:	
a. [Osoba za operativni kontakt u pogođenom području]	
b. [Nadležni civilni organ/vojni organ - kontakt tačka]	
c. [Kontakt brojevi]	

9. Koordinacija:	
Bliže upute u zadatak	
a. [Zborno mjesto tima za transport do mjesta nesreće]	
b. [Mjesto ulaska u pogođeno područje]	
c. [Mjesto izlaska iz pogođenog područja]	
d. [Terenski uslovi] e. [Ostalo]	

PODNOŠILAC

Rukovodilac organa

2.14. Plan vršenja i način snimanja procjene šteta od prirodnih i drugih nesreća

Plan vršenja i snimanja procjene šteta od prirodnih i drugih nesreća vrši se u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine F BiH", broj: 75/04, 38/06, 52/09, 56/09 i 36/14).

Procjena šteta vrši se radi utvrđivanja vrste i veličine štete na materijalnim dobrima, a izražava se u novčanoj vrijednosti koja je potrebna da se oštećena ili uništena materijalna dobra dovedu u stanje prije nastanka prirodne ili druge nesreće, odnosno u vrijednosti koja je potrebna da se ta materijalna dobra nabave ili saniraju.

Procjena štete se vrši u svim slučajevima u kojima šteta nastaje od prirodnih i drugih nesreća, neovisno od toga da li je nadležni organ proglasio stanje prirodne ili druge nesreće.

Procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća neposredno na terenu vrše stručne komisije sastavljene od odgovarajućih stručnih lica najuže specijalnosti, zavisno od vrste prirodne i druge nesreće i specifičnosti objekata i drugih sredstava zahvaćenih prirodnom i drugom nesrećom.

Gradska komisija za utvrđivanje i procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ima zadatak: da obrazuje stručne komisije za procjenu šteta na području grada, određuje područje na kojem će te komisije vršiti procjenu štete, rok do kojeg se mora završiti procjena i stara se o pravilnom primjenjivanju Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine F BiH", broj: 75/04, 38/06, 52/09, 56/09 i 36/14), objedinjuje rad svih stručnih komisija i pruža im potrebnu pomoć i vrši kontrolu nad radom tih komisija, izrađuje zbirni izvještaj o procjeni šteta na području grada i dostavlja ga Gradonačelniku na razmatranje, nakon toga po usvajanju, Gradonačelnik konačni izvještaj o procijenjenoj šteti dostavlja Gradskom vijeću na razmatranje. Usvojeni izvještaj o procijenjenoj šteti putem Kantonalne uprave civilne zaštite Tuzla, dostavlja se Kantonalnoj komisiji za utvrđivanje i procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća, koja isti dostavlja Vladi kantona na razmatranje i usvajanje.

Ako štete prevazilaze mogućnosti grada, Gradonačelnik u saradnji sa Gradskim štabom civilne zaštite i komisijom za procjenu šteta priprema zahtjev za dodjelu jednokratne novčane pomoći za hitne intervencije koji se putem Kantonalne uprave civilne zaštite upućuje Vladi kantona. Pored naprijed navedenog zahtjeva Gradonačelnik podnosi zahtjev grada za traženje

pomoći za otklanjanje nastalih posljedica koji se podnosi Vladi TK na rješavanje, putem KUCZ Tuzla, koja taj zahtjev odmah dostavlja Kantonalnoj komisiji na nadležni postupak..

2.15. Plan, organizacija i način prikupljanja podataka o pojavama prirodnih i drugih nesreća i način informisanja javnosti, kao i način organizovanja sistema osmatranja i uzbunjivanja na području grada za koji se izrađuje procjena ugroženosti

Informisanje građana, elektronskih i štampanih medija o svim bitnim aspektima koji su u vezi prirodne i druge nesreće, od strane GŠCZ i Službe za civilnu zaštitu, u situaciji kada se desila prirodna i druga nesreća, a naročito kada je proglašeno stanje prirodne i druge nesreće na području grada, vrši se redovno, pravovremeno i u potpunosti.

To je od bitnog značaja, jer je informisanje navedenih subjekata o vrsti, intenzitetu i području koje je zahvaćeno prirodnom i drugom nesrećom od posebnog značaja za pravovremeno angažovanje svih subjekata u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Na ovaj način ispunjava se osnovna zakonska obaveza da građani budu pravovremeno, vjerodostojno i u potpunosti informisani o vrsti i intenzitetu prirodne i druge nesreće koja je zahvatila određeno područje, što stvara preduvjete da građani budu pripravnici za preduzimanje svih neophodnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, a posebno mjera samozaštite i međusobne zaštite građana.

O poduzetim mjerama zaštite i spašavanja od posljedica prirodnih i drugih nesreća javnost će informisati Gradski štab civilne zaštite u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima i odgovarajućim odlukama i drugim važećim propisima.

Oblast komuniciranja od izuzetne je važnosti za pravilno provođenje Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, te je kao takvu treba precizno definirati i odrediti prioritetne ciljeve i zadatke.

Javnost mora biti objektivno i pravovremeno informisana o nesreći, njenim posljedicama, kao i poduzetim mjerama zaštite i spašavanja i sprečavanja posljedica prirodnih i drugih nesreća. Pravovremeno, tačno i objektivno informisanje omogućava isto tako pravovremeno preduzimanje mjera zaštite i spašavanja, što može biti od presudne važnosti za izbjegavanje opasnosti i ugroženosti ljudi i materijalnih dobara. To je osnovni razlog zašto oblast komuniciranja i informisanja u okviru Gradskog štaba civilne zaštite mora biti planirana kao stalan proces u koji će biti uključen što veći broj relevantnih sudionika.

Konkretno, u informisanje javnosti o preduzetim mjerama zaštite i spašavanja i mogućim posljedicama, opasnostima i nepredviđenim situacijama na području grada Gračanica učestvovat će:

- Operativni centar civilne zaštite
- Mediji (lokalni mediji i dopisništva, kao i drugi mediji sa područja Kantona koji mogu imati utjecaj i doprijeti do javnosti i na području našeg grada)
- Služba informisanja u okviru nadležnog organa uprave
- Povjerenici i štabovi civilne zaštite
- Drugi organi, preduzeća, kao i ostali vidovi informisanja

Operativni centri općina/gradova informacije prikupljaju i razmjenjuju sa organima, službama i pravnim licima iz člana 157. stav (1) tačka 3) Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, organima i pravnim licima i drugim imaćima funkcionalnih sistema veze sa područja općine.

Prikupljanje informacija nadležni operativni centar obavlja i putem stalnog praćenja redovnih informativnih TV i radio programa.

Sistem prikupljanja podataka o pojavama prirodnih i drugih nesreća, u općinama, gradovima i na nivou TK, treba organizovati, osposobiti i dalje razvijati u skladu sa odredbama Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju.

U situacijama opasnosti od prirodnih i drugih nesreća neophodno je iskoristiti moć medija. Njihova uloga i pomoć pri upozoravanju, mobilizaciji i ublažavanju posljedica prirodnih i drugih nesreća može biti od presudne važnosti. U slučaju grada Gračanica najznačajnija uloga je lokalne radio stanice – Radio Gračanice, naročito kada je u pitanju mobilizacija, kontinuirano izvještavanje sa terena, te sistem obavještavanja u toku akcija zaštite i spašavanja.

Takođe, lokalne medijske kuće, dopisništva i ostali mediji u situacijama prirodne i druge nesreće mogu poslužiti i kao kanal komuniciranja sa drugim medijima čiji je doseg mnogo širi i koji mogu pomoći u svojevrsnom alarmiranju šire javnosti i kao način apeliranja na povećan nivo pomoći ugroženom području.

Zadaci Gradskog štaba civilne zaštite u oblasti komuniciranja i informisanja su sljedeći: Informisati građane, nadležne organe, te Kantonalni i Federalni štab civilne zaštite o preduzetim mjerama i posljedicama nastalim usljed prirodnih i drugih nesreća
Saradnja sa nadležnim gradskim organima u oblasti informisanja s ciljem prezentiranja pravih informacija u javnosti

Neophodno je da saopštenja budu pravovremena, objektivna, tačna, orijentirana na činjenično stanje i bez tendencije širenja panike među građanima. Takođe, s ciljem što efikasnijeg funkcionisanja i korištenja oblasti komuniciranja i informisanja u situaciji prirodne i druge nesreće neophodno je kontinuirano komunicirati sa javnošću putem medija ili na druge, u datom momentu prihvatljive načine, kako bi se postigao pravi efekat i u javnost poslala slika stvarnog stanja na terenu.

Sistemom komuniciranja i informisanja javnosti u okviru Gradskog štaba civilne zaštite rukovodi isključivo komandant GŠCZ. Načelnik i ostali članovi GŠCZ medijski mogu istupati isključivo u dogovoru i po nalogu komandanta GŠCZ.

Da bi sistem informisanja u okviru sistema zaštite i spašavanja pravilno funkcionisao i opravdao ulogu veze sa javnošću neophodno je da svi članovi daju svoj doprinos tako što će informacije za koje smatraju da su u interesu javnosti pravovremeno proslijede do osobe nadležne za ove poslove, kako bi ista na vrijeme bila i upućena najvnosti putem već utvrđenih kanala komuniciranja.

U skladu sa Planom funkcionisanja sistema osmatranja i uzbunjivanja u gradu Gračanica razrađen je sistem organizovanja operativnih centara civilne zaštite i način prikupljanja podataka o pojavama prirodnih i drugih nesreća i način distribucije istih.

Operativni centar civilne zaštite prikuplja i obrađuje podatke o svim vidovima opasnosti, vrši uzbunjivanje i upozoravanje građana, prenosi naređenja Gradskog štaba civilne zaštite, oglašava prestanak opasnosti, te prima, priprema i šalje izvještaje o poduzetim mjerama, provedenoj mobilizaciji i drugim mjerama i aktivnostima nadležnim organima vlasti, susjednim operativnim centrima civilne zaštite, kao i operativnim centrima civilne zaštite kantona i Federacije.

U sistemu OiU na području grada Gračanica automatskim telefonskim vezama uvezane su organizacije i službe: vatrogastva, zdravstva, komunalnih poslova, vodovoda, Telecoma, Veterinarska stanica, Šumarije, Policijska stanica, Gradonačelnik, organi uprave i službe za upravu grada Gračanica, Gradski štab civilne zaštite, Radio Gračanica, mjesne zajednice i stanovništvo, te radio vezom sa osmatračkim stanicama i Kantonalnim i Gradskim operativnim centrima civilne zaštite Tuzlanskog kantona.

Kad su u pitanju kapaciteti imalaca veza može se konstatovati slijedeće stanje:

- automatske TT veze su razvijene u svim naseljenim mjestima i kapaciteti ovih veza mogu zadovoljiti potrebe na području općine,

- radio uređaji imalaca veza su u boljem stanju, s obzirom da se u posljednje vrijeme sve više pridaje značaju održavanja istih kao i modernizacija i nabavka novih uređaja, kako bi se uspješno mogle ostvarivati radio veze.

Operativni centar civilne zaštite obavlja svoje zadatke sa uređajem i opremom koja može odgovoriti zadacima, tako da može da obezbijedi normalan rad operativnog centra (nabavka, postavljanje elektronskih sirena, uvezivanje svih sirena i uključivanje sa jednog mjesta i sl.).

Operativni centar civilne zaštite radi radnim danima od 07,30 do 16,00 sati i to sa jednim uposlenim, a po završetku radnog vremena pozivi operativnom centru se preusmjeravaju na Kantonalni operativni centar TK koji radi 24 sata. U slučaju stanja neposredne opasnosti i prirodnih i drugih nesreća, rješenjem Gradonačelnika raspoređuju se uposlenici koji će omogućiti neprekidan rad od 24 sata u Operativnom centru civilne zaštite.

Za javno uzbunjivanje koristi se 6 električnih sirena (trenutno 2 sirene su u kvaru Fortuna i Sahat kula), dok je centralizovani sistem za uzbunjivanje zbog kvara na pultu u Operativnom centru civilne zaštite van funkcije, pa se provjere sirena vrše ručno aktiviranjem sirena pojedinačno sa lica mjesta. U toku je postupak nabavke 3 elektronske sirene (zvučni signal i prenos govora), sa mogućnošću upravljanja sa daljine, odnosno iz Operativnog centra civilne zaštite. Pored električnih sirena za javno uzbunjivanje koristile bi se i raspoložive ručne sirene u mjesnim zajednicama, kao i razglasi na džamijama.

Važnu ulogu u obavještanju i uzbunjivanju stanovništva u gradu može imati i lokalna radio stanica, kao i kantonalna televizija čiji se signal može kvalitetno primati na području grada.

Zbog problema vezanih za aktiviranje sirena sistemom za uzbunjivanje, brzina uzbunjivanja većine stanovništva je smanjena tako da zbog potrebe pojedinačnog prenošenja signala moguće je izvršiti uzbunjivanje cca oko 50 % teritorije na kojoj živi cca 70 % stanovništva za 5-10 minuta.

Nabavkom potrebnih kvalitetnih uređaja veze omogućiće se uvezivanje sa osmatračkim stanicama, mjesnim zajednicama i službama redovnih djelatnosti, tako i za veze sa dejstva i saradnje, omogućilo bi se pravovremeno prenošenje informacija, kao i signala za uzbunjivanje. Pored nabavke sredstava veze daljnja modernizacija operativnih centara civilne zaštite računarskom opremom omogućila bi bržu obradu podataka i kvalitet prezentacije istih. Veća medijska prezentacija važnosti obavještanja operativnih centara civilne zaštite od strane građana, kao i organa i organizacija i zajednica o uočenim opasnostima i drugim događajima i pitanjima vezanim za njegove zadatke može dati poseban doprinos unapređenju funkcionisanja sistema OiU na području grada.

Način informisanja javnosti o problematici prirodnih i drugih nesreća

Informisanje građana, elektronskih i štampanih medija o svim bitnim aspektima koji su u vezi prirodne i druge nesreće, od strane GŠCZ u situaciji kada se desila prirodna i druga nesreća, a naročito kada je proglašeno stanje prirodne i druge nesreće na području grada, vrši se redovno, pravovremeno i u potpunosti.

To je od bitnog značaja, jer je informisanje navedenih subjekata o vrsti, intenzitetu i području koje je zahvaćeno prirodnom i drugom nesrećom od posebnog značaja za pravovremeno angažovanje svih subjekata u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Gradski štab civilne zaštite putem komandanta, načelnika ili člana štaba za informisanje vrši preventivne i operativne mjere zaštite i spašavanja, koje se odnose na informisanje i masovnu edukaciju stanovništva na području Grada, i to:

a) U fazi preventivnog djelovanja:

- prati i informiše stanovništvo o svim aktivnostima Gradskog štaba civilne zaštite i Službe za civilnu zaštitu iz oblasti zaštite i spašavanja te drugim aktivnostima koje se provode kao preventivne mjere zaštite i spašavanja ljudi materijalnih dobara,
- priprema i emituje program edukativnog sadržaja za stanovništvo iz oblasti zaštite i spašavanja.

b) U fazi spašavanja:

- obavještava stanovništvo o načinu poduzimanja mjera za sprečavanje nastanka štetnih posljedica za ljude i materijalna dobra,
- prati rad struktura zaštite i spašavanja na terenu u toku trajanja prirodne i druge nesreće,
- pruža informacijsku i medijsku podršku Gradskom štabu civilne zaštite i Službi za civilnu zaštitu u rukovođenju akcijama zaštite i spašavanja,
- priprema konferencije za medije.

c) U fazi otklanjanja posljedica:

- informiše stanovništvo o mjerama za umanjene nepovoljnog učinka nesreće.

Na ovaj način ispunjava se osnovna zakonska obaveza da građani budu pravovremeno, vjerodostojno i u potpunosti informisani o vrsti i intenzitetu prirodne i druge nesreće koja je zahvatila određeno područje, što stvara preduvjete da građani budu pripravi za preduzimanje svih neophodnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, a posebno mjera samozaštite i međusobne zaštite građana.

ZAKLJUČAK

Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara („Službene novine FBiH“, broj: 8/11), određeni su parametri čija stručna obrada predstavlja temelj za daljnje određivanje mjera kojima se opasnost za nastanak požara u određenoj sredini svela na najmanju moguću mjeru, a uz optimalno ulaganje kako finasijskih sredstava tako i ljudskog potencijala.

Pred radnu grupu je postavljen zadatak da prikupi kvalitetne, upotrebljive podatke iz svih sfera života grada Gračanica respektirajući propisani okvir, obavi stručnu analizu prikupljenih podataka, te da kod donošenja zaključaka vodi računa o specifičnostima koje su nastale tokom razvoja Grada.

Pored toga nužno je bilo uzeti u obzir i specifične momente koje utvrđuje geopoložaj, mikroklimu i elemente plana razvoja Grada kao urbane sredine.

Pri svemu tome respektiran je moment primjene modernih saznanja iz područja zaštite od požara kako se ne bi ponovile greške iz prošlosti gdje su tada moderne tehnologije bile štice na neprimjeren način.

Mora se posebno istaći da je na osnovu analize prikupljenih podataka radna grupa došla do zaključka da se trenutno stanje zaštite od požara na području grada Gračanica može ocjeniti zadovoljavajuće, no i dalje je potrebno poduzimati predložene mjere, kako u preventivnom djelovanju, tako i kadrovskom i tehničkom popunjavanju u cilju represivne zaštite.

Stručna obrada temeljena na prikazu postojećeg stanja utvrdila je da u pojedinim segmentima grada postoji povećana opasnost od požara, koji je moguće bitno umanjiti preventivnim mjerama, posebno navedenih u prijedlogu mjera kojima bi se rizik nastanka požara sveo na minimum, odnosno ograničilo širenje nastalog požara i omogućila pravodobna i kvalitetna vatrogasna intervencija.

Radna grupa smatra da su prikazani pokazatelji i predložena rješenja za smanjenje opasnosti od nastanka i širenja požara iz ove procjene primjereni sadašnjem stanju razvoja grada Gračanica pa ona predstavlja solidnu osnovu za izradu kvalitetnog Plana zaštite od požara za područje grada Gračanica.

Pravne osobe koje budu razvrstane u I i II kategoriju ugroženosti od požara dužne su donijeti svoje procjene ugroženosti i planove zaštite od požara i dostaviti ih Službi civilne zaštite, a njihovi planovi zaštite od požara činit će sastavni dio Plana zaštite od požara grada Gračanica.

U cilju kvalitetnog praćenja neophodno je permanentno praćenje stanja ugroženosti i stepena zaštite od požara, te prenošenje informacija svih subjekata čije djelovanje utiče na opasnost. Na taj će se način kontinuirano revidirati procjena i prilagođavati plan zaštite od požara u skladu sa razvojem grada Gračanica.

Uzroci nastajanja požara tokom zadnjih 10 godina

U cilju kvalitetnog praćenja neophodno je permanentno praćenje stanja ugroženosti i stepena zaštite od požara, te prenošenje informacija svih subjekata čije djelovanje utiče na opasnost. Na taj će se način kontinuirano revidirati procjena i prilagođavati plan zaštite od požara u skladu sa razvojem grada Gračanica.

Sa aspekta požarne ugroženosti i zaštite od požara, područje grada karakteriše postojanje velikih šumskih kompleksa (65,6 km²), velikih površina pod usjevima (cca 132,7 km²) kao i razvijena i raznovrsna industrijska i zanatska djelatnost (industrijska zona grada), kao i veći broj tržnih centara, te velika gustina objekata u većini naselja, a posebno u gradskom dijelu grada i prigradskim mjesnim zajednicama.

Požarni rizik u industriji i zanatstvu je velik zbog upotrebe velikog broja zapaljivih materija (drvena industrija, industrija kože, obuće i tekstila, grafička djelatnost, prerada i galvanizacija plastičnih masa i sl.).

Sve ovo, uz veliki broj benzinskih pumpi (17), trgovinskih radnji sa većim zalihama boja, lakova i sl. predstavlja visok požarni rizik.

Međutim, i pored ovako visokog požarnog rizika ohrabuje činjenica da se u posljednjih 10 godina nisu desili požari velikih razmjera, što upućuje na zaključak da se u određenoj mjeri primjenjuju zakonom propisane mjere zaštite.

Pregled požara po vrstama u periodu 2010.-2021. godina

Godina Vrsta obj.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
Industrijski objekti	1	3	11	2	3	6	-	3	4	3	2	7	45
Zanatski objekti	1	2	3	-	1	-	-	6	-	-	-	-	13
Stambeni objekti	11	16	12	13	17	26	15	29	14	20	11	22	206
Ekonomski objekti	7	7	9	6	7	6	3	6	5	6	8	12	82
Šumski i nisko rastinje	5	37	57	11	6	26	8	39	17	37	35	27	305
Prevozna sredstva	5	-	2	1	8	2	6	7	5	7	5	7	55

Kontejneri za smeće	7	6	6	4	5	16	6	7	2	5	5	3	72
Tehničke intervencije	-	7	7	5	10	8	8	9	12	9	13	10	98
Stočna hrana	3	3	4	8	5	-	3	2	5	3	-	1	37
Deponije smeća	3	5	5	6	2	4	2	4	3	5	3	4	46
Javni objekti	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3
Ostale intervencije	-	2	2	3	5	3	1	-	5	3	2	4	30
Ukupno (na području grada)	44	88	118	59	69	97	52	112	73	99	84	97	992
Općina Doboj Istok	-	-	4	4	2	8	2	-	-	-	-	-	20

Iz gornjeg prikaza broja i vrste požara u posljednjih 10 godina može se vidjeti da je najveći broj požara zabilježen na stambenim objektima (najčešće na dimnjacima) i na niskom rastinju i šumskim površinama. Ohrabruje činjenica da se nisu desili požari velikih razmjera, što ukazuje na blagovremeno preduzimanje preventivnih i operativnih mjera zaštite od požara od strane odgovornih lica.

Požari na otvorenom prostoru najviše štete nanose šumama i šumskom zemljištu. Šumski kompleksi su vrlo osjetljivi na požare, jer se, pored osnovne namjene koriste i kao mjesta za odmor-izletišta. Požarnoj ugroženosti šumskih površina doprinose i visoke temperature zraka koje često vladaju u ljetnim mjesecima, kao i neodgovoran odnos korisnika tih izletišta.

Posebno su ugrožene šumske kulture četinara i kulture uz putne komunikacije te one u blizini naselja. Opasnost od požara nastaje i u vrijeme kada prevladavaju suhi proljetni vjetrovi, u periodu čišćenja i pripreme poljoprivrednih površina za obradu, a zatim, u ljetnom periodu s visokim dnevnim i noćnim temperaturama. Požar je poguban za šumske predjele, jer može potpuno uništiti šumu i život u njoj, pa i mikroorganizme u površinskom sloju zemljišta, tako da su na taj način pričinjene štete nenadoknadive, pogotovo sa aspekta erozije tla i očuvanja ekosistema u šumama.

Šumama i šumskom zemljištu na nivou Tuzlanskog kantona gazduje Javno preduzeće „Šume Tuzlanskog kantona“ d.d. Kladanj, koje svake godine donosi svoj Plan zaštite šuma od požara i jedan primjerak dostavlja službama za civilnu zaštitu općina i gradova na Tuzlanskom kantonu. Plan sadrži organizaciju zaštite šuma i šumskog zemljišta od požara, na nivou preduzeća i po radnim jedinicama, lica zadužena za zaštitu od požara (štab na nivou preduzeća i po odjelima), materijalno tehnička sredstva za gašenje požara sa kojima raspolaže preduzeće, kao i preventivne mjere zaštite koje će se primjenjivati u šumama i šumskom zemljištu. Tačkom 9.5. Plana zaštite od požara Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 8/17) stoji konstatacija da JP „Šume TK“ d.d. Kladanj nema sopstvenu vatrogasnu jedinicu, nego za potrebe gašenja požara angažuju vatrogasne jedinice onih opština/gradova na čijem području se odvijaju požari.

U slučaju požara većih razmjera, u skladu sa Planom mobilisu se svi uposlenici Društva i sva raspoloživa materijalno-tehnička sredstva, te uvode dežurstva po šumarijama dok za to postoji potreba. Pored šuma, šumskog i poljoprivrednog zemljišta, požarno najugroženija su naselja, kako gradsko tako i ruralna.

Požarna opasnost u gradu djelimično je umanjena primjenom prostornih i tehničkih mjera zaštite od požara kod planiranja i izgradnje novih objekata i postojanjem sistema vanjske hidrantske mreže u gradskim naseljima i unutrašnje hidrantske mreže u stambenim zgradama. Većina stambenih i industrijskih objekata na području gradske uprave građena je od čvrstih materijala velike vatrootpornosti (cigla, beton), a dobra mreža puteva u svim naseljenim mjestima omogućava prilaz objektima u slučajevima potrebe za protivpožarnim dejstvom.

Svako naseljeno mjesto ima vodovodnu infrastrukturu, a uviđajući potrebu pojedine mjesne zajednice su u novije vrijeme pristupile planiranju i izgradnji vanjske hidrantske mreže (u sklopu realizacije projekata vodosnabdijevanja), što će doprinijeti efikasnijoj zaštiti od požara i vatrogastvu u tim mjesnim zajednicama.

Zbog činjenice da se količine vode u ljetnim mjesecima, u uslovima dugotrajnog odsustva padavina, u većem broju naselja znatno smanjuju, potrebno je osigurati alternativne izvore vode za potrebe gašenja požara. Izgradnjom minimalnog broja vanjskih hidranata u svim mjesnim zajednicama povećala bi se efikasnost u protivpožarnim intervencijama na području tih mjesnih zajednica.

Profesionalna vatrogasna jedinica je osnovna organizovana snaga za zaštitu od požara i predstavlja jednu od važnijih snaga u zaštiti ljudi i njihovih dobara ne samo u požarnim intervencijama. Imajući u vidu površinu grada, broj stanovnika, požarno opterećenje i usvojenu Procjenu ugroženosti i Plan zaštite od požara za područje grada Gračanica, broj vatrogasaca u Odsjeku za zaštitu od požara i vatrogastvo-PVJ Gračanica nije zadovoljavajući. Taj nedostatak bi trebalo u narednom periodu popraviti, kako bi se rad mogao organizovati na način koji predviđa vatrogasna struka i praksa.

Profesionalna vatrogasna jedinica Grada Gračanica je osnovna snaga za obavljanje vatrogasne djelatnosti na području Grada Gračanica.

„Profesionalna vatrogasna jedinica Grada Gračanica je formacije vatrogasnog odjeljenja do 20 , gdje je procijenjeno da u smjeni treba da bude 1+3 vatrogasaca (starješina grupe, vatrogasac- vozač i vatrogasci).

Trenutna popunjenost Odsjeka za zaštitu od požara i vatrogastva- profesionalne vatrogasne jedinice (formacija odjeljenja) popunjena je sa: 1- starješinom jedinice, 4 starješine grupa (rukovodilac akcije gašenja požara), 8 vatrogasaca- vozača, 1 vatrogasac,1 vatrogasac-serviser i 1 referent u servisu i magacinu.

Takođe, oprema i sredstva sa kojima raspolaže jedinica je većim dijelom zastarjela, tako da njihova funkcionalnost i upotreba umanjuje spremnost i operativnost jedinice. Gotovo svi problemi vatrogastva svoje izvoriste imaju u nedostatku finansijskih sredstava.

Pravna lica

U skladu sa članom 29. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, broj 64/09), regulisana je obaveza razvrstavanja građevina u kategorije ugroženosti od požara, kao i obaveza izrade podzakonskih propisa o kriterijima i uslovima za razvrstavanje građevina u kategorije ugroženosti od požara.

Vlasnici, korisnici i upravitelji građevina iz kategorije požarnih ugroženosti PU 1 i PU 2 dužni su preduzeti i starati se o svim propisanim preventivnim mjerama zaštite od požara i eksplozija regulisane članovima 9.,10. i 11. Pravilnika o uslovima,osnovama i kriterijima za

razvrstavanje građevina u kategorije ugroženosti od požara („ Službene novine FBiH“, broj: 79/11), koje će planirati u svojim Procjenama ugroženosti od požara i Planovima zaštite od požara privrednih i drugih subjekata. Nakon donošenja podzakonskih akata odredit će se pravna lica koja su dužna osnovati vatrogasnu jedinicu ili na drugi način osigurati zaštitu od požara.

Nekoliko privrednih društava je ovu problematiku prihvatilo sa ozbiljnošću koja joj dolikuje, te su u njima postavljena lica zadužena za organizovanje i provođenje zaštite i spašavanja (i zaštite od požara), te postavljeni povjerenici civilne zaštite, koji takođe imaju veliku ulogu u sistemu zaštite i spašavanja.

U stambenim zgradama kojih je svaki dan sve više, situacija je slična onoj u većini privrednih društava kada je u pitanju zaštita od požara. S obzirom na posljedice koje prouzrokuje požar, Zakonom propisane mjere bi se, kroz rad inspekcijskih organa u cjelosti morale ispoštovati i u oblasti gradnje stambenih objekata.

Očekujemo da će se preventivnim radom nadležnih institucija popraviti situacija u oblasti zaštite od požara i vatrogastva u privrednim društvima i pravnim licima gdje to do sada nije ispoštovano, kao i u stambenim objektima na području grada.

PRIJEDLOG TEHNIČKIH I ORGANIZACIJSKIH MJERA KOJE JE POTREBNO PROVESTI KAKO BI SE OPASNOST OD NASTAJANJA I ŠIRENJA POŽARA SMANJILA NA NAJMANJI MOGUĆI NIVO

Stepen zaštite od požara na području grada Gračanica potrebno je kontinuirano razmatrati jer je to „živa materija“ koja se mora razvijati uporedo sa razvojem privrednih i drugih potencijala.

1. Problematiku zaštite od požara dijela Centra grada i objekata sagrađenih do 1965. godine rješavati na način da se izdaju dozvole za adaptaciju postojećih objekata ili izgradnja novih ukoliko se ne bi povećalo ukupno požarno opterećenje, odnosno zone kao cjeline.

2. U stambenim objektima višim od 22 metra, u kojima je postavljena hidrantska mreža neophodno je poduzeti mjere na otklanjanju nedostataka i stavljajući iste u ispravno stanje kako bi se ista mogla koristiti za gašenje požara. Obzirom da hidrantska mreža spadaju u zajedničke dijelove zgrada potrebno je pojačati aktivnosti na informisanju vlasnika, odnosno suvlasnika i upravitelja zgrada o požarnim opasnostima i neophodnosti redovnih pregleda i otklanjanja nedostataka na hidrantskoj mreži.

3. Pristupe objektima riješiti tako da se osiguraju stalno prohodni pristupni putevi za interventna vozila. Pristup požarom ugroženim objektima osigurati na način da se onemoguću parkiranje većeg broja vozila od broja utvrđenih parkirnih mjesta. Prepreke u pješačkim zonama moraju biti tako izvedene da se u slučaju potrebe tokom intervencije mogu brzo ukloniti podizanjem ili spuštanjem.

4. Režim ponašanja u stambenim objektima sa ciljem poduzimanja preventivnih i represivnih mjera zaštite od požara regulisati posebnim aktima (odlukom o zaštiti od požara ili odlukom o kućnom redu ili drugim aktima). Pored toga elemente zaštite od požara ugraditi i u druge planove i odluke Gradonačelnika i Gradskog vijeća Grada Gračanica.

5. Ponovo se naglašava problematika postojećih ne naseljenih tavanskih prostora kao i potreba čišćenja istih u cilju smanjenja požarnog opterećenja objekata, te se predlaže da se provede preventivni kontrolni obilazak tih prostora kao i drugih zajedničkih dijelova objekata.

Šume i otvoreni prostori

6. Radi sprečavanja učestalih požara otvorenog prostora uz željezničku prugu potrebno je pružni pojas tretirati najmanje jednom godišnje (najkasnije do petog u mjesecu tekuće godine) hemijskim sredstvima za uništavanje korova, a ostatak gorivog materijala uništiti spaljivanjem.

U šumskim površinama II stepena ugroženosti potrebno je redovno provoditi preventivno uzgojne radove:

- njega rastinja,
- pravodobna proreda rastinja,
- kresanje i uklanjanje suhog granja,
- održavanje protivpožarnih prosjeka i puteva,
- održavanje protivpožarnih prosjeka sa elementima šumske ceste,
- čišćenje i održavanje rubnih pojaseva uz javne saobraćajnice i železničke pruge,
- čišćenje i uspostava sigurnosnih visina i udaljenosti na trasama elektroenergetskih vodova.

U dane velike i vrlo velike opasnosti od nastanka i širenja šumskih požara potrebno je uvesti osmatračko-dojavnu službu.

Privredni objekti

7. Kod izrade procjena ugroženosti i planova zaštite od požara koji se nalaze ili se planiraju graditi na području grada Gračanica potrebno je primjenjivati (što je definisano i članom 29. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu „Službene novine FBiH“, broj: 64/09), kao i važeću Metodologiju za izradu procjene ugroženosti od požara i Uredbu o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara na području Federacije BiH.

8. U Profesionalnu vatrogasnu jedinicu Grada Gračanica dostaviti Planove zaštite od požara i Procjene ugroženosti za visoko zahtjevne građevine (PU 1) i srednje zahtjevne građevine (PU 2) kategorije požarne ugroženosti zbog upoznavanja sa požarnim opasnostima i mjerama zaštite.

Sistem automatske dojave požara

9. Obzirom da kvalitet vatrogasne intervencije direktno zavisi o vremenu dolaska na mjesto intervencije i početak gašenja i spašavanja, a pojedini objekti zahtjevaju ugradnju sistema automatske vatrodjave (javni objekti, skladišta, banke i sl.), radna grupa predlaže neposredno povezivanje korisnika vatrodjave i Profesionalne vatrogasne jedinice grada Gračanica, budući će se na taj način kvalitetnije zaštititi životi i imovina.

Vatrogasne jedinice

10. Kontinuirano pratiti stanje tehničke opremljenosti, a prvenstveno starosti i ispravnosti vatrogasnih vozila te obnavljati vozila i opremu koja više nema funkcionalnu upotrebljivost ili je zastarjela i nesigurna za upotrebu. Također treba poduzeti aktivnosti na kvalitetnoj obuci vatrogasaca.

11. Broj operativnih pripadnika-vatrogasaca PVJ grada Gračanica utvrđuje se Planom zaštite od požara.

12. Raditi na formiranju dobrovoljnih vatrogasnih društava, specijalizovane jedinice za zaštitu od požara i vatrogasnih jedinica u pravnim licima čiji je zadatak gašenje požara na

otvorenom prostoru, ispomoć PVJ grada Gračanica kod gašenja požara velikih građevinskih objekata, provođenje preventivnih mjera, popularizacija vatrogastva, oposobljavanje omladine i druge aktivnosti u skladu sa zakonom.

13. Tehnički onemogućiti parkiranje vozila ispred ulaza i izlaza iz javnih objekata, visokih stambenih objekata. Podzemne hidrante potrebno je označiti u skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za spoljnu i unutrašnju hidrantsku mrežu za gašenje požara, kako bi vozači mogli uočiti mjesta gdje se oni nalaze.

Snabdjevanje vodom za gašenje

Prilikom izgradnje nove vodovodne mreže i rekonstrukcije stare, obavezno postavljati nadzemne hidrante na mjestima gdje ne ometaju saobraćaj.

Na uskim cestama gdje je onemogućen pristup vatrogasnim vozilima potrebno je na krajnjem mjestu pristupa vatrogasnog vozila postaviti nadzemni hidrant kako bi mogla vodom snabdjevati vatrogasna vozila.

Postojeće stanje vozila i opreme PVJ Gračanica:

PREGLED VATROGASNIH VOZILA U PVJ GRAČANICA

Profesionalna vatrogasna jedinica Grada Gračanica raspolaže sa slijedećom opremom:

Red. broj	Naziv i oznaka vozila	Godina proizvodnje	Namjena
1.	RENAULT MASTER FDCVL 5 N-1 Teretno vozilo	2005.	Medicinsko
2.	IVECO165-24 N-2 Teretno vozilo	1986.	Navalno
3.	VOLKSWAGEN CARAVELE M1-Putnički automobil	1987.	Za prevoz ljudi
4.	BERLIET FPT770KB N2-Teretno vozilo	1979.	Navalno
5.	FAP13/14 N3-Terensko vozilo	1984.	Prateće
6.	MERCEDES BENZ LA 911B36 N2-Terensko vozilo	1974.	Za šumske požare
7.	BERLIET N2-Terensko vozilo	1978.	Za šumske požare
8.	VOLKSWAGEN CADDY LIFE M1-Putnički automobil	2004.	Komandno
VOZILA ZA SLUŽBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA			
1.	MAN N28 TGM 18.330 4X2LL BA03- KAMION, ZATVORENA N3-TERETNO VOZILO MAN AG CISTERNA	2008	Cisterna za vodu kapaciteta 10.000 l vode
2.	Priključno vozilo SPECIJALNO- ZA PREVOZ ČAMACA	2022	Prikolica za prevoz čamaca

Sama površina grada, veliko požarno opterećenje, položaj mjesnih zajednica i nedostatak hidrantske mreže u ruralnim naseljima na području grada Gračanica iziskuje potrebu za nabavkom novijeg navalnog vatrogasnog vozila sa spremnikom vode kapaciteta do 8.000 l vode, spremnikom za pjenilo do 1.000 litara, visokotlačnom pumpom i ostalim pratećim komponentama.

Zbog svega gore iznesenog razvoj zaštite od požara i vatrogastva na području grada Gračanica u narednom periodu treba ići u smjeru znavljanja vatrogasne opreme, povećanju broja uposlenih u PVJ Gračanica, formiranju dobrovoljnog vatrogasnog društva, efikasnijoj kontroli ispunjavanja zakonskih obaveza.

Vizija razvoja zaštite od požara i vatrogastva na području grada do 2027. godine

Polazeći od procjene ugroženosti teritorije grada od požara, koja je uzela u obzir požarno opterećenje šuma i šumskog zemljišta, poljoprivrednog zemljišta i raznovrsnost industrijskih, zanatskih, trgovinskih i stambenih objekata, veliki broj benzinskih pumpi sa velikim količinama uskladištenih raznih vrsta naftnih derivata, ulja i maziva, nameće se potreba da se ovaj problem sagleda u svoj svojoj veličini i ozbiljnosti i kroz postavljene ciljeve u planskom periodu pokuša dovesti na nivo koji će svim građanima, privrednim i drugim društvima i njihovoj imovini osigurati adekvatnu zaštitu vlastitim snagama i snagama koje organizuje Grad kao nosilac lokalne vlasti. Ti ciljevi moraju odražavati realitet vremena u kojem se nalazi i država i lokalna zajednica (ukupna ekonomska situacija), kao i ljudski potencijal koji stoji na raspolaganju za ostvarivanje tih ciljeva.

3. Podaci o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća

3.1. Stanje organizovanosti civilne zaštite na području Grada

Stanje trenutne organizovanosti civilne zaštite na području Grada (Služba za civilnu zaštitu, Gradski štab civilne zaštite, štabovi civilne zaštite u MZ, privrednim društvima i drugim pravnim subjektima gdje je to zakonom predviđeno formiranje štabova civilne zaštite, povjerenici civilne zaštite, jedinice civilne zaštite opće i specijalizovane namjene i službe zaštite i spašavanja koje su formirane u pravnim subjektima čija djelatnost je od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara) dato je u poglavlju 2.5. **Programa razvoja: „Prijedlog snaga civilne zaštite koje su optimalne za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja, kao i prijedlog o vrsti i količini materijalno-tehničkih sredstava koja je neophodno obezbijediti za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja”.**

U narednom periodu potrebno je formirati, u skladu sa potrebama i finansijskim i drugim mogućnostima, jedinice civilne zaštite opće i specijalizovane namjene u gradu, pravnim licima kao i na nivou MZ.

3.2. Stanje organizovanja i provođenja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća od strane organa vlasti, privrednih društava, građana i drugih pravnih subjekata, u skladu sa Zakonom

- Federalnim zakonom o zaštiti i spašavanju je precizirano da zaštitu i spašavanje, osim struktura civilne zaštite provode slijedeći subjekti: organi vlasti u općinama i gradovima (nadležne općinske/gradske službe i drugi pravni subjekti), organi vlasti u kantonu (nadležna kantonalna ministarstva, direkcije i uprave), privredna društva i druga pravna lica iz oblasti: zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, građevinarstva, transporta, opskrbe,

ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije, i drugih oblasti u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (član 32. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju), službe zaštite i spašavanja, javna preduzeća, organizacije Crvenog križa/krsta, i druge humanitarne organizacije, udruženja (gorska služba spašavanja, planinari, speleolozi, alpinisti, radioamateri, ronionci i drugi), pripadnici Oružanih snaga BiH i građani. Pravni subjekti iz člana 32. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, mogu formirati štab civilne zaštite u svom sastavu, u skladu sa svojom procjenom, a ako štab civilne zaštite nije formiran, navedeni pravni subjekti su obavezni da, svojim općim aktom, odrede organ koji će rukovoditi akcijama zaštite i spašavanja u pravnom subjektu.

- Organizacije Crvenog križa/krsta, druge humanitarne organizacije i navedena udruženja od značaja za zaštitu i spašavanje, dužni su da sarađuju sa Službom za civilnu zaštitu i Gradskim štabom civilne zaštite na području Grada i postupaju po nalogu nadležnog štaba civilne zaštite u slučaju nastanka prirodne i druge nesreće. Navedeni subjekti su dužni u svojim programima rada utvrditi zadatke, organizaciju djelovanja i aktivnosti kojima se osigurava učešće njihovih članova, organa i službi u zaštiti i spašavanju.
- Privredna društva i drugi pravni subjekti iz člana 32. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, dužni su da, u izvršavanju poslova zaštite i spašavanja, provode odgovarajuće pripreme, donose i razrađuju planove zaštite i spašavanja za svoje djelovanje u zaštiti i spašavanju, planiraju i osiguravaju MTS-a za provođenje mjera zaštite i spašavanja i organizuju, opremaju i osposobljavaju jedinice i povjerenike civilne zaštite, u svom sastavu, za provođenje mjera zaštite i spašavanja.
- Fakulteti i druge visokoškolske ustanove i pravna lica koja se bave naučnoistraživačkim radom, dužni su obavještavati strukture civilne zaštite o naučnim saznanjima od značaja za zaštitu i spašavanje i dostavljati podatke i obavještenja o svojim istraživanjima, koja su od značaja za zaštitu i spašavanje.
- Pravna lica, vlasnici i korisnici telekomunikacijskih i informacijskih sistema i veza, dužni su dati prioritet u korištenju tih sistema i veza, Gradskom i Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite (u daljem tekstu: GOC CZ i KOC CZ) u sastavu Službe za civilnu zaštitu i Kantonalne uprave civilne zaštite TK, odnosno GŠCZ i KŠCZ, kada rukovode akcijama zaštite i spašavanja na određenom području. Pravna lica i građani imaju obavezu, u skladu sa Federalnim zakonom o zaštiti i spašavanju, davati MTS-a i opremu, na privremeno korištenje, za potrebe struktura civilne zaštite, u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju kada se desi prirodna i druga nesreća.
- Imajući u vidu navedene zakonske odredbe o potrebnom načinu organizovanja pravnih subjekata izvan struktura civilne zaštite, za potrebe zaštite i spašavanja, kao i o načinu provođenja zaštite i spašavanja od strane navedenih subjekata, može se konstatovati da je dosadašnje, a i trenutno stanje u velikoj suprotnosti sa navedenim zakonskim odredbama.
- Potrebno je voditi aktivnosti u cilju uključivanja u sistem zaštite i spašavanja i nadležnih općinskih/ gradskih službi, kantonalnih ministarstava, drugih organa uprave, javnih službi, javnih preduzeća, privrednih društava i drugih pravnih subjekata čija djelatnost je od značaja za zaštitu i spašavanje, kako bi se ostvarila koncepcija Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, koja predviđa cjelovit i sveobuhvatan pristup poslovima zaštite i spašavanja, odnosno aktivno učešće u ovim poslovima svih navedenih subjekata.

- U subjektima, van struktura civilne zaštite, koji su, po odredbama Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju, obavezni da obavljaju određene poslove zaštite i spašavanja, neophodno je, u narednom periodu, definisati precizne zadatke iz oblasti zaštite i spašavanja, ustrojiti organizacione oblike i formirati konkretne subjekte koji će se baviti poslovima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u slučaju prirodne i druge nesreće.
- Da bi se obezbijedilo veće i kvalitetnije učešće građana u zaštiti i spašavanju, neophodno je mnogo veću pažnju posvetiti obučavanju i osposobljavanju građana za ove poslove, te je u vezi sa tim neophodno u općinama izraditi odgovarajuće planove obuke.

4. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi

Na osnovu zaključaka iz Procjene ugroženosti i Politike razvoja prioritetno se nameću određene preventivne mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje definišemo kao programske prioritete kroz strateške pravce sa akcionim planovima u ovim ili budućim programima razvoja.

4.1. PRIRODNE NESREĆE

4.1.1. Potresi

Procjenom ugroženosti već su utvrđene moguće posljedice po ljude i materijalna dobra u slučaju potresa na području Grada. Na osnovu Procjene ugroženosti može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima, bespravna gradnja i klizišta, ne pružaju mogućnost primjene efikasne zaštite od potresa, osim građevina građenih savremenim otpornim konstruktivnim sistemima.

Faza preventivne zaštite

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne i druge nesreće, potrebno je preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Izgradnja stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata u skladu sa propisanim tehničkim i drugim normama za izgradnju navedenih objekata.
- Organizovanje, opremanje i osposobljavanje svih nadležnih pravnih i fizičkih subjekata za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u slučaju događanja potresa na području Grada i TK.
- Obučavanje i osposobljavanje građana za preuzimanje mjera samozaštite i međusobne pomoći u slučaju potresa.
- Izrada planova za evakuaciju, smještaj i zbrinjavanje lica iz područja ugroženog potresom.
- Izrada planova za medicinsko zbrinjavanje lica povrijeđenih kao posljedica djelovanja potresa.
- Obezbjeđenje, u okviru državnih rezervi, odgovarajućih količina životnih namirnica, odjeće, obuće i drugih potreba stanovništva koje bi bilo u stanju potrebe za ovim sredstvima, kao posljedica djelovanja potresa.

Faza spašavanja

U cilju zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne i druge nesreće u fazi spašavanja potrebno je preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Mjere zaštite i spašavanje od rušenja.
- Izvlačenje povrijeđenih i poginulih ispod ruševina.
- Angažovanje svih raspoloživih ljudskih snaga i materijalno-tehničkih sredstava na izvlačenju preživjelih ispod ruševina, te evakuaciju i zbrinjavanje povrijeđenih i lica koja su ostala bez svojih domova.
- Angažovanje organa uprave i drugih duštvenih subjekata na obezbjeđenju svake vrste pomoći od domaćih i međunarodnih organizacija i institucija.

U okviru faze spašavanja organizovat će se mjere:

- Organizovanje prihvata i distribucije materijalne i druge pomoći,
- Zaštita i spašavanje od požara.
- Prva medicinska pomoć,
- Evakuacija,
- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih,
- Sahranjivanje poginulih i druge mjere zaštite i spašavanja.
- U slučaju nastanka potresa sa katastrofalnim posljedicama po ljude i materijalna dobra (u naseljenim mjestima), a u cilju zaštite i spašavanja provodile bi se slijedeće mjere zaštite: izviđanje ruševina i spašavanje plitko zatrpanih žrtava, od strane građana u okviru lične i uzajamne zaštite, dok ne pristignu organizovane snage. Po pristizanju organizovanih snaga zaštite i spašavanja nastavilo bi se pretraživanje i izvlačenje zatrpanih osoba, osiguranje oštećenih i pomjerenih dijelova konstrukcija objekata radi sprečavanja zarušavanja i naknadnog rušenja. Za pretraživanje i spašavanje iz teško oštećenih zgrada, pored angažovanih snaga sa područja grada, zatražit će se pomoć od nadležnih organa Kantona i Federacije sa ljudstvom i tehnikom. Prva medicinska pomoć unesrećenim pružat će se odmah (Služba za prvu medicinsku pomoć i radnici zdravstvenih ustanova), a teže povrijeđeni bi se upućivali u Dom zdravlja i Opću bolnicu, ako su u funkciji. Ukoliko je došlo do težih oštećenja objekata zdravstvenih ustanova, formirale bi se privremene ambulante (u šatorima ili neoštećenim objektima), a zbrinjavanje teže povrijeđenih bi se vršilo u najbližim neoštećenim u susjednim mjestima. Zdravstvene ustanove i snage za asanaciju terena bi organizovale smještaj poginulih lica, njihovu identifikaciju i pripremu za sahranjivanje. Za izvlačenje materijalnih dobara iz ruševina, koja bi se mogla koristiti angažovale bi se sve raspoložive snage zaštite i spašavanja.
- Po izvršenom pretraživanju svih objekata, kada više ne postoji vjerovatnoća da ima živih u ruševinama, pristupilo bi se potpunom raščišćavanju ruševina, osposobljavanju komunikacija, te obilježavanju objekata o stepenu oštećenja. U slučaju izbivanja požara u objektima, mobilna će biti PVJ Gračanica. Zbog inteziteta razaranja došlo bi do oštećenja vodovodnih, elektro i PTT instalacija, za čiju sanaciju bi se angažovale ekipe iz preduzeća koja upravljaju ovim instalacijama. U obezbjeđivanju uslova za život evakuisanog stanovništva na prihvatnim mjestima angažovale bi se gradske službe, Crveni križ i druge ustanove i preduzeća. Sprečavanje kriminalnih radnji u ovim uslovima, kao i regulaciju saobraćaja za vrijeme spašavanja vršili bi pripadnici PU Gračanica. Po završetku pretraživanja i izvlačenja zatrpanih provela bi se asanacija terena od strane Službi zaštite i spašavanja za asanaciju terena JP Komusa, ekipa Doma zdravlja i Veterinarske stanice kao i građevinskih ekipa. Svim aktivnostima oko organizacije pružanja pomoći, upotrebe snaga i sredstava kao i raspoređivanje raznih oblika pomoći od državnih, Federalnih i drugih organa i humanitarnih organizacija vršit će Gradski štab civilne zaštite.

Faza otklanjanja posljedica

U cilju zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne i druge nesreće u fazi otklanjanja posljedica potrebno je preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Asanacija terena.
- Raščišćavanje ruševina.

U skladu sa raspoloživim finansijskim i utvrđenim prioritetima obezbijedit će se raščišćavanje putnih komunikacija do svih mjesnih zajednica, vodovodnih, električnih, ptt i kanalizacionih instalacija, puteva, mostova i drugih infrastrukturnih objekata, na potresom pogođenom području, radi stvaranja osnovnih uvjeta za normalizaciju života na potresom pogođenom području. Izrada planova za izgradnju građevinskih i infrastrukturnih objekata na potresom ugroženom području.

Povratak privremeno evakuisanog stanovništva na područje pogođenom potresom, nakon prestanka opasnosti od ugrožavanja bezbjednosti ljudi. Procjena pričinjenih šteta od posljedica potresa. Angažovanje svih nadležnih subjekata na prikupljanju finansijske i druge pomoći šire društvene i zajednice i iz inostranstva radi sanacije posljedica potresa.

Zaključci

- Da bi se posljedice po ljude i materijalna dobra od pojave zemljotresa umanjile, potrebno je preduzimati preventivne mjere koje će se provoditi kroz prostorne i urbanističke planove kantona i općina/ gradova. Pored toga, potrebno je primijenjivati odgovarajuće zakone i provedbene propise o načinu gradnje stambenih, poslovnih, industrijskih, infrastrukturnih objekata (puteva, željeznice, vodovoda i kanalizacijske mreže i sl.).
- Uzimajući u obzir konkretne seizmičke uslove područja, lokacije na kojima se grade objekti i primjenom osnovnih principa zemljotresnog inženjerstva u projektovanju u velikoj mjeri može se direktno uticati na smanjenje posljedica od zemljotresa. Na osnovu postojećeg stanja može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija zgrada na određenim područjima ne pruža mogućnost primjene efikasne zaštite od zemljotresa, osim zgrada građenih savremenim otpornim konstruktivnim sistemima.
- U slučaju nastanka zemljotresa većih razmjera u gradu potrebno je preduzeti odgovarajuće aktivnosti koje se odnose na spašavanje ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara, a prvenstveno organizovati potragu i spašavanje zatrpanih u ruševinama i njihovo zbrinjavanje.
- U ovim aktivnostima potrebno je angažovati sve raspoložive snage i sredstva za zaštitu i spašavanje uključujući i snage zaštite i spašavanja kantona, Federacije i Oružane snage Bosne i Hercegovine, kao i odgovarajuće snage i sredstva iz Republike Srpske.
- S obzirom na to da će u akcijama potrage i spašavanja zatrpanih biti potrebno angažovati i druge snage i sredstva (pse tragače, specijalne instrumente za otkrivanje zatrpanih, specijalnih mašina za uklanjanje ruševina i sl.) potrebno je kroz planove zaštite i spašavanja planirati traženje pomoći od susjednih općina/ gradova i kantona ili šire društvene zajednice, pa i međunarodne zajednice.
- S ciljem preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove vrste prirodne nesreće, potrebno je izraditi karte (epicentara zemljotresa, seizmičkog rizika, maksimalnih intenziteta), seizmoloških, seizmo-tektonskih i drugih, potrebnih za prostorno planiranje i seizmičko projektovanje i građenje.

4.1.2. Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom

Područje Grada izuzetno je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka i što je posebno izraženo pojavljivanje u kratkim vremenskim razmacima.

Uz ovu pojavu uglavnom se uglavnom je potreba za evakuacijom stanovništva i provođenja mjera na vodi i pod vodom, što podrazumijeva potrebu ostvarivanja neprekidne saradnje i uvezivanja redovnih djelatnosti svi nadležnih nosilaca zaštite i spašavanja.

Faza preventivne zaštite

Područje Grada izuzetno je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka i što je posebno izraženo pojavljivanje u kratkim vremenskim razmacima.

Preventivna zaštita od poplava prije svega podrazumijeva preduzimanje neophodnih aktivnosti na regulaciji korita ili projekti uređenja i zaštite od štetnog djelovanja svih vodotoka I (rijeka Spreča) i II kategorije (Sokoluše, Drijenče, Rašljevačka, Lukavičke, Stjepopoljska, Džakulska, Doborovačka, Miričanska i dr.) na području grada, a prije svega onih koji najčešće izazivaju poplave.

Takođe je neophodno preduzimati sve predviđene mjere od strane inspekcijских i drugih nadležnih organa u cilju spriječavanja odlaganja raznog otpadnog materijala u korita vodotoka, kao mjere u cilju spriječavanja protuzakonite izgradnje raznih objekata iznad i pored korita vodotoka, koji mogu uticati na smanjenje proticajnog profila vodotoka.

Neophodno je redovno održavanje korita vodotoka, što podrazumijeva uklanjanje raznog rastinja i otpadnog materijala iz korita vodotoka.

Preventivna zaštita od poplava obuhvata uređenje vodotoka i zaštita od štetnog djelovanja vodotoka I i II kategorije na području grada Gračanica, kao i izgradnju i održavanje odbrambenih nasipa pored rijeka, izgradnju i održavanje adekvatnih vodoprivrednih objekata i sistema za odvođenje i prihvatanje površinskih i podzemnih voda, izgradnju i održavanje propusta i kanala ispod i pored puteva i slični radovi.

U cilju što bolje pripreme za provođenje operativnih mjera zaštite od poplava potrebno je unaprijediti i sistem monitoringa, rane najave i prognoze, što podrazumijeva povećanje broja hidroloških stanica i uvođenje hidroloških modela za prognozu poplava.

Trenutno najvažniji korak u unapređenju zaštite od poplava je izmjena i dopuna Kantonalnog operativnog plana odbrane od poplava. S tim u vezi neophodno je prikupiti podatke i dati prikaz aktuelnog stanja i izgrađenosti sistema i objekata za odbranu od poplava na području TK. Također treba izvršiti analizu stepena odbrane od poplave pojedinih zona ugroženih područja, te u skladu s tim verificirati odbrambene linije kao i veličine i broj sektora (predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede su nosioci ovih aktivnosti u saradnji sa nadležnim općinskim i gradskim organima).

U planu treba definisati:

- područja uz akumulacije, vodotoke i zaštitne vodne objekte na kojima se provode mjere odbrane,
- vodostaje pri kojima na pojedinim područjima počinje redovna odnosno vanredna odbrana od poplava,
- pravna i fizička lica koja su dužna da provode odbranu od poplava na vodotocima i akumulacijama,
- mjere koje se moraju poduzeti u vrijeme opasnosti od pojave velikih voda, u vrijeme trajanja poplava i otklanjanja posljedica poplava,
- sistem veza i uzbunjivanja,
- način prikupljanja meteoroloških i hidroloških podataka i način obavješćavanja o pojavi poplava na vodotocima i akumulacijama, i poduzetim mjerama o toku odbrane od poplava,

- upravljanje akumulacijom Modrac u svjetlu nastalih klimatskih promjena,
- saradnju svih aktera u sistemu provođenja mjera zaštite od poplava, u čemu je posebna uloga resornog ministarstava.

Pored navedenog potrebno je ubrzati aktivnosti na određivanju granica vodnog dobra jer to predstavlja vrlo značaj korak u cjelokupnom postupku definisanja vodnog dobra i javnog vodnog dobra. Shodno Zakonu o vodama Federacije BiH, kao i pripadajućim podzakonskim aktima potrebno je izraditi elaborate o određivanju granica vodnog dobra i donijeti pripadajuća rješenja za vodotoke II kategorije.

U Pogram razvoja zaštite i spašavanja Tuzlanskog kantona je takođe uvršten problem plavljenja Sprečanske doline i to:

Rijeka Spreča nizvodno od akumulacije Modrac

Predlaže se Uređenja korita rijeke Spreča u općini Gračanica, dionica od mosta za Karanovac do ušća Sokoluše u Spreču po urađenom Glavnom projektu, dužine 1.357,34 m i vrijednosti 1,8 miliona USD koji je planiran kroz projekat “ Povećanje ulaganja u smanjenje rizika od poplava u BiH” GFC i UNDP, Agencija za vodno područje rijeke Save i Javna ustanova Vode RS-e, kao i uređenje vodotoka i zaštitu od štetnog djelovanja rijeke Spreče prema urađenom Elaboratu za 9 lokacija ukupne dužine od 9.426 m sa cijenom od 2.232.946,6 KM cijena iz Elaborata bez PDV-a).

Do sada je urađeno 2.363 m u vrijednosti od 430.036,07 KM (sa PDV-om). Radove je finansirala Agencija za vodno područje rijeke Save, tako da i u narednom periodu očekujemo nastavak provođenja preventivnih mjera u zaštiti od poplava.

Takođe se predlaže da se uradi čišćenje rijeke Spreče od smeća i rastinja.

1. U prioritetima je potrebno obuhvati zaštitu urbanih dijelova nizvodnog toka rijeke Spreče.
2. Za zaštitu poplavnog područja doline rijeke Spreče nizvodno od akumulacije Modrac prednost je na strani varijante sa izradom zaštitnih nasipa, mada ni u ovom slučaju nije obezbjeđena ekonomska opravdanost realizacije ovog rješenja. Pri tome treba napomenuti značaj korektne procjene vrijednosti eksproprijacije koja značajno opterećuje investiciju varijante sa nasipima. Obzirom na zastupljene karakteristike na pojedinim potezima duž vodotoka na ovom području, neophodno je tehničko rješenje prilagođavati specifičnim uslovima, što jasno upućuje na kombinacije obje razmatrane varijante. Naime, radi se o smjenjivanju urbanih i poljoprivrednih područja koja zahtijevaju različite rangove zaštite od poplava.
3. Nepostojanje prostornih planova kao i ostale planske dokumentacije razmatranog područja, te činjenica da značajnim dijelom vodotoka prolazi međuentitetska linija, otežava donošenje konačne odluke o izboru varijante. Obzirom da se predloženim varijantama zalazi u prostor sa obje strane međuentitetske linije, u izboru tehničkog rješenja moraju biti uključeni predstavnici oba entiteta.
4. Potreban koridor za realizaciju predloženog tehničkog rješenja treba uklopiti u buduću plansku dokumentaciju razmatranog područja, i u njemu treba spriječiti svaku drugu gradnju.

Rijeka Sokoluša

Predlaže se nastavak regulacije rijeke Sokoluše u Gračanici prema projektnoj dokumentaciji, a ona obrađuje uređenje korita za vode ranga pojave $Q_{1/100}$ godina (obloga od kamena u betonu, minor i major korito).

Potrebno je izvesti sljedeće radove na regulaciji:

- Rijeka Sokoluša-Gračanica (dužina oko 1.000 m).

Predlaže se čišćenje rijeke Sokoluše od smeća i rastinja.

Uporedo s tim treba pojačati inspeksijski nadzor u oblasti izgradnje objekata u plavnom području vodotoka odnosno u granicama vodnog dobra.

Faza spašavanja

U okviru faze spašavanja provodit će se sljedeće mjere zaštite i spašavanja:

- Evakuacija ljudi i materijalnih dobara iz poplavom ugroženih područja,
- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih lica,
- Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom,
- Prva medicinska pomoć,
- Zaštita okoliša i dr.

Angažovanje svih raspoloživih ljudskih snaga i materijalno-tehničkih sredstava na neposrednoj odbrani od poplava u cilju zaštite ljudi i materijalnih dobara.

Evakuacija ljudi i materijalnih dobara iz poplavom ugroženih područja koja podrazumijeva plansko, organizirano i privremeno premještanje stanovništva i materijalnih dobara iz područja za koja se procjenjuju da mogu biti zahvaćena prirodnom i drugom nesrećom, odnosno iz područja zahvaćenih prirodnim i drugim nesrećama, na neugrožena područja ili manje ugrožena područja iste, susjedne ili druge općine/ grada, pod uvjetom da drugim mjerama zaštite i spašavanja nije moguće zaštititi ljude i materijalna dobra. Evakuacija se provodi sa ciljem da se izbjegne ili umanjí masovno stradanje stanovništva i uništenje materijalnih dobara.

Kategorije stanovništva koje podliježu djelimičnoj evakuaciji su: bolesni, invalidi preko 60 %, stari i iznemogli građani, trudnice, majke sa djecom do sedam, odnosno dvoje i više do deset godina, djeca i učenici osnovnih škola i druga lica za koje se ocijeni da nemaju za život efikasnu zaštitu na ugroženom području.

Evakuaciju naređuje štab civilne zaštite koji planira evakuaciju ako se radi o evakuaciji sa jednog na drugo područje općine/grada i štab civilne zaštite općine/grada koji vrši prihvát evakuiranog stanovništva.

Pored štabova civilne zaštite u evakuiranju učestvuju građani u okviru lične i uzajamne zaštite, službe za upravu grada nadležne za prostorno planiranje i urbanizam, Služba za upravu, društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove, saobraćaj, zdravstvo i socijalnu zaštitu, snabdijevanje, stambeno-komunalne poslove, obrazovanje i druge službe.

Pri provođenju evakuacije ostvaruje se saradnja sa policijom, humanitarnim organizacijama i privrednim društvima koja mogu pomoći u efikasnom izvršavanju evakuacije.

Evakuaciju materijalnih dobara planiraju i provode nosioci zaštite i spašavanja koji raspolažu tim dobrima.

Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih lica od prirodnih i drugih nesreća, te prognanika i izbjeglica u slučaju ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti, preduzimaju se hitne aktivnosti i mjere za smještaj, ishranu i osiguranje drugih prijeko potrebnih uvjeta za život ugroženih, stradalih, prognanih i izbjeglih ljudi.

Štabovi i povjerenici civilne zaštite neposredno upravljaju postupcima zbrinjavanja, privremeno, dok se ne stvore uvjeti u kojima će dalju brigu o zbrinjavanju moći preuzeti nadležne službe za upravu grada (Služba za upravu, društvene djelatnosti, boračko invalidsku zaštitu i zajedničke poslove, Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove i druge nadležne službe) ili dok se odlukom vlade kantona za to ne formiraju posebne službe.

U skladu sa procjenom ugroženosti pripremu i provođenje zbrinjavanja ugroženih i stradalih vrše štabovi civilne zaštite koji planiraju prihvati i smještaj evakuiranog stanovništva i štabovi civilne zaštite koji planiraju evakuaciju ili izmještanje stanovništva.

U ostvarivanju zadataka zbrinjavanja ugroženih i stradalih građana, pomoć i saradnju pružaju humanitarne organizacije i građani. Troškovi zbrinjavanja ugroženih, stradalih, prognanih i izbjeglih lica podmiruju se iz budžeta općine/ grada i kantona, na čijem je području organizovano zbrinjavanja i iz budžeta Federacije iz sredstava solidarne i humanitarne pomoći i inostranih donacija.

Vlasnici i korisnici objekata i prostorija u javnoj upotrebi (domovi, škole, hoteli i dr.) koji su pogodni za smještaj, dužni su primiti na privremeni smještaj građane i materijalna dobra s ugroženih područja , ako to naredi nadležni štab civilne zaštite, koji upravlja akcijama zaštite i spašavanja na određenom području.

Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom je mjera koja sadrži provedbu zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u područjima oko rijeka, jezera i na moru , koja mogu biti ugrožena poplavama, koje mogu nastati oštećenjima ili rušenjem visokih brana, nasipa ili drugih vodozaštitnih objekata, kao i od opasnosti od bujičnih i podzemnih voda.

Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom obuhvata: izgradnju, održavanje i saniranje oštećenih objekata za zaštitu od poplava, osmatranje i izviđanje stanja vodotoka, objekata i terena, planiranje i provođenje evakuacije stanovništva i materijalnih dobara, snabdijevanje poplavom ugroženog stanovništva potrebnim namirnicama i drugim sredstvima radi preživljavanja i učešće na saniranju posljedica izazvanim poplavama.

Vlasnici kupališta, plaža i sličnih objekata u pružanju usluga dužni su, o svom trošku osigurati i odgovarajuće spasilačke službe za spašavanje kupaca- utopljenika.

Organi uprave kantona nadležni za vodoprivredu i privredna društva u oblasti vodoprivrede odgovorni su za otkrivanje i utvrđivanje opasnosti i organizovanje provođenja zaštite i spašavanja od poplava izazvanih oštećenjem ili rušenjem visokih brana, nasipa ili drugih vodozaštitnih objekata, te opasnosti od bujičnih i podzemnih voda koje uzrokuju poplave.

U planovima odbrane od poplava, koji se donose po posebnom zakonu, utvrđuju se mjere i postupci predviđeni u naprijed navedenom tekstu.

Zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom provode: građani u okviru lične i uzajamne zaštite, pravna lica čija je to osnovna djelatnost ili je ta djelatnost vezana uz more, rijeke ili jezera, kao i sportska i druga udruženja koja se bave sportom na vodi ili pod vodom i službe zaštite i spašavanja, koje su opremljene i osposobljene za ovu vrstu zaštite i spašavanja, jedinice civilne zaštite za zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom, te organi uprave i službe za upravu nadležne za vodoprivredu.

Faza otklanjanja posljedica, odnosno faza nakon prestanka prirodne ili druge nesreće

Asanacija terena.

Zaštita okoliša.

U skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima i utvrđenim prioritetima vršit će se: sanacija stambenih, poslovnih, privrednih i vodoprivrednih i vodoopskrbnih objekata, puteva,

vodovodnih, elektro i ptt instalacija i ostalih infrastrukturnih i drugih oštećenih objekata, u cilju stvaranja uvjeta za normalizaciju stanja i povratak privremeno evakuisanih lica.

Organizovanje i realizacija povratka privremeno evakuisanih lica u svoje stambene objekte. Procjena pričinjenih šteta usled poplava.

U fazi nakon prestanka prirodne ili druge nesreće, Služba sastavlja izvještaj o broju poginulih, povrijeđenih i oboljelih i dostavlja ga Gradskom štabu civilne zaštite.

Pored toga Služba u fazi otklanjanja posljedica vrši i slijedeće poslove i zadatke iz svoje nadležnosti, a odnose se na:

- preduzimanje mjere na angažiranju stručnih timova zdravstvene zaštite na otklanjanju posljedica;
- vršenju zbrinjavanja povrijeđenih do najbližih zdravstvenih ustanova i identifikaciju umrlih i poginulih ljudi;
- vršenje dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na pogođenom području;
- vršenje neprekidne kontrole zdravstvenog stanja ljudi na pogođenom području zbog sprečavanja pojave zaraznih bolesti.

Zaključci:

- Administrativnim mjerama osigurati poštivanje propisanog upravljanja i korištenja objekata i prostora u cjelini, a koji imaju uticaja na nastanak poplava. Pri tome posebno voditi računa o stanju u širem slivnom području za vodotoke I i II kategorije (kontrolisana sječa šuma i pošumljavanje, način korištenja zemljišta i način obrade, uspostavljanje odgovarajućih uslova vezano za vodni režim kod izgradnje bilo kojih objekata, dosljedna primjena svih predviđenih mjera, radova, postupaka kod izgradnje objekata i sl.).
- Kod izgradnje novih ili rekonstrukcije ranije izvedenih objekata za zaštitu od poplava treba nastojati poboljšati stepen zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.
- Izrada nasipa duž vodotoka rijeke Spreče i njenih pritoka
- Kontinuirano planirati regulaciju ili čišćenje vodotoka na cjelokupnom području plavljenja (Spreča, Sokoluša, Drijenča, Rašljevska, Lukavička, Džakulska, Stjepopoljska i dr.) .
- Nadležne institucije će preduzeti aktivnosti na donošenju preventivnih i operativnih planova odbrane od poplava, u skladu sa odgovarajućim propisima kojima se uređuje ova oblast i obezbijediti finansijska sredstva za provedbu aktivnosti.

Takođe će se preduzimati slijedeće mjere:

- Spriječavanje devastacije biljnog pokrivača, a naročito intenzivne i nekontrolisane sječe šuma na slivnim područjima.
- Spriječavanje nekontrolisane i protuzakonite izgradnje građevinskih i drugih objekata van urbanih područja.
- Spriječavanje nekontrolisanog otvaranja površinskih kopova i deponija rudnika uglja, kamenoloma i drugih aktivnosti koje utiču na devastaciju zemljišta i koje slivna područja pretvaraju u bujične terene.
- Izrada pravovremene prognoze za pojavu velikih voda u nasljenim područjima, duž velikih vodotoka.
- U okviru planova zaštite od poplava predvidjeti redovne i vanredne mjere odbrane od poplava.

- Izvršiti korekciju i dopunu zakonske regulative u okviru koje je neophodno propisati organizacione i tehničke aspekte zaštite od poplava u cilju regulisanja primjene savremenih tehničkih kriterija i koncepata odbrane od poplava.
- Izrada hidrološko-hidrauličkih modela za definisanje poplavnih linija, karakterističnih rangova vjerovatnosti pojave poplava u slivnim područjima svih vodotoka. Određivanje zona prema stepenu ugroženosti od poplava.
- Određivanje područja na kojima će se primjenjivati preventivne i druge mjere u okviru strategije „Život sa poplavama”, kao što su zone zabrane građenja, područja za evakuaciju ugroženog stanovništva i materijalnih dobara, kao i izgradnja sistema za uzbunjivanje stanovništva na terenu.
- Izrada glavnog operativnog i glavnog preventivnog Plana odbrane od poplava (za vodotoke II kategorije) za TK, od strane nadležnog Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo TK.
- Instalisanje sistema za osmatranje i uzbunjivanje koji je neophodan u slučaju pojave velikih plavnih valova,
- Izrada planova evakuacije stanovništva i važnijih materijalno-tehničkih sredstava u slučaju velikih poplava.
- Upoznavanje stanovništva ugroženog područja sa stepenom ugroženosti, kritičnim zonama, kao i o načinu ponašanja za vrijeme kritičnih situacija.
- Izgradnja objekata za zaštitu od poplava (nasipi, vodene akumulacije, retenzije i slično).

4.1.3. Zaštita okoliša

Procjenom ugroženosti iz oblasti zaštite okoliša obrađene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra usled zagađenosti vode, zraka i zemljišta na području grada Gračanica.

Zaštita okoliša je mjera koja se sastoji u sprečavanju nastanka štetnih posljedica od uništavanja i zagađivanja okoliša i otklanjanja posljedica nastalih uslijed: tehničko-tehnoloških havarija u industriji, ispuštanja toksičnih i štetnih hemijskih i drugih materija u okoliš iz industrijskih i termoenergetskih postrojenja, motornih vozila i individualnih ložišta u domaćinstvima, u količinama koje uzrokuju emisione koncentracije u vodi, zraku i tlu iznad maksimalno dopuštenih vrijednosti, odlaganja komunalnog, industrijsko-tehnološkog i drugog čvrstog i tečnog otpada, djelovanja vremenskih nepogoda na okolicu (sniježne padavine, poplave, suše, klizišta), kao i drugih prirodnih nepogoda.

Organizovanje i vršenje poslova se vrši u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša, odnosno: pravna lica iz oblasti proizvodnje i prometa i prevoza opasnih materija obavezna su: planirati, organizovati, pripremati, provoditi aktivnosti i mjere na sprečavanju nastajanja štetnih posljedica po okoliš, poduzimanju brzih aktivnosti i mjera u zaštiti i spašavanju u slučaju nesreća i otklanjanja posljedica od tehnoloških i ekoloških nesreća u zaštiti okoliša i usklađivanje sa međunarodnim konvencijama i propisima Evropske unije.

Pravna lica su obavezna organizovati i osposobiti stručne ekipe i osigurati potrebnu opremu i sredstva za brze intervencije u ZiS, kao i osigurati pravovremeno sklanjanje i dislokaciju opasnih tvari u sigurne objekte i na za to pogodne lokacije, odnosno na područja kojima ne prijete takva opasnost.

Vlada Federacije na prijedlog Federalnog ministarstva zdravstva donosi poseban plan zaštite i spašavanja od jonizirajućeg zračenja na teritoriji Federacije u skladu sa Zakonom o zaštiti od jonizirajućih zračenja i radijacijskoj sigurnosti. Angažovanje svih raspoloživih ljudskih snaga i materijalno-tehničkih sredstava na neposrednoj odbrani od poplava u cilju zaštite ljudi i materijalnih dobara.

4.1.4. Visoki snijeg i sniježni nanosi

Procjenom ugroženosti od visokog snijega i sniježnih nanosa nametnuta je potreba preduzimanja organizovanih i efikasnih mjera zaštite i spašavanja.

Faza preventivne zaštite

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, na području Grada potrebno je preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- organizovanje zimske službe, održavanja,
- edukacija i upoznavanje građana i pravnih lica sa obavezom uklanjanja snijega i leda ispred svojih objekata putem sredstava informisanja,
- iz popisa građana evidentirati pravne subjekte koji se mogu angažovati u slučaju potrebe.
- Izrada gradskih planova i programa za zimsko održavanje lokalnih puteva i gradskih saobraćajnica, kao i planova za zimsko održavanje regionalnih i magistralnih puteva.
- Opremanje i osposobljavanje gradskih službi i komunalnih preduzeća za zimsko održavanje puteva.
- Nabavka i održavanje neophodne mehanizacije i opreme za uklanjanje snijega sa puteva, te obezbjeđenje dovoljnih količina posipnog materijala za puteve.
- Obavješćavanje, na najprikladniji način, stanovništva i vlasnika poslovnih i drugih objekata o potrebi izvršavanja zakonske obaveze uklanjanja snijega sa prilaza navedenim objektima.
- U slučaju potrebe primijeniti Proceduru zahtjeva “ Procedura za traženje pomoći i angažovanja OS BiH u pružanju pomoći civilnim vlastima na potrazi i spašavanju i druge vrste pomoći”
- U slučaju potrebe zatražiti pomoć Službi zaštite i spašavanja na višim nivoima vlasti,
- Planirati osiguranje pomoći za ugroženo stanovništvo koje je odsječeno od ostalog dijela Grada.

Faza spašavanja

Grad i vijeća MZ-a će po planu zimskog održavanja potpisati ugovore sa pravnim, fizičkim ili drugim licima koji su osposobljeni za održavanje svih lokalnih puteva na području grada u zimskom periodu, dok će Direkcija za puteve TK organizovati održavanje regionalnih puteva, a Federalna direkcija za puteve dio magistralnog puta M-4 Doboju-Tuzla. Po potrebi će se angažovati dodatne snage i sredstva iz preduzeća. Građani će biti angažovani na raščišćavanju snijega i leda oko svojih objekata i prilaza putem sredstava javnog informisanja, a u slučaju potrebe preko vijeća MZ-a i povjerenika CZ.

Informisanje o stanju na terenu, aktivnostima koje su provedene i potrebama za normalizaciju stanja vršit će Gradska služba CZ preko sredstava javnog informisanja i Operativnog centra civilne zaštite. Informisanje nadležnih tijela (FUCZ, KUCZ, Gradonačelnika i dr.) vršit će Služba CZ, odnosno Gradski štab civilne zaštite ako je proglašeno stanje prirodne nepogode. U fazi spašavanja provodit će se slijedeće mjere zaštite i spašavanja:

- Evakuacija
- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih
- Prva medicinska pomoć

Uklanjanje snijega i sniježnih nanosa sa lokalnih, regionalnih i magistralnih cesta, gradskih i prigradskih saobraćajnica i lokalnih cesta, te sa prilaza stambenim, poslovnim, javnim, zdravstvenim, školskim, industrijskim i drugim objektima od šireg značaja.

Na ovim poslovima treba angažovati građane u okviru lične i uzajamne zaštite, pravna lica pored nadležnih subjekata, i pripadnike struktura civilne zaštite i građane.

Dopremanje najneophodnijih životnih namirnica i drugih sredstava za normalan život građana koji se nalaze na područjima koja su, uslijed visokog snijega i sniježnih nanosa, odsječeni od gradskih središta i drugih naselja.

Faza otklanjanja posljedica

Po završetku faze spašavanja vrši se vraćanje privremeno evakuisanog stanovništva na područje koje je bilo ugroženo visokim snijegom i sniježnim nanosima. Sanacija oštećenih građevinskih objekata, puteva, električnih i ptt instalacija i drugih infrastrukturnih objekata. Procjena pričinjenih šteta, nastalih uslijed visokog snijega i sniježnih nanosa.

Zaključci:

- Posebnu pažnju treba obratiti da nadležni organi općine/ grada, kantona i Federacije Bosne i Hercegovine blagovremeno preduzmu sve aktivnosti oko angažovanja privrednih i drugih pravnih lica na uklanjanju snijega i sniježnih nanosa sa saobraćajnica i drugih infrastrukturnih objekata.
- U slučajevima kada redovne snage i sredstva civilnih struktura nisu dovoljne u izvršavanju zadataka zaštite i spašavanja, po naredbi štaba civilne zaštite angažuju se dodatne raspoložive snage na ugroženim područjima, a po potrebi se traži i angažovanje OS BiH u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine (“ Službeni glasnik BiH”, broj: 88/05) i važećim zakonskim procedurama za angažovanje OS BiH.
- S ciljem preduzimanja organizovanih i efikasnih mjera zaštite važne aktivnosti u ovoj oblasti su nadgledanje i proučavanje rizika od sniježnih nanosa i lavina, što podrazumijeva obilazak i opserviranje, a potom obavještanje javnosti.

4.1.5. Odronjavanje, slijeganje i klizanje zemljišta

Područje grada Gračanica ima složenu geološku i morfološku strukturu terena koju karakterišu slaba fizičko-mehanička svojstva tla, što se u nepovoljnim hidrološkim uvjetima i periodima sa dugotrajnim padavinama, manifestuje u vidu nestabilnosti tla.

Do klizanja i odronjavanja zemljišta može doći na području svih 25 mjesnih zajednica, a najugroženije su : Lukavica, Malešići, Stjepan Polje, Prijeko Brdo, Džakule, Trnovci, Buk, Doborovci, Gornji Doborovci, Soko, Škahovica, Babići, Piskavica, Gračanica, Gornja Orahovica, Rašljeva, Gornja Lohinja, Miričina i druge.

Karakteristično je da su znatno ugrožene većina mjesnih zajednica, što predstavlja ozbiljan problem kod izrade prostornih planova Grada, posebno imajući u vidu da se problematici klizišta ne poklanja dovoljna pažnja i da zakonska regulativa nije precizirala način djelovanja u općinama/ gradovima, (kada se radi o privatnoj imovini koja nema odgovarajuća odobrenja za građenje niti osiguranja po bilo kom osnovu), kao i na nivou TK, a ta činjenica može imati nesagledive posljedice, zbog činjenice da rušilačko djelovanje klizišta može imati katastrofalne posljedice za bezbjednost ljudi i materijalna dobra svih vrsta.

Faza preventivne zaštite

- Izrada katastara klizišta, na cjelokupnom prostoru grada, na osnovu jedinstvene metodologije. Stalni monitoring katastara klizišta i uvezivanje katastara klizišta u jedinstven informacijski sistem na nivou grada.
- Izrada inženjersko-geološke karte (1:25.000) za područje grada, na kojoj su registrovana područja sa nestabilnom strukturom zemljišta.
- Obezbjedenje finansijskih sredstava, u budžetima grada, za sanaciju najprioritetnijih klizišta, posebno onih koja ugrožavaju najviše stambenih i infrastrukturnih objekata. Izgradnja stambenih i svih drugih građevinskih objekata, kao i svih vrsta infrastrukturnih objekata u skladu sa zakonskim propisima o pridržavanju propisanih tehničkih i drugih normi kod građenja.
- Zabrana izgradnje stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata na područjima koja su evidentirana kao nestabilni tereni,.
- Izgradnja odgovarajućih instalacija za dreniranje, prihvati i odvođenje površinskih, podzemnih i otpadnih voda, naročito u naseljenim mjestima.
- Inspeksijska kontrola radi zabrane nekontrolisane sječe šuma.
- Edukacija stanovništva i uposlenika nadležnih gradskih službi o načinu prepoznavanja osnovnih znakova pojave klizišta i najosnovnijim preventivnim mjerama koje treba preduzeti radi sprječavanja daljeg širenja klizišta.
- Poboľjšati postojeću zakonsku regulativu, donijeti nužne nove zakonske okvire koji će spriječiti stepen i dinamiku uzroka koji dovode do procesa klizanja i odrona,

Faza spašavanja

U slučaju većeg odronjavanja, slijeganja ili klizanja zemljišta kada dolazi do oštećenja objekata, zatrpavanja ljudi i materijalnih dobara treba predvidjeti snage i sredstva za spašavanje i evakuaciju ljudi i materijalnih dobara. U MZ-ama u kojima bi došlo do navedene situacije treba angažovati građane u okviru samozaštite, gdje bi glavnu ulogu odigrali članovi vijeća MZ-e sa povjerenicima CZ. Treba obezbijediti mjesto za izmještanje i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara na području MZ-e i angažovati sredstva sa kojima raspolažu građani sa tog područja. U slučaju nepogode većih razmjera kada se proglašava prirodna nesreća aktivirao bi se GŠCZ koji bi rukovodio akcijama zaštite i spašavanja i tom prilikom angažovale bi se dodatne snage i sredstva sa područja grada kao što su: službe za pružanje medicinske pomoći (Dom zdravlja), služba za komunalne poslove, PVJ, građevinske službe i jedinice CZ. Za potrebe izmještanja i zbrinjavanja ugroženih ljudi, Gradska služba za prostorno uređenje, stambeno-komunalne, geodetske i imovinsko pravne poslove bi odredila objekte i izdala rješenje o upotrebi istih. U fazi spašavanja provodile bi se slijedeće mjere zaštite i spašavanja:

- Zaštita i spašavanje od rušenja,
- Zaštita okolice,
- Evakuacija,
- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih,
- Prva medicinska pomoć.

Pridržavati se principa da se sanacija klizišta, posebno onih većih i složenijih, vrši isključivo na osnovu odgovarajuće projektne dokumentacije, koja uključuje: geološka, inženjersko-geološka i geomehanička ispitivanja terena.

Angažovanje svih raspoloživih stručnih i ljudskih potencijala i materijalno-tehničkih sredstava na preduzimanju interventnih sanacionih mjera, kada treba, u hitnim slučajevima,

kada to situacija na terenu zahtijeva, bez odgovarajuće projektne dokumentacije, intervenirati na klizištu radi spriječavanja daljeg širenja klizišta.

Faza otklanjanja posljedica

Po završetku faze spašavanja formirale bi se stručne ekipe koje bi izvršile pregled ugroženog područja i predložile mjere za privremenu i trajnu sanaciju klizišta. U skladu sa mogućnostima i pristiglim sredstvima solidarnosti uradili bi se projekti za trajnu sanaciju (u odgovarajućoj instituciji) i izvršila sanacija istih po priritetima. Do izrade trajne sanacije na prijedlog stručnih lica iz oblasti geologije u skladu sa finansijskim mogućnostima i priritetima radila bi se privremena sanacija sa sredstvima vlasnika ili korisnika imovine.

Takođe bi se provodile slijedeće mjere ZiS: Asanacija terena

U skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima i utvrđenim priritetima bi se prvenstveno vršila sanacija putnih komunikacija do svih MZ, vodovodnih, kanalizacionih, elektro i ppt instalacija.

Procjena pričinjenih šteta, kao posljedica djelovanja klizišta.

Zaključci:

- Broj klizišta posebno je povećan tokom i nakon rata usljed nekontrolisane sječe šume, eksploatacije mineralnih sirovina što je uticalo na promjenu vodnog režima i režima zemljišta.
- Važno mjesto među uzrocima nestabilnosti zemljišta imaju i dugotrajne i obilne kišne padavine, poplave, dugotrajne eksploatacije minerala iz unutrašnjosti zemlje i sl.
- Aktiviranje klizišta uzrokovano je i usled intenziviranja nezakonite i neplanske gradnje na područjima koja nisu ispitana geološki.
- Nužno je kontinuirano praćenje i dokumentovanje nezakonite i neplanske gradnje stambenih i drugih objekata, posebno u zahvatu saobraćajnica (drumskih i željezničkih), te dosljedno provođenje propisa koji regulišu uslove gradnje.
- Zadatak inženjerske geologije je praćenje, proučavanje i prognoziranje razvoja savremenih geoloških procesa, klizišta, odrona i drugih.
- Potrebno je da nadležni organi izrade katastar klizišta i potencijalnih klizišta i odrona kako bi se pratilo stanje i blagovremeno reagiralo u slučaju potrebe za sanacijom istih.

Takođe će se primjenjivati i slijedeće mjere:

- Primjena propisa o građenju (urbanističko-prostorna i tehnička dokumentacija).
- Tehničke mjere za izgradnju objekata na trusnim područjima.
- Primjena propisa o zabrani izgradnje objekata u plavnim područjima i na područjima koja su registrovana kao potencijalno nestabilne padine.
- Izgradnja objekata za zaštitu od klizišta i preduzimanje neophodnih mjera u cilju sprječavanja aktiviranja klizišta.
- Eliminisanje uticaja negativnog ljudskog faktora na aktiviranje klizišta (nekontrolisana sječa šuma, izgradnja kanalizacionih i vodovodnih instalacija u skladu sa propisima, izgradnja sistema za dreniranje i odvođenje površinskih, podzemnih i otpadnih voda, izvođenje zemljišno-građevinskih radova u skladu sa tehničkim normama, nekontrolisana eksploatacija ruda i mineralnih sirovina i drugo).
- Edukacija građana u vezi problematike nastanka i djelovanja klizišta.
- Primjena propisa o tehničkim normama kod izgradnje vodovodnih, kanalizacionih i drugih infrastrukturnih objekata.

4.1.6. Suša

Procjenom ugroženosti od suše koje nisu česte, ali u manjem ili većem intenzitetu nanose štete na materijalnim dobrima i ugrožavaju bezbjednost ljudi, pa se nametnula potreba za primjenom preventivnih mjera zaštite i spašavanja.

Faza preventivne zaštite

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera, prije perioda u kome je moguća suša, u cilju lakšeg prevazilaženja ove prirodne nesreće, posebno u poljoprivredi, snabdijevanju stanovništva vodom za piće i snabdijevanju industrije vodom za tehnološke potrebe.
- Izrada planova i obezbjeđenje finansijskih sredstava za uvođenje sistema za navodnjavanje poljoprivrednih kultura u općinama/ gradovima sa razvijenom poljoprivredom
- Edukacija stanovništva u cilju osposobljavanja za samozaštitu u slučaju pojave suše,
- Naučnim istraživanjem prioritetno uspostaviti jedinstven katastar postojećih i novih izvorišta i objekata za vodosnabdijevanje Grada Gračanica,
- Dodatno opremiti i osposobiti laboratorije za ispitivanje higijenske ispravnosti vode,
- Zahvaćanjem dodatnih količina vode iz raspoloživih ili pripremljenih izvorišta poboljšati snabdjevenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i i njihovo proširivanje na veći broj naselja u kojima je došlo do smanjenja dotoka u rezervoar,
- Planirati i osigurati cisterne i druga sredstva za transport vode radi snabdijevanja najugroženijih kategorija stanovništva.

Sa HES-om Doma zdravlja i sanitarnim inspektorom uraditi upute i obavještenja građanima o postupcima za vrijeme visokih temperatura i racionalnom korištenju vode za piće. Od JP "Vodovod i kanalizacija" i vijeća MZ-a tražiti da za sušni period urade plan ravnomjerne i racionalne redukcije vode za piće. Putem sredstava javnog informisanja i plakata upozoravati građane o mogućnostima izbijanja požara i postupcima za vrijeme sušnog perioda (vezano za požare).

Faza spašavanja

Za vrijeme sušnog perioda od JP "Vodovod i kanalizacija" i Vijeća MZ koja upravljaju vodovodima da obezbijede ispravnost hidranata i lokacije za obezbjeđenje vode za gašenje požara, koje će koristiti građani, pravna lica i organizovane snage (PVJ, Službe zaštite i spašavanja i dr.) zaštite i spašavanja. Za potrebe gašenja požara i obezbjeđenja pitke vode za ugroženo stanovništvo po potrebi tražit će se angažman i pomoć od: JP "Vodovod i kanalizacija" Gračanica, JP "Komus" Gračanica, KUCZ i FUCZ.

Faza otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica provodit će se slijedeće mjere zaštite i spašavanja:

- Asanacija terena,
- U skladu sa mogućnostima i prioritetima vršiti aktivnosti na ublažavanju i saniranju šteta koje su nastale kao posljedica suše, posebno u poljoprivredi, stočarstvu, voćarstvu, vodoprivredi i vodosnabdijevanu stanovništva i industrije.

- Gradska komisija za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća na području Grada Gračanica organizovat će aktivnosti na evidentiranju i izradi Procjene pričinjenih šteta od suše u poljoprivredi, stočarstvu, voćarstvu, vodoprivredi i industriji.

Zaključci:

- Kako bi se prevenirale opasnosti od nastanka štete od suše velikih razmjera koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra, potrebno je osigurati smanjenje gubitaka u vodovodnim sistemima, rekonstrukcijom i bržim protokom kroz sistem.
- Uvođenjem novih tehnologija u proizvodnim procesima, smanjiti potrebu za dodatnim količinama vode uz istovremeno poboljšanje kvaliteta korištene i ispuštane vode (veliki industrijski potrošači, navodnjavanje).
- Osiguranjem dodatnih količina vode iz raspoloživih ili pripremljenih novih izvorišta poboljšati opskrbljenost stanovništva kroz već obuhvaćene javne vodovode i proširivanjem istih na veći broj naselja u kojima je došlo do smanjenja priliva u rezervoare.
- Štititi i razvijati postojeća izvorišta i pronalaziti nova, radi dodatnih količina vode u ugroženim područjima.
- Planirati i osigurati transport vode u cisternama za saniranje potreba najugroženijih potrošača, za što je potrebno sistemski nabavljati i čuvati dovoljan broj transportnih sredstava.
- Potrebno je osigurati rezervne količine vode, izgradnjom ili postavljanjem spremnika za vodu i dr. Za efikasnu zaštitu od požara (posebno na otvorenom prostoru),
- Poljoprivrednim proizvođačima i drugim organima predložiti da u okviru zakonskih mogućnosti preispitaju važeće zakonske propise osiguravajućih kuća u cilju izmjena i dopuna tih propisa, kako bi se omogućilo bolje provođenje osiguranja imovine i lica od prirodnih i drugih nesreća, a samim tim i omogućila naknada štete uzrokovana prirodnim i drugim nesrećama.

4.1.7. Oluja

Iako je vrlo važan klimatski element sa jedne strane, sa druge strane vjetar može da predstavlja izuzetnu opasnost. Olujnom vjetru treba posvetiti posebnu pažnju zbog mogućih velikih razaranja u toku kratkog vremenskog razdoblja i neposredne opasnosti po ljudske živote.

Za razliku od ostalih vremenskih nepogoda, olujni vjetrovi su specifični iz razloga što je na neki način jedina zaštita od njih blagovremena evakuacija stanovništva i naravno sistem ranog upozorenja. Iz tog razloga potrebno je da sistem zaštite i evakuacije stanovništva bude funkcionalan te da se u najkraćem vremenskom periodu spasi što više ljudskih života.

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera koje mogu uticati na zaštitu od olujnog vjetra.

Opremanje i osposobljavanje meteoroloških stanica, u općinama/ gradovima, za prognozu vremena.

Faza spašavanja

- Zaštita i spašavanje od rušenja,
- Prva medicinska pomoć,
- Asanacija terena,
- Zaštita okoliša,
- Zaštita i spašavanje u poljoprivredi i voćarstvu.

Ukoliko dođe do izazivanja određenih materijalnih šteta i ljudskih stradanja, preduzimat će se mjere na njihovom uklanjanju i u skladu sa mogućnostima pružanju pomoći nastradalim. Angažovali bi se pripadnici PVJ Gračanica, JP "Komus", JP "Vodovod i kanalizacija" i radnici "Elektrodistribucije" i druge službe ZiS na uklanjanju eventualno porušenih stabala drveća i električnih stubova, kao i na čišćenju zapuštenih kanalizacionih šahtova u gradu Gračanici (ne mogu primiti velike količine vode), te uklanjanju donesenih komada krupnog otpada iz korita rijeka i potoka u cilju sprečavanja izlivanja i plavljenja objekata. Na stambenim i drugim objektima koji su ostali bez krova, u skladu sa mogućnostima obezbijediti privremeno pokrivanje, da bi se smanjile štete na ostalim dijelovima objekata.

Faza otklanjanja posljedica

Otklanjanje svih posljedica djelovanja olujnog vjetra u poljoprivredi, voćarstvu, šumarstvu, zatim na električnim i ptt instalacijama, stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima.

Procjena pričinjenih šteta, u poljoprivredi, voćarstvu, šumarstvu, na električnim i ptt instalacijama, stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima, od posljedica djelovanja olujnog vjetra.

4.1.8. Grad

Najveći broj procjena potvrđuje da adekvatna protivgradna zaštita može ublažiti posljedice dejstva gradonosnih oblaka od 60-80 %. Pravovremena reakcija zasijavanjem oblaka jezgrama kondenzacije u mnogome može ublažiti razorne posljedice padanja grada.

Zbog toga je neophodno jačati tehničku opremljenost sistema protivgradne odbrane, povećavati broj lansirnih stanica, obučenost osoblja, razviti radarsko praćenje olujnih oblaka, te unaprijediti prognostičke modele, koji će na vrijeme prognozirati nestabilnost atmosfere i prostor na kome će se ona javiti. Također razni vidovi protivgradnih mreža i zastiranja koje proizvođači sami postavljaju na svojim zasadima mogu smanjiti štete, a kao način borbe protiv grada možemo pomenuti i osiguranje proizvodnje kod osiguravajućih kuća.

Faza preventivne zaštite

- Izrada planova za izgradnju sistema za protivgradnu odbranu, izgradnja i redovno održavanje sistema za protivgradnu odbranu, posebno u područjima sa razvijenom poljoprivredom i voćarstvom.

- Preduzimanje svih neophodnih mjera zaštite u poljoprivredi i voćarstvu, u cilju zaštite od grada.

- Opremanje i osposobljavanje meteoroloških stanica, u općinama/ gradovima, za prognozu vremena.

- Na području Grada Gračanica je izrađeno i opremljeno 6 stanica za protivgradnu zaštitu na području grada Gračanica (Ratiš, Gornja Orahovica, Soko, Doborovci, Lendići i Malešići) i na području Općine Doboj Istok (1 stanica).

Faza spašavanja

- Pravovremeno aktiviranje sistema za protivgradnu odbranu za šta je neophodna, pored ostalog, i odgovarajuća i pravovremena informacija o prognozi vremena za određeno područje, pa je zaključen Ugovor sa firmom " Protivgradna preventiva RS" Gradiška koji imaju uslove za osmatranje i određivanje parametara za protivgradno djelovanje.

- Zaštita okoliša.
- Prva medicinska pomoć.
- Zaštita u poljoprivredi i voćarstvu.
- Zaštita ljudi, stambenih, poslovnih, industrijskih, pomoćnih i drugih građevinskih objekata i saobraćajnih motornih vozila.

Faza otklanjanja posljedica

Otklanjanje posljedica djelovanja grada u poljoprivredi, voćarstvu, na stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima i saobraćajnim motornim vozilima.

Procjena pričinjenih šteta u poljoprivredi, voćarstvu, na stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima i saobraćajnim motornim vozilima, od posljedica djelovanja grada.

Zaključci:

- Kako bi se spriječile štete koje izazivaju gradonosni oblaci, potrebno je izvršiti analizu potreba, a zatim na gradom ugroženim područjima formirati jedinice- službe za protivgradnu zaštitu i iste opremiti odgovarajućim sredstvima i opremom za protivgradnu zaštitu (zaključen Ugovor sa firmom “ Protivgradna preventiva RS” Gradiška koji imaju uslove za osmatranje i određivanje parametara za protivgradno djelovanje).

- Poljoprivrednim proizvođačima i drugim organima predložiti da u okviru zakonskih mogućnosti preispitaju važeće zakonske propise osiguravajućih kuća u cilju izmjena i dopuna tih propisa, kako bi se omogućilo bolje provođenje osiguranja imovine i lica od prirodnih i drugih nesreća, a samim tim i omogućila naknada štete uzrokovana prirodnim i drugim nesrećama.

4.1.9. Mraz

Od preventivnih mjera koje mogu donekle doprinjeti zaštiti od djelovanja mraza i hladnoće, treba pomenuti prognostičke modele, koji će na vrijeme ukazati na pojavu mraza što bi omogućilo preduzimanje svih neophodnih mjera radi zaštite i spašavanja poljoprivrednih kultura i voćnjaka.

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera koje mogu doprinjeti zaštiti od djelovanja mraza i hladnoće, posebno u poljoprivredi i voćarstvu, kao i u vodosnabdijevanju, vodoprivredi i industriji.

Od preventivnih mjera koje mogu donekle doprinjeti zaštiti od djelovanja mraza i hladnoće, treba pomenuti prognostičke modele, koji će na vrijeme ukazati na pojavu mraza što bi omogućilo preduzimanje svih neophodnih mjera radi zaštite i spašavanja poljoprivrednih kultura i voćnjaka.

Jedna od tih mjera je i korištenje specijalnih pokrova za zaštitu kultura koji propuštaju vlagu i svjetlost, a štite biljke od niskih temperatura.

Također podizanjem voćnjaka i vinograda pažljivo odabranom sortom, na pravilno izabranom položaju i ekspoziciji za određeno područje, rizik od mraza i niskih temperatura može se svesti na minimum. Mnogi proizvođači to nisu u mogućnosti provesti pa su stoga prisiljeni boriti se s niskim temperaturama i mrazom drugim raspoloživim rješenjima (orošavanje, dimljenje, prekrivanje voćke, antistresni preparati).

Štete u suprotnom mogu biti izrazito velike.

Faza spašavanja

Preduzimanje svih neophodnih mjera radi zaštite i spašavanja poljoprivrednih proizvoda, voćnjaka, vodoopskrbnih objekata i industrijskih postrojenja, kao i zaštite i spašavanja na vodotocima.

Zaštita i spašavanje ribljeg fonda.

Faza otklanjanja posljedica

Otklanjanje posljedica djelovanja mraza i hladnoće u poljoprivredi, voćarstvu, na vodoopskrbnim objektima i vodotocima, vodoprivredi i industriji.

Procjena pričinjenih šteta, od posljedica djelovanja mraza i hladnoće, u poljoprivredi, voćarstvu, vodosnabdijevanju, vodoprivredi, industriji i na vodotocima.

Zaključci:

- Poljoprivrednim proizvođačima i drugim organima predložiti da u okviru zakonskih mogućnosti preispitaju važeće zakonske propise osiguravajućih kuća u cilju izmjena i dopuna tih propisa, kako bi se omogućilo bolje provođenje osiguranja imovine i lica od prirodnih i drugih nesreća, a samim tim i omogućila naknada štete uzrokovana prirodnim i drugim nesrećama.

4.1.10. Epidemije i epizootije zaraznih bolesti

Da bi se zaštitilo stanovništvo od pojava epidemija i epizootija zaraznih bolesti koje mogu ugroziti život i zdravlje ljudi na području grada, protiv epidemijske mjere usmjeravaju se u tri pravca: uništavanje, otklanjanje ili onemogućavanje izvora zaraze, prekidanje puteva i mehanizma prenošenja zaraze u bilo kojoj fazi i stvaranje ili povećanje otpornosti stanovništva. U cilju pružanja kvalitetnog odgovora prilikom pojave epidemija i epizootija zaraznih bolesti potrebno je jačanje i održavanje kapaciteta za rano otkrivanje, procjenu, prijavljivanje i izvještavanje, brz javno-zdravstveni odgovor i koordinacija svih relevantnih zdravstvenih ustanova te poduzimanje preventivnih mjera kako bi se spriječilo širenje i smanjio teret bolesti (higijensko-sanitarne mjere, vakcinacija, terapija).

Faze preventivne zaštite:

- jačati i održavati osnovne kapacitete za hitan i djelotvoran odgovor na javno-zdravstvene rizike,
- vršiti edukaciju zdravstvenih radnika i stanovništva za krizne situacije,
- unaprijediti komunikaciju sa javno-zdravstvenim sektorom, medijima i stanovništvom,
- izraditi Plan za krizne situacije u slučaju pojave javno-zdravstvenog problema.

- obezbjeđenje higijenski ispravne vode za piće kao i sanitarna zaštita izvorišta i objekata za javno snabdijevanje vodom za piće,
- uklanjanje otpadnih voda i dr. otpadnih materija na način i pod uvjetima kojima se obezbjeđuje zaštita od zagađivanja voda i zemljišta, kao i zaštita od razmnožavanja insekata i glodara,
- održavanje sanitarno-tehničkih i higijenskih uvjeta u javnim objektima, sredstvima javnog saobraćaja i na javnim mjestima.

- obezbijedenje zdravstvene ispravnosti životnih namirnica i sanitarno-tehničkih i higijenskih uvjeta za njihovu proizvodnju i promet,
- vršenje preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u naseljenim mjestima, na javnim površinama, u sredstvima javnog saobraćaja, objektima za proizvodnju i promet životnih namirnica i drugim javnim objektima.
- rano otkrivanje izvora zaraze i puteva prenošenja zaraze;
- prijavljivanje oboljenja;
- izolacija, prevoz i liječenje oboljelih lica;
- dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija;
- zdravstveno prosvjeđivanje stanovništva;
- zdravstveni nadzor nad zaposlenim i drugim licima i nad kliconošama;
- imunizacija, seroprofilaksa i hemoprofilaksa;
- karantin;
- otvaranje privremenih bolnica u slučaju epidemija većih razmjera;
- mobilizacija zdravstvenih i drugih ustanova i građana, poslovnih i dr. objekata, transportnih sredstava;
- zabrana prodaje i uništavanja određenih namirnica;
- zabrana okupljanja u školama, bioskopima, pozorištima, sportskim dvoranama;
- zabrana kretanja u zaraženom ili ugroženom području;
- zabrana prometa pojedinih roba;
- zabrana putovanja u zemlje u kojima vlada epidemija.

Faza spašavanja

Epidemije i epizootije svojom pojavom uzrokuju nesagledive posljedice po zdravlje ljudi i stočnog fonda, pa je neophodno spriječiti njihovo širenje. Nosilac zaštite i spašavanja kod pojave ovih epidemija zaraznih bolesti su organi i službe redovne djelatnosti: JZU domovi zdravlja, ambulante, Opće bolnice, Klinički centri, Zavod zdravstvenog osiguranja TK i FBiH, Ministarstvo zdravstva TK i Federacije BiH, Veterinarski zavodi i stanice, organizacije Crvenog križa i drugi.

Za sprečavanje epizootija zaraznih bolesti potrebna je efikasna identifikacija, liječenje stoke i sprječavanje prenošenja tih bolesti na ljude.

Nosilac zaštite i spašavanja su organi i službe redovne djelatnosti, odnosno veterinarska služba koja preduzima: zdravstvenu zaštitu životinja, zaštitu zdravlja ljudi od zaraznih bolesti koje se sa životinja ili namirnica životinjskog porijekla mogu prenijeti na ljude, otkriva i dijagnosticira zarazne bolesti, provodi RHB zaštitu životinja i namirnica životinjskog porijekla, liječi povrijeđenu i oboljelu stoku, provodi asanaciju terena, učestvuje u sklanjanju i evakuaciji stoke i drugo.

Kod pojave zaraznih bolesti kod ljudi angažovat će se HES-a na pregledu, utvrđivanju bolesti i upućivanju na liječenje. U saradnji sa HES-om, sanitarnim, veterinarskim i komunalnim inspektorima sačinice se plan mjera na sprečavanju širenja zaraznih bolesti, izvršiti izolaciju terena na kome se pojavila zaraza, izvršiti pregled i vakcinaciju stanovništva na tom području, zabraniti promet roba sa navedenim područjem (uz pomoć policije) izvršiti potpunu dezinfekciju terena na kome se pojavila bolest, u slučaju da ima umrlih osoba od zarazne bolesti treba izvršiti pravilno sahranjivanje i asanaciju terena. U slučaju pojave zaraznih bolesti kod životinja angažovat će se Veterinarska stanica sa svojim snagama i sredstvima na pregledu i utvrđivanju bolesti, HES-a radi pregleda ljudi koji su bili u kontaktu sa oboljelim životinjama, veterinarski, sanitarni i komunalni inspektori radi zakonitog

spvođenja svih postupaka, policija radi obezbjeđenja i provođenja mjera ZiS i drugo po potrebi. Izvršit će se izolacija terena, dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija terena, uklanjanje, pravilno ukopavanje ili spaljivanje uginulih životinja i pregled i vakcinacija preostalih životinja. Donijeti odluku o zabrani prometa životinja i proizvoda životinjskog porijekla i vršiti nadzor da li se odluka pravilno sprovodi.

Faza otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica preduzimaju se sve one mjere koje trebaju da doprinesu potpunom otklanjanju uzroka koji su doveli do epidemije. Ovdje se posebno misli na dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju, obezbjeđenje ispravne vode za piće i hrane, čišćenje i dezinfekcija bunara i drugih vodoopskrbnih objekata, higijensko otklanjanje otpada, asanacije vodnih objekata i drugo.

Zaključci:

U slučaju većih epidemija, kao i u slučaju prirodnih i drugih nesreća (poplave, zemljotres, požar) koje mogu dovesti do epidemije, ovlašteni organi moraju mobilisati zdravstvene radnike, ali i druge građane, osigurati odgovarajuće količine potrebnih lijekova, vakcina i antiviralnih lijekova, sanitetskog materijala, sredstava za dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju, kao i krvnih pripravaka plazme. Pored toga potrebno je:

- Jačanje i održavanje kapaciteta za rano otkrivanje, procjenu, prijavljivanje i izvještavanje događaja, brz javno-zdravstveni odgovor i koordinacija svih relevantnih zdravstvenih ustanova i poduzimanje preventivnih mjera kako bi se spriječilo širenje i smanjio teret bolesti (higijensko- sanitarne mjere, vakcinacija, terapija),
- Edukacija zdravstvenih radnika za krizne situacije (planiranje, alokacija resursa) i edukacija stanovništva o prevenciji zaraznih bolesti,
- Unaprijediti i ubrzati procedure nabavke vakcina i antiviralnih lijekova,
- Unaprijediti komunikaciju sa medijima i stanovništvom,
- Jačati i održavati osnovne kapacitete za odgovor na javno zdravstvene rizike (jačanje bolničkih kapaciteta, edukacija zdravstvenih radnika, jačanje laboratorijske dijagnostike)
- Neopodhoda je Plan za zaštitu od zaraznih bolesti (planiranje resursa), zatim organizacija medicinske službe (osoblje, oprema, prostori) transport oboljelih, obučeno i odgovornoosoblje
- S obzirom na način prenošenja i puteve širenja bolesti, planovi za suzbijanje zaraznih bolesti bi trebali biti prilagođeni i grupama zaraznih bolesti
- Komunikacija i koordinacija javno-zdravstvenog sektora, civilne zaštite, policije i vojske (uključujući i medije)
- Plan za krizne situacije u slučaju pojave javno-zdravstvenog problema procjena i zbrinjavanje oboljelih, (npr. izolacija, liječenje, ostale vrste podrške) dezinfekcija, dezinsekcija, deratizacija i dekontaminacija.

Nevladine strukture, koje se u ovim slučajevima uključuju su: Crveni križ i druge humanitarne organizacije u saradnji sa Gradskim štabom civilne zaštite.

Zarazne bolesti ostaju i dalje značajan zdravstveni i socioekonomski problem, naročito u okolnostima socijalne tranzicije i niza determinanti koje doprinose njihovoj pojavi i širenju. Kapaciteti za odgovor i oporavak su ograničeni.

Bitno je uspostavljanje saradnje sa veterinarskim institucijama u cilju blagovremene razmjene relevantnih informacija vezano za zoonoze, bolesti koje se sa životinja prenose

na ljude. Cilj ove saradnje je da se na najbrži i najefikasniji način preveniraju prirodne i druge nesreće, smanji mogućnost širenja epidemija ili umanje njene posljedice.

U cilju poboljšanja mjera za rano otkrivanje i prevenciju od epizootija potrebno je:

1. Pojava zaraznih bolesti ima ozbiljne i dalekosežne posljedice po javno i veterinarsko zdravstvo, kao i socio-ekonomske posljedice budući da iste utiču na proizvodnju i trgovinu živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, tako da je za ostvarivanje kontrole bolesti neophodno osigurati pravni osnov i program za kontrolu bolesti, obezbjeđenje resursa za kontinuiranu implementaciju mjera, kao i osiguranje finansijskih sredstava.
2. U cilju poboljšanja mjera za rano otkrivanje i prevenciju, neophodno je osigurati:
 - Kontinuirano podizanje svijesti građana o mogućim rizicima i mjerama prevencije, kao i postupcima za brzo reagovanje i izvještavanje, kao i vršenje stalnih obuka i edukacija,
 - Izraditi planove za rješavanje hitnih i prirodnih i drugih nesreća i uspostavljanje fondova za njihovo provođenje, a u skladu sa odredbama legislative na snazi,
 - Jačanje kapaciteta ovlaštenih veterinarskih laboratorija,
 - Uspostavljene bolje međusektorske komunikacije i saradnje,
 - Osigurati izvore finansiranja za oporavak od prirodnih i drugih nesreća
3. Neophodno je osigurati nastavak aktivnosti praćenja rezidua u živim životinjama i proizvodima životinjskog porijekla u skladu sa legislativom na snazi i
4. Kontrola i sigurnost hrane

4.1.11. Kalamiteti biljnih bolesti i štetočine

Faza preventivne zaštite

Ova mjera zaštite od biljnih bolesti, insekata, korova i drugih štetočina realizuje se redovnom primjenom odgovarajućih fungicida, insekticida i herbicida u određenim stadijima razvoja bilja.

U saradnji sa nadležnim organima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede potrebno je preduzimati mjere na unaprijeđenju zaštite zdravlja bilja na području Grada Gračanica

Te mjere se ogledaju u:

- jačanju službi koje vrše pregled bilja namjenjenog sjetvi i sadnji te poslove osmatranja, prognoziranja, signaliziranja i izvještavanja.
- uspostavljanju fitosanitarnih registara, kvalitetnijem prikupljanju informacija i vođenja potrebnih evidencija kako bi se imali pouzdani podaci o pojavi, brojnosti i proširenosti štetnih organizama u područjima i mjestima proizvodnje pojedinih biljnih vrsta,
- provođenju propisa za sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama,
- vršenju procjene rizika od štetnih organizama,
- izgrađivanju svijesti proizvođača o neophodnosti provođenja agrotehničkih preventivnih mjera i obavezi poduzimanja propisanih ili naređenih mjera.

Stalnim praćenjem meteoroloških uvjeta (temperatura, vlažnost zraka, količina padavina) i drugi pokazatelji bitnih za pojavu biljnih bolesti i štetočina.

Uzimanjem uzoraka zemljišta, sprovođenje higijenskog tretmana skladišta, prostorija za preradu i čuvanje biljaka putem nadležnih službi i preduzeća u oblasti poljoprivrede. Stalna kontrola uređaja za preradu bilja i kontrolisanje upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

Zaštita bilja od bolesti i štetočina se provodi individualno, na privatnim posjedima i preduzećima koja se bave uzgojem različitih biljnih vrsta za ishranu ljudi i stoke kao i šuma. Primjena zaštitnih sredstava je uglavnom nestručna i prekomjerna, naročito u privatnom sektoru zbog čega dolazi do prekomjernog zagađivanja tla i vodotokova. Zbog toga, u zaštitu bilja od bolesti i štetočina treba uključiti stručne ljude iz preduzeća, zadruga i sl. koji će putem raznih edukativnih metoda (seminari, radio i TV emisije, propagadni letci i sl.) uticati na pravilnu primjenu sredstava za zaštitu kako bi se povećao efekat zaštite, a smanjio njen negativni uticaj na eko-sisteme koji okružuju čovjeka. Pravovremenom i stručnom upotrebom zaštitnih sredstava u pojedinim fazama razvoja biljaka mogu se eliminisati bolesti koje mogu smanjiti prinos, a i prenijeti se na druge biljke. Na takav način se može preventivno djelovati i protiv raznih vrsta štetočina koje napadaju biljke. Prenos bolesti se može onemogućiti i kontrolom biljnih proizvoda koji se nalaze na tržištu.

Faza spašavanja

U slučaju pojave neke od biljnih bolesti i štetočina na području grada Gračanica, realizovala bi se preventivna mjera spašavanja bilja i biljnih proizvoda uz pomoć nadležnih stručnih službi.

Po pojavi biljnih zaraznih bolesti, individualni poljoprivredni proizvođači, preduzeća iz oblasti poljoprivrede i nadležni inspektori iz oblasti poljoprivrede pristupit će:

- uništavanju i spaljivanju zaraženog bilja,
- higijensko-sanitarnom tretmanu skladišta i dezinfekciji, dezinfekciji i deratizaciji u cilju uništavanja štetočina,
- vršiti adekvatnu provjeru zaštitnih sredstava uz mobilizaciju i racionalnu upotrebu kadrovske i materijalne tehničke potencijala za sprovođenje mjera zaštite bilja i biljnih proizvoda,
- zabrana gajenja pojedinih vrsta bilja, za određeno vrijeme i na određenom mjestu, kao i stavljanje van prometa i upotrebe kontaminiranog bilja i biljnih proizvoda.
- Najveći broj biljnih bolesti se ne može naknadno liječiti, te se akcenat u zaštiti stavlja na preventivne mjere zaštite. U preduzimanju tih mjera će se uključivati poljoprivredni inženjери i tehničari ZZ "Gračanka", Udruženja poljoprivrednih inženjera i tehničara kao i vlasnici privatnih poljoprivrednih apoteka, koji nabavljaju i prodaju zaštitna sredstva. Zaštita od drugih biljnih štetočina i napasnika može se provoditi i u fazi kada se oni pojave u većem broju na usjevima, voću i šumama (glodari, skakavci, gubari, razni insekti), ali će se i ovaj vid zaštite provoditi pod kontrolom poljoprivrednih inženjera i tehničara, šumarskih inženjera i drugih sličnih zanimanja. Saniranje posljedica će se vršiti po proceduri kao i kod svih drugih prirodnih nesreća (formiranje stručnih komisija od strane nadležnih organa-Grada, Kanton, Federacija za utvrđivanje obima šteta, te njihovo saniranje, po planu koji donesu stručna lica iz oblasti u kojima je nastala šteta). Sredstva za sanaciju će se obezbijediti iz sredstava vlasnika- individualni poljoprivredni proizvođači, kao i eventualne pomoći nadležnih organa Tuzlanskog kantona i Federacije BiH.

Faza otklanjanja posljedica

U ovoj fazi otklanjanja posljedica biljnih bolesti i štetočina angažovat će se sve stručne službe, snage i sredstva koja imamo na području grada Gračanica i Tuzlanskog kantona, u cilju otklanjanja posljedica.

Zaključak:

- Prema procjeni ugroženosti Federacije BiH, aktuelno zdravstveno stanje šuma u Bosni i Hercegovini se ocjenjuje loše, što je rezultat mnogih negativnih uticaja, objektivne i subjektivne prirode. Objektivni uzroci su direktno ili indirektno u vezi sa ratom (oštećivanje stabala projektilima i minsko-eksplozivnim sredstvima, požari) što je u procesu ulančavanja štetnih faktora dovelo do prenamnoženja nekih insekata i masovne pojave bolesti. Subjektivni uzroci su posljedica neorganizovanosti države, odsustva jedinstvenog koncepta gospodarenja šumama, nekontrolisana sječa (krađa) drveta i dr. Radi očuvanja šuma, najvažnijeg prirodnog resursa u Bosni i Hercegovini, potrebno je utvrditi strategijske osnove razvoja šumarstva, donijeti krovni zakon o šumama koji će uvažavati međunarodne konvencije koje se tiču šuma, ali više od toga, nužno je mijenjati shvatanje o šumama i jače afirmisati njihove opće korisne funkcije.
- U šumskim požarima svake godine izgori velika površina pod šumama različitih kategorija, a što je posebno izraženo u ljetnim mjesecima i sušnim periodima, što izaziva velike ekonomske štete kao i smanjenje drvnog fonda.
- Štete koje šumama neposredno nanosi čovjek rezultat su neprovođenja zakonskih i podzakonskih propisa iz ove oblasti, što ima za posljedicu neuspostavljanje odgovarajućeg šumskog reda, mehaničkih oštećenja stabala uslijed nepažljive upotrebe mehanizacije, nekontrolisanog deponovanja otpadnih materija i dr.
- Kao posljedica nezakonite sječe šuma evidentirani su erozivni procesi (klizišta, odroni), a posebno su izraženi na svim terenima sa jako strmim nagibima na cijelom području Federacije Bosne i Hercegovine.
- Pojava sušenja šuma uzrokovana je i velikom onečišćenošću zraka i tzv. „ kiselim kišama“

Nosioci poslova za zaštitu šuma su Federalno i kantonalna ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, odnosno Federalna/ kantonalna uprava za šumarstvo i kantonalno šumsko privredno društvo/gazdinstvo, kao i specijalizirane naučne ustanove i naučno obrazovne institucije iz oblasti šumarstva.

4.2. TEHNIČKO -TEHNOLOŠKE NESREĆE

4.2.1. Veliki požari

Zaštitu od požara dužni su da organizuju i provode : gradske službe za upravu i druge institucije, pravna i fizička lica, te građani u svim građevinama i prostorima u kojima borave i rade, uključujući i šume, šumska i poljoprivredna zemljišta, kao i ostale prirodne resurse na području grada.

Vlasnici ili korisnici građevina i prostora, upravitelji stambenih objekata, kao i vlasnici i korisnici šuma, šumskog i poljoprivrednog zemljišta iz naprijed navedenog stava, odgovorni su za zaštitu od požara u tim građevinama i prostorima.

Veliki šumski požari

Šumski požari većih razmjera predstavljaju veliku opasnost za materijalna dobra, a u ekstremnim situacijama i za ljude. U slučaju šumskih požara većih razmjera, naročito su ugroženi tereni koji su kontaminirani NUS-om i MES-om. Na području TK je formirano JP „Šume TK” d.d. Kladanj koje gazduje šumama na području TK, (ukupna površina pod šumama je 79.629,00 ha od čega je 10.071,14 ha minirano).

Preduzeće u svom sastavu ima 4 šumska gazdinstva (ŠG): „Konjuh” Kladanj, „Sprečko” Živinice, „Majevičko” Srebrenik i „Vlaseničko” Kladanj i organizacionu jedinicu za privatne šume.

Planom zaštite šuma od požara za 2022. godinu Javnog preduzeća “ Šume Tuzlanskog kantona” dioničko društvo Kladanj od februara 2022. godine utvrđena je organizacija zaštite od požara, preventivne i druge mjere koje će se preduzimati na zaštiti šuma, osmatranja i dojava požara, tehnička oprema i punktovi za gašenje požara, putevi unutar šumskih gazdinstava, izvorišta vode i kaptaze, angažovanje vatrogasnih jedinica, angažovanje interventnih jedinica, sadejstvo na terenu, operativno-tehnički plan gašenja požara, otkrivanje i dojava požara. Prema stručnoj procjeni u JP „Šume TK” d.d. Kladanj, koja je urađena metodom procjene uticaja najbitnijih parametara na izbijanje šumskih požara, može se zaključiti da je u sva 4 šumska gazdinstva i Zaštićenom pejzažu „Konjuh“, ugroženost od šumskih požara velika. Kao osnovni uzroci izbijanja šumskih požara mogu se označiti: čovjek, otvoreni plamen, varnica, prirodne pojave (munja, sunčeva toplota), hemijske reakcije i drugo. Najviše utiče vegetacija odnosno zastupljenost vrste drveća i antropogeni faktor.

Faza preventivne zaštite

Zbog postojanja niza požarnih opasnosti potrebno je stalno i sistematski poduzimati mjere da se mnogobrojni izvori opasnosti za izbijanje šumskih požara potpuno uklone ili eventualno svedu na minimum.

Samo dobro organizirana služba zaštite od požara, te dobro razrađen plan rada po pitanju preventivnog djelovanja, u mnogome će smanjiti mogućnost prerastanja eventualno nastalog požara u one većeg intenziteta.

Sagledavajući požarnu opterećenost šumskog blaga na području Tuzlanskog kantona u fazi preventivne zaštite nužno je:

- organizirati službu zaštite od požara,
- u svim šumskim gazdinstvima oformiti štabove i jedinice za zaštitu od požara,
- formirati dežurne službe od zaposlenika u šumskim gazdinstvima koji se aktiviraju tokom ljetnog sušnog perioda,
- formirati mobilne ekipe čiji je zadatak obilazak terena, izviđanje eventualno nastalog požara, utvrđivanje opožarene površine i programa angažiranja ljudstva za gašenje.
- posebnu pažnju obratiti na redovno obučavanje radnika za početno gašenje požara.
- sva izletišta na našem kantonu proglasiti područjima koja su znatno ugrožena od požara, te da se shodno tome propišu mjere za zaštitu od požara šuma i usjeva,
- zabraniti odlaganje i paljenje smeća u blizini šumskih blaga,
- lugarsko osoblje posebno upoznati sa objektima posebno ugroženim od požara,
- efikasno organizirati čuvanje šuma od požara putem čuvara šuma i osmatrača požara na osmatračkim mjestima,
- nabaviti sredstva veze s ciljem što bržih dojava,
- redovno čistiti i održavati prohodnim šumske puteve za prilaz,
- područja sa šumskim blagom označiti sa upozoravajućim znacima o zabrani loženja vatre, odlaganja smeća i slično,
- posebno koristiti medije za upozoravanje na opasnost od požara,

Faza spašavanja

Brzo reagiranje na dojavljene požar i njegovo ograničavanje na što uži prostor je jedan od osnovnih preduvjeta za njegovu brzu neutralizaciju. Znači brzo otkrivanje mjesta nastanka požara znatno pojednostavljuje proces gašenja i zahtjeva angažman znatno manjeg broja ljudstva i opreme kao i sredstava za gašenje. Posebno treba obratiti pažnju na:

- tip, brzinu širenja i površinu koja je zahvaćena požarom,

- mogućnost izgradnje prepreka i postojanje istih kao prirodnih,
- mogućnost jačanja i slabljenja požara zbog konfiguracije terena,
- mogućnost prilaska do rubova požara i upotrebe mehanizacije,
- vodosnabdjevenost i mogućnost korištenja vode,
- postojanje mina i minsko-eksplozivnih sredstava na požarom zahvaćenom terenu.

Po utvrđenom činjeničnom stanju odnosno, da li je požar manjih ili većih razmjera, aktiviraće se dežurne ekipe u Šumarijama, ako se radi o društvenim šumama, a ako je u pitanju privatno vlasništvo odmah se angažuju vlasnici šuma.

Takođe na osnovu procjena potreba nadležna lica Šuma TK pozivaju vatrogasne jedinice koje su, uglavnom, obučene i osposobljene da ugase manje i srednje šumske požare.

“Šume TK” d.d. planiraju u narednom periodu formirati vatrogasnu jedinicu koja bi prva reagovala u slučaju požara većih razmjera koji ne mogu ugaziti radnici firme. Ako se radi o većim šumskim požarima tada se proglašava Stanje prirodne nesreće i angažiraju VJ sa područja TK.

Faza otklanjanja posljedica

- higijena ogorjelih površina,
- pošumljavanje izgorjelih površina,
- procjena pričinjenih šteta.

Požari na stambenim, industrijskim, poslovnim i drugim objektima

Zaštita i spašavanje od požara obuhvata: pripremu i provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima, mjestima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara, organiziranje i pripremanje snaga za gašenje požara, organiziranje osmatranja i uzbunjivanja o pojavama požara, gašenje i lokalizovanje požara i spašavanje ljudi i materijalnih dobara iz objekata i područja ugroženih požarom.

Zaštita i spašavanje od požara iz naprijed navedenog stava organizira se i provodi kao lična i uzajamna zaštita.

Zaštita i spašavanje od požara organizira se i provodi u okviru stambenih i poslovnih objekata i predstavlja veoma važan i nužan vid organizovanja, a naročito je važno da se organizira i provodi preventivna zaštita koja može uticati na sprečavanje nastanka požara, a profesionalne i dobrovoljne vatrogasne jedinice kao i drugi oblici vatrogasnog organiziranja poslove iz svoje nadležnosti vrše u skladu sa propisima o zaštiti od požara i vatrogastvu.

Faza preventivne zaštite

Iz razloga postojanja niza požarnih opasnosti potrebno je stalno i sistematski poduzimati mjere da se mnogobrojni izvori opasnosti za izbijanje požara na objektima stanovanja, privrednim, poslovnim i drugim potpuno uklone ili eventualno svedu na minimum. Samo dobro organizirana služba zaštite od požara, te dobro razrađen plan rada po pitanju preventivnog djelovanja, u mnogome će smanjiti mogućnost prerastanja eventualno nastalog požara u požar većeg intenziteta.

Sagledavajući požarnu opterećenost urbanih zona, te industrijskih, poslovnih i drugih objekata, na području grada Gračanica, u fazi preventivne zaštite nužno je:

- da svi subjekti društva i pojedinci imaju minimum znanja iz ove oblasti i da je to znanje primjenljivo u slučaju potrebe. Praktično, to znači da bi svaki građanin i zaposlenik u firmi trebao da zna koje su to opasnosti od mogućnosti izbijanja požara, način upotrebe priručnih sredstava i aparata, način obavještavanja i druge dužnosti u ovakvim okolnostima,

- pravilno prostorno planiranje građenja i opremanja objekata, što podrazumijeva predviđanje takvih rješenja koja će osiguravati dovoljan međusobni razmak između objekata, široke saobraćajnice, slobodne prolaze oko cijelog objekta i sve druge neophodne pretpostavke koje omogućavaju da se, u slučaju izbijanja požara, može brzo i efikasno djelovati,

- poštivanje građevinskih normi, kao što su pravilna konstrukcija objekata, otporan građevinski materijal i oprema, ugradnja sredstava protivpožarne zaštite i slično, načinu loženja i vrsti ložišta, kao i načinu skladištenja goriva.
- U preventivnim mjerama zaštite od požara kao osnovni vid preventivne zaštite spadaju poštivanje propisa zaštite od požara prilikom planiranja i izgradnje objekata i naselja, a to su: odgovarajući odabir građevinskog materijala, izgradnja putnih komunikacija, izgradnja i pravilan raspored hidrantske mreže, obezbjeđenje vode za gašenje požara (vodovodna mreža, bunari, bazeni i dr.), obavezna nabavka i servisiranje PP aparata, redovna obuka uposlenika i građana za gašenje početnih požara i pravilno skladištenje i upotreba zapaljivih materijala, nabavka priručnog alata za početno gašenje požara i osposobljavanje i opremanje vatrogasnih jedinica za brzu intervenciju. U preventivne mjere zaštite od požara na otvorenom prostoru spadaju izgradnja osmatračnica, rasjecanje i uređenje šumskih kompleksa, izrada i održavanje puteva, razrada i osposobljavanje sistema dojavljivanja, postavljanje oznaka sa zabranom upotrebe vatre na rizičnim prostorima i redovno obavještanje i upozoravanje građana o opasnostima od požara i njihovim obavezama u takvim situacijama, putem sredstava javnog informisanja i plakata.

Naprijed navedene preventivne mjere provodit će: Gradska služba za urbanizam, stambeno-komunalne, geodetske i imovinsko pravne poslove, Vodovod i kanalizacija, PVJ Gračanica, preduzeća i dr. pravna lica, benzinske pumpe i druga preduzeća koja u procesu proizvodnje koriste opasne materije, Grad Gračanica, Služba CZ i vlasnici objekata. Preventivne mjere zaštite od požara na otvorenom prostoru provodit će: JP "Šume TK" sa uposlenicima i strukturama zaštite i spašavanja u preduzeću, vlasnici šuma, šumarski inspektori, Policijska uprava, Gradske službe i građani.

Faza spašavanja

Brza i efikasna neutralizacija požara je suština provođenja protivpožarne zaštite, kada se desio požar na nekom objektu.

Svaki građanin koji primijeti požar u okviru lične i uzajamne zaštite dužan je da ga ugasi ako to može učiniti bez opasnosti za sebe i druge.

Ukoliko građanin nije u mogućnosti da ugasi požar, dužan je da o požaru obavijesti najbližu vatrogasnu jedinicu ili operativni centar civilne zaštite ili policijsku stanicu.

Svaka blagovremena dojava mjesta nastanka požara znatno pojednostavljuje proces gašenja i zahtjeva angažman znatno manjeg broja ljudstva i opreme kao i sredstava za gašenje.

U ovoj fazi posebno treba poduzimati slijedeće mjere:

Evakuacija ugroženog stanovništva.

Ovo je jedna od osnovnih mjera kojom se ugroženo stanovništvo organizirano odvodi iz ugroženog područja ili objekta. U svakom požaru je za očekivati pojavu manje ili veće koncentracije otrovnih i zagušljivih plinova i para, djelimičnog rušenja objekta, zarušavanja prolaza, nestanka električne energije i slično te je evakuacija stanovništva prva i osnovna mjera spašavanja.

Da bi akcija spašavanje i evakuacije bila uspješna potrebno je prije svega spriječiti stvaranje panike, koristiti najkaraći i najsigurniji put izlaska iz objekta, osvijetliti puteve evakuacije, te

stanovništvo izvesti na slobodan i siguran prostor, u što kraćem vremenu. U višespratnim stambenim, poslovnim, industrijskim i drugim objektima, izlazni putevi, za evakuaciju su od posebnog značaja.

U poslovnim i javnim objektima kao što su pozorišta, bioskopi, bolnice, od posebnog značaja, pored izlaznih puteva, su i izlazna vrata, koja moraju uvijek biti lako prepoznatljiva i osvijetljena. U slučaju većih požara u stambenim, poslovnim i industrijskim objektima, gdje se evakuacija-spašavanje ljudi ne može provesti kroz navedene postojeće izlaze, koristiće se odgovarajuća vatrogasna oprema kao što su vatrogasne ljestve, hidraulične platforme, spušnice i dr.

Gašenje požara

Mjere koje se poduzimaju pri gašenju požara predstavljaju vrlo složen i odgovoran posao. Poduzimanje svih mjera sigurnosti i opreza na mjestu nastanka požara je jedan od preduvjeta za uspješno i efikasno neutralisanje nastalog požara.

Požari u zatvorenim prostorijama razvijaju visoku temperaturu i veliku količinu dima pa osobe koje gase požar, u ovakvim prostorijama, moraju koristiti zaštitna sredstva kao zaštitu za disajne organe, te zaštitnu odjeću.

Posebnu pažnju treba obratiti kada postoji mogućnost nailaska na plinske i električne instalacije.

Na području grada Gračanica u fazi spašavanja mogu se angažovati: građani u okviru lične i uzajamne zaštite, snage i sredstva pravnih lica, PVJ Gračanica, Službe zaštite i spašavanja i druge snage zaštite i spašavanja.

U slučajevima požara manjih razmjera angažuje se PVJ uz pomoć građana, tako da u dosadašnjim iskustvima u većini slučajeva je uspješno djelovala.

U požarima većih razmjera kada redovne snage nisu u mogućnosti lokalizovati i ugaziti požar angažuju se dodatne snage i sredstva. Služba CZ u svojoj redovnoj djelatnosti prati stanje na području grada i u slučaju saznanja o požaru veće razmjere animira komandanta GŠCZ da sazove hitni sastanak štaba i na osnovu činjenica koje je prikupila služba CZ predloži Gradonačelniku da proglasi stanje prirodne i druge nesreće. Po proglašenju nesreće od požara većih razmjera GŠCZ rukovodi akcijama zaštite i spašavanja. U preduzećima u slučaju izbijanja požara na gašenju prvo se angažuju radnici sa svojim sredstvima (koja su po zakonu o zaštiti od požara obavezni imati), zatim profesionalna vatrogasna jedinica (PVJ), a po potrebi i dodatne snage i sredstva (Gradska specijalizovana jedinica CZ, snage i sredstva iz drugih preduzeća i dr.). Požare u zgradama i naseljenim mjestima prema dosadašnjim iskustvima uspješno je gasila PVJ uz pomoć građana. Tako da i dalje treba računati na navedene snage, u situacijama koje prevazilaze njihove mogućnosti angažovat će se dodatne snage i sredstva (profesionalne vatrogasne jedinice susjednih općina/gradova i kantona).

Na osnovu podataka iz prethodnog perioda na području grada Gračanica najčešći i najveći požari su se događali na otvorenom prostoru (šumski i požari na niskom rastinju).

U fazi spašavanja od požara na otvorenom prostoru angažovati vlasnike sa sopstvenim snagama i sredstvima (Šumariju i vlasnike privatnih šuma), zatim PVJ Gračanica. Cijelo vrijeme dok traje opasnost od požara treba pozivati građane, davati im upute i upozorenja, putem sredstava javnog informisanja i plakata, tražiti od vijeća MZ-a da preko svojih članova i povjerenika uključe se u angažovanje i organizovanje građana u gašenju požara. U slučajevima kada su požari većih razmjera i spomenute snage nisu u mogućnosti da lokalizuju i ugase požar GŠCZ će angažovati, Službe zaštite i spašavanja i druge raspoložive snage zaštite i spašavanja, a po potrebi će tražiti pomoć od susjednih općina, Kantona, Entiteta

Federacije i RS-e i OS BiH. Za vrijeme dok traju požari će biti angažovane snage PU Gračanica i služba za pružanje prve pomoći Doma zdravlja.

Faza otklanjanja posljedica

- Uklanjanje ruševina,
- Sanacija oštećenih i uništenih objekata u skladu sa mogućnostima,
- Procjena pričinjenih šteta.

4.2.2. Rušenje ili prelijevanje brane na hidroakumulaciji

Brane na hidroakumulacijama potrebno je redovno i kvalitetno održavati, a u vrijeme opasnosti od poplava i u toku trajanja poplava sa njima upravljati na odgovarajući način.

Sistem osmatranja i uzbunjivanja, za slučajeve opasnosti od nailaska velikog plavnog vala, treba u najkraćem roku dovesti u funkcionalno stanje. Na smanjenje materijalnih šteta u velikoj mjeri se može uticati odgovarajućim prostornim planiranjem.

Faza preventivne zaštite

- Redovna kontrola statičkih karakteristika brana na HA, od strane nadležnih stručnih institucija.
- Redovno saniranje svih oštećenja na branama.
- Upravljanje objektom brane, na HA, vršiti u skladu sa Vodoprivrednom saglasnošću koju izdaje nadležno ministarstvo kao i u skladu sa Planom upravljanja objektom brane.
- Uspostavljanje sistema redovnog obezbjeđenja objekata brana. U slučaju pojave velikih voda, odnosno dotoka velikih količina voda u HA, za vrijeme obilnih i dugotrajnih kišnih padavina, neophodno je aktiviranje Plana upravljanja HA, za slučaj pojave velikih voda, kako bi se spriječile neželjene posljedice po objekat brane na HA.
- Uspostavljanje odgovarajućeg sistema dojavljivanja i uzbunjivanja koji bi se aktivirao u slučaju opasnosti, zbog formiranja velikog plavnog vala, za područja nizvodno od HA.

Da bi se mogle uspješno provesti planirane mjere zaštite i spašavanja stanovništva na području grada Gračanica u slučaju rušenja brane, na hidroakumulaciji "Modrac" neophodno je da se obezbijedi 24-satna komunikacija na relaciji Operativni centar civilne zaštite i službe održavanja na brani, kao i sa Operativnim centrom civilne zaštite Grada Lukavac, PU Lukavac, Gračanica, Doboj Istok, Petrovo i Doboj i Službom CZ Grada Lukavac, Gračanica i Doboj Istok. Ova komunikacija mora bezprijekorno funkcionisati naročito u periodu padavina ili topljenja snijega kada je veliki priliv vode u akumulaciji. Za uzbunjivanje stanovništva u naseljenim mjestima koja bi bila ugrožena poplavnim talasom (Miričina, D. Orahovica, D. Lohinja, Pribava, Gračanica i Stjepan Polje), potrebno je da pravna lica u skladu sa članom 32., stav 5. Zakona o zaštiti i spašavanju uspostave i održavaju sistem obavještavanja i uzbunjivanja na području koje može biti ugroženo tom djelatnošću radi blagovremene evakuacije stanovništva sa tog područja.

Ovo podrazumjeva stvaranje uslova za rad Operativnog centra civilne zaštite u toku svih 24 sata. Potrebno je da svaka škola, kao i sve druge javne ustanove, MZ-e i preduzeća koja bi mogla biti zahvaćena poplavnim talasom naprave plan evakuacije lica i materijalnih dobara, kao i mjesta za prihvrat evakuisanih.

Faza spašavanja

Evakuacija ugroženog stanovništva i najnužnijih materijalnih dobara.
Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih.
Zaštita i spašavanje od rušenja.

Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom.

Prva medicinska pomoć

Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla.

Aktiviranje sistema za dojavljivanje i uzbuđivanje za sva područja nizvodno od brane.

Hitno sprovođenje evakuacije ljudi i materijalnih dobara, u skladu sa odgovarajućim planovima evakuacije, iz područja koja su ugrožena plavnim valom, u slučaju rušenja objekta brane na HA.

Aktiviranje svih raspoloživih ljudskih snaga i materijalno-tehničkih sredstava za evakuaciju ljudi i materijalnih dobara.

U slučaju preljevanja velikih količina vode, preko preljeva na brani i formiranja velikog plavnog vala nizvodno od brane, angažovati sve raspoložive ljudske snage i materijalno-tehnička sredstva radi neposredne odbrane od poplava i zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

U slučaju rušenja brane na hidroakumulaciji "Modrac", svi subjekti koji bi bili ugroženi plavnim talasom, postupit će prema planu koji su donijeli (izvod iz Gradskog plana): Po dojavi opasnosti od strane JP "Spreča", Operativni centar civilne zaštite će odgovarajućim zvučnim signalom dati znak da je nastala prirodna nesreća, a u provođenje mjera evakuacije i zbrinjavanja (po proglašenju stanja prirodne nesreće), uključit će se Službe zis Grada Gračanica i druge snage zis (službe Doma zdravlja Gračanica, PVJ Gračanica, Gradska služba za prostorno uređenje, PU Gračanica, a putem Gradskog štaba CZ će se alarmirati institucije susjednih općina/ gradova, Kantona, Federacije i državni organi BiH. Za evakuaciju ugroženih koristit će se prevozna i druga sredstva građana, preduzeća, a smještaj evakuisanih će se vršiti u objekte koji su određeni u planu a van su dometa plavnog talasa.

U MZ-ama koje bi bile zahvaćene plavnim valom aktivirat će se građani u okviru lične i uzajamne zaštite, Vijeća, štabovi, jedinice i povjerenici CZ, te građani sa područja koja nisu zahvaćena poplavom. U objektima gdje bude izmješteno stanovništvo organizovat će se ishrana, kao i ljekarski nadzor nad evakuisanim. U slučajevima potrebe angažovat će se specijalizovane jedinice za spašavanje na vodi i pod vodom susjednih i drugih općina/ gradova, preduzeća te OS BiH. Boravak evakuisanih u prihvatnim objektima omogućiti do proglašenja prestanka opasnosti od strane nadležnih organa.

Faza otklanjanja posljedica

Asanacija terena.

Raščišćavanje nanosa i ruševina nakon prolaska rušilačkog plavnog vala.

Sanacija puteva, manje oštećenih stambenih, javnih, privrednih i drugih građevinskih objekata, električnih, ptt, vodovodnih i kanizacionih instalacija i drugih infrastrukturnih objekata.

Izrada planova za izgradnju stambenih i drugih građevinskih objekata, puteva i najvažnijih infrastrukturnih objekata

Preduzimanje svih neophodnih mjera u cilju normalizacije ukupnog života i rada na nastradalom području.

Angažovanje svih nadležnih subjekata na prikupljanju finansijske i materijalne pomoći za sanaciju posljedica na nastradalom području.

Procjena pričinjenih šteta na nastradalom području.

4.2.3. Radioaktivno i drugo zagađivanje vazduha, vode, zemljišta i namirnica

Procjenom ugroženosti utvrđene su moguće posledice po ljude i materijalna dobra od RHB agenasa.

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih mjera inspekcijskog nadzora i kontrole kvaliteta vode, zraka, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Instaliranje sistema kontrolnih stanica za monitoring kvaliteta zraka i vode u vodotocima.

Preduzimanje svih, zakonom predviđenih, preventivnih i zaštitnih mjera kod rada sa radioaktivnim izotopima, u institucijama iz oblasti zdravstva, naučno-istraživačkog rada i školstva.

Realizacija, zakonom propisanih kontrolnih, mjerenja radioaktivnog zračenja u atmosferi, vodi i namirnicama biljnog i životinjskog porijekla.

Redovna kontrola higijenske ispravnosti vode za piće u gradskim i lokalnim vodovodima, te javnim česmama, bunarima, izvorištima i drugim individualnim vodnim objektima.

Redovni inspekcijski nadzor i kontrola kvaliteta namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Poštovanje ekoloških normi, kod izdavanja okolinske saglasnosti, za rad industrijskih, termoenergetskih i drugih privrednih preduzeća, ugostiteljskih objekata, benzinskih pumpi, hemijskih čistiona i drugih zanatskih radnji, sa aspekta zaštite od zagađivanja zraka, vodotoka i zemljišta.

Inspekcijski nadzor i preduzimanje zakonom predviđenih sankcija kod odlaganja otpadnog materijala na "divljim" deponijama otpadnog materijala.

Edukacija stanovništva o potrebi očuvanja ekološki čiste životne okoline.

Faza spašavanja

Zaštita i spašavanje od radiološkog, hemijskog i biološkog zagađenja.

Angažovanje nadležnih službi za RHB zaštitu.

Zaštita okoline.

Zaštita životinja i namirnica životinjskog porijekla.

Zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Angažovanje inspekcijskih organa u slučaju registrovanja slučajeva RHB kontaminacije zraka, vode, zemljišta, te namirnica biljnog i životinjskog porijekla, radi stavljanja van upotrebe kontaminiranih namirnica biljnog i životinjskog porijekla, te preduzimanja zakonom predviđenih mjera radi zaštite zdravlja stanovništva i zaštite životne okoline.

Angažovanje specijalizovanih jedinica RHB zaštite u cilju identifikacije vrste i stepena RHB kontaminacije vode, zraka, zemljišta, te namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Faza otklanjanja posljedica

Asanacija terena.

Prva medicinska pomoć.

Obnavljanje ribljeg fonda u vodotocima nakon uništavanja istog, kao posljedica zagađenja vodotoka otrovnim materijama.

Obnavljanje biljnog svijeta i šumskog fonda.

Procjena pričinjenih šteta od posljedica radioaktivnog i drugog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Faza preventivne zaštite

Zaštita od jonizirajućeg zračenja regulisana je Zakonom o zaštiti od jonizirajućeg zračenja i radijacijskoj sigurnosti ("Službene novine FBiH", broj: 15/99). Ovim zakonom određuju se mjere zaštite života i zdravlja ljudi, sadašnjih i budućih generacija, mjere očuvanja okoliša od štetnog djelovanja jonizirajućeg zračenja i neophodne mjere radijacijske sigurnosti koje treba preduzeti pri upotrebi izvora jonizirajućeg zračenja. Zbog upotrebe municije sa osiromašenim uranom u ratu u BiH (i oko područja grada Gračanica-Ozren, Doboj), potrebno bi bilo utvrditi stepen radioaktivne kontaminacije tla i izvorišta vode, u cilju preduzimanja određenih mjera na zaštitu zdravlja ljudi i životinja.

Preventivne mjere zaštite vazduha, vode i zemljišta uključivali bi ugradnju sistema za prečišćavanje otpadnih gasova i voda iz postrojenja, kako na području grada Gračanica, tako i na području susjednih gradova (Lukavac i Tuzla), u skladu sa međunarodnim standardima koji uređuju ovu oblasti. Problem zagađenosti vazduha u gradu Gračanici u zimskom periodu (dimni produkti od ogrevnih materija), moguće je rješavati ukupnim rješenjem toplifikacije grada, što je u planu za narednih 4-5 godina. Zaštita tla, kao i proizvoda koji se uzgajaju na njemu moguća je kroz provođenje preventivnih mjera kod zaštite voda, ali i čišćenjem i regulacijom vodotokova, planskim prikupljanjem, klasifikacijom i deponovanjem otpada, kao i stručnom i racionalnom primjenom vještačkih đubriva i sredstava za zaštitu bilja te inspekcijским nadzorom nad provođenjem svih ovih mjera.

Takođe, potrebno je u svim naseljima da subjekti koji upravljaju vodnim resursima i instalacijama redovno vrše kontrolu higijenske ispravnosti vode, kako bi se spriječilo nastajanje bolesti koje uzrokuje neispravna voda.

Faza spašavanja i otklanjanja posljedica

Naknadne, odnosno operativne mjere kod opasnosti zagađivanja vazduha, vode, zemljišta i namirnica ne bi dale rezultate kao u dosljednoj primjeni nabrojanih preventivnih mjera, te poštovanjem svih zakonskih propisa koji uređuju pojedine oblasti. Stoga kod ovih nesreća treba instituirati na provođenju preventivne zaštite, kako bi posljedica po ljude, životinje i materijalna dobra bile što manje. Ako bi, ipak, došlo do ekoloških akcidenata koji bi ugrozili život i zdravlje ljudi i životinja na određenom prostoru, primjenjivale bi se mjere i postupci u zavisnosti od vrste i obima akcidenata: izmještanje ljudi i materijalnih dobara, distribucija i korištenje različitih zaštitnih sredstava, kontrola i normalizovanje stanja u snabdijevanju stanovništva vodom i hranom, prva medicinska pomoć, kao i provođenje naknadnog liječenja oboljelih i povrijeđenih. Provođenje mjera zaštite i spašavanja u svim ovim nesrećama rukovodit će Gradski štab CZ a angažovat će se Gradske službe za upravu, zdravstvene, veterinarske i druge zdravstvene organizacije, te preduzeća iz oblasti poljoprivrede, hemijske industrije, transporta, vatrogasne jedinice, kao i državni organi i humanitarne i nevladine organizacije.

EPIZODE POVEĆANIH KONCENTRACIJA ZAGAĐUJUĆIH MATERIJAMA I UVJETI ZA PROGLAŠENJE EPIZODA

Epizode povećanih koncentracija zagađujućih materija na području Tuzlanskog kantona su: pripravnost, upozorenje i uzbuna.

Epizode se proglašavaju na osnovu utvrđenog kvaliteta zraka, odnosno poređenjem dobivenih podataka iz kantonalnog Sustava za praćenje kvalitete zraka s graničnim vrijednostima, tolerantnim vrijednostima i vrijednostima pragova upozorenja i pragova uzbune iz Pravilnika o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta

zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka (“Službene novine Federacije BiH broj 1/12).

Za slučaj da se proglašavaju epizode povećanih koncentracija zagađujućih materija na području Tuzlanskog kantona proglašenje se objavljuje u elektronskim i pisanim medijima, u vremenskom trajanju koje ovisi od vremena trajanja epizode.

EPIZODA PRIPRAVNOSTI

Ukoliko su izmjerene koncentracije najmanje jedne zagađujuće materije prelazile vrijednosti za epizodu pripravnosti navedene u Tablici 1., na najmanje tri mjerne stanice na području grada Tuzle u vremenu od dva prethodna dana sa najmanje tri izmjerene uzastopne satne vrijednosti u toku jednog dana, ili na mjernoj stanici koja je locirana u nekoj od općina Tuzlanskog kantona, u vremenu od dva prethodna dana sa najmanje tri izmjerene uzastopne satne vrijednosti u toku jednog dana i pri tome se i dalje očekuje nastavak stabilne vremenske situacije u narednih 48 sati koja pogoduje pojačanju zagađenja, proglašava se epizoda pripravnosti za tu općinu.

EPIZODA UPOZORENJA

Ukoliko su izmjerene koncentracije najmanje jedne zagađujuće materije prelazile vrijednosti za epizodu upozorenja navedene u Tablici 1, na najmanje tri mjerne stanice na području grada Tuzle u vremenu od dva prethodna dana sa najmanje tri izmjerene uzastopne satne vrijednosti u toku jednog dana ili na mjernoj stanici koja je locirana u nekoj od općina Tuzlanskog kantona u vremenu od dva prethodna dana sa najmanje tri izmjerene uzastopne satne vrijednosti u toku jednog dana i pri tome se i dalje očekuje nastavak stabilne vremenske situacije u narednih 48 sati koja pogoduje povećanju zagađenja, proglašava se epizoda upozorenja za tu općinu.

EPIZODA UZBUNE

Ukoliko su izmjerene koncentracije najmanje jedne zagađujuće materije prelazile vrijednosti za epizodu uzbune navedene u Tablici 1., na najmanje tri mjerne stanice na području grada Tuzle u vremenu od dva prethodna dana sa najmanje tri izmjerene uzastopne satne vrijednosti u toku jednog dana, ili na mjernoj stanici koja je locirana u nekoj od općina Tuzlanskog kantona, u vremenu od dva prethodna dana sa najmanje tri izmjerene uzastopne satne vrijednosti u toku jednog dana i pri tome se i dalje očekuje nastavak stabilne vremenske situacije u narednih 48 sati koja pogoduje pojačanju zagađenja, proglašava se epizoda uzbune za tu općinu.

Prognoziranje vremenske situacije mora biti zasnovano na zvaničnim podacima Federalnog hidrometeorološkog zavoda.

Utvrđene vrijednosti kvaliteta zraka za epizodne situacije

Zagađujuća materija	Utvrđena 1 h vrijednosti (u $\mu\text{g}/\text{m}^3$)		
	Za epizodu Pripravnosti	a epizodu Upozorenja (1 h)	Za epizodu Uzbune (1 h)
	1 h		

Sumpordioksid (SO ₂)	150	455-2014 440-2015 425-2016 410-2017 395-2018 380-2019 365-2020 350-2021	500
Azotdioksid ((NO ₂))	200	270-2014 260-2015 250-2016 240-2017 230-2018 220-2019 210-2020 200-2021	400
Ozon (O ₃)	-	180	4240

Napomena: Nedostajuća vrijednost za ozon (O₃) u tablici 1. nije propisana Federalnim Pravilnikom.

Postupanje zaduženih subjekata nakon proglašenja epizode

Ministarstvo redovno vrši praćenje kvaliteta zraka iz kantonalnog sustava za praćenje kvaliteta zraka i svakodnevno izvještava Kantonalni operativni centar i općinske/ gradske operativne centre civilne zaštite.

Odmah po ispunjavanju uvjeta iz član 5 plana, Ministarstvo u čijoj je nadležnosti monitoring kvaliteta zraka na području Tuzlanskog kantona, proglašava odgovarajuću epizodu plana, na osnovu dobivenih podataka iz kantonalnog sustava za praćenje kvaliteta zraka i putem općinskih/ gradskih i Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite obavještava Kantonalnu upravu, odnosno općinsku/ gradsku službu civilne zaštite na koju se to odnosi.

Općinska/ gradska služba civilne zaštite nakon proglašenja epizode pripravnosti od strane Ministarstva poduzima mjere u skladu sa mjerama utvrđenim u članu 7. stav (1) Plana interventnih mjera u slučajevima iznimne zagađenosti zraka.

Nakon proglašenja epizoda upozorenja ili uzbune Ministarstvo poduzima svoj dio mjera utvrđenih u članu 7. Stav (1) tačke a) i b) .

Općinska/gradska služba civilne zaštite nakon proglašenja epizode upozorenja ili uzbune, aktivira Općinski/gradski štab civilne zaštite koji u skladu sa svojim nadležnostima poduzima realizaciju mjera utvrđenih u članu 7. Stav (2) i drugih mjera u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju).

Općinske/ gradske službe civilne zaštite o svim poduzetim mjerama svakodnevno izvještavaju Kantonalnu upravu preko Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite.

Direktor Kantonalne uprave, u skladu sa članom 134. Zakona o zaštiti i spašavanju koordinira i upućuje kantonalne snage i sredstva civilne zaštite za provođenje dogovorenih mjera zaštite i spašavanja općinama/ gradovima koje su tražile pomoć.

U slučaju kada se na dvije ili više općina/ gradova proglasi stanje prirodne nesreće zbog prekomjerne zagađenosti zraka, direktor Kantonalne uprave aktivira Kantonalni štab.

Kantonalni štab u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim Zakonom o Zaštiti i spašavanju, poduzima odgovarajuće mjere zaštite i spašavanja u skladu sa zahtjevima za pomoć dobivenih iz općina.

Ako procijene da provođenje mjera utvrđenih članom 7. stav (2), na općinama/ gradovima ne daje željeni rezultat, Kantonalni štab priprema i predlaže Vladi Tuzlanskog kantona da donese odluku o proglašenju stanja prirodne nesreće zbog prekomjerne zagađenosti zraka.

Nakon donošenja odluke o proglašenju stanja prirodne nesreće, Kantonalni štab poduzima rukovođenje i zajedno s Ministarstvom i općinskim/ gradskim štabovima civilne zaštite provodi mjere utvrđene članom 7. stav (2) i druge mjere zaštite i spašavanja za koje utvrdi da su potrebne. Kada Ministarstvo na osnovu rezultata mjerenja iz sustava za praćenje kvaliteta zraka, proglasi prestanak neke od proglašanih epizoda i putem Kantonalnog i općinskih/ gradskih centara civilne zaštite dostavi to u Kantonalnu upravu i općinske/ gradske službe civilne zaštite, poduzimaju se daljnje aktivnosti u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju.

Mjere u epizodnim situacijama za smanjenje povećanih koncentracija zagađujućih materija:

- (3) U slučaju proglašenja epizode pripravnosti poduzimaju se slijedeće mjere:
 - e) Upozorenje rizičnim grupama stanovništva za smanjenje kretanja.
 - f) Apeli za smanjenje korištenja motornih vozila.
 - g) Upozorenje da je kažnjivo svako spaljivanje otpada u domaćinstvima i pozivanje da će se u slučaju da postoje sumnje da se vrše takve nedozvoljene radnje prijaviti nadležnim inspekcijama ili komunalnim redarima općina i Kantona.
 - h) Poziv pravnim osobama vlasnicima ili korisnicima kotlovnica ili ložišta, da poduzmu sve potrebne tehnički izvodive mjere kako bi se smanjile emisije u zrak uključujući i čišćenje dimovodnih instalacija.
- (4) U slučaju proglašenja epizoda upozorenja i uzbune mogu se poduzeti slijedeće mjere:
 - g) Osiguranje dodatnih mjerenja mobilnom mjernom stanicom za mjerenje kvaliteta zraka na kritičnim lokacijama.
 - h) Upozoravanje rizičnih grupa stanovništva za smanjenje kretanja,
 - i) Ograničenje kretanja motornih vozila na određenom prostoru i privremeno ograničenje uporabe motornih vozila, izuzev vozila policije, javnog gradskog prevoza, vozila hitnih intervencija, (vozila hitne pomoći i vatrogasna vozila), vozila s diplomatskim tablicama, vozila Ministarstva odbrane i ostalih vozila s odobrenjem.
 - j) Smanjenje potrošnje goriva za zagrijavanje prostorija uz smanjenje temperature u prostorijama koje se zagrijavaju.
 - k) Smanjenje proizvodnje i zamjena pogonskih goriva kod industrijskih i drugih objekata koja u tehnološkom procesu koriste čvrsta goriva i teža lož ulja.
 - l) Pojačana kontrola vozila i upućivanje na vanredni tehnički pregled vozila koja vidno emituju veće količine crnog dima i čađi
 - m) Osigurati nesmetan protok motornih vozila na glavnim gradskim raskrscima.

Prestanak epizoda

Ako se u toku trajanja proglašene epizode: uspostavi trend opadanja koncentracija zagađujućih materija u prethodna 24 sata, na osnovu rezultata s mjernih stanica ili zvanična meteorološka služba prognozira prestanak ili slabljenje definirane stabilne meteorološke situacije u naredna 24 sata, proglašava se prestanak epizoda ili, promjena stanja epizoda.

4.3. OSTALE NESREĆE

4.3.1. Velike nesreće u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu

Faza preventivne zaštite

U cilju smanjenja broja saobraćajnih nezgoda na putevima na području grada Gračanica treba obezbjediti:

- provođenje zakonskih i podzakonskih akta, normativa, te strateških, programskih i planskih dokumenata,
- informaciono-tehničku bazu podataka u cilju stvaranja svrsishodnog, adekvatnog i odgovornog sistema upravljanja rizicima u saobraćaju.
- orijentaciju na preventivne mjere, uspostavljanjem procedura, u skladu sa stvarnim potrebama i zahtjevima, upravljanje opasnim mjestima – adekvatna procjena i planiranje kontrolnih pregleda kritičnih mjesta i dionica puteva/putnih objekata.

Bezbjednost željezničkog saobraćaja, pored ljudskog faktora, najznačajnije je uvjetovana stepenom osiguranja pružnih prijelaza i stanica signalno-sigurnosnim uređajima.

Uključivanjem svih zainteresiranih strana u proces poboljšanja sigurnosti, u prometu potrebno je ostvariti:

- sistemsko nadziranje i provedbu zakonom propisanih mjera, uključujući i represivne mjere,
- medijske kampanje kojima se promovišu mjere zaštite posebno ugroženih kategorija,
- formiranje i obuka hitnih službi za adekvatno reagovanje,
- uvođenjem saobraćajnog odgoja u sve odgojno-obrazovne ustanove.

Pošto na području grada Gračanica nije urađena ni jedna zaobilaznica, sve saobraćajnice (1 magistralna, 3 regionalne i veći broj lokalnih i nekategorisanih puteva) prolaze kroz naseljena mjesta, što povećava mogućnosti nastajanja većih saobraćajnih nesreća. Mjere preventivne zaštite su: izgradnja zaobilazne saobraćajnice, izgradnja trotoara kroz naseljena mjesta, uređenje saobraćajnica, postavljanje znakova i signalizacije, povećanje kontrole na putevima od strane policije, proširivanje saobraćajne kulture kod vozača, građana a pogotovo učenika kroz nastavu u školi, bolje održavanje saobraćajnica i kvalitetniji tehnički pregledi vozila, redovno zimsko održavanje puteva (što je obrađeno u zaštiti od sniježnih nanosa) i upotreba zimske opreme na vozilima (što je regulisano Zakonom o saobraćaju). Veliku ulogu u preventivnoj zaštiti imaju sredstva javnog informisanja svojim redovnim informacijama o uslovima na putevima i vremenskim uslovima koji utiču na sigurnost u saobraćaju.

Faza spašavanja

Pošto na saobraćajnicama na području našeg grada dolazi do udesa u kojima učestvuje manji broj vozila u fazi spašavanja učestvuju učesnici u saobraćaju koji se nađu na licu mjesta, saobraćajna policija, PVJ i radnici službe hitne pomoći koji unesrećene prevoze u Dom zdravlja ili u Opću bolnicu u Gračanici i po potrebi u Univerzitetski klinički centar u Tuzlu.

Faza otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica, u slučaju da dođe do zastoja u prometu radi saobraćajnog udesa, na raščišćavanju saobraćajnice, učestvuju učesnici u saobraćaju, radnici PU, građani koji se zateknu na mjestu događaja i prometne službe.

4.3.2. Nesreće od NUS-a i MES-a

Zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava (u daljem tekstu: NUS-a) je mjera koja se sastoji u pronalaženju, otkrivanju, označavanju, iskopavanju, prenošenju, utovaru, prevoženju, istovaru, privremenom skladištenju, dezaktiviranju i uništavanju NUS-a, na svim područjima na kojima se nalaze ta sredstva.

Faza preventivne zaštite

Građani, pravna lica, državni organi i druge institucije su dužni o otkrivenim NUS-a odmah obavijestiti najbliži operativni centar civilne zaštite ili najbližu policijsku upravu ili službu civilne zaštite grada, a nekim vidljivim znakom obilježiti mjesto gdje se nalazi NUS-a i po mogućnosti, to mjesto osigurati dok ne dođu ovlaštena lica.

Služba za civilnu zaštitu na posebnom obrascu upućuje zadatak KUCZ, koja angažuje jedinicu civilne zaštite za uklanjanje mina i NUS-a Federalne uprave civilne zaštite na način regulisan Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini i Standardnim operativnim procedurama uklanjanja i uništavanja NUS-a, koje donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite.

Kako je velika površina grada Gračanica zagađena velikim brojem mina i NUS-a, Služba za civilnu zaštitu putem radio emisija i drugim edukativnim metodama vrši upoznavanje građana o opasnostima od NUS-a i MES-a, te postupcima kod njihovog pronalaženja. Ovaj vid edukacije se provodi i u osnovnim školama u saradnji sa Crvenim križom Grada Gračanica. Čest oblik edukacije stanovništva je i štampanim brošurama i lecima koje štampaju razne nevladine i druge organizacije.

Pošto proces deminiranja ide sporo (nedovoljno finansijskih sredstava), vrši se preventivno i trajno obilježavanje rizičnih površina, kako bi se spriječilo stradanje ljudi. Sve aktivnosti na deminiranju, obilježavanju u skladu sa Zakonom o deminiranju provodi Centar za uklanjanje mina BiH (BH MAC-a), RU Tuzla i Timovi za deminiranje Federalne uprave civilne zaštite koji poslove deminiranja izvršavaju na način utvrđen u zakonu o deminiranju u BiH, standardima SOP-a BiH.

Faza spašavanja

Spašavanje nastradalih u minskim poljima, ili od pojedinačnih NUS-a i MES-a vrše jedinice za uklanjanje mina i NUS-a Federalne uprave civilne zaštite, koji se angažiraju putem Kantonalne uprave CZ Tuzla, na poziv Službe CZ, po proceduri koja zahtijeva uključivanje nadležnih policijskih službi, kao i Kantonalnog tužilaštva, koje nalaže izvlačenje stradalih iz rizičnih površina, njihovu identifikaciju, upućivanje u zdravstvene ustanove i sahranjivanje smrtno stradalih.

Faza otklanjanja posljedica

Pošto se najveći broj stradanja od mina i drugih NUS-a dešava na otvorenom prostoru, faza otklanjanja posljedica uglavnom se svodi na materijalno i socijalno zbrinjavanje porodica smrtno stradalih, te obezbjeđivanje adekvatnog liječenje povrijeđenih.

U ovaj vid pomoći uključuje se Centar za socijalni rad, Gradske službe i Gradonačelnik, te zdravstvene i humanitarne i nevladine organizacije.

5. Osnovni ciljevi, zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja, sa smjericama za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja.

Program razvoja zaštite i spašavanja na području grada Gračanica, u planiranim ciljevima i zadacima usko je vezan za Strategiju razvoja grada Gračanica.

Kako bi se približili viziji ostvarivanja zaštite i spašavanja grada Gračanica potrebno je definisati ciljeve koji će se u narednom periodu realizovati. Uzimajući u obzir ograničene resurse, u smislu finansijskih i institucionalnih kapaciteta, definišu se sljedeći ciljevi i zadaci:

Uvažavajući naučene lekcije, vlastite i drugih, a posebno iskustva proteklog teškog razdoblja, pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati uticaj na organizaciju i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za budući period Programa razvoja za 2023.-2027. godinu izvode se sljedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja

- 1.3. Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na sprečavanju širenja opasnosti i otklanjanja posljedica od prirodnih i drugih nesreća
 - 1.1.1. Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i sprečavanje širenja opasnosti od prirodnih nesreća i njihovih posljedica
 - 1.1.2. Izdaci za hitne interventne mjere na sanaciji klizišta
 - 1.1.3. Naknada za rad i troškovi izlaska na teren komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća.
- 1.4. Opremanje struktura civilne zaštite
 - 1.2.1. Nabavka opreme i materijalno tehničkih sredstava (stan inventar)
 - 1.2.2. Izdaci za odjeću i uniforme
 - 1.2.3. Izdaci za zajedničku nabavku (KUCZ TK, Grad Gračanica i JP „Spreča“ d.d. Tuzla) Sistema za obavještanje i uzbunjivanje građana na području TK – za potrebe Grada Gračanica
 - 1.2.4. Izdaci za tekuće održavanje i servisiranje opreme i sredstava CZ
 - 1.2.5. Oprema za CZ i investiciona rekonstrukcija
 - 1.2.6. Izolaterski radovi na krovu dograđenog skladišta CZ i garaža za vatrogasna vozila i opremu i nabavka stolarije
 - 1.2.7. Izdaci za sufinansiranje nabavke rabljenog terenskog vozila CADY za potrebe Službe ZiS-Veterinarska služba
 - 1.2.8. Izdaci za sufinansiranje nabavke rabljenog terenskog vozila CADY za potrebe Službe ZiS-za vodosnabdijevanje u JP Vodovod i kanalizacija Gračanica
 - 1.2.9. Izdaci za sufinansiranje nabavke vozila za prevoz povrijeđenih-sanitetsko vozilo za potrebe službe ZiS –Medicinske pomoći
 - 1.2.10. Izdaci za sufinansiranje nabavke Građevinske mašine-Rovokopač za potrebe službe ZiS- za komunalne poslove(za čistoću, asanaciju terena i zaštitu okoline)
 - 1.2.11. Izdaci za nabavku MTS-a, nabavku i održavanje sistema za uzbunjivanje stanovništva i opremanje centra CZ
 - 1.2.12. Subvencioniranje nabavke opreme potrebne za provođenje lične i kolektivne zaštite građana

- 1.3. Provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja
 - 1.3.1. Sufinansiranje obilježavanja i deminiranja sumljivih površina od mina na području grada Gračanica
 - 1.3.2. Čišćenje vodotoka – javni radovi
 - 1.3.3. Sufinansiranje OOCK u organizaciji takmičenja učenika OŠ iz oblasti PMP, upozoravanja na opasnost od mina i DDK
 - 1.3.4. Sufinansiranje troškova deratizacije i /ili dezinfekcije i/ili dezinsekcije
- 1.4. Obuka i vježbe struktura civilne zaštite u zemlji i inostranstvu
- 1.5. Izdaci za finansiranje neplaniranih troškova u provođenju mjera zaštite i spašavanja

Strateški cilj 2. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva i službi zaštite i spašavanja kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

- 2.1. Opremanje vatrogasnih jedinica i objekata, investiciona izgradnja i održavanje
 - 2.1.1. Nabavka minimalno tehničke opreme i sredstava za potrebe PVJ
 - 2.1.2. Nabavka rabljenog vatrogasnog vozila sa nadogradnjom-vatrogasna cisterna kapaciteta do 8.000 l vode, do 1000 l pjenila sa nadogradnjom opreme i sredstava
 - 2.1.3. Izdaci za nabavku rabljenog vatrogasnog vozila za spašavanje sa visina, automatske ljestve dužine do 25m ili hidraulična zglobna platforma do 25m
 - 2.1.4. Nabavka nedostajućeg kompleta tehničkog alata za tehničke intervencije
 - 2.1.5. Izdaci za nabavku terenskog vozila za šumske požare 4x4 sa pumpom visokog pritiska i rezervoarem do 600 litara vode
 - 2.1.6. Izdaci za ličnu i zajedničku odjeću i obuću i opremu za vatrogasce u PVJ
 - 2.1.7. Izdaci za tekuće održavanje sredstava PVJ
 - 2.1.8. Dogradnja vatrogasnog doma i obezbjeđenje energetske efikasnosti (utopljanje i zamjena stolarije)
- 2.2. Uvježbavanje i obučavanje vatrogasnih jedinica
- 2.3. Unaprijeđenje sistema preventivne zaštite
- 2.4. Edukacija stanovništva

Strateški cilj 3. Unaprijeđenje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa civilnim društvom i poslovnim sektorom ostvarit će se kroz sledeće aktivnosti:

- 3.1. Unaprijeđenje saradnje institucija na svim nivoima od lokalne zajednice, kantona, Entiteta u FBiH i RS-e i BiH u sektorima voda, deminiranje, zaštite zemljišta, zaštite okoliša, zaštite i spašavanja te prostornog planiranja s ciljem smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća
- 3.2. Saradnja sa OS BiH
- 3.3. Ostvarivanje saradnje sa strukturama civilne zaštite susjednih općina i gradova, kantona, Federaciji BiH, u RS i Brčko distriktu, te institucijama BiH (ministarstvo sigurnosti i dr.)
- 3.4. Unaprijeđenje saradnje sa civilnim društvom – NVO
- 3.5. Unapređenje saradnje sa poslovnim sektorom

6. Osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju

Ovim dokumentom uređuju se: ciljevi i namjena, planiranje, organizovanje, izvođenje i provjeravanje stepena obučenosti i osposobljenosti za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastvu, kao i materijalno-tehničko i finansijsko osiguravanje procesa izvođenja obuke i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja.

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika civilne zaštite i stanovništva se izvodi u skladu sa nastavnim planom i programom koju donosi direktor Federalne uprave civilne zaštite.

a) Obučavanje i osposobljavanje jedinica civilne zaštite

Sa jedinicama specijalizovane namjene, nakon njihovog formiranja, materijalne i kadrovske popune planirati i izvoditi (u najpogodnije vrijeme) obuku najmanje jednom godišnje.

Obuku jedinica civilne zaštite opće namjene planirati i izvoditi uz primjenu praktičnog metoda rada s naglaskom na uvježbavanju postupaka i ponašanja u uslovima neposredne opasnosti, prirodnih i drugih nesreća i vježbama. Teorijski dio nastave svesti na najneophodnija objašnjenja i davanja podataka o temi ili predmetu sa kojim se pripadnici jedinice upoznaju. Izvođenje obuke, u načelu, planirati u naseljima gdje su jedinice organizovane.

Pripremi komandira jedinica i rukovodilaca službi zaštite i spašavanja i drugih lica koja izvode nastavu posvetiti posebnu pažnju kroz organizovanje specijalističkih kurseva najmanje jednom u dvije godine.

Potpuno materijalno obezbjeđenje (očigledna nastava, stručnost predavača i dobro odabran metod rada, finansijska sredstva) je osnovna pretpostavka za uspjeh obuke, pa se u pripremi za obuku i u njenom izvođenju moraju obezbijediti ti bitni uslovi i pretpostavke.

b) Obuka štabova civilne zaštite

Obuku štabova civilne zaštite izvoditi nakon njihovog formiranja i kadrovske i materijalne popune. Sadržaj obuke i vježbi štabova postaviti tako da se obrade pitanja mobilizacije i sprovođenja mjera na angažovanju jedinica i službi za zaštitu i spašavanje.

Pored uvježbavanja i obuke štabova, kao stručno-operativnih tijela, planirati da obuci jedinica prisustvuju pojedini članovi Gradskog štaba civilne zaštite. Pored poznatih formi rada koje se priprimjenjuju na obuci jedinica i štabova (predavanja, vježbe i sl.) predvidjeti i učešće u zajedničkim vježbama koje se organizuju na općinskom/ gradskom, kantonalnom nivou ili Federalnom nivou, kao i međunarodne vježbe.

c) Obuka stanovništva

Obučavanje građana za ličnu i uzajamnu zaštitu, u načelu, treba vršiti putem sredstava masovnog informisanja (radio i TV) uz primjenu najpogodnijeg oblika prenošenja obrazovnog sadržaja (radio i TV klipovi, saopćenja, otvorene emisije i sl.). Po potrebi treba primijeniti i druge oblike masovnog informisanja kroz: štampanje letaka, uputstava, brošura i sl, kao i obučavanje prema nastavnim planovima koje je donio direktor Federalne uprave civilne zaštite.

7. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje

Istraživačku i razvojnu komponentu u oblasti zaštite i spašavanja, kao specifičnog područja naučnog rada, radi interdisciplinarnosti ove oblasti, izučavanja i objašnjavanja stanja i pojava, sveobuhvatnog sintetičkog pristupa istraživačkoj djelatnosti bi trebalo provesti kroz sljedeće aktivnosti:

- redovno praćenje, proučavanje i analiza razvoja fundamentalnih i aplikacionih naučnih oblasti, te stepena razvoja naučnih saznanja u pojedinim granama nauke (rudarstvo, geologija, arhitektura, građevinarstvo, mašinstvo, elektrotehnika, informatika i sl) koje na bilo koji način, više ili manje tretiraju, primarno ili sekundarno, zaštitu i spašavanje. Takvo praćenje bi trebalo usmjeriti na najbitnije naučne oblasti koje omogućavaju sveobuhvatni tretman zaštite i spašavanja angažovanjem i animiranjem naučnih kadrova iz tih naučnih oblasti u institucijama gdje rade.

- timski, kolektivan, rad takvih stručnih naučnih radnika i ugradnja njihovih aktuelnih naučnih saznanja u preventivnu zaštitu, rezultat će većom sigurnošću ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera.

- institucije kojima je redovna djelatnost zaštita i spašavanje, u dijelu datih ovlaštenja nadležnih organa, koje već raspolažu određenim kadrovskim i stručnim potencijalima, bi trebale da preuzmu dio svoje obaveze na planu intenziviranja teoretskih istraživanja i stalnog sistematizovanja iskustava i dostignuća u svojim oblastima, te praktične primjene tih saznanja u oblasti zaštite i spašavanja. One svoju djelatnost treba da prvenstveno usmjere u pravcu istraživanja i unapređenja preventivne zaštite od prirodnih i drugih nesreća većih razmjera, kao i integracije istraživačkog rada u cjelini i razvijanju svih aktivnosti kojim se doprinosi unapređenju zaštite i spašavanja.

- stručno - naučni pristup metodologiji istraživanja i utvrđivanja uslova i uzroka nastanka prirodnih i drugih nesreća većih razmjera je jedini ispravan put koji, s velikom dozom sigurnosti, može dati meritorne podatke i zaključke na osnovu kojih se može izvući tačan sud o uzrocima i uslovima nastanka neželjenih pojava, kao i uticaju objektivnih i subjektivnih faktora na njihov nastanak. Pošto su posljedice prirodnih i drugih nesreća većih razmjera veoma teške, neophodno je znati i moći iskoristiti sve poznate podatke u cilju egzaktnog utvrđivanja stvarnih uzroka nastanka prirodne i druge nesreće većih razmjera. Krajnji cilj takvog istraživanja, osim što treba nadležnim organima pružiti materijalne, stručne dokaze o stvarnim uzrocima nastanka prirodne ili druge nesreće većih razmjera, treba da bude stvaranje podloge za izvlačenje zaključaka na osnovu kojih bi se temeljile aktivnosti na onemogućavanju ponavljanja sličnih situacija, preventivnom djelovanju.

- u cilju što efikasnijeg i funkcionalnijeg povezivanja svih snaga koje su, sa bilo kojeg aspekta, uključene u problematiku zaštite i spašavanja, neophodno je putem potrebnog broja stručnih savjetovanja i seminara, upoznavati se sa dostignućima u ovoj oblasti, upoznavati se sa globalnom politikom i problematikom zaštite i spašavanja te razmjenjivati iskustva unutar specifičnih djelatnosti i tematskih oblasti. Nastojati da što veći broj pripadnika pojedinih struktura civilne zaštite prođe dovoljan broj edukativnih seminara, savjetovanja, sajmova i praktičnih vježbi.

Međuinstitucionalna saradnja

Gradska služba za civilnu zaštitu u svom radu, u organizovanju i provođenju zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća saraduje sa mnogim institucijama i ustanovama, vladinog i nevladinog sektora, domaćim i inostranim institucijama, sve sa ciljem očuvanja života i zdravlja ljudi i bezbjednosti ljudi i zaštite materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, što je i primarni cilj svih mjera i postupaka koji se preduzimaju u ovoj oblasti. Od institucija i ustanova izdvojit ćemo saradnju sa:

Federalna i Kantonalna uprava civilne zaštite:

Saradnja sa Federalnom upravom civilne zaštite Sarajevo i Kantonalnom upravom civilne zaštite Tuzla se odvija redovno i ogleda se u koordinaciji po svim pitanjima iz nadležnosti, a posebno kroz traženja pomoći za otklanjanje posljedica prirodne nesreće, kao i kandidovanje projekata deminiranja, tehničkog izviđanja i trajnog obilježavanja, te u zahtjevima za angažovanjem timova za preuzimanja i uništavanja NUS-a i MES-a i deminiranja, koji su u nadležnosti Federalne i Kantonalne uprave civilne zaštite, kroz učešće u različitim sastancima, radionicama i seminarima koje organizuje Kantonalna uprava, te realizaciji projekata oporavka.

Saradnja sa "A" TUN timom Federalne uprave civilne zaštite odvija se na preuzimanju i uništavanju NUS-a i MES-a, i ova saradnja se može ocijeniti najvišom ocjenom.

Saradnja sa Federalnom i Kantonalnom upravom civilne zaštite Tuzla se odvija svakodnevno i ogleda se u komunikaciji i koordinaciji po svim pitanjima iz nadležnosti, kao i u kandidovanju projekata deminiranja, tehničkog izviđanja i trajnog obilježavanja, koji iste prosleđuju BH MAC-u, te u zahtjevima za angažovanjem timova za preuzimanja i uništavanja NUS-a i MES-a i deminiranja, koji su u nadležnosti Federalne i Kantonalne uprave civilne zaštite.

Saradnja sa oba tima kao i sa Federalnom i Kantonalnom upravom civilne zaštite je na visokom profesionalnom nivou i mišljenja smo da je proizvela rezultate kojima građani na području grada Gračanica mogu biti zadovoljni.

Saradnja sa Republikom Srpskom provodi se u skladu sa odredbama Sporazuma o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", broj: 36/01) koji je zaključen između Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske.

Sporazum je nastao na osnovu potrebe za koordinaciju aktivnosti i pružanju međusobne pomoći u ostvarivanju zadataka civilne zaštite.

U skladu sa Sporazumom o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite utvrđena je međusobna saradnja u pružanju pomoći i zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih, kulturnih i drugih dobara od opasnosti i posljedica prirodnih nepogoda, tehnoloških, ekoloških i drugih nesreća i opasnosti velikih razmjera koje ne poznaju međuentitetske linije razgraničenja, a naročito u:

- planiranju i provođenju preventivnih mjera zaštite od poplava, zemljotresa, požara, radiološke opasnosti, zaraznih bolesti, tehnoloških i drugih nesreća i opasnosti,
- međusobnom obavještanju o opasnostima, nastanku i posljedicama prirodnih i drugih nesreća,
- međusobnoj pomoći u zaštiti, spašavanju i uklanjanju posljedica prirodnih i drugih nesreća,

- obrazovanju i osposobljavanju pripadnika, štabova, službi i jedinica civilne zaštite i drugih nosilaca zaštite i spašavanja kroz informativne sastanke, kurseve, seminare i druge vidove obuke, te organizovanju i izvođenju zajedničkih vježbi za zaštitu i spašavanje.

Međunarodnu saradnju u oblast civilne zaštite sa nosiocima civilne zaštite drugih država strane će ostvarivati uz pomoć i podršku nadležnih ministarstava i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, a o pitanjima te saradnje prethodno se međusobno obavještavati i usaglašavati stavove koncensusom.

U realizaciji Memoranduma o razumijevanju za stvaranje održivog dijela za uklanjanje neeksplozivnih ubojitih sredstava u Federaciji Bosne i Hercegovine i Memoranduma o razumijevanju za stvaranje održivog odjela za uklanjanje neeksplozivnih ubojitih sredstava u Republici Srpskoj Bosne i Hercegovine strane će ostvarivati međusobnu saradnju i dogovarati se o pomoći jedna drugoj, a naročito međusobne pomoći u operacijama spasavanja unesrećenih iz minskih polja (Operacija "Brzi odgovor").

Centar za uklanjanje mina u BiH (BH MAC), Ured u Tuzli:

BH MAC je nezaobilazna institucija u svim aktivnostima po pitanju svih oblika protuminskih akcija u Bosni i Hercegovini i jedina je nadležna i ovlaštena: za akreditiranje deminerskih organizacija (ljudstva i opreme), vođenje operacija upoznavanja sa minama, obilježavanja mina, izviđanja i uklanjanja mina, osiguranja centralne baze podataka o minama, koordiniranje aktivnosti na deminiranju s drugim operativnim agencijama, pripremanje prijedloga prioriteta za operacije deminiranja i izdavanje radnih zadataka u toku operacija deminiranja, vršenje inspekcije, vršenje kontrole kvaliteta i predlaganje izdavanja certifikata o izvršenoj kontroli kvaliteta očišćenih površina, predlaganje liste prioriteta zadataka vladi entiteta, pripremanje planova rada, proračuna, izvještaja i obračuna za prezentiranje vladi entiteta, BH MAC-u, Komisiji za deminiranje u BiH i Odboru donatora.

Saradnja sa Uredom u Tuzli odvijala se na koordinaciji oko pružanja pomoći izviđačima na terenu kod izrade MSP projekta Gornji Skipovac-Šamunica, kao i na obezbjeđenju potrebnih katastarskih podloga iz katastra, razmjena različitih informacija vezanih za neeksplozivna ubojna sredstva i mine, te na nizu drugih aktivnosti propisanih zakonom.

EUFOR- LOT kuća Tuzla

Područje grada Gračanica je u zoni komande EUFOR-a, LOT kuće smještene u Tuzli, a prilikom posjeta predstavnika ove kuće Službi za civilnu zaštitu, razgovara se o svim aspektima rada ove službe i saradnje sa vladinim i nevladinim sektorom, kao i sa međunarodnim organizacijama.

Ministarstvo unutrašnjih poslova- Policijska uprava Gračanica

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Strateškim planom operativnih aktivnosti Uprave policije MUP-a TK-a na poboljšanje stepena sigurnosti građana TK-a, naznačeno je da je osnovni strateški cilj u oblasti sigurnosti saobraćaja, da se kroz preduzimanje širokog spektra preventivnih i zakonom propisanih represivnih mjera i aktivnosti zaustave prisutni negativni trendovi tragičnih posljedica po učesnike u saobraćaju na putevima Tuzlanskog kantona.

Upravo iz tog razloga, Uprava policije MUP TK, prema saobraćajnoj problematici kao jednoj od segmenata opće sigurnosti ljudi i imovine, zbog svoje složenosti i težine samih

posljedica pridaje posebnu pažnju, u smislu planskog i kontinuiranog preduzimanja preventivnih i zakonom predviđenih represivnih mjera.

Povećanje stepena sigurnosti učesnika u saobraćaju planirano je da se postigne kroz pojačane preventivne, ali i represivne aktivnosti policije usmjerene na eliminaciju onih uzroka u saobraćaju koji u sklopu i sadejstvu sa drugim faktorima i uzrocima najčešće utiču na nastajanje saobraćajnih nezgoda, pri čemu su kroz realizaciju akcija na kantonalnom i lokalnom nivou, kao i u saradnji sa drugim institucijama, redovnu kontrolu saobraćaja, provođenje kampanja i dr., s ciljem:

- smanjenja ukupnog broja saobraćajnih nezgoda,
- smanjenja broja saobraćajnih nezgoda sa smrtnim posljedicama,
- smanjenja učešća u saobraćaju vozača pod dejstvom alkohola,
- smanjenja učešća u saobraćaju tehnički neispravnih vozila,
- smanjenja učešća u saobraćaju neregistrovanih vozila,
- smanjenja učešća u saobraćaju vozača bez položenog vozačkog ispita,
- uticanja na poštivanje saobraćajnih propisa i postavljene saobraćajne-signalizacije, a posebno kad se radi o poštivanju dozvoljene brzine kretanja,
- uticanja na poštivanje saobraćajnih propisa od strane pješaka.

U okviru redovnih aktivnosti koje Uprava policije provodi svake godine, ovdje bi spomenuli i preduzimanje mjera i radnji koje se odnose na planske aktivnosti vezane za prisustvo policijskih službenika u neposrednoj blizini školskih i predškolskih objekata, raskrsnica i pješačkih prelaza, kao i putnim pravcima kretanja učenika od kuće do škole i nazad, a koje se, između ostalog, poduzimaju u cilju bezbjednog kretanja djece školskog i predškolskog uzrasta u saobraćaju.

Pored naprijed navedenih poslova značajna je saradnja sa PU Gračanica, koja se odvija u sljedećim aktivnostima:

- regulisanje saobraćaja,
- kordinacija i uspostavljanje reda u uslovima prirodnih i drugih nesreća,
- kordinacija prilikom požara i obezbjeđenje mjesta požara,
- koordinacija kod preuzimanje NUS-a i MES-a od građana .
- obezbjeđenje mjesta uočenog ili pronađenog NUS-a do dolaska stručnih lica za uništavanje-dezaktiviranje NUS-a,
- drugim aktivnostima vezanim za bezbjednost građana.

Ova saradnja se odvija skoro svakodnevno i daje dobre rezultate po pitanju opšte sigurnosti i bezbjednosti građana.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Zakonom o vodama (u daljem tekstu: Federalni Zakon o vodama) utvrđena je raspodjela prihoda od prikupljene opće vodne naknade i posebnih vodnih naknada, kao i prihoda prikupljenih na osnovu zakupa javnog vodnog dobra na površinskim vodama I kategorije na području kantona, u sljedećem omjeru:

- nadležnoj agenciji za vode	40%
- u korist budžeta kantona	45%
- u korist Fonda za zaštitu okoliša Federacije	15%

Istim Zakonom utvrđena je u cijelosti pripadnost prihoda od zakupa javnog vodnog dobra na površinskim vodama II kategorije budžetu kantona.

Prema članu 178. Federalnog Zakona o vodama, prihodi od opće i posebnih vodnih naknada koji pripadaju Kantonu, koriste se za sufinansiranje izgradnje i održavanja vodnih objekata iz člana 14. navedenog Zakona: zaštitne objekte, objekte za odvodnjavanje, objekte

za iskorištavanje voda, te objekte za zaštitu voda od zagađivanja, kao i ostale aktivnosti vezane za poslove upravljanja vodama - izrada tehničke dokumentacije i dr., u skladu sa godišnjim planom i programom kantonalnog ministarstva nadležnog za vode.

Program ulaganja sredstava vodnih naknada u oblast vodoprivrede donosi se na godišnjem nivou. Ulaganja sredstava opće i posebnih vodnih naknada vrše su u skladu sa Odlukom o kriterijima za utvrđivanje prioriternih projekata iz oblasti upravljanja vodama od gradskog i općinskog značaja.

Prihod sredstava opće i posebnih vodnih naknada koji pripada Kantonu u 2022. godini procijenjen je u iznosu od 11.476.900,00 KM. Procjena planiranih prihoda izvršena je na osnovu analize ostvarenih prihoda u 2021. godini.

Prenesene ugovorene obaveze za projekte iz 2021. godine iznose 2.065.462,04 KM, dok obaveze za projekte za koje je pokrenuta procedura javnih nabavki u 2021. godini iznose 581.321,95 KM. Obaveze Tuzlanskog kantona po osnovu otplate kredita u 2022. godini iznose 920.000,00 KM. Projekti i aktivnosti od značaja za Kanton planirani su u iznosu od 1.760.000,00 KM.

Svake godine raspodjela raspoloživih sredstava za projekte od gradskog, odnosno općinskog značaja vrši se na osnovu kandidovanih projekata od strane gradova, odnosno općina sa područja Tuzlanskog kantona, dostavljenih na zahtjev Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Svake godine raspodjela raspoloživih sredstava za projekte od gradskog, odnosno općinskog značaja vrši se na osnovu kandidovanih projekata od strane gradova, odnosno općina sa područja Tuzlanskog kantona, dostavljenih na zahtjev Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Ne postoje dugoročne projekcije utroška ovih sredstava.

Agencija za vodno područje rijeke Save

Saradnja sa Agencijom za vodno područje rijeke Save je vrlo uspješna tako da su provedene aktivnosti na zaštiti i smanjenju plavljenja stambenih, privrednih i infrastrukturnih objekata na području Grada Gračanica od posledica izlivanja rijeke Spreče i to:

- Na osnovu potpisanog Ugovora Agencije za vodno područje rijeke Save , Gradonačelnika Grada Gračanica i direktora Roadinga d.o.o. Gračanica u 2021. godini je izvršeno izvođenje radova na obezbjeđenju proticajnog profila rijeke Spreče na 8 lokacija (vrijednost radova: 98.891,22 KM) na području Grada Gračanica i to:
 - MZ Stjepan Polje: nanos smeća i balvana,
 - MZ Stjepan Polje: naplavine u dužini oko 30 m,
 - MZ Stjepan Polje: oboreno drvo u u koritu,
 - MZ Gračanica: bazeni „ Terme“, ostaci nekadašnjeg drvenog mosta,
 - MZ Donja Lohinja: ušće Lohinjske rijeke u Spreču, naplavina u dužini od oko 40 metara,
 - MZ Donja Lohinja: naslage smeća na nosačima mosta za Kakmuž,
 - MZ Donja Orahovica: naplavine na lokaciji Ibrića Polje,
 - MZ Miričina: naslage smeća na nosačima željeznog mosta.
- Od strane Agencije za vodno područje rijeke Save , Gradonačelnika Grada Gračanica i izvođača radova Roading Gračanica potpisan je i završen Ugovor o izvođenju radova obezbjeđenje proticajnog profila rijeke Spreče na teritoriji Grada Gračanica na 5 lokacija, vrijednosti radova 231.321,43 KM (sa PDV-om), ukupne dužine 1.236 m i to: Lokacija 1 – MZ Miričina, na lokaciji od ušća Kosove (Ratiške) rijeke Jaruge u

dužini od 300 metara nizvodno; Lokacija 2 – MZ Donja Orahovica, na lokaciji od izlaza iz Miričine u dužini od 386 metara; Lokacija 3 – MZ Donja Lohinja, na lokaciji od ušća Lohinjske rijeke u Spreču u dužini od 150 metara **uzvodno**; Lokacija 7 - MZ Gračanica, na lokaciji Prijedor (MZ Pribava) , u dužini od 300 metara nizvodno i Lokacija 9 – MZ Stjepan Polje, na lokaciji Trnovače u dužini od 100 metara.

Od strane Agencije za vodno područje rijeke Save , Gradonačelnika Grada Gračanica i izvođača radova Rading Gračanica potpisan je i završen Ugovor između Agencije za vodno područje rijeke Save, Gradonačelnika Grada Gračanica i Rading d.o.o. Gračanica od 20.06.2022. godine na izvođenju radova „ Obezbjeđenja proticajnog profila rijeke Spreče na kritičnim lokacijama na području Grada Gračanica“ na 5 lokacija , vrijednosti radova od 198.850,92 KM (sa PDV-om), ukupne dužine od 1.127 m i to: MZ Miričina, 250 m, Donja Orahovica 350 m, Donja Lohinja 427 m (2 lokacija), Pribava 100 m.

- Za godišnji plan rada Agencije za vodno područje rijeke Save i finansijski plan za 2023. godinu urađen je i dostavljen Prijedlog projekata uređenja i čišćenja rijeke Spreče od značaja za područje grada Gračanica i to: Glavni projekat uređenja korita rijeke Spreče u općini Gračanica, dionica od mosta za Karanovac do ušća Sokoluše u Spreču, dužine 1.357,34 m, nastavak izvođenja radova po urađenim Elaboratima obezbjeđenja proticajnog profila korita rijeke Spreče za 10 lokacija ukupne dužine 13.100 m, kao i finansiranje izrade novih Elaborata obezbjeđenja proticajnog profila korita rijeke Spreče u dužini od 17.548 m.
- Interventno je urađeno čišćenje nanosa i naplavina ispod mosta Drijenča u Gračanici.

Federalni zavod za agropedologiju Sarajevo

Problemi plavljenja zemljišta, ispuštanja otrovnih materija u vodotok rijeke Spreče i zagađenost zemljišta od PAH-ova i teških metala su aktuelni u poslednjih 20 godina. Naime, Grad Gračanica, Gradonačelnik i Gradske službe su zajedno sa Udruženjem ribolovaca, Ekološkim udruženjima i Inicijativnim odborom za zaštitu rijeke Spreče i Sprečkog polja su radili na animiranju javnosti i od odgovornih traženje rješenja za zaustavljanje zagađivanja zemljišta i plavljenja Sprečanske doline.

Pored šteta od poplava u dolini rijeke Spreče, evidentne su i štete na prisutnost onečišćenih tvari u tlu, što može rezultirati oštećenjem ili gubitkom nekoliko funkcija i ozbiljnog oštećenja ekosistema. Prisutnost onečišćenih tvari u tlu iznad određenog nivoa višestruko povećava negativne posljedice za prehrambeni lanac, a time i za ljudsko zdravlje, te za sve tipove ekosistema i ostale prirodne resurse. Posebnu opasnost čine teški metali i organski polutanti porijeklom iz industrijskih postrojenja.

Od strane Gradske uprave Grada Gračanica, upućen je Zahtjev prema Vladi Federacije BiH za angažovanje Federalnog zavoda za agropedologiju na uzorkovanju i ispitivanju kontaminiranosti poljoprivrednih površina teškim metalima i organskim polutantima u područjima nakon plavljenja u donjem toku rijeke Spreče.

Federalni agropedološki zavod u 2014. godini po Zaključku Vlade Federacije BiH, V.868/2014 od 05.06.2014. godine su izvršili detaljna istraživanja i uspostau trogodišnjeg monitoringa stanja zagađenosti tla i biljnog materijala teškim metalima i organskim polutantima u donjem toku rijeke Spreče.

U cilju zaštite poljoprivrednog zemljišta i biljaka od teških metala i organskih polutanata u Sprečkom polju Gradonačelnik Grada Gračanica i Načelnici Općina Doboj Istok i

Lukavac potpisali su niz zaključaka koji su dostavljeni nadležnim institucijama Federacije BiH i Tuzlanskog kantona. Na osnovu naprijed navedenog Tužilaštvo TK je od PU Gračanica tražilo raspoloživu dokumentaciju vezano za probleme zagađivanja rijeke Spreče i zemljišta u Sprečkom polju na području grada Gračanica i Doboj Istoka, tako da je po ovlaštenju Gradonačelnika, Služba za civilnu zaštitu Gračanica istoj dostavila 62 dokumenta koja se odnose na zagađenje i plavljenje Sprečanske doline.

U Izvještaju o monitoringu donjeg toka rijeke Spreče za 2020. godinu Federalni zavod za agropedologiju je dao i mjere koje je neophodno provesti u svrhu saniranja područja, odnosno mjere prevencije i sanacije koje glase:

- Preporučuje se ograničena proizvodnja određenih poljoprivrednih proizvoda, te se ne primjenjuje ispaša stoke i sl. na kontaminiranom zemljištu, a na osnovu člana 28. stava (4) Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj 52/09).
- Potrebno je prethodno zabraniti ispuštanja otpadnih materija, te se preporučuje nadoknada troškova remedijacije kontaminiranog poljoprivrednog zemljišta i nadoknada štete nanosena poljoprivrednim proizvođačima, a sve u skladu sa članom 25., 26. i 27. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj 52/09).
- Izvršiti dekontaminaciju poljoprivrednog zemljišta, u skladu sa Člana 25. stava (2) Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj 52/09), a prema predloženim mjerama iz Programa sanacije kontaminiranog poljoprivrednog zemljišta.

Tako je u aprilu mjesecu 2021. godine u organizaciji Općinskog načelnika sa saradnicima Općine Doboj Istok organizovan prošireni sastanak sa predstavnicima: Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK-a, Grada Gračanica, Općine Lukavac i predstavnika Federalnog zavoda za agropedologiju, koji su prezentovali „Monitoring donjeg toka rijeke Spreče 2014.-2020. godine“, odnosno utvrđivanje stepena zagađenosti tla i biljaka od prisustva teških metala i organskih polutanata u dolini rijeke Spreče i na osnovu diskusija i prijedloga, Gradonačelnik Grada Gračanica i Općinski načelnici općina Lukavac i Doboj Istok donijeli su slijedeće

ZAKLJUČKE

1. Najoštrije se osuđuju zagađivači i izazivači ekoloških akcidenata na biljnom i životinjskom svijetu u vodotoku rijeke Spreče i poljoprivrednom zemljištu, koji se kontinuirano nastavljaju i u 2021. godini i traži se od nadležnih Kantonalnih i Federalnih inspekcijskih organa da pojačaju zakonom propisane mjere prema zagađivačima, kako bi se zaustavilo zagađivanje vodotoka i poljoprivrednog zemljišta.
2. Traži se od Vlade Federacije BiH da za period 2021.-2025. godine zaduži Federalni zavod za agropedologiju da nastavi vršiti monitoring donjeg toka rijeke Spreče kao i da na osnovu dosadašnjih rezultata provedenih istraživanja da prijedloge hitnih i trajnih mjera sanacije zagađenog zemljišta u donjem toku rijeke Spreče.
3. Od Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK-a se traži da u skladu sa važećim propisima i utvrđenim granicama zagađenog zemljišta u dolini rijeke Spreče, na prijedlog Kantonalnog poljoprivrednog inspektora zabrani korištenje poljoprivrednog zemljišta u donjem toku rijeke Spreče, odnosno ograniči proizvodnju određenih poljoprivrednih proizvoda na kontaminiranom zemljištu, a u skladu sa članom 28. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine FBiH“, broj.52/09).

4. Traži se od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK-a da u skladu sa članom 25. stav 2. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine FBiH“, broj.52/09) preduzmu aktivnosti na izradi preporuka za rekultivaciju tla uz napravljen dugoročni plan za osposobljavanje parcela za poljoprivrednu proizvodnju.
5. Od nadležnih organa se traži da zabrani ispuštanje otpadnih materija u vodotok rijeke Spreče i da od zagađivača naplati troškove remedijacije kontaminiranog poljoprivrednog zemljišta i troškove za sanaciju šteta nanese poljoprivrednim proizvođačima, a u skladu sa članom 25., 26. i 27. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 52/09).
6. Od Agencije za vodno područje rijeke Save se traži da sa JU „Vode Srpske“ provede aktivnosti na hitnom i na trajnom uređenju korita donjeg toka rijeke Spreče radi sprečavanja izlivanja vode iz korita u donjem toku.
7. Traži se od Federalnog Ministarstva okoliša i turizma izvještaj o izvršenim aktivnostima na rješavanju mjera prevencije, a koje se odnose na zabranu ispuštanja štetnih i opasnih materija u vodotok rijeke Spreče od 2014. godine do 2020. godine i plan aktivnosti na zaštiti vodotoka rijeke Spreče i sistematskog rješavanja zagađenosti zemljišta.
8. Od Federalne uprave za inspeksijske poslove-Federalni urbanističko-okolinski inspektorat traži se podatak o izvršenom nadzoru i provedenim naloženim mjerama u pravom licu „Global Ispat koksna industrija“ d.o.o. Lukavac na izgradnji prečištača svih otpadnih voda iz proizvodnog kompleksa: tehnoloških, sanitarnih i površinskih voda i da li je obnovljena okolinska dozvola za rad.

Naprijed navedeni zaključci proslijeđeni su na slijedeće adrese: Vlada Federacije BiH, Vlada Tuzlanskog kantona, Tužilaštvo TK, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK-a, Federalno Ministarstvo okoliša i turizma, Agencije za vodno područje rijeke Save, JU „Vode Srpske“, Federalna uprava za inspeksijske poslove Sarajevo-Federalni urbanističko- okolinski inspektorat i Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tuzla.

Ova borba se nastavlja i u narednom periodu sa jedinstvenim stavom bez političkih uticaja.

8. Pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja

U skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Procjenom ugroženosti grada Gračanica i ovim Programom u Budžetu Grada će se planirati sredstva koja će se koristiti namjenski za finansiranje zaštite i spašavanja, sa akcentom na finansiranje opremanja struktura civilne zaštite, provođenju preventivnih mjera, kao i realizaciju strateških pravaca razvoja zaštite i spašavanja.

Sredstva za zaštitu i spašavanje mogu se prikupljati iz više izvora i to su namjenska sredstva koja se mogu koristiti isključivo za namjene utvrđene u Zakonu o zaštiti i spašavanju i ovom Programu razvoja, što se detaljnije razrađuje godišnjim planovima.

Sredstva za realizaciju obaveza grada Gračanica definisanih Zakonom o zaštiti i spašavanju, Programa razvoja i godišnjim planovima za prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, osigurati će se iz:

- budžeta Grada Gračanica;
- sredstava pravnih lica;
- osiguranja;
- dobrovoljnih priloga;

- međunarodnih pomoći - donacija;
- drugih izvora utvrđenih zakonom, kao i pomoći nadležnih Kantonalnih i Federalnih organa.

Sredstva za zaštitu i spašavanje, koja će se obezbijediti kroz budžete Grada, će se implementirati na području grada Gračanica u planiranom petogodišnjem periodu.

Sredstva posebne naknade za zaštitu i spašavanje koja se planiraju u budžetu Grada se vode na posebnom transakcijskom računu Grada.

Sredstva namijenjena za realizaciju posebnih projekata, planova i akcija od značaja za zaštitu i spašavanje, a koje redovnim budžetskim sredstvima finansiraju ili sufinansiraju organi i preduzeća Grada, Tuzlanskog kantona i Federacije BiH nisu iskazani u tabeli (projekcija prihoda) jer se ona pozicioniraju u tim budžetima i koriste po posebnim procedurama.

Korištenje sredstava posebne naknade vrši se na osnovu godišnjeg plana korištenja sredstava posebne naknade Grada koji se donosi za svaku budžetsku godinu i sadrži:

- zadatke iz programa razvoja zaštite i spašavanja i plana zaštite i spašavanja koji se tokom godine planiraju finansirati iz ovih sredstava;
- sredstva i opremu koja se planira nabaviti za opremanje struktura zaštite i spašavanja iz ovih finansijskih sredstava;
- projekte preventivnih mjera zaštite i spašavanja koji su odobreni od Gradonačelnika, koji se sufinansiraju iz ovih sredstava, a za koje je glavnina sredstava osigurana u budžetu grada;
- iznos sredstava koji se planira upotrijebiti u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće za provođenje hitnih mjera na spašavanju ljudi i materijalnih dobara u toku djelovanja prirodne ili druge nesreće i saniranje posljedica i nadoknadu dijela šteta nakon prirodne ili druge nesreće;
- potrebna finansijska sredstva za troškove učešća provedbi mjera zaštite i spašavanja po naredbi štaba civilne zaštite;
- aktivnosti koje su planirane u tekućoj budžetskoj godini u cilju pripremanja, obuke i vježbi struktura civilne zaštite i iznos finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju tih aktivnosti;
- sve druge aktivnosti koje se namjeravaju tokom godine finansirati iz sredstava posebne naknade u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, Odlukom o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanju ljudi i materijalnih dobara za područje Općine/ Grada Gračanica i ovim Programom.

Godišnji plan prihoda i rashoda za sredstva posebne naknade donosi Služba za civilnu zaštitu uz pribavljeno mišljenje Gradskog štaba civilne zaštite za sredstva koja pripadaju Gradu.

O prikupljanju, raspodjeli i korištenju sredstava posebne naknade podnosi se godišnji izvještaj Gradonačelniku, Kantonalnoj i Federalnoj upravi civilne zaštite najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Neurošena sredstva posebne naknade iz prethodnih godina krajem budžetske godine se ne gase, nego se prenose u narednu budžetsku godinu i njima se raspolaze u skladu sa važećom Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Način korištenja ovih sredstava detaljnije se razrađuje godišnjim planovima prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, a petogodišnja projekcija prikazana je u slijedećoj tabeli:

A - PRIHODI

	Prihodi	Planirani prihodi (KM)					UKUPNO
		2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	
719114	Poseban porez za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća po osnovu isplaćenih neto plaće zaposlenika	100	100	100	100	100	500
719115	Poseban porez za zaštitu od prirodnih i drugih nesreće po osnovu ugovora o djelu privremenih i povremenih poslova	0	0	0	0	0	0
722581	Posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća gdje je osnovica zbirni iznos neto plaća	301.316	301.316	301.316	301.316	301.316	1.506.580
722582	Posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća gdje je osnovica zbirni iznos neto primitaka	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	40.000
722581/1	Sredstva CZ iz prethodnih godina	652.954	0	0	0	0	652.954
	UKUPNO:	962.370	309.416	309.416	309.416	309.416	2.200.034

NAPOMENA: Neurošena sredstva posebne naknade iz prethodnih godina krajem budžetske godine se ne gase, nego se prenose u narednu budžetsku godinu i njima se raspolaže u skladu sa važećom Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i Godišnjim planom korištenja sredstava posebne naknade Grada koji se donosi za svaku budžetsku godinu.

**OKVIRNI GODIŠNJI PLAN PRIHODA OSTVARENIH PO OSNOVU NAKNADE ZA
VATROGASNE JEDINICE IZ PREMIJE OSIGURANJA OD POŽARA I
FUNKCIONALNE PREMIJE OSIGURANJA MOTORNH VOZILA ZA
VATROGASCE NA PODRUČJU GRADA GRAČANICA**

B- PRIHODI

	Prihodi	Planirani prihodi (KM)					UKUPNO
		2023	2024.	2025.	2026.	2027.	
722583	Naknada za vatrogasne jedinice iz premije osiguranja od požara i prirodnih sila	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000

722584	Naknada iz funkcionalne premije osiguranja motornih vozila za vatrogasne jedinice	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.000
722612	Prihodi od pružanja javnih usluga – vatrogasna jedinica	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	100.000
	Ukupni prihodi	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000	115.000

Projekcija rashoda posebne naknade za zaštitu i spašavanje za period 2023. - 2027.

Red. broj	Planirane aktivnosti	Planirani prihodi (KM)					UKUPNO (KM)
		2023	2024.	2025.	2026.	2027.	
1.	Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i sprečavanje širenja opasnosti od prirodnih i drugih nesreća i njihovih posljedica, u skladu sa mogućnostima pružanje pomoći za ublažavanje direktnih posljedica prirodnih i drugih nesreća (otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća, izdaci za sanaciju klizišta, saniranje dijela šteta nastalih prirodnom i drugom nesrećom u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima i druge potrebe zaštite i spašavanja. u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i Godišnjim planom korištenja sredstava posebne naknade grada)	254.183	123.593	123.593	123.593	123.593	748.555
2.	Opremanje struktura civilne zaštite u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (izdaci za uniforme civilne zaštite, oprema za civilnu zaštitu i dr.), plaćanje poreza, carine i drugih dadžbina prilikom uvoza doniranih sredstava i opreme za potrebe opremanja struktura civilne zaštite i izgradnju skladišta u kojima će se čuvati nabavljena oprema, dogradnja, opremanje Gradskog operativnog centra civilne zaštite i nabavka i održavanje sistema za uzbunjivanje stanovništva; subvencioniranje nabavke opreme potrebne za provođenje lične i kolektivne	419.477	93.000	93.000	93.000	93.000	791.477

	zaštite građana i dr. u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i Godišnjim planom korištenja sredstava posebne naknade grada,						
3.	Učešće finansijskih sredstava u provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja koje su u funkciji sprečavanja nastanka prirodnih ili drugih nesreća ili ublažavanja djelovanja tih nesreća, a koje su uvrštene u programskim i planskim dokumentima zaštite i spašavanja (sufinansiranje deminiranja sumnjivih površina od mina, čišćenje vodotoka- javni radovi, sufinansiranje OOCK u organizaciji takmičenja učenika OŠ iz oblasti PMP i upozoravanja na opasnost od mina, preventivna zaštita životinja, dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija i dr. u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i Godišnjim planom korištenja sredstava posebne naknade grada	192.474	61.884	61.884	61.884	61.884	440.010
4.	Sredstva posebne naknade koja se koriste i za pripremanje, obuku i vježbe struktura civilne zaštite u zemlji i inostranstvu.	48.118	15.470	15.470	15.470	15.470	109.998
5.	Finansiranje neplaniranih troškova u provođenju mjera zaštite i spašavanja u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i Godišnjim planom korištenja sredstava posebne naknade grada	48.118	15.470	15.470	15.470	15.470	109.998
	UKUPNO:	962.370	309.416	309.416	309.416	309.416	2.200.034

Neurošena sredstva posebne naknade iz prethodnih godina za namjene iz Godišnjeg plana krajem budžetske godine se ne gase, nego se prenose u narednu budžetsku godinu i njima se raspolaze u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine FBiH", broj: 4/ 12, 80/13 i 20/20) i Godišnjim planom korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća za područje Grada Gračanica za tekuću godinu. Neurošena sredstva za ovu namjenu na dan 31.12. tekuće godine prenose se u narednu godinu za finansiranje propisanih aktivnosti iz oblasti civilne zaštite i uvrstit će se u Projekciju prihoda i rashoda posebne naknade za zaštitu i spašavanje za period 2023. - 2027. (uravnotežen plan ostvarenja sredstava po tom osnovu i utrošak istih i to analitički po budžetskim stavkama).

Projekcija rashoda za zaštitu od požara i vatrogastvo za period 2023. - 2027. godine

Red. broj	Planirane aktivnosti	Planirani rashodi (KM)					UKUPNO (KM)
		2023	2024.	2025.	2026.	2027.	
1.	Nabavka minimalno tehničke opreme i sredstava koja treba da posjeduje profesionalna vatrogasna jedinica	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	100.000
2.	Vatrogasni dom- energetska efikasnost- dograđeno skladište CZ i i garaže za vatrogasna vozila i opremu, izolaterski radovi na krovu, nabavka stolarije i utopljanje vatrogasnog doma	20.000	30.000	0	0	0	50.000
3.	Nabavka rabljenog vatrogasnog vozila sa nadogradnjom- vatrogasna cisterna kapaciteta do 8.000 l vode, do 1000 l pjenila sa nadogradnjom opreme i sredstava	0	150.000	0	0	0	150.000
4.	Izdaci za tekuće održavanje sredstava PVJ	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	150.000
5.	Izdaci za nabavku rabljenog vatrogasnog vozila za spašavanje sa visina, automatske ljestve dužine do 25 m ili hidraulična zglobna platforma do 25 m	80.000	0	0	0	0	80.000
6.	Nabavka nedostajućih kompleta tehničkog alata za tehničke tervencije (saobraćajne udese i sl.)	0	10.000	10.000	10.000	10.000	40.000
7.	Izdaci za nabavku terenskog vozila za šumske požare 4x4 sa pumpom visokog pritiska i rezervoarem od 600 litara vode	0	0	50.000	0	0	50.000
9.	Izdaci za ličnu i zajedničku odjeću, obuču i opremu za vatrogasce u PVJ	0	20.000	0	20.000	0	40.000
10.	Izdaci za tekuće održavanje sredstava PVJ	0					
11.	Dogradnja vatrogasnog doma i obezbjeđenje energetske efikasnosti (Utopljanje, zamjena stolarije i dr.)	0					
12.	Unapređenje sistema preventivne zaštite	0					
13.	Edukacija stanovništva	0					
	UKUPNO:	150.000	260.000	110.000	80.000	60.000	660.000

Tabela ____: GRAD GRAČANICA - Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja

PROGRAM	PROJEKAT	MJERE I AKTIVNOSTI	PLANIRANI/OČEKIVANI REZULTAT	INDIKATOR IZVRŠENJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	ROKOWI ZA REALIZACIJU PO GODINAMA					OČEKIVANI TROŠKOVI	IZVOR FINANSIRANJA	NAPOMENA
						2023	2024	2025	2026	2027			
1	2		3	4	5	6					7	8	9
1.1. Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na sprečavanju u širenju opasnosti i otklanjanju posljedica od prirodnih i drugih nesreća	1.1.1. Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i sprečavanje širenja opasnosti od prirodnih nesreća i njihovih posljedica	Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja u toku neposredne opasnosti i toku djelovanja prirodne ili druge nesreće	Pružena pomoć prilikom provođenja hitnih mjera zaštite i spašavanja	Iznos sredstava za hitne intervencije	Služba za CZ	x	x	x	x	x	300.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.1.2. Izdaci za hitne interventne mjere na sanaciji klizišta	Pružanje pomoći za ublažavanje i otklanjanje direktnih posljedica prirodnih i drugih nesreća od klizišta i odrona	Normalizacija života i rada na pogođenom području i brže otklanjanje posljedica prirodne i druge nesreće	Iznos sredstava za otklanjanje posljedica prirodne i druge nesreće od klizišta i odrona	Služba za CZ	x	x	x	x	x	418.555	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.1.3. Naknada za rad i troškovi izlaska na teren komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća	Izlazak na teren komisije za procjenu šteta	Izrada izvještaja o procjeni šteta na pogođenom području u skladu sa važećim propisima	Usvojen konačni izvještaj o procijenjenoj šteti od strane nadležnog organa	Služba za CZ	x	x	x	x	x	30.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.2.1. Nabavka opreme i materijalno tehničkih sredstava (sitan inventar)	Nabavka opreme i sredstava-sitnog inventara za potrebe struktura CZ-a	Nabavljena oprema i materijalno tehnička sredstva (sitan inventar)	Broj nabavljenih materijalno tehničkih sredstava	Služba za CZ	x	x	x	x	x	34.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS

1.2 Opremanje struktura civilne zaštite	1.2.2. Izdaci za odjeću i uniforme	Nabavka uniformi za štab, povjerenike, službe zaštite i spašavanja i jedinice civilne zaštite	Štab, povjerenici, službe i jedinice civilne zaštite imaju uniforme	Broj nabavljenih uniformi	Služba za CZ	x	x	x	x	x	70.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS	
	1.2.3. Izdaci za zajedničku nabavku (KUCZ TK, Grad Gračanica i JP „Spreča“ d.d. Tuzla) Sistema za obavještanje i uzbunjivanje građana na području TK – z a potrebe Grada Gračanica	Izgradnja osnove sistema ranog upozoravanja na području Grada Gračanica	Uspostavljen sistem ranog upozoravanja	Instalirane 3 elektronske sirene	Kantonalna uprava civilne zaštite, JP Spreča Tuzla, Grad Gračanica- Služba za civilnu zaštitu	x						70.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Procjena zajedničke nabavke koja se odnosi na Grad Gračanicu iznosi cca 137.000, od toga 70.000 su sredstva posebne naknade za ZiS, a preostali dio su sredstva KUCZ i JP Spreča
	1.2.4. Izdaci za tekuće održavanje i servisiranje opreme i sredstava CZ	Redovno servisiranje opreme i sredstava	Blagovremeno servisirane oprema i sredstva CZ-e	Broj servisiranih uređaja- opreme i sredstava	Služba za CZ	x	x	x	x	x		30.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.2.5. Oprema za CZ i investiciona rekonstrukcija	Investiciona izgradnja i opremanje struktura civilne zaštite	Opremljene strukture civilne zaštite	Iznos sredstava namjenjen za investicionu izgradnju i opremanje struktura CZ	Služba za CZ	x	x	x	x	x		209.477	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.2.6. Izolaterski radovi na krovu dograđenog skladišta CZ i garaža za vatrogasna vozila i opremu i nabavka stolarije	Investiciona izgradnja i opremanje objekata za potrebe skladišta CZ i garaža za vatrogasna vozila	Blagovremeno završeni radovi	Iznos sredstava namjenjen za investicionu izgradnju i opremanje objekata za potrebe skladišta CZ i garaža za vatrogasna vozila	Služba za CZ	x	x	x	x	x		60.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS

1.2.7. Izdaci za sufinansiranje nabavke rabljenog terenskog vozila CADY za potrebe Službe ZiS- Veterinarska služba	Dodjela sredstava za nabavku opreme i sredstava službama zaštite i spašavanja Grada Gračanica	Opremljene službe zaštite i spašavanja Grada Gračanica sa opremom koja je neophodna za njihov rad i djelovanje u skladu sa okvirnom formacijom.	Broj opremljenih službi	Služba za CZ	×						10.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
1.2.8. Izdaci za sufinansiranje nabavke rabljenog terenskog vozila CADY za potrebe Službe ZiS-za vodosnabdijevanje u JP Vodovod i Kanalizacija Gračanica	Dodjela sredstava za nabavku opreme i sredstava službama zaštite i spašavanja Grada Gračanica	Opremljene službe zaštite i spašavanja Grada Gračanica sa opremom koja je neophodna za njihov rad i djelovanje u skladu sa okvirnom formacijom.	Broj opremljenih službi	Služba za CZ	×						10.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
1.2.9. Izdaci za sufinansiranje nabavke vozila za prevoz povrijeđenih-sanitetsko vozilo za potrebe službe ZiS – Medicinske pomoći	Dodjela sredstava za nabavku opreme i sredstava službama zaštite i spašavanja Grada Gračanica	Opremljene službe zaštite i spašavanja Grada Gračanica sa opremom koja je neophodna za njihov rad i djelovanje u skladu sa okvirnom formacijom.	Broj opremljenih službi	Služba za CZ	×						50.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
1.2.10. Izdaci za sufinansiranje nabavke Građevinske mašine- Rovokopač za potrebe službe ZiS- za komunalne poslove(za čistoću, asanaciju terena i zaštitu okoline)	Dodjela sredstava za nabavku opreme i sredstava službama zaštite i spašavanja Grada Gračanica	Opremljene službe zaštite i spašavanja Grada Gračanica sa opremom koja je neophodna za njihov rad i djelovanje u skladu sa okvirnom formacijom.	Broj opremljenih službi	Služba za CZ	×						70.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS

	1.2.11.Izdaci za nabavku MTS-a, nabavku i održavanje sistema za uzbunjivanje stanovništva i opremanje centra CZ	Nabavka sredstava veze za Operativni centar CZ i Gradske službe zaštite i spašavanja i uspostava bolje komunikacijske povezanosti KOC sa službama hitnog djelovanja (policija, služba hitne pomoći.	Nabavljena sredstva veze i komunikacijski povezan sa KOC i službama hitnog djelovanja	Broj opremljenih službi sa sredstvima veze	Služba za CZ							40.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.2.12.Subvencioniranje nabavke opreme potrebne za provođenje lične i kolektivne zaštite građana	Jačanje prevencije i pripravnosti za zajedničko djelovanje u odgovoru na prirodne i druge nesreće	Veći nivo spremnosti za zajedničko djelovanje	Broj provedenih zajedničkih aktivnosti	Služba za CZ							30.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
1.3. Provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja	1.3.1.Sufinansiranje obilježavanja i deminiranja sumljivih površina od mina na području grada Gračanica	Sufinansiranje deminiranja od strane Grada Gračanica	Deminiranjem sumljivih površina od mina stvaraju se preduslovi za povratak prijeratnog stanovništva u svoje domove, sigurnije okruženje stanovništva okolnih naselja i korištenje šumskih i poljoprivrednih površina, kao i razvoj turizma, lova i stočarstva.	Površina deminirana kroz projekte sufinansiranja (m ²)	Služba za CZ							155.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS

	1.3.2.Čišćenje vodotoka – javni radovi	Učešće u provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja koje su u funkciji sprečavanja nastanka prirodnih ili drugih nesreća ili ublažavanje djelovanja tih	Očišćeni vodotoci od naplavina i otpadnog materijala i povećana propusna moć vodotoka	Broj očišćenih vodotoka	Služba za CZ								242.010	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.3.3.Sufinansiranje OOCK u organizaciji takmičenja učenika IŠ iz oblasti PMP, upozoravanja na opasnost od minai DDK	Sufinansiranje OOCK u organizaciji takmičenja učenika OŠ iz oblasti prve medicinske pomoći i upozoravanja na	Putem edukacija osposobiti učenike na prepoznavanje opasnosti, postupci i mjere zaštite.	Broj učenika koji su prošli edukaciju	Služba za CZ								13.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
	1.3.4.Sufinansiranje troškova deratizacije i /ili dezinfekcije i/ili dezinsekcije		Bolja zaštita stanovništva i preduslov za sprečavanje pojave zaraznih bolesti	Lokacije na kojima je izvršena deratizacija i/ ili dezinfekcija i dezinsekcija	Služba za CZ								30.000	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
1.4.Obuka i vježbe struktura civilne zaštite u zemlji i inostranstvu	1.4.1.Obučavanje i uvježbavanje struktura civilne zaštite i stanovništva Grada Gračanica	Obučavanje i uvježbavanje pripadnika štaba i službi zaštite i spašavanja i stanovništva Grada Gračanica	Obučeni i uvježbani pripadnici štaba i službi zaštite i spašavanja Grada Gračanica	Broj obučeni i uvježbanih pripadnika štaba i službi zaštite i spašavanja i stanovništva Grada Gračanica	Služba za CZ								109.998	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS
1.5.Izdaci za finansiranje neplaniranih troškova u provođenju mjera zaštite i spašavanja	1.5.1. Finansiranje hitnih mjera zis u situacijama kada budžetska sredstva nisu dovoljna u provođenju mjera zaštite i spašavanja, uključujući i angažovanje drugih učesnika u zaštiti i spašavanju	Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja u toku neposredne opasnosti i toku djelovanja prirodne ili druge nesreće	Pružena pomoć prilikom provođenja hitnih mjera zaštite i spašavanja	Iznos sredstava za hitne intervencije	Služba za CZ								109.998	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	Navedena sredstva su isključivo procijenjena sredstva posebne naknade za ZiS

Tabela ___ : GRAD GRAČANICA - Strateški cilj 2. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva i službi zaštite i spašavanja kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

PROGRAM	PROJEKAT	MJERE I AKTIVNOSTI	PLANIRANI/OČEKIVANI REZULTAT	INDIKATOR IZVRŠENJA	NOSILAC	ROKOWI ZA REALIZACIJU PO GODINAMA					OČEKIVANI TROŠKOVI	IZVOR FINANSIRANJA	NAPOMENA		
						2023	2024	2025	2026	2027					
1	2		3	4	5	6					7	8	9		
2.1.Opremanje vatrogasnih jedinica i objekata, investiciona izgradnja i održavanje	2.1.1 Nabavka minimalno tehničke opreme i sredstava z a potrebe PVJ	Nabavka vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne jedinice	Bolja opremljenost vatrogasnih jedinica	Nabavljena minimalno tehnička oprema i sredstva za potrebe PVJ	Služba za CZ						x	100.000	Budžet Grada Gračanica, Finansijska sredstava iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila, Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora		
	2.1.2.Nabavka rabljenog vatrogasnog vozila sa nadogradnjom-vatrogasna cisterna kapaciteta do 8.000 l vode, do 1000 l pjenila sa nadogradnjom opreme i sredstava	Nabavka vatrogasnog vozila za potrebe vatrogasne jedinice	Bolja opremljenost vatrogasnih jediniec	Nabavljeno rabljeno vatrogasno vozilo sa nadogradnjom-	Služba za cz		x	x	x	x				x	Budžet Grada Gračanica i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora
	2.1.3. Izdaci za nabavku rabljenog vatrogasnog vozila za spašavanje sa visina,automatske ljestve dužine do 25m ili hidraulična zglobna platforma do 25m	Nabavka rabljenog vatrogasnog vozila za potrebe vatrogasne jedinice	Bolja opremljenost vatrogasnih jedinica	Nabavljena hidraulična platforma	Služba za CZ		x	x	x	x				x	Budžet Grada Gračanica i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora
	2.1.4.Nabavka nedostajućeg kompleta tehničkog alata za tehničke intervencije	Nabavka vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne jedinice	Bolja opremljenost vatrogasnih jedinica	Nabavljen tehnički alat	Služba za CZ		x	x	x	x				x	Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora
	2.1.5.Izdaci za nabavku terenskog vozila za šumske požare 4x4 sa pumpom visokog pritiska i rezervoarem do 600 litara vode	Nabavka vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne jedinice	Bolja opremljenost vatrogasnih jedinica	Nabavljeno terensko vozilo za žumske požare	Služba za CZ			x							Budžet Grada Gračanica i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora
	2.1.6.Izdaci za ličnu i zajedničku odjeću i obuču i opremu za vatrogasce u PVJ	Nabavka lične i zajedničk o dječje i obuč e i opreme za vatrogasce u PVJ	Bolja opremljenost vatrogasnih jedinica	Nabavljena lična i zajednička oprema	Služba za CZ										Budžet Grada Gračanica i Donacije viših nivoa vlasti i drugih
	2.1.7.Izdaci za tekuće održavanje sredstava PVJ	Redovno održavanje sredstava PVJ	Sredstva i oprema u ispravnom stanju	Broj sredstava koji se održava	Služba za CZ										Budžet Grada Gračanica i Donacije viših
	2.1.8.Dogradnja vatrogasnog doma i obezbjeđenje energetske efikasnosti (utopljanje i zamjena stolarije)	Poboljšanje smještaja za vatrogasce i materijalna dobra	Poboljšani uslovi i smještaj	Ušteda električne energije i goriva za zagrijavanje	Služba za CZ		x	x	x	x				x	50.000

Tabela ___: GRAD GRAČANICA - Strateški cilj 2. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva i službi zaštite i spašavanja kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

PROGRAM	PROJEKAT	MJERE I AKTIVNOSTI	PLANIRANI/OČEKIVANI REZULTAT	INDIKATOR IZVRŠENJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	ROKOVI ZA REALIZACIJU PO GODINAMA					OČEKIVANI TROŠKOVI	IZVOR FINANSIRANJA	NAPOMENA
						2023	2024	2025	2026	2027			
1	2		3	4	5	6					7	8	9
2.4. Unaprijeđenje sistema preventivne zaštite	2.4.1. Mjere zaštite od požara u oblasti prostornog planiranja 2.4.2. Preventivne mjere koje se provode pri projektovanju i gradnji građevina 2.4.3. Održavanje instalacija 2.4.4. Instalisanje sistema aktivne zaštite od požara 2.4.5. Izgradnja izvora i instalacija za opskrbu vodom za gašenje požara 2.4.6. Otkrivanje požara na otvorenim prostorima 2.5.7. Mjere u vezi s loženjem vatre i spaljivanjem korova i drugog biljnog otpada na otvorenom prostoru	Preventivne mjere zaštite od požara	Provođenjem navedenih mjera unarijediti će preventivnu zaštitu od požara odnosno spriječiti će njihov nastanak	Bolja organizacija i zaštita stanovništva i materijalnih dobara od požara- Smanjen broj požara i šteta na objektima, šumama i otvorenom prostoru.	Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica, Građevinski inspektor, Kantonalni urbanističko-građevinski inspektor, Inspektorat za zaštitu i spašavanje KUCZ, Inspektorat za zaštitu od požara MUP-a TK, Kantonalni šumarski inspektor	*	*	*	*	*			- U provođenju navedenih mjera animirati će se i općinski/gradski organi, OSCZ, vatrogasne jedinice, MUP, KU za inspeksijske poslove, JP „Šume TK. Navedeni subjekti će vlastitim sredstvima provoditi mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti.
2.5. Edukacija stanovništva	2.5.1. Obuka stanovništva putem predavanja, prezentacija, vježbi i sl. 2.5.2. Obraćanje putem elektronskih medija 2.5.3. Štampanje propagandnog materijala	Preventivne mjere zaštite od požara	Veći nivo svijesti o opasnosti od požara	Broj polaznika-slušalaca obuke	Služba za CZ PVJ	*	*	*	*	*	17.500,00		Finansijska sredstava iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila
2.2. Uvježbavanje i obučavanje vatrogasnih jedinica	2.2.1. Organizovanje vježbi i edukacija		Viši nivo spremnosti vatrogasnih jedinica za izvršenje postavljenih zadataka	Broj vatrogasaca koji su prošli razne vidove obuke i vježbi		*		*		*	35.000,00		Finansijska sredstava iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila

Tabela ____: GRAD GRAČANICA - Strateški cilj 3. Unaprijeđenje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa civilnim društvom i poslovnim sektorom ostvarit će se kroz sledeće aktivnosti:

PROGRAM	PROJEKAT	MJERE I AKTIVNOSTI	PLANIRANI/OČEKIVANI REZULTAT	INDIKATOR IZVRŠENJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	ROKOWI ZA REALIZACIJU PO GODINAMA					OČEKIVANI TROŠKOVI	IZVOR FINANSIRANJA	NAPOMENA
						2023	2024	2025	2026	2027			
1	2		3	4	5	6					7	8	9
3.1.Unaprijeđenje saradnje institucija na svim nivoima od lokalne zajednice, kantona, Entiteta u FBiH i RS-e i BiH u sektorima voda, deminiranje, zaštite zemljišta, zaštite okoliša, zaštite i spašavanja te prostornog planiranja s ciljem smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća	3.1.1. Provođenje popisanih obaveza svih subjekata iz njihove nadležnosti, a koje su u funkciji zaštite i spašavanja	Integrirano upravljanje rizicima i prilagodavanje klimatskim promjenama kao dobra praksa obuhvaća sve relevantne subjekte u prevenciji i pripravnosti za prirodne i druge nesreće, na svim nivoima organizacije	Provođenje popisanih obaveza svih subjekata iz njihove nadležnosti, a koje su u funkciji zaštite i spašavanja	Broj provedenih zakonskih obaveza, razmjenjenih informacija, baza podataka i sl.	Služba za CZ	x	x	x	x	x		Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	
3.2.Saradnja sa OS BiH	3.2.1 Saradnja sa OS BiH	Uvježbavanje SOP-a za zajedničko djelovanje	Olakšano angažovanje OS BiH i zajedničko djelovanje u stanju prirodne i druge nesreće	Broj organizovanih zajedničkih sastanaka, edukacija i dr.	Služba za CZ	x	x	x	x	x		Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	

3.3.Ostvarivanje saradnje sa strukturama civilne zaštite susjednih općina i gradova, kantona, Federaciji BiH, u RS i Brčko distriktu, te institucijama BIH (ministarstvo sigurnosti i dr.)	3.3.1. Ostvarivanje saradnje sa strukturama civilne zaštite susjednih općina i gradova, kantona, Federacije BiH, u Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine	3.3.1. Jačanje prevencije i pripravnosti za zajedničko djelovanje u odgovoru na prirodne i druge nesreće	Veći nivo spremnosti za zajedničko djelovanje	Broj provedenih zajedničkih aktivnosti	Civilna zaštita	x					x		Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	
3.4.Unaprijeđenje saradnje sa civilnim društvom - NVO	3.4.1. Unapređenje saradnje sa civilnim društvom – NVO	3.4.1. Uključivanje NVO u sistem zaštite i spašavanja	Nevladin sektor igra pozitivnu ulogu vezanu za učešće javnosti u konsultacijama pri izradi propisa, zatim u komunikaciji i obavještanju o pitanjima od značaja za zaštitu i spašavanje, promovisanju volonterskog rada i aktivnijem uključivanju građana u strukture civilne zaštite	Broj NVO uključenih u sistem zaštite i spašavanja	Civilna zaštita	x					x		Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	
3.5.Unapređenje saradnje sa poslovnim sektorom	3.5.1. Unapređenje saradnje sa poslovnim sektorom	Jačanje uloge pravnih lica u oblasti privrede, koja se bave poslovima iz člana 32. stav 1. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/03, 22/06 i 43/10)	Upoznavanje sa ljudskim i materijalnim potencijalima pravnih lica (proizvodni objekti, zgrade, materijalno-tehnička sredstva i oprema i druga sredstva i imovina) te njihovim stepenom organizovanosti i sposobnosti u sprovođenju mjera zaštite i spašavanja	Broj pravnih lica čiji se resursi mogu efikasno upotrijebiti tokom aktivnosti zaštite i spašavanja	Civilna zaštita	x					x		Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	

Tabela ____: GRAD GRAČANICA - Strateški cilj 3. Unaprijeđenje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa civilnim društvom i poslovnim sektorom ostvarit će se kroz sledeće aktivnosti:

PROGRAM	PROJEKAT	MJERE I AKTIVNOSTI	PLANIRANI/OČEKIVANI REZULTAT	INDIKATOR IZVRŠENJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	ROKOWI ZA REALIZACIJU PO GODINAMA					OČEKIVANI TROŠKOVI	IZVOR FINANSIRANJA	NAPOMENA
						2023	2024	2025	2026	2027			
1	2		3	4	5	6					7	8	9
Unapređenje preventivne zaštite od poplava vodotoka rijeke Spreče- vodotok I i II kategorije	Glavni projekat uređenja korita rijeke Spreče u općini Gračanica, dionica od mosta za Karanovac do ušća rijeke Sokoluše u rijeku Spreču		Regulacijom vodotoka rijeke Spreče od mosta za Karanovac uzvodno do ušća Sokoluše u rijeku Spreče postićemo efikasnu zaštitu od poplava i time štitimo stanovništvo, stambene, privredne i infrastrukturne objekte	Završeni radovi po Glavnom projektu u dužini od 1357,34 m	Agencija za vodno područje rijeke Save	x	x	x	x	x	1,8 miliona USD	Planirano kroz projekat „Povećanje ulaganja u smanjenje rizika od poplava u BiH „,GFC i UNDP, Agencija za vodno područje rijeke save i Javna ustanova Vode RS-e	
	Nastavak radova na „Obezbjeđenju proticajnog profila rijeke Spreče na kritičnim lokacijama na području Grada Gračanica	Interventno čišćenje korita rijeke Spreče	Čišćenjem vodotoka rijeke Spreče, kao preventivna mjera postićemo efikasnu zaštitu od poplava i time štitimo stanovništvo, stambene, privredne i infrastrukturne objekte dok se ne uradi regulacija rijeke Spreče	Završeni radovi po Elaboratu u dužini od c.c.a. 5.000 m	Agencija za vodno područje rijeke Save u koordinaciji sa Gradom Gračanica	x	x	x	x		2.500.000	Agencija za vodno područje rijeke Save i Drugi donatori	
	Obezbjeđenju proticajnog profila vodotoka II kategorije na području Grada Gračanica	Interventno čišćenje korita rijeka- vodotoka II kategorije	Čišćenjem vodotoka II kategorije, kao preventivna mjera postićemo efikasnu zaštitu od poplava i time štitimo stanovništvo, stambene, privredne i infrastrukturne objekte.	Završeni radovi	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK u koordinaciji sa Gradom Gračanica	x	x	x	x				Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK, Grad Gračanica i drugi donatori

Tabela ____: GRAD GRAČANICA - Strateški cilj 3. Unaprijeđenje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa civilnim društvom i poslovnim sektorom ostvarit će se kroz sledeće aktivnosti:

PROGRAM	PROJEKAT	MJERE I AKTIVNOSTI	PLANIRANI/OČEKIVANI REZULTAT	INDIKATOR IZVRŠENJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	ROKOWI ZA REALIZACIJU PO GODINAMA					OČEKIVANI TROŠKOVI	IZVOR FINANSIRANJA	NAPOMENA
						2023	2024	2025	2026	2027			
1	2		3	4	5	6					7	8	9
1.3. Provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja	1.3.1. Sufinansiranje obilježavanja i deminiranja sumnjivih površina od mina na području grada Gračanica 1. MSP Donji Skipovac, 2. MSP Gornji Skipovac-Šamunica, 3. Topalovići-Centar, 4. Topalovići-Ekonomija 5. Gornji Skipopovac 1 A 6. Gornji Skipovac 1 B, 7. Gornji Skipovac 2 B, 8. Topalovići-Podkućnice, 9. Topalovići-Podkućnice 2	Smanjenje sumnjivih površina od mina na području Grada Gračanica	Deminiranjem sumnjivih površina od mina stvaraju se preduslovi za povratak prijeratnog stanovništva u svoje domove, sigurnije okruženje stanovništva okolnih naselja i korištenje šumskih i poljoprivrednih površina, kao i razvoj turizma, lova i stočarstva.	Očišćena površina od mina i stavljena u upotrebu (5.502.682,21 m ²)	Centar za uklanjanje mina u BiH, Koordinacija FUCZ, KUCZ, Službe za CZ	x	x	x	x	x		Centar za uklanjanje mina u BiH (BH MAC), Budžet Grada Gračanica Sredstva posebne namjene i Donacije viših nivoa vlasti i drugih donatora	

9. ZAVRŠNI DIO

Gradonačelnik Grada Gračanica, putem nadležnih Službi za upravu Jedinog gradskog organa Grada Gračanica će pratiti realizaciju zadataka utvrđenih u Programu razvoja i u okviru ovlaštenja iz svoje nadležnosti raditi na realizaciji ovog programa razvoja.

Službe za upravu i drugi organi i pravna lica dužni su, svako u pitanjima iz svoje nadležnosti i oblasti za koju su osnovani u skladu sa važećim zakonima i propisima, u svojim godišnjim planovima rada planirati i izvršavati svezadatke iz Programa razvoja koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležni na način kako je to utvrđeno u Programu razvoja, uvažavajući da sredstva iz planiranih i utvrđenih izvora osiguravaju realizaciju svih strateških pravaca.

Služba za civilnu zaštitu, kao osnovni stručni organ za oblast zaštite i spašavanja i kao osnovni stručni organ za oblast zaštite od požara i vatrogastva na nivou Grada Gračanica, ima obavezu da prati realizaciju Programa razvoja i u okviru svojih ovlaštenja, utvrđenim Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, Odlukom o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća za područje Općine Gračanica i Odlukom o organizovanju i funkcionisanju zaštite od požara i vatrogastva na području Općine Gračanica, podstiče i koordinira aktivnosti službi za upravu Grada Gračanica, javnih preduzeća, pravnih lica i drugih organa od interesa za zaštitu i spašavanje na angažovanju u realizaciji zadataka utvrđenih u Programu razvoja za njihove oblasti i redovno informiše nadležne organe o stanju realizacije Programa razvoja i problemima koji usporavaju i onemogućavaju realizaciju zadataka.

Ovaj Program razvoja stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Grada Gračanica”

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA
Gradsko vijeće

Broj: 01-40- /2023.
Gračanica, godine.

PREDSJEDAVALAČI GRADSKOG VIJEĆA

Mirzet Topčagić

Uvod	5
1. Politika razvoja zaštite i spašavanja Grada.....	5
1.1. Vizija razvoja	6
1.2. Ciljevi razvoja	7
2. Zaključci iz Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća.....	12
2.1. Prijedlog organizacije zaštite i spašavanja (ZiS) sa pokazateljima o snagama i materijalno--tehničkim sredstvima i opremi koja bi se trebala planirati i obezbijediti za ostvarivanje predložene organizacije sa posebnim usmjerenjem na slijedeće pitanje.....	12
2.2. Vrste prirodnih i drugih nesreća koje su obuhvaćene procjenom ugroženosti i područja njihovog djelovanja sa mogućim posljedicama po ljude i materijalna dobra.....	12
2.2.1. Prirodne nepogode.....	13
2.2.1.1. Potresi.....	13
2.2.1.2. Poplave.....	15
2.2.1.3. Sniježni nanosi.....	23
2.2.1.4. Odronjavanje, slijeganje i klizanje zemljišta.....	24
2.2.1.5. Suša.....	25
2.2.1.6. Oluja.....	25
2.2.1.7. Grad.....	26
2.2.1.8. Mraz.....	26
2.2.1.10. Epidemije i epizootije zaraznih bolesti.....	27
2.2.1.11. Kalamiteti biljnih bolesti i štetočina.....	28
2.2.2. Tehničko-tehnološke nesreće.....	28
2.2.2.1. Rušenje ili prelijevanje brane na hidroakumulaciji.....	28
2.2.2.2. Ekspanzije i eksplozije plinova i opasnih	30
2.2.3. Radioaktivno i drugo zagađivanje vazduha, vode i zemljišta.....	31
2.2.3. Ostale nesreće.....	35
2.2.3.1. Velike nesreće u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu.....	35
2.2.3.2. Veliki požari.....	36
2.2.3.3. Nesreće od NUS-a i MES-a.....	38
2.3. Ocjene, usmjerenja i prijedlozi o mogućoj organizaciji zaštite i spašavanja koja bi bila optimalna, sa razradom predložene organizacije za svaku fazu posebno.....	39
2.4. Prijedlog mjera zaštite i spašavanja koje će provoditi organi i službe za upravu, snage civilne zaštite organizovane i namijenjene za te poslove, a koje bi bile neophodne za efikasno provođenje zaštite i spašavanja na procijenjeno stanje ugroženosti ljudi i materijalnih dobara.....	52
2.5. Prijedlog snaga civilne zaštite koje su optimalne za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja, kao i prijedlog o vrsti i količini materijalno-tehničkih sredstava koja je neophodno obezbijediti za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja.....	59
2.6. Mjere zaštite i spašavanja, snage i sredstva privrednih društava i drugih pravnih lica iz člana 32. Zakona o zaštiti i spašavanju i obaveze privrednih društava i drugih pravnih lica za fazu preventivne zaštite, fazu spašavanja i fazu otklanjanja posljedica.....	62
2.7. Pokazatelji o potrebnim finansijskim sredstvima i mogućim izvorima finansiranja.....	64

2.8. Rokovi, odnosno vrijeme za obezbjeđenje nabavke planiranih sredstava i opreme za edukaciju snaga civilne zaštite i drugih potreba za realizaciju utvrđenih mjera ZiS.....	65
2.9. Plan mogućnosti pružanja međusobne pomoći susjednim općinama/ gradovima.....	65
2.10. Plan angažovanja nevladinih organizacija i udruženja građana čija je djelatnost u funkciji zaštite i spašavanja i prijedlog načina pružanja pomoći ovim udruženjima za osposobljavanje i opremanje za izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja.....	66
2.11. Mogućnost angažovanja sredstava i opreme privrednih društava i drugih pravnih lica, kao i građana koja se mogu angažovati za potrebe zaštite i spašavanja.....	66
2.12. Mogućnost ostvarivanja saradnje sa susjednim zemljama u oblasti zaštite i spašavanja i način ostvarivanja te saradnje	
2.13. Način angažovanja oružanih snaga BiH na zaštiti i spašavanju i način i obim angažovanja istih.....	67
2.14. Plan vršenja i način snimanja procjene šteta od prirodnih i drugih nesreća.....	70
2.15. Plan, organizacija i način prikupljanja podataka o pojavama prirodnih i drugih nesreća i način informisanja javnosti, kao i način organizovanja sistema osmatranja i uzbunjivanja na području grada za koji se izrađuje procjena ugroženosti.....	72
3. Podaci o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća	82
3.1. Stanje organizovanosti civilne zaštite na području Grada.....	82
3.2. Stanje organizovanja i provođenja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća od strane organa vlasti, privrednih društava, građana i drugih pravnih subjekata, u skladu sa Zakonom.....	82
4. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi.....	84
4.1. PRIRODNE NESREĆE.....	84
4.1.1. Potresi.....	84
4.1.2. Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom.....	87
4.1.3. Zaštita okoliša.....	92
4.1.4. Visoki snijeg i sniježni nanosi.....	93
4.1.5. Odronjavanje, slijeganje i klizanje zemljišta.....	94
4.1.6. Suša.....	97
4.1.7. Oluja.....	98
4.1.8. Grad.....	99
4.1.9. Mraz.....	100
4.1.10. Epidemije i epizootije zaraznih bolesti.....	101
4.1.11. Kalamitete biljnih bolesti i štetočine.....	104
4.2. TEHNIČKO -TEHNOLOŠKE NESREĆE.....	106
4.2.1. Veliki požari.....	106
4.2.2. Rušenje ili prelijevanje brane na hidroakumulaciji.....	111
4.2.3. Radioaktivno i drugo zagađivanje vazduha, vode, zemljišta i namirnica.....	112
4.3. OSTALE NESREĆE.....	118
4.3.1. Velike nesreće u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu.....	118
4.3.2. Nesreće od NUS-a i MES-a.....	119
5. Osnovni ciljevi, zadaci i način ostvarivanja zaštite i spašavanja, sa smjernicama za organiziranje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja.....	120
6. Osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju.....	122
7. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje.....	123
8. Pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja.....	130
9. Završni dio.....	146

O B R A Z L O Ž E N J E

PRAVNI OSNOV:

Pravni osnov za donošenja Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Grada Gračanica za period od 2023. do 2027. godine (u daljem tekstu Program) nalazi se u članu 29. tačka 2. i članovima 168., 169., 174. i 174a, Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Sl. novine F BiH", broj: 39/03, 22/06 i 43/10) (u daljem tekstu Zakon)

RAZLOZI DONOŠENJA:

Razlog za donošenje Programa leži u tome što se Programom razvoja određuje politika i strategija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, u kojima se definišu konkretni programi, projekti i inicijative usaglašene sa utvrđenom politikom i strateškim pravcima razvoja zaštite i spašavanja.

OBRAZLOŽENJE TEKSTA PROGRAMA:

Tekst programa je rađen tako da sadrži sve elemente iz člana 169. Zakona, tj.:

1. Politika razvoja zaštite i spašavanja Grada Gračanica;
2. Zaključke iz Procjene ugroženosti općine/ grada;
3. Podatke o stanju organizovanosti civilne zaštite i dostignutom stepenu zaštite i spašavanja od pojedinih prirodnih i drugih nesreća;
4. Preventivne mjere zaštite i spašavanja koje će se provoditi;
5. Osnovne ciljeve, zadatke i način ostvarivanja zaštite i spašavanja sa smjernicama za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja,
6. Osnove za izradu programa obučavanja i osposobljavanja u zaštiti i spašavanju;
7. Smjernice za istraživačku i razvojnu djelatnost od značaja za zaštitu i spašavanje;
8. Pregled očekivanih troškova sa izvorima finansiranja.

FINANSIRANJE PROGRAMA:

Finansijska sredstava za provođenje Programa obezbjeđivat će se u budžetu grada Gračanica, shodno članu 179. do 184. Zakona, kao i iz posebne naknade za zaštitu i spašavanje koju plaćaju sva pravna lica i građani koji obavljaju samostalnu djelatnost i državni organi po stopi od 0,5% od osnovice koju čine isplaćene neto plaće za uposlenike u radnom odnosu i svih lica angažovanih po ugovoru o vršenju privremenih i povremenih poslova shodno članu 180. Zakona.

PROVOĐENJE PROGRAMA:

Za provođenje programa zaduženi su Gradsko vijeće, Gradonačelnik, Gradske Službe za upravu, Mjesne zajednice, pravna i fizička lica na području grada Gračanica .